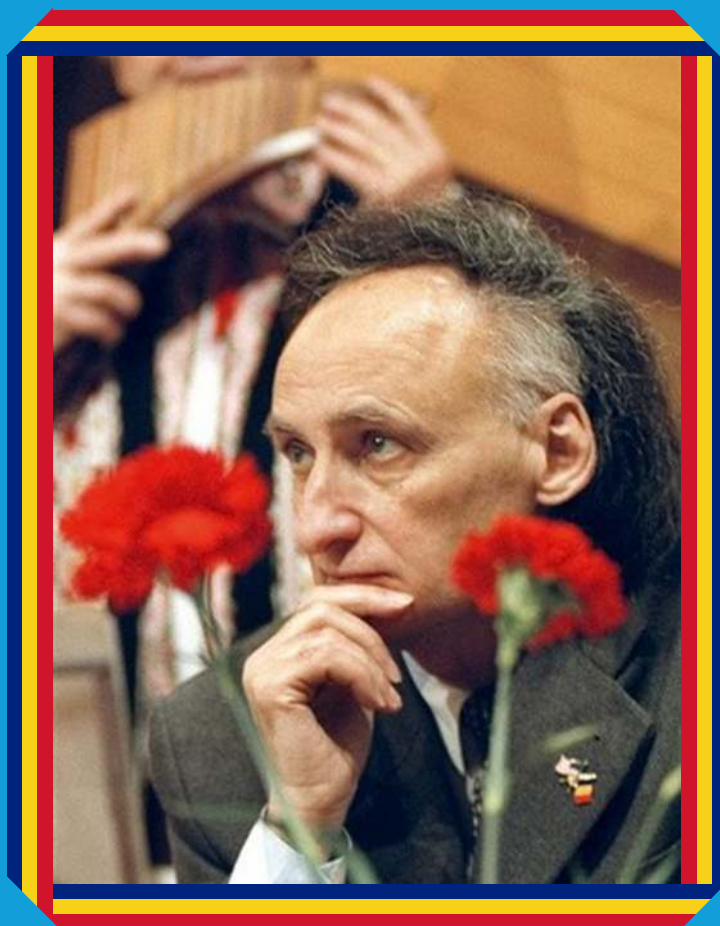

FAMILIA

român

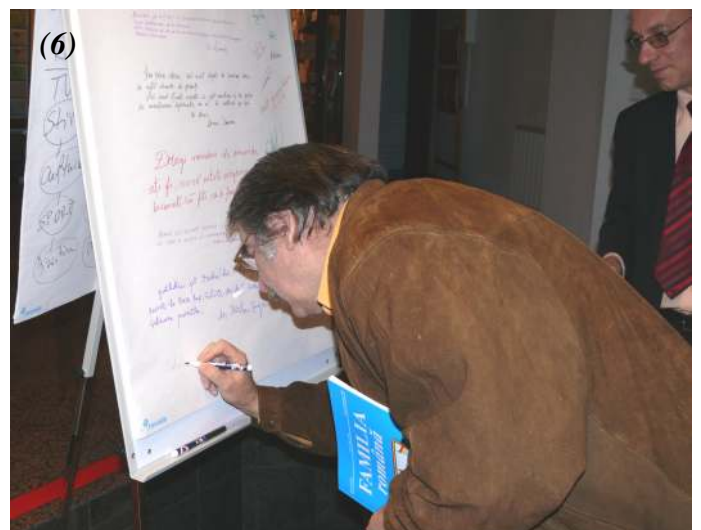

GRIGORE VIERU

(1935-2009)

REVISTĂ PENTRU SOLIDARITATEA ROMÂNILOR DE PRETUTINDENI

ISSN 1454 - 8607

Românii de pretutindeni s-au întâlnit la a XII-a ediție a Congresului Spiritualității Românești, Alba Iulia, 1-3 Decembrie 2008, congres organizat cu concursul Ministerului Afacerilor Externe, Departamentul pentru Relațiile cu Românii de Pretutindeni, al Conducerii Județului Alba și al Municipiului Alba Iulia (foto 1-4); Lansarea revistei „Familia Română” nr. 4/2008 (foto 5-6)

FAMILIA ROMÂNĂ

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE CULTURĂ ȘI CREDINȚĂ ROMÂNEASCĂ

Editori: Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare și Asociația Culturală „Familia română”

Director fondator:

Dr. Constantin MĂLINAȘ

Redactor șef:

Dr. Teodor ARDELEAN

COLEGIUL DE REDACȚIE

Hermina **Anghel**escu (Detroit, SUA) ♦ Vadim **Bacinski** (Odesa) ♦ Vasile **Barbu** (Uzdin, Serbia) ♦ Pamfil **Berceanu** ♦ Simona **Boc** (Avila, Spania) ♦ Ion M. **Botoș** (Apșa de Jos, Ucraina) ♦ Florica **Bud** ♦ Sanda **Ciorba** (Algarve, Portugalia) ♦ Eugen **Cojocaru** (Stuttgart, Germania) ♦ Flavia **Cosma** (Toronto, Canada) ♦ Cornel **Cotuțiu** ♦ Mihai **Cozma** (Budapesta, Ungaria) ♦ Nicolae **Felecan** ♦ Mirel **Giurgiu** (Frankenthal, Germania) ♦ Sălcuț **Horvat** ♦ Ion **Huzău** (Slatina, Ucraina) ♦ Cătălina **Iliescu** (Alicante, Spania) ♦ Lidia **Kulikovski** (Chișinău) ♦ Dorina **Latiș** (Vancouver, Canada) ♦ Natalia **Lazăr** ♦ Adrian **Marchiș** ♦ Ștefan **Marinca** (Limerick, Irlanda) ♦ Angela **Muntean** (Chișinău) ♦ Mihai **Nae** (Viena) ♦ Ion **Negrei** (Chișinău) ♦ Nina **Negru** (Chișinău) ♦ Ada **Olos** (Montreal, Canada) ♦ Mihai **Pătrașcu** ♦ Gheorghe **Pârja** ♦ Viorica **Pâtea** (Salamanca, Spania) ♦ Gheorghe **Pop** ♦ Mihai **Prepeliță** (Moscova, Rusia) ♦ Paul **Remetean** (Toulouse, Franța) ♦ George **Roca** (Sydney, Australia) ♦ Origen **Sabău** (Apateu, Ungaria) ♦ Lucia **Soreanu Șiugariu** (Aachen, Germania) ♦ Pavel **Suian** (Geneva, Elveția) ♦ Vasile **Tărățeanu** (Cernăuți) ♦ Teresia B. **Tătaru** (Augsburg, Germania) ♦ Traian **Trifu-Căta** (Petrovasâla, Serbia) ♦ Erika **Vârșescu** (Israel).

PRIETENII ȘI SUSȚINĂTORII REVISTEI

Valeriu **Achim**, redactor șef al revistei „Pro Unione”, Baia Mare ♦ Gavril **Babiciu**, colonel(r), Baia Mare ♦ Ioan **Bătea**, procuror magistrat(r), Baia Mare ♦ Pamfil **Bilțiu**, profesor etnolog, Baia Mare ♦ Ioan **Boroica**, muzeograf, Sighetu Marmăției ♦ Ion **Buzași**, prof. univ. dr., Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia ♦ Silvia **Caba-Ghivireac**, scriitoare, Herța, Ucraina ♦ Lucia **Davis**, ziarist, Auckland, Noua Zeelandă ♦ Corneliu **Florea**, redactor șef al revistei „Jurnal liber”, Canada ♦ Stelian **Gomboș**, consilier la Secretariatul de Stat pentru Culte, București ♦ Eugenia **Guzun**, ziarist, Radio București ♦ Vasile **Ilica**, Asociația „Pro Basarabia și Bucovina”, Oradea ♦ Diana **Ionescu**, prof., Baia Mare ♦ Vasile **Iuga** de Săliște, președintele Societății Culturale Pro Maramureș „Dragoș Vodă”, Cluj-Napoca ♦ Lidia Elena **Kozma**, conf. univ. dr., Universitatea de Nord, Baia Mare ♦ Vasile **Malanetchi**, redactor șef al revistei „Atelier”, Chișinău, Republica Moldova ♦ Liviu **Marta**, muzeograf, Satu Mare ♦ Ioan **Miclău**, redactor șef al revistei „Iosif Vulcan”, Cringila, Australia ♦ Tiberiu **Morar**u, președintele Fundației „Morărița”, Oradea ♦ Ana **Olos**, prof. univ. dr., Universitatea de Nord, Baia Mare ♦ Liviu **Papuc**, redactor șef al publicației „Revista Română”, Iași ♦ Raisa **Pădurean**, prof., Tiraspol ♦ Zinaida **Pinteac**, profesor, Frumușica Veche, Ucraina ♦ Vlad **Pohilă**, redactor șef al revistei „BiblioPolis”, Chișinău ♦ Iosif **Popa**, ziarist, Oradea ♦ Silvia **Scutaru**, profesor, Chișinău, Republica Moldova ♦ Viorel **Thira**, preot, Baia Mare ♦ Antoaneta **Turda**, bibliotecar, Baia Mare ♦ Viorica **Ursu**, muzeograf, Baia Mare ♦ Traian **Ursu**, muzeograf, Baia Mare ♦ Mugur **Voloș**, profesor, Baia Mare.

COLECTIVUL DE REDACȚIE:

Redactor șef adjunct:	Ioana Dragotă
Secretar de redacție:	Ștefan Selek
Redactori:	Ana Grigor Simona Dumuța Laviniu Ardelean Corina Șandor-Martin Paula Rus
Tehnoredactare:	Firuța Șomcutean
Culegere text:	Edit Stoichiță
Fotoreporter:	Adrian Maghiar

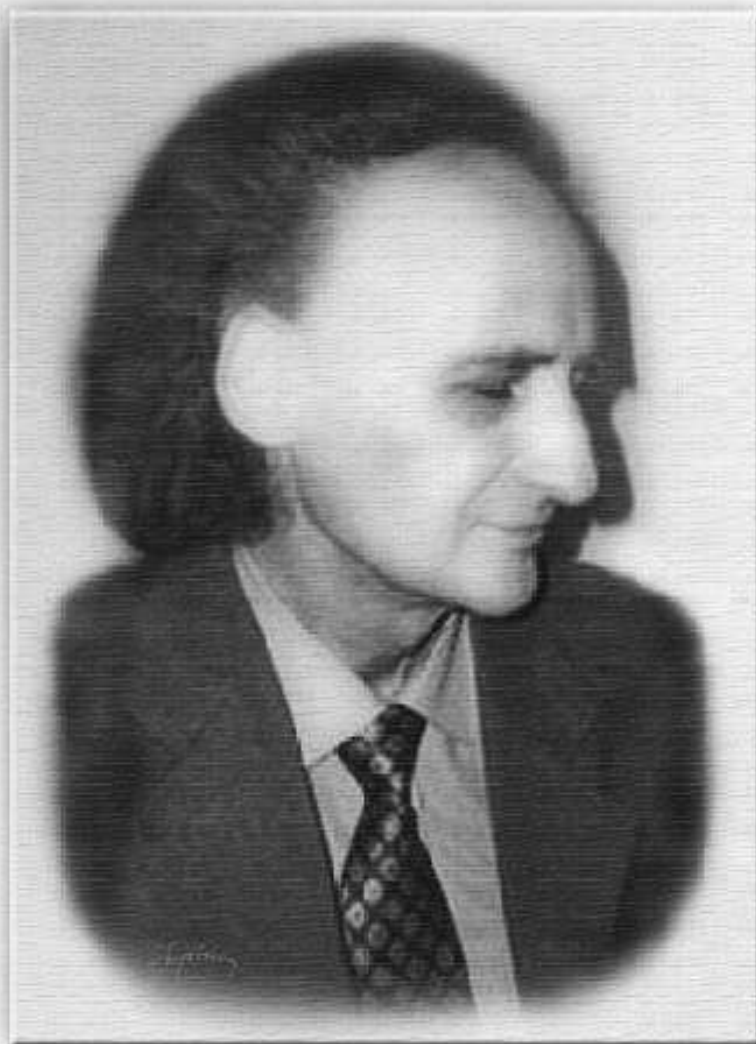
Mulțumirile noastre domnului Valer Blidar, președintele Consiliului de Administrație de la SC Astra Vagoane Călători, Arad, pentru contribuția financiară la apariția revistei „Familia română”.

ADRESA REDACȚIEI:

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „PETRE DULFU”
(Pentru redacția revistei „Familia română”)
Bd. Independenței, 4B, 430123, Baia Mare
MARAMUREȘ - ROMÂNIA
Tel: +4 0262 275583, Fax: +4 0262 275899
Email: familiaromana@yahoo.com
Web: www.bibliotecamm.ro

Sursa fotografiilor de pe copertile I și IV este pagina web www.grigorevieru.md

Tipărit la SC Proema SRL Baia Mare
Tel./fax: 0262-278280, email: proema@conseco.ro

GRIGORE VIERU

(14 februarie 1935 - 18 ianuarie 2009)

Din Basarabia vă scriu,

Dulci frați de dincolo de Prut...

Gr. Mieru

Grigore Vieru

– poetul național al tuturor românilor, simbol al rezistenței și continuității prin cultură a spiritului românesc în spațiul unic și unitar al poporului nostru de pe cele două maluri ale Prutului –

BIOBIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Ana GRIGOR

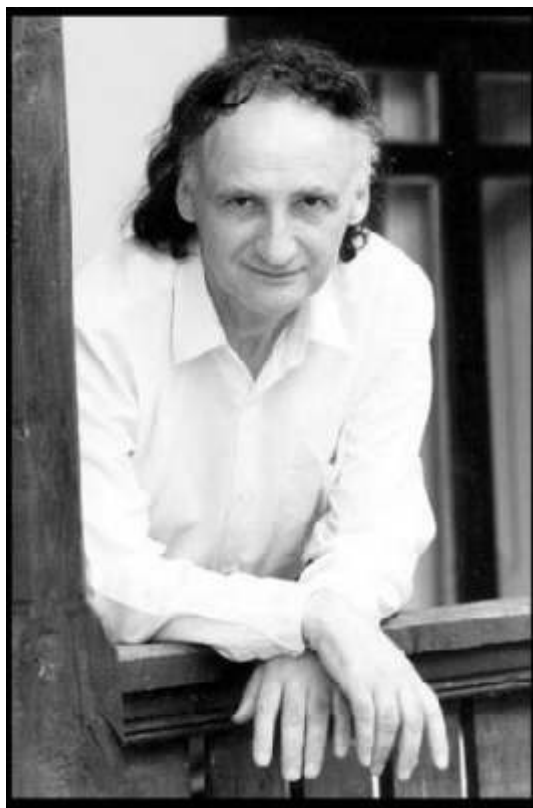
REPERE BIOGRAFICE:

14 februarie 1935 - 18 ianuarie 2009

S-a născut în data de 14 februarie 1935, în localitatea Pererâta, fostul județ Hotin (din România), azi județul Edineț (Republica Moldova), ca fiu al lui Pavel și Eudochiei, născută Didic.

Sunt născut pe malul stâng al Prutului, în preajma Cernăuților, vis-a-vis de Miorcanii lui Ion Pillat. Satele noastre – și-al meu, Pererîta, și-al marelui poet, – sunt ca o comună mai mare despărțită de o apă; pe un mal se află părinții, pe celălalt – copii lor, bătrâni și ei de-acum; pe un mal – sora, pe celălalt – fratele.

(Acum și în veac. București : Litera Internațional ; Chișinău : Litera, 2001, p. 453).

Poetul împreună cu mama, fratele și sora

Casa din Pererâta
în care s-a născut și a copilărit

*Și vei tace lung cu mine
Cu vâz tulbur și durut -
Casă văduvă și tristă
De pe margine de Prut.*

(Curățirea fântânii. Galați : Porto-Franco, 1993, p. 6).

Studii:

1942-1949 – umează cursurile școlii primare și gimnaziale în satul natal;

1950-1953 – Școala medie nr. 2 în orașul Lipcani;

1954-1958 – Facultatea de Filologie și Istorie a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău; din cauza lipsurilor materiale abandonează periodic cursurile.

Grig era un tânăr zvelt și frumos. Mereu tras la față, palid, avea o frumusețe (o are și astăzi) originală, desenată parcă de un pictor impresionist, o frumusețe care se memorează dintr-o dată pentru totdeauna. Era timid și fin, ca un descendent dintr-o familie de nobili scăpățați. Avea ochii de culoare albastră-cenușie, întrebători, fruntea înaltă, părul negru, bogat și cărlionțat. La auzul unor expresii vulgare, imediat roșea, și-i transpira nasul.

(Strâmbeanu, Andrei. Poetul catrandafirul... În: Vieru, Grigore. Strigat-am către Tine. București : Litera Internațional ; Chișinău : Litera, 2002, p. 17).

Activitate socio-profesională:

1958 - se angajează ca redactor la revista pentru copii „Scânteia leninistă”, actualmente „Noi”;

1958 - devine membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova;

1959 - din acest an este redactor la revista „Nistru”, actualmente „Basarabia”, publicație a Uniunii Scriitorilor din Moldova;

1961 - referent la Uniunea Scriitorilor; redactor la editura „Cartea Moldovenească”;

1963 - consultant la Uniunea Scriitorilor;

1987-1989 - participant, alături de alți intelectuali basarabeni, la bătălia pentru limba română, care se încheie prin adoptarea, la 31 august 1989, a unei legi care consacră folosirea limbii române ca limbă oficială și revenirea la alfabetul latin;

1989 - ales deputat al poporului; este unul din fondatorii Frontului Popular din Republica Moldova;

1990, 13 noiembrie - membru de onoare al Academiei Române, care l-a propus, în 1992, pentru Premiul Nobel pentru Pace;

1991 - membru al Comisiei de Stat pentru Problemele Limbii;

1993, 23 martie - membru corespondent al Academiei Române;

1995 - membru al Consiliului de administrație pentru Societatea Română de Radiodifuziune;

2000-2004 - consilier personal al lui Răzvan Theodorescu, ministrul Culturii și Cultelor din România pentru problemele culturii din Basarabia;

2004 - vicepreședinte în Comitetul Director al Congresului Spiritualității Românești.

2006 - a fondat, alături de alți intelectuali-patrioți, Forul Democratic al Românilor din Republica Moldova;

Membru fondator al Asociației culturale „Ginta Latină”.

Activitate literară:

Din mila, din dragostea și dărnicia Limbii Române am răsărit ca poet. Limba Română este destinul meu agitat. Poate că și osteneala mea este o parte din norocul ei în Basarabia.

(*Taina care mă apără. Iași : Princeps Edit, 2008, p. 394.*)

A debutat publicistic, cu poezii, în almanahul literar „Muguri” al Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău.

Editorial, debutează în anul 1957, în timpul studenției, cu placheta de versuri pentru copii, *Alarma*, apreciată favorabil de critica literară. Apariția este consemnată în publicații de prestigiu: „Moldova Socialistă, Nistrul, Tinerimea Moldovei”.

Culegeri din lirica și poezia sa pentru copii au apărut de-a lungul anilor în Franța, Rusia, Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Estonia, Georgia, Kârgâzstan, Letonia (în 1968 apare prima culegere de versuri în letonă, la Riga), Lituania (în traducerea lui A. Baltakis), Tadjikistan (în 1983 apare o antologie de poeme în limba tadjică, tradusă de A. Aslam), Ucraina (în 1986, 1989), Bulgaria, Macedonia și în alte țări. Grigore Vieru a semnat numeroase articole politice și de critică literară și artistică.

Redevenind cetățean al României (1990), este inclus în contextul literar românesc.

Bucurându-se de mare popularitate, poezia lui a fost frecvent retipărită și antologată, preluată de diverse periodice literare, recitată de actori, atât în Republica Moldova, cât și în România. Pe versurile sale au fost compuse zeci de cântece.

*Grigore Vieru e mai mult decât un scriitor
El e un Suflet.*

*Am vrut să zic: un simbol, dar m-am temut să nu-l
ofensez pe poet, căruia nu-i plac frazele zgomo-
toase.*

(*Dabija, Nicolae. Libertatea are chipul lui Dumnezeu.
Craiova : Scrisul românesc, 1997, p. 170.*)

Premii, distincții și decorații:

► Premiul II la concursul literar în cadrul Festivalului tineretului din Moldova (1957);

► Premiul Republican al Comsomolului în domeniul literaturii pentru copii și tineret (1967) pentru volumul *Versuri pentru cititorii de toate vârstele*;

► Ordinul „Insigna de onoare” (1967);

► Premiul I al revistei „Družba narodov” (1967);

► Premiul de Stat al Republicii Moldova (1978) pentru volumul *Un verde ne vede*;

► Ordinul „Prietenia popoarelor” (1984);

► Titlul de Maestru onorific al artei din R.S.S.M. (1985);

► Diploma de Onoare „Andersen” a Consiliului Internațional de Literatură pentru Copii și Tineret (1988);

► Premiul pentru poezie acordat de revista „Flacăra” (1989);

► Premiul Mare pentru literatură al Fundației „Crescent”, București (1990);

► Marele Premiu „Hercules” pentru literatură (1991);

► Titlul onorific *Scriitor al poporului din Republica Moldova* (1992);

► Premiul revistei „Europa” pentru poziția lui realista în privința unității naționale (1992);

► Premiul „Putna” al Festivalului Eminescu, ediția a II-a (1993);

► Premiul internațional pentru poezie „Lucian Blaga” (1994);

► Premiul special al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova pentru *Albinuța* - cartea preșcolarilor români de pretutindeni (1994);

► Laureat al săptămânalului „Literatura și Arta” „pentru norocul de a-i fi contemporani, pentru curățenia lacrimii și neodihna verbului” (1994);

► Premiul „Poetul anului” acordat de Editura „Adrian Păunescu” și Marele Premiu pentru anul 1994 acordat de postul de televiziune Tele 7 ABC din România pentru cultivarea și protejarea limbii române (1995);

► Ordinul Republicii (1996);

► Premiul „Cartea anului” în cadrul Salonului Național de Carte Românească de la Iași, ediția a VI-a pentru volumul antologic *Acum și în veac* (1997);

► Premiul pentru poezie al Fundației „Scrisul Românesc” din Craiova (1997);

► Premiul „Opera Omnia” al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1999);

► Medalia guvernamentală a României „Eminescu – 150 de ani de la naștere” (2000);

► Diploma și trofeul Fundației „România — 2000”;

► Laureat al săptămânalului „Literatura și Arta” „pentru verticalitate și dăruire întru Poezie și Frumos” (2000);

► Premiul „Cartea de top” pentru *Întregul cer* la Salonul de Carte de la Chișinău, ediția a XII-a (2003);

► Premiul „Simpatia copiilor” pentru *Albinuța* la Salonul Internațional de Carte pentru Copii din Chișinău (2005);

► Titlul de *Doctor Honoris Causa* al Universității Pedagogice „Ion Creangă” din Chișinău „pentru contribuția la valorificarea tezaurului literaturii naționale și merite deosebite în completarea fondului didactico-metodic al învățământului național cu opere remarcabile” (2005);

- ▶ Titlul de *Cetățean de onoare* al municipiului Craiova;
- ▶ Titlul de *Cetățean de onoare* al orașelor Brăila, Cărbunești, Mizil, Petroșani, Toplița, alături de alți scriitori (2006);
- ▶ Premiul pentru poezie al săptămânalului „Literatura și Arta” (2006);
- ▶ Titlul de *Doctor Honoris Causa* al Academiei de Științe a Republicii Moldova (2007);
- ▶ „Medalia de Aur” a Organizației Mondiale de la Geneva pentru Proprietatea Intelectuală (2007);
- ▶ Premiul „Ion Creangă” al Salonului Internațional de Carte pentru Copii - Chișinău (2008);
- ▶ *Taina care mă apără*, desemnată „Cartea Anului” la Salonul Internațional de Carte (SIC) - Chișinău (2008);
- ▶ Laureat al săptămânalului „Literatura și Arta” (2008);
- ▶ Premiul „Opera Omnia”, decernat la „Zilele Culturale Poesis 2008” (Satu Mare);
- ▶ Titlul de *Doctor Honoris Causa* al Universității „Vasile Goldiș” din Arad (2008);
- ▶ Diploma „Recunoștință Națională” și Trofeul 90 de ani de la Marea Unire pentru implicarea în susținerea unității spirituale a românilor de pretutindeni la Congresul Spiritualității Românești, alături de Mihai Cimpoi (2008);
- ▶ Ordinul Național „Steaua României” în grad de Mare Cruce, în semn de recunoștință și înaltă apreciere pentru dragostea și talentul cu care a militat, de-a lungul întregii sale vieți, prin puterea cuvântului, pentru conviețuirea oamenilor în pace și înțelegere, rămânând în suflul tuturor (post-mortem - 20 ianuarie 2009);
- ▶ Titlul de *Cetățean de onoare* al orașului Chișinău (post-mortem - 2009).

Călător prin România...

Când și-a dat seama că pe malul drept al Prutului

trăiesc tot români și-a dorit cu ardoare să ajungă în România, să-și cunoască frații de același neam.

*Din Basarabia vă scriu,
Dulci frați de dincolo de Prut.
Vă scriu cum pot și prea târziu,
Mi-e dor de voi și vă sărut.*

(*Taina care mă apără. Iași : Princeps Edit, 2008, p. 161*).

1973 – primul contact cu Patria-Mamă, în cadrul unei delegații sovietice. Se întâlnește cu redactorii revistei *Secolul XX* și cu Nichita Stănescu; vizitează mănăstirile Dragomirna, Putna, Sucevița, Văratec, Voroneț.

*Dacă unii doreau și doresc să ajungă în Cosmos,
eu viața întreagă am dorit să trec Prutul. Am reușit să-l
trec îngrozitor de târziu – abia la începutul anilor '70.
Cred că a fost cea mai fericită zi din viața mea.*

(*Acum și în veac. București : Litera Internațional ; Chișinău : Litera, 2001, p. 451*).

*Am cunoscut România abia în 1973. Mergeam
prin Herăstrău și citeam inscripțiile cu litere românești:
„Nu rupeți florile! Nu călcați iarba!”. Le citeam cu*

„A fi basarabean în ziua de azi” - câteva gânduri de Grigore Vieru

La Chișinău mă simt între străini, la București – printre înstrăinați. Mă simt minunat la Iași, Cluj-Napoca, Craiova, Timișoara, Curtea de Argeș. La București îi multă lume stricată și hapsână. Dar tot de București mi se face dor atunci când lipsesc din el. Poate că cel mai bine este în tren, în drumul dintre cele două maluri ale Prutului. În tren, nu știi de ce, cred că mă așteaptă în față ceva deosebit de frumos.

Dar nu sunt navetist. Locuiesc permanent în cărțile mele și – iartă-mi nemodestia – în respectul atâtor oameni. Spre deosebire de trepădușii de la *Contrafort* care mă pârau nu demult *Dilemei* bucureștene că aș fi o lacrimă navetistă... Eu cred că este mai bine să fii o lacrimă navetistă decât să n-ai la cine merge, decât să nu te aștepte nimeni.

Cum văd România? Se spune că marele filosof chinez, Confucius, văzuse într-o zi niște purceluși sugând mamelele unei scroafe când scroafa tocmai murise. Deodată, purcelușii s-au oprit și s-au îndepărtat. Pentru că maica lor nu-i mai privea și își schimbase și starea. Ei iubiseră în ea nu corpul, ci cele ce-i însuflețea.

Mă întreb, uneori, în clipele mele de prăbușire sufletească: să fi murit oare pentru românii basarabeni măicuța lor România, că unii dintre ei au început să se îndepărteze de ea?! Și tot eu îmi răspund: cum să fi murit când mii de elevi și tineri români din Basarabia își fac studiile în cele mai bune licee și universități din Țară?! Când atâtea alte minunate lucruri face Țara pentru noi!

(preluare — ARP)

lacrimi, ca pe niște poeme; atât de frumoasă e limba noastră. Mi-a încolțit gândul să rămân în România, să cer azil politic. Dar mi-a dat seama că nu sunt realist. M-ar fi returnat la Chișinău și de acolo aș fi fost trimis în Siberia.

(*Taina care mă apără. Iași : Princeps Edit, 2008, p. 18*).

1974 – invitat oficial de Uniunea Scriitorilor din România, vizitează Transilvania alături de Radu Cârneli.

1977 – la invitația Uniunii Scriitorilor din România, vizitează, alături de soția sa, Raisa, mai multe orașe din România: București, Cluj-Napoca, Constanța, Iași.

1989 – turneu în Moldova de peste Prut alături de interpreți și compozitori de muzică ușoară din Basarabia.

Peste tot lumea îl primea pe Vieru ca pe un trimis mesianic, îi atinge hainele, îi cerea autografe, îi solicita, cu aviditate și încrâncenare, o privire, un cuvânt, un zâmbet, și pe toate scenele turneului pornit de la Botoșani, unde am prezentat 7 spectacole în 3 zile (apoi la Suceava, Rădăuți, Fălticeni, Putna, Dorohoi, Iași, Bacău, Vaslui, Focșani ș.a.), am putut vedea aievea, stându-i alături, cum el își reîncărca bateriile trupului ostentiv, măcinat de boli și slăbiciuni, de la energia incandescentă a publicului pe care o trimitea îndărăt, aceluiși public, prin forța verbului și spiritului său.

(<http://www.luceafarul.net/diverse/recviem-pentru-grigore-vieru.html>).

1990 – a fost primul basarabean care a trecut Prutul într-o barcă de cauciuc.

1992 – îl vizitează pe poetul Dumitru Matcovschi la Sanatoriul de la Otopeni.

1993 – invitat de către I.P.S. Nestor Vornicescu, mitropolitul Olteniei, vizitează mănăstirile din Oltenia.

1995 – sărbătorit oficial la București cu ocazia împlinirii a 60 de ani, de către Statul Român, sub înaltul patronaj al Președintelui Ion Iliescu, în prezența celor două Camere ale Parlamentului, a Guvernului; sărbătorirea s-a extins ulterior peste întreg spațiul românesc.

– participă la deschiderea festivă a cursurilor, ediția din vara anului 1995, a Universității de Vară „Nicolae Iorga” de la Vălenii de Munte.

1996 – prezent la înmormântarea lui Marin Sorescu.

1998 – participă, la Alba Iulia, la sărbătorirea a 80 de ani de la Marea Unire.

Da, eu vin de fiecare dată în Țară cu mare dor de frații noștri, vin pentru mângâiere. Or mângâierea mea este limba noastră, cântecul și dulceața ei, este dragostea și dorul vostru pentru noi, românii din Basarabia, dragostea care mă ține în viață.

(*Eminescu să ne judece... Interviu realizat de Georgeta Adam. Literatura și Arta, nr. 14 (2382), 4 apr. 1991, p. 4*).

2002 – se întâlnește, la Bușteni, cu bibliotecarii și le oferă gratuit cartea sa *Strigat-am către Tine*, apărută la Editura Litera Internațional.

2003 – invitat la deschiderea Salonului de Carte, organizat de Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” din Vaslui și la sărbătorirea lui Eugen Simion, care împlinea 70 de ani.

2005 – sărbătorit de Academia Română, de Liga Culturală pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni și de alte instituții.

– prezent la „Zilele Basarabiei și Bucovinei”, ediția I, organizate de Primăria Craiova.

2006 – participă la „Zilele Marin Sorescu”, ediția a VI-a, organizate de Primăria Craiova.

– prezent la „Zilele Basarabiei și Bucovinei”, ediția II-a, organizate de Primăria Craiova.

– participă la deschiderea Salonului Internațional de Carte Românească organizat la Iași.

2007 – vine la București, după o grea încercare de sănătate, să-l revadă pe prietenul său, Adrian Păunescu.

2008 – întreprinde o călătorie mai lungă prin localitățile: Iași, Mizil, Tg. Neamț, Câmpina, Satu Mare, Oraștie, Brad, Geoagiu, Vânători-Neamț, București, Alba Iulia.

– prezent la manifestările prilejuite de ziua de naștere a lui Ion Creangă la Bojdeuca „Ion Creangă” din Țicău-Iași.

– participă la Festivalul de poezie „Agatha Gri-gorescu Bacovia” de la Mizil.

– prezent la Iași cu ocazia lansării volumului *Taina care mă apără*, ultima carte apărută în timpul vieții autorului.

– participă la întâlnirile ocazionate de sărbătorirea a 90 de ani de la Unirea Basarabiei cu România, de pe ambele părți ale Prutului.

De-ai curge, tu, Prutule,

De-ai curge pe Nistru,

Să nu mă desparți

De frații mei! ...

De-ai curge, tu Prutule,

De-ai curge pe Olt,

Să nu mai fiu întrebat

Ce caut,

Ce caut în Țara mea?!

(*Cele mai frumoase poezii. București : Jurnalul, 2009, p. 243*).

Încercări și cumpene din viață, regizate de „spânul roșu”:

A trăit din plin sărăcia și suferințele provocate de război, de alipirea Basarabiei la U.R.S.S., dar și lipsa tatălui, care murise pe front.

Flămândă și desculță a fost copilăria și adolescența mea. Flămând și desculț străbăteam pe jos opt kilometri până acasă, în satul natal, de la școala din Lipcani, un orașel de pe malul stâng al Prutului – unde îmi făceam studiile medii.

(*Nu am venit să mă credeți, am venit să vă cred : Interviu cu academicianul Grigore Vieru. [A consemnat] Ion Anton. Flacăra lui Adrian Păunescu, 3, nr. 6 (73), 6 feb. 2003, p. 19*).

Copil fiind, doi ani la rând ('46-'47) m-am «alimentat» numai cu știr și lobodă. Au urmat apoi încă trei ani de foamete ('51-'53), la Școala Medie din Lipcani. Facultatea am început-o sub semnul aceleiași cumplite sărăcii. Bineînțeles că după atâta nouă «fericire» în primăvara primului an de studii universitare mi-au fost atacați ambii plămâni. Este o minune că am scăpat cu viață. După cum o minune este și faptul că am scăpat viu din cinci accidente: trei programate și două întâmplătoare cu adevărat. Dar poate că cea mai groaznică a fost

foametea spirituală. Fiind furat în copilărie și adolescență de clasicii literaturii noastre, a trebuit să-i recuperez, studiindu-i mai mult noaptea. Astfel mi-am pierdut somnul și nu mai pot dormi aproape de 40 de ani. Dacă ațipesc pentru două-trei ore sunt fericit.

(Codreanu, Theodor. Postfață – Duminică mare a lui Grigore Vieru. În: Vieru, Grigore. Taina care mă apără. Iași: Princeps Edit, 2008, p. 472-473).

Aflat în prima linie a luptei pentru grafia latină, pentru oficializarea limbii române, poetul este amenințat cu moartea, este bătut cu pietre și scuipat în plină stradă.

Nu am liniște și pace nici atunci când merg pe stradă sau călătoresc cu transportul în comun, căci destui „internaționaliști”, când mă văd, se uită cu ochii pe dos la mine, ca și cum le-am pus pistolul în piept minându-i spre Siberii. Cred că tot ei au pus la cale pe odraslele lor mici să arunce cu pietre în mine în chiar preajma blocului în care locuiesc de aproape douăzeci de ani fără să ating pe cineva cu un cuvânt.

(Internaționalismul este o floare frumoasă pe care trebuie să fii nebun să nu vrei s-o miroși – dar unde-i? Interlocutor: Boris Vieru. Literatura și Arta, nr. 40 (2304), 28 sep. 1989, p. 4).

Ne-am pornit așadar, pe la 6 dimineața spre Vaslui, la un salon de carte și la sărbătorirea lui Eugen Simion la 70 de ani. (...) Și tot în plină viteză fiind, [mașina grănicerilor] a lovit automobilul nostru. (...)

Eu am trecut prin atâtea, în toată viața mea, de mic copil, de altfel, prin boli, prin foamete în 1946-'47, cu știr și lobodă, cu buruieni, am trecut prin foamete la facultate, prin tuberculoză, prin alte boli, apoi am rezistat fiind batjocorit și urmărit acolo, în Basarabia, că sunt „vândut românilor”.

(Atentat împotriva lui Grigore Vieru. [Interviu realizat de] Andrei Păunescu. Flacăra lui Adrian Păunescu, 3, nr. 50 (117), 11 dec. 2003, p. 8).

După anul 2000 este denigrat, în unele periodice (*Flux, Moldova Suverană*) din Chișinău, ca „spion român”.

„Spion român plătit de București”, „om care vrea

să transforme 4 milioane de moldoveni în sclavi pentru români”, „spion al Moscovei”, „terrorist”, „KGB-ist”, „ucigaș”, „antistatalist”, „profitor”, „individ capabil să facă lovituri de stat”, „potențial asasin al lui Iurie Roșca”, „autor al unor poezii idioate”, „autor de cântece bisericesti”, „autor al unei antologii de poezie, refuzată de 16 post-moderniști pe motiv că aceștia s-ar fi simțit acolo ca într-un azil de bătrâni”, „poet mediocru”, „plagiator”, „individ fără patrie”, „mamifer - nu se mai satură s-o cânte pe mamă-sa”, „tâlhăr de cântece străine”, „conformist”, „porc necastrat”, „copil căzut în cap de pe sobă și de atunci rămânând tâmpit”, „dușman deschis al Moldovei lui Ștefan” etc., etc.

(Strâmbeanu, Andrei. Bucurați-vă, dușmani ai poeziei, Poetul a murit!... Literatura și Arta, nr. 4, 29 ian. 2009, p. 1).

La 5 decembrie 2005, poetul Grigore Vieru a suferit un accident suspect ce i-ar fi putut curma viața. Poetul s-a declarat convins că nu a fost vorba de o situație întâmplătoare și banală.

Încolțit și hăituit din toate părțile, amenințat zi de zi cu moartea, poetul a supraviețuit terorii prin credință și convingerea că își face datoria în fața timpului și a neamului său.

(Reniță, Alecu. La moartea lui Grigore Vieru: Sufletul neînvins al Basarabiei. Formula AS, 19, nr. 853 (3), 23-30 ian. 2009, p. 22).

Era urât cel mai mult, nu pentru omenia și poezia lui (deși avea și aici destui invidioși), ci pentru că visa România.

(Dabija, Nicolae. La moartea lui Grigore Vieru: Fratele lui Eminescu. Formula AS, 19, nr. 853 (3), 23-30 ian. 2009, p. 22).

Tot mai îndurerat, asistă la pierderea treptată a ceea ce s-a câștigat în bătălia pentru limba română. Visul său de reîntregire a României devine tot mai îndepărtat.

La 16 ianuarie 2009, poetul a suferit un grav accident de circulație, în apropiere de Chișinău. La 48 de ore după accident, inima lui Grigore Vieru a încetat să bată, pe fondul unor politraumatisme multiple și al unei insuficiențe a sistemelor și organelor.

A murit cu visul de a vedea înfăptuită unirea Basarabiei cu patria-mamă, vis pe care l-a purtat mereu în suflet, nu cu naivitate, ci cu statornicia celui care crede în destinul țării sale. Lui Grigore Vieru nu i-a fost frică de moarte.

Nu am, moarte, cu tine nimic.
Eu nici măcar nu te urăsc

(Taina care mă apără. Iași: Princeps Edit, 2008, p. 137).

Ziua funeraliilor lui Grigore Vieru a fost declarată zi de doliu național în Republica Moldova.

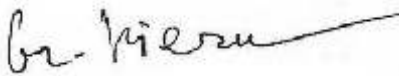

Cei care l-au condus pe ultimul drum. (Sursa: Moldova noastră www.mdn.md)

BIBLIOGRAFIA OPEREI:

Sunt un om al nemâniei, / Lumii astea nestrăin / Vin din munții latiniei, / Deci și scrisul mi-i latin.

(Taina care mă apără. Iași : Princeps Edit, 2008, p. 169).

Volume:

- Alarma** : [poezii]. Chișinău : Editura Școala Sovietică, 1957. 50 p. : il.
- Muzicuțe** : [versuri]. Chișinău : Editura Școala Sovietică, 1958. 40 p. : il.
- La fereastra cu minuni** : [versuri]. Chișinău : Cartea Moldovenească, 1960. 20 p. : il.
- Bună ziua, fulgilor** : versuri. Chișinău : Cartea Moldovenească, 1961. 21 p. : il.
- Ce poezie știi tu?** Chișinău : Cartea Moldovenească, 1961. 22 p. : il.
- Făt-Frumos, curcubeul.** Chișinău : Cartea Moldovenească, 1961. 32 p. : il.
- Cum mi-am învățat băiatul cifrele și numărutul** : versuri pentru copii. Chișinău : Cartea Moldovenească, 1963. 12 p.
[Alte ediții]: Chișinău : Lumina, 1975. 12 p. : il.
Chișinău : Hyperion, 1991. 15 p. : il.
- Făgurași** : poezii, povestiri, cântece pentru grădinița de copii. Chișinău : Cartea Moldovenească, 1963. 40 p. : il.
- Mulțămim pentru pace!** : [versuri]. Chișinău : Cartea Moldovenească, 1963. 20 p. : il.
- Soarele cel mic** : povestiri. Chișinău : Cartea Moldovenească, 1963. 12 p. : il. (Voie bună la cei mici).
- Ceasornicul pădurii.** Chișinău : Cartea Moldovenească, 1965.
- Versuri.** Prefață: Ion Druță. Chișinău : Cartea Moldovenească, 1965. 287 p.
- Poezii de seama voastră.** Chișinău : Lumina, 1967. 110 p. : il.
Ed. bilingvă rom.-rusă. Chișinău : Literatura artistică, 1986. 76 p.
- Numele tău.** Chișinău : Cartea Moldovenească, 1968. 152 p.
- Duminica cuvintelor.** Chișinău : Lumina, 1969. 106 p. : il.
- Trei iezi** : [versuri alese pentru copii]. Chișinău : Lumina, 1970. 64 p.
[Altă ediție]: Chișinău : Lumina, 1971. 64 p.
- La școala iepurașilor.** București, 1970. 8 p. (Biblioteca „Arici pogonici”).
[Altă ediție]: Chișinău : Prut Internațional, 2002. 16 p. (Poezii de seama voastră).
- Versuri.** Chișinău : Cartea Moldovenească, 1971. 108 p. (Colecția Miorița).
Ed. a 2-a. 1975.
[Altă ediție]: Chișinău : Lumina, 1976. (Colecția Miorița).
- Soare, soare, frățioare!** : cântece pentru cei mici. Muzica: Iu. Țibulschi. Chișinău : Cartea moldovenească, 1973. 115 p. : note.
- Aproape** : [versuri]. Chișinău : Cartea Moldovenească, 1974. 160 p. : il.
- Numărătoarea** : [versuri]. Chișinău : Lumina, 1974. 12 p. : il.
- Mama** : [versuri]. Chișinău : Lumina, 1975. [36] p.: il. (Pentru grădinița de copii).
[Altă ediție]: Chișinău : Literatura artistică, 1988. 176 p. : il.
- Un verde ne vede.** Chișinău : Lumina, 1976. 196 p. (Biblioteca școlarăului).
- Steaua de vineri** : poeme. Iași : Junimea, 1978. 72 p. : portr.
[Alte ediții]: Chișinău : Prut Internațional, 2004. 184 p. (Laurii poeziei).
Ediție bibliofilă. Chișinău : Prut Internațional, 2004. 184 p. (Laurii poeziei).
- Albinuța** : cartea preșcolarăului. Chișinău : Literatura artistică, 1975. 112 p. : il.
- [Alte ediții]: Chișinău : Literatura artistică, 1979. 112 p. : il.
Chișinău : Literatura artistică, 1982. 112 p. : il.
Chișinău : Literatura artistică, 1983. 112 p. : il.
Chișinău : Editura Hyperion, 1991. 175 p.
Ed. a 4-a. Chișinău : Literatura artistică, 1986. [110] p. : il.
Ed. a 5-a. Chișinău : Literatura artistică, 1989. [112] p. : il.
Ed. revăz. și adăug. București : Editura Didactică și Pedagogică, 1994. 190 p. : il.
Ed. nouă, revăz. și adăug. Chișinău : Litera, 2005. 124 p.
Chișinău : Litera educațional, 2006. 124 p.
- Poftim de intrați** : [culegere de cântece pentru copii]. Chișinău, 1979.
- Fiindcă iubesc!** : [versuri]. Chișinău : Literatura artistică, 1980. 188 p.
- Să crești mare!** : [cântece pentru copii]. 1980.
- Cine crede** : culegere de versuri, cântece, aforisme și publicistică. 1981.
[Altă ediție]: Chișinău : Literatura artistică, 1989. 396 p.
- Izvorul și clipa.** București : Albatros, 1981. 200 p. (Cele mai frumoase poezii).
- Poezii.** Selecț. și pref. de M. Cimpoi. Chișinău : Literatura artistică, 1983. 152 p. (Biblioteca școlarăului).
- Taina care mă apără.** Chișinău : Literatura artistică, 1983. 214 p. : il.
[Alte ediții]: București : Minerva, 1997.
Opera poetică : Ediție critică. Iași : Princeps Edit, 2008. 790 p. (Colecția „Ediții critice”).
- Am ajuns să mă uit la somn ca la un străin. În urma zborului, dar și a unei munci de ocaș, m-am ales cu acest volum pe care îl consider cartea vieții mele. Cine știe, poate că din întreaga mea trudă se va alege un poem sau un cântec. Dar nu a rămas oare în literatura română Mateevici cu un singur poem? Dacă voi avea acest noroc, îi rog pe cei care vor să dea de urmele acestui poem, să-l caute în cartea de față. Rog, de asemenea, ca orice viitoare selecție a versurilor mele, în caz că voi avea și acest mai mare noroc, să se realizeze în baza acestei ediții.*
- [Culegere de cântece pentru copii].** Chișinău : Editura Hyperion, 1984.
- Scrieri alese.** Chișinău : Literatura artistică, 1984. 376 p. (Serie pentru bibliotecă).
- Lumina toamnei** : culegere de cântece. Chișinău : Literatura artistică, 1985. 400 p.
- Cel care sânt** : versuri, creionări, interviuri, note. Chișinău : Literatura artistică, 1987. 360 p.
- Poftim de intrați = Vojdite, poșalujsta** : [culegere de cântece]. Chișinău : Literatura artistică, 1987. 190 p.
- Să crești mare = Răsti bol'soj** : [culegere de cântece]. Chișinău : Literatura artistică, 1987. 286 p.
- Ramule-neamule** : cântece și coruri. Muzica: Iulia Țibulschi. Chișinău : Literatura artistică, 1988. 100 p. : n. muz.
- Rădăcina de foc** : poeme; confesiuni. București : Univers, 1988. 372 p.
Ed. bilingvă: Rădăcina de foc = Raíz de fuego. București : Minerva, 1998. 148 p.
- Avem un grai cu ochi umezi de dor și istorie. Cu pașnice și delicate unghii formate din cristalizarea sudorilor rostogolite pe aerul vetrei în atâtea crâncene bălăii, unghii care la înștrîmătorii*

s-au preschimbat în gheare, în săbii de foc. Un grai cu tîmple imbrobonate de roua trudei creatoare.

Rugăciune pentru mama. 1989.

[Altă ediție]: Craiova : Scrisul românesc, 1994. 191 p.

Să facem cunoștiință : versuri pentru cei mici. Chișinău, 1989.

Spune-i soarelui o poezie : versuri pentru copii. Chișinău : Literatura artistică, 1989. [32] p. : il.

Frumoasă-i limba noastră. Chișinău : Hyperion, 1990. 56 p.

[Altă ediție]: Chișinău : Museum, 1996. 12 p. (Micile Americi).

Învieria : cîntece sacre. Chișinău : Agenția „Litera”, 1990. 92 p.

Hristos nu are nici o vină : (poeme și cîntece). București : Orient - Occident, 1991. 200 p. (Grifon).

Metafore albastre. 1991. (tradus în limba bulgară).

Curățirea fântîinii. Galați : Porto-Franco, 1993. XVI, 152 p. (Biblioteca școlară ; 42).

Cartea ghiocilor. Chișinău : Prometeu, 1996. 56 p. : il.

Văd și mărturisesc : versuri, aforisme și confesiuni. București : Minerva, 1996. 276 p. (Biblioteca pentru toți ; 1457).

Acum și în veac : poeme, cîntece, confesiuni. Chișinău : Litera, 1997. 352 p. (Colecția Biblioteca școlară).

Ed. a 2-a. Chișinău : Litera, 1999. (Colecția Biblioteca școlară).

Ed. a 3-a, revăzută și adăugită. Chișinău : Litera, 2000. 336 p. (Colecția Biblioteca școlară).

Ed. a 4-a, revăzută și adăugită. București : Litera Internațional ; Chișinău : Litera, 2001. 312 p. (Colecția Biblioteca școlară ; 300).

București : Litera Internațional ; Chișinău : Litera, 2002. 320 p. (Colecția Biblioteca școlară ; 300).

Ed. a 8-a. București : Litera Internațional ; Chișinău : Litera, 2004. 532 p. (Colecția Biblioteca școlară ; 505).

Izbăvirea. Galați : Edit Press, 1999.

Strigat-am către Tine : volum antologic de autor. Chișinău : Litera, 1999. 391 p. (Colecția Biblioteca de aur).

Ediția a 2-a revăzută și adăugită. București : Litera Internațional ; Chișinău : Litera, 2002. 551 p. (Colecția Biblioteca de aur ; 200).

Lucrarea în cuvânt : confesiuni ; aforisme. Craiova : Editura Fundației „Scrisul Românesc”, 2001. 212 p.

Cartea Vieții Mele : volum antologic de autor. Chișinău : Litera, 2002. 550 p.

Volumे în colaborare:

Muguri. Chișinău : Școala sovietică, 1957. 32 p. (Cu Gh. Vodă, S. Saka).

Steluța : carte de citire pentru cl. I. Chișinău : Lumina, 1969. 184 p.: il. color. (Cu M. Aftenii, S. Bolduratu).

Abecedar. Chișinău : Lumina, 1970. 106 p. (Cu Spiridon Vangheli și Igor Vieru).

Întregul cer. Chișinău : Prut Internațional, 2002. 125 p. (Carte de vizită).

Cântec de leagăn pentru mama : poezii și aforisme. Timișoara : Editura Augusta, 2003. 135 p.

Ghicitoare fără sfârșit : [versuri]. Chișinău : Prut Internațional, 2005. 228 p. (Bucuria copiilor).

Linieștea lacrimii : versuri. Craiova : Scrisul Românesc, 2006. 239 p.

Soare, Soare, domn frumos! Chișinău : Prut Internațional, 2008. 32 p.

Cele mai frumoase poezii. București : Jurnalul, 2009. 288 p.

[Altă ediție] : Chișinău : Lumina, 1984. (Cu M. Aftenii și P. Petric).

Codrule, codruțule. Chișinău : Lumina, 1970. 44 p. : il. color. (Cu Spiridon Vangheli).

De dragoste. Chișinău : Literatura artistică, 1978. (Cu Mihai Cimpoi).

În volume:

Constelația lirei : antologia poezilor din R.S.S. Moldovenească. București : Cartea Românească, 1987, p. 341-362.

Din grădina copilăriei : Culegere de poezii pentru elevii din clasele I-IV. Lucrare îngrijită de Silvestru Boacă și Simona Prună. București : Recif, 1996, p. 141, 173, 178-182.

Moment poetic 5. Chișinău : Cartier, [1996], p. 3.

Moment poetic 8. Chișinău : Cartier, [1998], p. 18-19.

Eterna iubire : antologie : versuri de dragoste ale poezilor din Basarabia și Nordul Bucovinei 1900-2000. București : Editura Biodova ; Cronica Română, 1999, p. 68.

Volumе îngrijite, prefațate și/sau postfațate:

Cântec din frunză : mică antologie a poeziei tinere moldovenești. Chișinău : Cartea Moldovenească, 1965. 318 p.

Stele peste munți : [versuri ale poezilor armeni]. Alcăt.: Gr. Vieru ș.a. Chișinău : Cartea Moldovenească, 1971. 164 p.

De dragoste : antologie lirică. Selecție de Gr. Vieru. Chișinău : Cartea Moldovenească, 1975. 359 p.

Mama, graiul : [culegere de versuri]. Antologie de Gr. Vieru. Chișinău : Literatura artistică, 1981. 200 p.

Ed. a 2-a. Chișinău : Literatura artistică, 1986. 250 p.

SCRISOARE DIN BASARABIA

*Cu vorba-mi strâmbă și pripită
Eu știu că te-am rănit, spunând
Că mi-ai luat și grai, și pită,
Și-ai năvălit pe-al meu pământ.*

*În vremea putredă și goală
Pe mine, frate, cum să-ți spun,
Pe mine m-au mințit la școală
Că-mi ești dușman, nu frate bun.*

*Din Basarabia vă scriu,
Dulci frați de dincolo de Prut.
Vă scriu cum pot și prea târziu,
Mi-e dor de voi și vă sărut.*

*Credeam că un noroc e plaga,
Un bine graiul cel sluțit.
Citesc azi pe Arghezi, Blaga –
Ce tare, Doamne,-am fost mințit!*

*Cu pocăință nesfârșită
Mă rog iubitului Iisus
Să-mi ierte vorba rătăcită
Ce despre tine, frate,-am spus.*

*Din Basarabia vă scriu,
Dulci frați de dincolo de Prut.
Vă scriu cum pot și prea târziu,
Mi-e dor de voi și vă sărut.*

*Aflând că frate-mi ești, odată
Scăpai o lacrimă-n priviri
Ce-a fost pe loc și arestată
Și dusă-n ocnă la Sibiri.*

*Acolo-n friguroasa zare,
Din drobul mut al lacrimii
Ocnășii scot și astăzi sare
Și nu mai dau de fundul ei.*

*Din Basarabia vă scriu,
Dulci frați de dincolo de Prut.
Vă scriu cum pot și prea târziu,
Mi-e dor de voi și vă sărut.*

NU AM, MOARTE, CU TINE NIMIC...

*Nu am, moarte, cu tine nimic,
Eu nici măcar nu te urăsc
Cum te blestemă unii, vreau să
zic,
La fel cum lumina pârăsc.*

Eminescu, M. *Fiind băiet păduri cutreeram* : versuri. Alcăt. și pref. de Gr. Vieru. Chișinău : Literatura artistică, 1983. 142 p.

Alexandru, Ioan. *Imne*. Selecție de Grigore Vieru. Chișinău : Litera, 1997. 326 p.

Stănescu, Nichita. *Necuvintele* : versuri. Selecție de Grigore Vieru. Chișinău : Litera, 1997. 399 p.

Cât de frumoasă ești : [antologie de poezie românească]. București : Litera Internațional ; Chișinău : Litera, 2004. 815 p. (Carte pentru toți ; 1).

Interviuri (date și/sau luate):

Cred că mai toate cărțile noastre sînt un fel de abecedare. [A consemnat Serafim Saka]. Moldova, nr. 8, 1974, p. 24-25.

Internaționalismul este o floare frumoasă pe care trebuie să fii nebul să nu vrei s-o miroși – dar unde-i? Interlocutor: Boris Vieru. Literatura și Arta, nr. 40 (2304), 28 sep. 1989, p. 4.

Eminescu să ne judece... Interviu realizat de Georgeta Adam. Literatura și Arta, nr. 14 (2382), 4 apr. 1991, p. 4.

— *Noi, basarabeni, sîntem ca niște copii orfani. Noi, românii din Basarabia sîntem așa cum ar zice celebrele versuri folclorice: «Nu sîntem săraci de-avere, ci săraci de mîngîiere».*

Totuși, dacă dragoste nu e, nimic nu e! Literatura și Arta, 12 mar. 1998, p. 5.

În loc de postfață : (Eugen Comarnescu în dialog cu Grigore Vieru). În: Vieru, Grigore. *Strigat-am către Tine*. București : Litera Internațional ; Chișinău : Litera, 2002, p. 534-546.

Suntem un popor blestemat, pe care-l iubesc cu disperare. [Interviu realiz. de] Vartan Arachelian. Flacăra lui Adrian Păunescu, 2, nr. 9, 7 mar. 2002, p. 5.

Dreptul la moralitate sau dreptul la imbecilitate? : interviu cu Grigore Vieru. [Realizat de] Nina Josu. Flacăra lui Adrian Păunescu, 2, nr. 16 (32), 25 apr. 2002, p. 4.

„Să-mi cer scuze că simt românește?!” [Interviu realizat de] Nina Josu. Flacăra lui Adrian Păunescu, 2, nr. 17 (33), 2 mai 2002, p. 4.

„Ne măcinăm din cauza neunirii noastre”. [Interviu realizat de] Nina Josu. Flacăra lui Adrian Păunescu, 2, nr. 18 (34), 9 mai 2002, p. 4.

„Fac parte din cea mai victimizată generație în fostul imperiu sovietic”, afirmă poetul Grigore Vieru. [A consemnat] Eugenia Guzun. Flacăra lui Adrian Păunescu, 2, nr. 40 (56), 10 oct. 2002, p. 16.

„S-a rupt veriga de aur între femei și familie” afirmă poetul Grigore Vieru. [A consemnat] Eugenia Guzun. Flacăra lui Adrian Păunescu, 2, nr. 41 (57), 17 oct. 2002, p. 16.

Limba română este NATO-ul meu care mă apără. Interviu realiz. de Magda Săndulescu. Flacăra lui Adrian Păunescu, 3, nr. 5 (72), 30 ian. 2003, p. 26.

Dragostea pentru limba română a devenit pentru mine o religie. Acolo, sus, în cerul limbii române, mă simt fericit ca în Cerul lui Dumnezeu. Nimeni și nimic, în afară de copiii mei, nu-mi poate însemna inima ca limba noastră.

Nu am venit să mă credeți, am venit să vă cred : Interviu cu academicianul Grigore Vieru. [A consemnat] Ion Anton. Flacăra lui Adrian Păunescu, 3, nr. 6 (73), 6 feb. 2003, p. 19.

Răzmeriță, Anatol. „Crăciunul și Paștele cuprind în ele ETERNITATEA”. [Interviu realiz. de] Grigore Vieru. Flacăra lui Adrian Păunescu, 3, nr. 10 (77), 6 mar. 2003, p. 21.

Răzmeriță, Anatol. „Hotarele le fac oamenii, neamul îl face numai Dumnezeu”. Interviu realizat de Grigore Vieru. Flacăra lui Adrian Păunescu, 3, nr. 12 (79), 20 mar. 2003, p. 19.

Atentat împotriva lui Grigore Vieru. [Interviu realizat de] Andrei Păunescu. Flacăra lui Adrian Păunescu, 3, nr. 50 (117), 11 dec. 2003, p. 8.

Basarabia este un copil înfășat în sârmă ghimpată. [Interviu realizat de Adrian Păunescu]. Flacăra lui Adrian Păunescu, 4, nr. 9 (128), 26 feb. 2004, p. 5.

Limba în care crezi trebuie să fie atotcuprinzătoare mișcării sufletului și cugetului : dialog: Alexandru Bantș - Grigore Vieru. Limba română, nr. 1-3, 2005, p. 17-25.

Sunt învinuit că alerg după slavă. [Interviu realizat de] Ion Proca. Flacăra lui Adrian Păunescu, 7, nr. 8 (231), 24 feb.-2 mar. 2006, p. 5.

Sunt atașat de Fănuș, acest mare cărturar : În aula Academiei Române, Vieru, Cimpoi și Dabija sunt acasă. Interviuri de Ion Predoșanu. Flacăra lui Adrian Păunescu, 7, nr. 14 (237), 7-13 apr. 2006, p. 14.

Grigore Vieru, ieșit pentru o zi din spitalul de la Chișinău, se confesează prietenului său de la București, A.P. Flacăra lui Adrian Păunescu, 7, nr. 21 (244), 26 mai-1 iun. 2006, p. 1, 4.

Flacăra vie a cuvântului. [A consemnat Gheorghe Doni]. Natura, nr. 2, 2007, p. 6; Literatura și Arta, nr. 15, 12 apr. 2007, p. 4.

Razele Medaliei de Aur mi-au încălzit inima : [Interviu realizat de Cons. N. Josu]. Flacăra lui Adrian Păunescu, 8, nr. 6 (277), 16 feb.-22 feb. 2007, p. 8-9; nr. 18 (289), 11-17 mai 2008, p. 6; nr. 19 (290), 18-24 mai 2007, p. 5.

„Sunt o inimă care cugetă” : Grigore Vieru în dialog cu Andrei Strâmbeanu. Flacăra lui Adrian Păunescu, 8, nr. 25 (296), 29 iun.-5 iul. 2007, p. 11.

Umiliința, cel mai sângerous tiran : Dialog Vieru-Strâmbeanu. Flacăra lui Adrian Păunescu, 8, nr. 26 (297), 6-12 iul. 2007, p. 6.

Republica Moldova nu are alt drum decât cel care duce în România : Dialog Vieru-Strâmbeanu. Flacăra lui Adrian Păunescu, 8, nr. 27 (298), 13-19 iul. 2007, p. 6.

Patriotismul nostru nu este o slăbiciune sentimentală, ci o datorie bărbătească : [interviu realizat de Adalbert Gyuris]. Convorbiri literare, 142, nr. 8, aug. 2008, p. 6-8.

„Bucuria acestui turneu s-a prelins ca un balsam pe rănilor inimii mele”. Consemnare: Nina Josu. Literatura și Arta, nr. 50 (3302), 11 dec. 2008, p. 1.

În periodice:

Poezii:

Bărbații Moldovei. Nistru, 1967.

Legământ ; Imn limbii materne ; Răsai ; Am primit un dar ceresc ; Moștenim din moși-strămoși ; Eminescu ; A limbii noastre vrajă ; Noi în grai sîntem popor. Literatura și Arta, nr. 27 (2291), 29 iun. 1989, p. 5.

Patria și graiul ; Pentru ea ; Cîntare scrisului nostru ; Graiul neamului ; Rugăciune nouă ; Se cuvine o pace ; Salvați-vă prin limbă ; Iertare ; Cîntă soare, cîntă stea ; Izvor de apă vie. Literatura și Arta, nr. 35 (2299), 24 aug. 1989, p. 5.

Ascultă ; O mie de clopote. Literatura și Arta, nr. 40 (2304), 28 sep. 1989, p. 4.

Ded Moroz [Moș Crăciun] în Lituania. Literatura și Arta, nr. 2 (2370), 10 ian. 1991, p. 2.

Leagăn și cruce. Literatura și Arta, nr. 8 (2376), 21 feb. 1991, p. 1.

Calea sîngelui. Limba română, nr. 3-5 (57-59), mar.-mai 2000, p. 253.

Chipul în ape răsfrînt. Flacăra lui Adrian Păunescu, 1, nr. 5, 4 oct. 2001, p. 1.

De-ai curge tu, Prutule. Flacăra lui Adrian Păunescu, 1, nr. 13, 29 nov. 2001, p. 15.

Poem ; Logosul și muzica. Flacăra lui Adrian Păunescu, 2, nr. 1, 10 ian. 2002, p. 19.

Ruga. Flacăra lui Adrian Păunescu, 2, nr. 49 (65), 12 dec. 2002, p. 17.

Cîntec de la noi. Flacăra lui Adrian Păunescu, 3, nr. 22 (89), 29 mai 2003, p. 1.

Privighetoarea pe cruce. Unu (Oradea), 16, nr. 1-2, trim. I-II 2005, p. 1.

Reaprindeți candela. Flacăra lui Adrian Păunescu, 5, nr. 5 (176), 11-17 feb. 2005, p. 1.

Am venit să colindăm. Literatura și Arta, nr. 48, 1 dec. 2005, p. 1.

Poeme. Reflex (Reșița), 7, nr. 1-6, ian.-iun. 2006, p. 24-25.

Nu am, moarte, cu tine nimic. Flacăra lui Adrian Păunescu, 7, nr. 21 (244), 26 mai-1 iun. 2006, p. 1, 8, nr. 8 (279), 2-8 mar. 2007, p. 1.

Formular. Constelații ieșene, 1, nr. 2, iun. 2006, p. 4.

Șarpele și harpa : (cîntec din spital). Literatura și Arta, nr. 29, 20 iul. 2006, p. 1.

Zavistea : (cîntec folcloric). Literatura și Arta, nr. 40, 5 oct. 2006, p. 1.

Imnul Republicii Moldova. Literatura și Arta, nr. 51, 21 dec. 2006, p. 1.

Cînd te întorci ; Inima ta ; Dreapta laudă ; Pasărea ; Întregul cer ; Sărmanii copii ; Patria ; poetul ; Am rupt acest trandafir ; Păstrează în suflet ; Între Orfeu și Hristos. Glasul națiunii, nr. 2, 1 feb. 2007, p. 12.

Legăna-te-aș, legăna. Literatura și Arta, nr. 21, 24 mai 2007, p. 1.

Rugă. Natura, nr. 3, 2007, p. 8.

În aceeași limbă. Limba română, nr. 1-2 (151-152), ian.-feb. 2008, p. 7.

Roua cîntecului. Literatura și Arta, nr. 42 (3294), 16 oct. 2008, p. 5.

Articole:

Sărmana țară. Literatura și Arta, nr. 2 (2370), 10 ian. 1991, p. 2.

Despre rușine și bună creștere. Literatura și Arta, nr. 21 (2389), 23 mai 1991, p. 1.

Basarabia uitată. Flacăra lui Adrian Păunescu, 1, nr. 1, 6 sep. 2001, p. 6.

Niște gânduri. Flacăra lui Adrian Păunescu, 1, nr. 6, 11 oct. 2001, p. 17; nr. 7, 18 oct. 2001, p. 19; nr. 9, 1 nov. 2001, p. 19; 2, nr. 42 (59), 24 oct. 2002, p. 1.

Cuvintele și muzica lui Marin Constantin. Flacăra lui Adrian Păunescu, 1, nr. 18, 8 nov. 2001, p. 19.

Doamne, ocrotește-i pe români! Flacăra lui Adrian Păunescu, 2, nr. 3, 24 ian. 2002, p. 11.

Inimi de aur și morți enigmatice. Flacăra lui Adrian Păunescu, 2, nr. 5, 7 feb. 2002, p. 4.

Ei merită un monument. Flacăra lui Adrian Păunescu, 2, nr. 6, 14 feb. 2002, p. 14.

Pe linia întăi a focului. Flacăra lui Adrian Păunescu, 2, nr. 8, 28 feb. 2002, p. 8.

Nichita. Flacăra lui Adrian Păunescu, 2, nr. 11, 21 mar. 2002, p. 26.

Prezentul ca o fiară. Flacăra lui Adrian Păunescu, 2, nr. 44 (60), 7 nov. 2002, p. 1.

Este greu să fii Adrian Păunescu în Țara Românească. Flacăra lui Adrian Păunescu, 3, nr. 29 (96), 17 iul. 2003, p. 15.

*Dar ce-ai face tu și cum ai trăi
De-ai avea mamă și-ar muri,
Ce-ai face tu și cum ar fi
De-ai avea copii și-ar muri?!
Nu am, moarte, cu tine nimic,
Eu nici măcar nu te urăsc.
Vei fi mare tu, eu voi fi mic
Dar numai din propria-mi viață
trăiesc.*

*Nu frică, nu teamă -
Milă de tine mi-i,
Că n-ai avut niciodată mamă,
Că n-ai avut niciodată copii.*

ARS POETICA

*Merg eu dimineța, în frunte,
Cu spicele albe în brațe
Ale părului mamei.*

*Mergi tu după mine, iubito,
Cu spicul fierbinte la piept
Al lacrimii tale.*

*Vine moartea din urmă
Cu spicele roșii în brațe
Ale sîngelui meu -*

*Ea care nimic niciodată
Nu înapoiază.*

*Și toți suntem luminați
De-o bucurie neînțeleasă.*

STRIGĂT DE DEZNĂDEJDE

*Eu mor pe cruce pentru ea,
Iar lumea hohotește rea.
Nici nu știu, iată, în chinul meu,
De-am mai trăit!*

*Vestește-L, mamă, pe Dumnezeu
Că am murit!*

*Din pâine iau, să pot zbura,
Cât de pe flori albina ia.*

*Dar tot eu sunt și judecat
Că, trîndăvind, m-am îmbuibat.
Nici nu știu, iată, în chinul meu,
De-am mai trăit!*

*Vestește-L, mamă, pe Dumnezeu
Că am murit!*

*Ajuns-am a umbla mereu
În brațe cu mormîntul meu.*

*Și nu știu unde să-l mai pun
Să am un somn mai lin, mai bun.
Nici nu știu, iată, în chinul meu,
De-am mai trăit!*

*Vestește-L, mamă, pe Dumnezeu
Că am murit!*

(Poezie în manuscris care circulă pe Internet drept „Doina”)

Gânduri vechi. Flacăra lui Adrian Păunescu, 4, nr. 28 (147), 9-15 iul. 2004, p. 4.

Cred că sunt de folos Țării. Flacăra lui Adrian Păunescu, 5, nr. 10 (181), 18-24 mar. 2005, p. 3.

Închideți Nistrul. Flacăra lui Adrian Păunescu, 5, nr. 11 (182), 25-31 mar. 2005, p. 6.

Mișcarea în infinit. Timpul, nr. 1, 6 dec. 2005, p. 9.

Prâslea cel voinic sau Avocații satanei. Literatura și Arta, nr. 4, 26 ian. 2006, p. 1; Flacăra lui Adrian Păunescu, 7, nr. 5 (228), 3-9 feb. 2006, p. 14.

Suferința și mânia unui poet. Literatura și Arta, nr. 17, 27. apr. 2006, p. 1.

Mârlanii : Scrisori din spital. Literatura și Arta, nr. 18, 4 mai 2006, p. 3.

Mișcarea în infinit : (Niște gânduri). Literatura și Arta, nr. 32, 10 aug. 2006, p. 4-5.

În memoria lui Nicolae Sulac. Literatura și Arta, nr. 40, 5 oct. 2006, p. 1.

Doina și Ion ca oaste. Flacăra lui Adrian Păunescu, 6, nr. 39 (262), 27 oct.-2 nov. 2006, p. 9.

Cumpătul cu ață. Literatura și Arta, nr. 44, 2 nov. 2006, p. 1, 4.

Bentîța ca o coroană. Literatura și Arta, nr. 46, 16 nov. 2006, p. 5.

Trei pete de sânge. Literatura și Arta, nr. 51, 21 dec. 2006, p. 4.

Natura, cea mai de demult Patrie. Literatura și Arta, nr. 3, 18 ian. 2007, p. 1.

Și cântecul alină. Literatura și Arta, nr. 8, 22 feb. 2007, p. 1.

Corbul. Literatura și Arta, nr. 19, 10 mai 2007, p. 1.

O precizare. Literatura și Arta, nr. 21, 24 mai 2007, p. 4.

Coada de topor și muchia lui. Literatura și Arta, nr. 23, 7 iun. 2007, p. 1.

Mihai Cimpoi în toate la locul său. Flacăra lui Adrian Păunescu, 7 [8], nr. 34 (304), 7-13 sep. 2007, p. 2.

Un om cât o lume. Literatura și Arta, nr. 38, 20 sep. 2007, p. 3.

Limba Română, oastea noastră națională : Testament (discurs de recepție rostit de poet cu ocazia conferirii titlului Doctor Honoris Causa de către Academia de Științe a R. Moldova). Limba română, nr. 7-9 (145-147), iul.-sep. 2007, p. 6-10; Literatura și Arta, nr. 38, 20 sep. 2007, p. 4-5; Flacăra lui Adrian Păunescu, 7 [8], nr. 39 (310), 5-11 oct. 2007, p. 7; nr. 40 (311), 12-18 oct. 2007, p. 7; nr. 41 (312), 19-25 oct. 2007, p. 7.

Îngerii au coborât pe pământ. Literatura și Arta, nr. 46, 15 nov. 2007, p. 1.

O, brad frumos! Literatura și Arta, nr. 50, 13 dec. 2007, p. 1.

Oameni și dihori. Literatura și Arta, nr. 48 (3300), 27 nov. 2008, p. 4.

Înregistrări audio-video:

Casele Moldovei. muz.: Z. Tcaci. Moscova : Melodiâ, 1978. 1 disc.

Mamin den'. Moscova : Diafil'm, 1979. 1 df.: ev. (lb. rusă).

Maria, Mirabela. muz.: E. Doga. Moscova : Melodia, 1981. 1 disc.; Moscova : Melodiâ, 1983. 1 disc. (lb. Rusă) ; București : Electrecord, 1992. 1 disc.

Sveti, solnce, sveti! : Kantata dlâ detskogo hora i simf. Orkestra. muz.: T. Chiriac. Moscova : Melodia, 1982. 1 disc. (lb. rusă).

Melancolie. muz.: P. Teodorovici. Moscova : Melodia, 1983. 1 disc. ; Moscova : Melodiâ, 1991. 1 disc.

Miresuca mea. interpr. N. Glib. Moscova : Melodiâ, 1984. 1 disc.

Primăvara. cântă Anastasia Lazariuc. Moscova : Melodiâ, 1984. 1 disc.

Chiriac, A. Pesni na stihi Grigore Vieru. Moscova : Melodiâ, 1985. 1 disc. (lb. rusă); Moscova : Melodiâ, 1992. 1 disc.

Elena ; Astă seară ; Clar de lună. muz.: Ian Rajburg ; Grație. muz.: P. Teodorovici. Moscova : Melodiâ, 1986. 1 disc.

Veșnic dragostea. muz.: M. Toderășcu ; **Fața lunii.** muz.: I. Berșadschi ; **Cred în dragoste.** cântă Anastasia Lazariuc. Moscova : Melodia, 1986. 1 disc.

Unde crește-un pom pe glie. muz.: Iu. Țibulschi. Moscova : Melodiâ, 1987. 1 disc.

Văzui tinerețea mea. muz.: G. Banariuc. Moscova : Melodiâ, 1987. 1 disc.

Zavistea ; Coasa : cântece pop. Moscova : Melodiâ, 1987. 1 disc.

Clopoței. muz. de Iu. Țibulschi. Moscova : Melodiâ, 1988. 1 disc.

Cântă-mă, amor = Vospevaj menă, ljubv'. muz.: E. Doga. Moscova : Melodiâ, 1989. 1 disc.

Dragă-mi este țara mea. Moscova : Melodia, 1989. 1 disc.

Mi-amintesc de-a mea copilărie : muz. populară. Moscova : Melodia, 1990. 1 disc. **Felicia.** muz.: A. Lozanciuc. Moscova : Melodia, 1991. 1 disc.

Grigore Vieru recită din versurile sale. București : Electrecord, 1991. 1 disc.

Simfoniă čuvstv. muz.: I. Aldea-Teodorovici. Moscova : Melodia, 1991. 1 disc. (lb. rusă).

Vot ona kakaâ. Moscova : Melodiâ, 1991. 1 disc. (lb. rusă).

Răsai. muz. de I. Aldea-Teodorovici ; interpr.: Doina și Ion Aldea-Teodorovici. București : Electrecord, 1992. 1 disc.

Emy. Chișinău-București : [cântece de estradă]. Chișinău : Music Master SRL, 1998-1999. 1 casetă audio.

Mocanu, Maria. *Spune-mi ceva :* [muzică folk]. Chișinău : Djanoma SRL : Music Master, 1998. 1 casetă audio.

Nu voi uita. versuri: Grigore Vieru ; muz.: V. Dânga. Chișinău, 1999. 1 CD.

Zece cântece pentru copii. Muzica: Nicolae Caragia ; interpretă: Emy Cibotăraș. Chișinău-București, 1999. 1 CD.

Burghilă, Lenuța. *Mi-e dor de tine = Â po tebe skučau :* [cântece de estradă]. Chișinău : Asoc. „Euro-Moldova Art” : Master Music, 2000. 1 casetă audio.

Cazacu, Alexandru. *Remember :* [cântece de estradă]. Chișinău : Music Master SRL, 2000. 1 casetă audio.

Sadovnic, Iurie. *Enigmatic woman : golden ballads :* [muz. folk]. Chișinău : Music M Master SRL, 2000. 1 casetă audio.

Dor, dor. Versuri: Grigore Vieru ; muz.: Ian Raiburg ; **Sărută-mă.** Versuri: Grigore Vieru ; muz.: Ion Aldea-Teodorovici. Chișinău, 2001. 1 CD.

Regina mea. vers.: Grigore Vieru ; muz.: Mircea Guțu. Chișinău, 2001. 1 CD.

Destin. Voce : Anastasia Lazariuc ; muzică : D. Radu ; N. Caragea ; I. A. Teodorovici ; A. Chiriac... versuri : D. Matcovschi ; Grigore Vieru... București : Intercont music, 2004. 2 CD.

Adevăr vă spun. Versuri: Grigore Vieru ; interpret.: Vadim Gheorghelaș. Chișinău, 2008. 1 CD.

Legământ. muz.: Iu. Sadovnic. Chișinău : ALFA, [s. a.]. 2 disc.

Stârcea, Alexei. *Cântece.* Moscova : Melodia, [s. a.]. 1 disc.

Volume traduse:

Tajc, Ia. **Ploaia cuminte :** povestiri. Chișinău : Cartea moldovenească, 1959.

Tajc, A. **Frățiorul.** Chișinău : Cartea moldovenească, 1960.

Pirelli, D. **Giovannino și Pulceroso.** Chișinău : Cartea Moldovenească, 1960.

Mihalkov, S. **Nenea Stiopa - milițian.** Chișinău : Cartea Moldovenească, 1962.

Raud, E. **Așa sau așa.** Chișinău : Cartea Moldovenească, 1962.

Tolstoi, L. **Fiara groaznică :** [povestiri]. Chișinău : Cartea Moldovenească, 1962.

Ușinskij, K. **Patru dorințe :** [povestire]. Chișinău : Cartea Moldovenească, 1962.

Čukovskij, K. **Gâza-Bâza.** Chișinău : Cartea Moldovenească, 1962.

Čukovskij, K. **Telefonul.** Chișinău : Cartea Moldovenească, 1962.

Baruzdin, S. **Pas după pas**. Chișinău : Cartea Moldovenească, 1963.
 Verejskaâ, E. **Otavă** : povestire pentru copii. Chișinău : Cartea Moldovenească, 1963.
 Bogdanov, N. **Zâmbetul lui Ilici** : [povestiri]. Chișinău : Cartea Moldovenească, 1964.
 Perrault, Ch. **Scufița roșie** : poveste. Chișinău : Lumina, 1967 ; Chișinău : Prut Internațional, 2002.

Akim, Â. **Fetița și leul**. Chișinău : Lumina, 1975.

Akim, Â. **Vulpișor**. Chișinău : Lumina, 1976.

Akim, Â. **Frățiorul Mișa**. Trad. de Iu. Cărchelan și Grigore Vieru. Chișinău : Literatura artistică, 1980.

Čukovskij, K. **Soarele furat ; Telefonul ; Necazul Fedorei**. Trad. de A. Ciubotaru; Gr. Vieru, V. Teleucă. Chișinău : Literatura artistică, 1982.

Referințe critice despre autor și operă:

Volume:

Cimpoi, Mihai. *Mirajul copilăriei*. Chișinău : Lumina, 1968. 62 p. (Lumea copiilor).

Dolgan, Mihail. *Creația lui Grigore Vieru în școală*. Chișinău : Lumina, 1984. 78 p. (Scriitorii moldoveni în școală).

Cimpoi, Mihai. *Întoarcerea la izvoare*. Chișinău : Literatura artistică, 1985. 185 p. (Scriitori contemporani).

Băileșteanu, Fănuș. *Grigore Vieru : Omul și poetul*. București : Editura Iriana, 1995. 128 p.

Gruia, Stelian. *Poet pe Golgota Basarabiei*. București : Editura Eminescu, 1995. 186 p.

Grigore Vieru : bibliografie. Alcătuită de Ludmila Pânzari. Chișinău : Museum, 1995. 120 p.

Grigore Vieru : bibliografie. Alcătuită de Maria Ilievici ; ediție susținută și îngrijită de Claudia Balaban. Chișinău : Litera, 1997. 259 p.

Samoil, Nelly. *Structuri metaforice în lirica lui Grigore Vieru* : Teză de doctorat. Chișinău, 2000. 139 p.

[Altă ediție]: Chișinău, 2002. 157 p.

Dolgan, Mihail. *Grigore Vieru, adevărul*. Chișinău, 2003. 63 p. (Eseu).

Codreanu, Theodor. *Duminica mare a lui Grigore Vieru*. București : Litera Internațional ; Chișinău : Litera, 2004. 411 p. (Biblioteca școlară).

Grigore Vieru nu este numai copilul cel mare al neamului, ci și Duminica Mare a neamului românesc de pretutindeni. Sau măcar o fărâcă din ea. Și nu pentru că așa a voit el, ci fiindcă ceva inexplicabil l-a ales să ne reprezinte în chip de supremă sărbătoare creștină tocmai acolo unde nu e loc de sărbătoare a neamului. Așa se explică de ce el este azi cel mai iubit dintre poeții români în viață. Și nu e de mirare că are și va avea dușmani care nu înțeleg și nu pot iubi Duminica Mare a neamului. Din felurite pricini, firește. Dar, în orice caz, cei care n-au suferit ca Grigore Vieru pentru ființa neamului românesc din Basarabia nu se vor putea bucura de Duminica Mare a Poetului. Vor continua să creadă că jocurile lor infantile de vorbe sunt cu mult mai prețioase.

Cimpoi, Mihai. *Grigore Vieru : poetul arhetipurilor*. Chișinău : Prut Internațional, 2005. 188 p. (Recitiri).

Un discipol al lui Orfeu : Omagiu poetului Grigore Vieru la 70 de ani. Ed. îngrijită de Raisa Vieru. Chișinău : Prut Internațional, 2005. 252 p.

Țigănuș, Virgil Nistru. *Grigore Vieru, iluminat de poezie*. Chișinău : Editura Universității din Chișinău, 2006. 152 p.

Postolachi, Veronica. *Cuvântul ca instrument al magicului în poezia lui L. Blaga și Gr. Vieru* : studiu comparat. Chișinău : Pontos, 2007. 262 p.

În volume:

Șpac, Ion. *Scriitorii Moldovei sovietice* : indice bibliografic. Ed. a 2-a. Chișinău : Cartea Moldovenească, 1969, p. 99-102.

Saka, Serafim. *Aici și acum*. Chișinău : Lumina, 1976, p. 204-211.

Sorescu, Marin. *Grigore Vieru și lirica esențelor*. În: Vieru, Grigore. *Izvorul și clipa*. București : Albatros, 1981, p. 5-9.

Cândroveanu, Hristu. *Printre poeți*. Cluj-Napoca : Dacia, 1983, p. 204-210.

Vom zice prin urmare, despre acest autor, că el este un poet nebănuț de rar, ale cărui cărți trebuie păstrate pe raftul cel mai de cinste al bibliotecii fiecăruia dintre noi, cei ce iubim poezia mare și adevărată.

Alexandru, Ioan. *Grigore Vieru*. În: Vieru, Grigore : *Rădăcina de foc* : Poeme ; Confesiuni. București : Univers, 1988, p. 7-9.

Un pom înflorit este acest minunat cîntec din adîncurile ființei, numit Grigore Vieru, cel mai cunoscut și iubit de toate vârstele, poetul de pe malul Prutului, dintr-un sat din R.S. Moldovenească. (...)

Un poet care și-a asumat greul unui grai trecîndu-l prin inima sa și, încărcat de răbdare, înțelepciune și nouă frumusețe, îl întoarce semenilor săi care-și deschid de bunăvoie inima să-l primească, pentru a-și duce mai demn pe mai departe viața în spiritul dreptății, al iubirii ce covârșește și poate birui totul, al credincioșiei față de cele nepieritoare și al nădăjduirii ce nu poate da greș, un asemenea poet rămîne-va „suflet în sufletul neamului său”.

Crăciun, Victor. *Postfață*. În: Vieru, Grigore : *Rădăcina de foc* : Poeme ; Confesiuni. București : Univers, 1988, p. 354-365.

Ciocanu, Ion. *Reflecții și atitudini* : (Articole, eseuri, dialoguri). Chi-

șinău : Hyperion, 1992, p. 147, 162, 254, 261.

Pîslaru, Vi. *Un poet al simbolurilor artistice naționale*. În: Vieru, Grigore. *Curățirea fîntîni*. Galați : Porto-Franco, 1993, p. V-XIII.

Cimpoi, Mihai. *Basarabia sub steaua exilului*. București : Viitorul Românesc, 1994, p. 90-92.

Munteanu, Romul. *Jurnal de cărți*. Vol. 5. București : Libra, 1994, p. 111-115.

Alexandrescu, Emil. *Grigore Vieru – Harpa*. În: Alexandrescu, Emil. *Analize și sinteze de literatură română* : Clasele IX-XII. Iași : Editura Moldova, 1995, p. 329.

Bărboi, Constanța ; Boacă, Silvestru ; Popescu, Marieta. *Arte poetice : Literatura română și cultura în școală*. București : Recif, 1995, p. 142-144.

Dabija, Nicolae. *Libertatea are chipul lui Dumnezeu* : (Basarabia astăzi). Craiova : Scrisul românesc, 1997, p. 163-173.

Câteodată mă gândesc că dacă nu l-am fi avut pe Grigore Vieru l-am fi inventat, din prea multă nevoie de el, mai ales în unele momente de cotitură ale istoriei mai recente. (...)

Poetul a fost unul dintre cei care au ajutat revoluției românești să se declanșeze cu o clipă mai devreme, Basarabia fiind în acele zile un exemplu pentru întreaga țară, iar Grigore Vieru – un apostol al deșteptării românești.

Simion, Eugen. *Scriitori români de azi*. Vol. 3. București : David ; Chișinău : Litera, 1998, p. 187-196.

Dicționarul esențial al scriitorilor români. Coordonatori: Mircea Zăciu ; Marian Papahagi ; Aurel Sasu. București : Albatros, 2000, p. 883-886.

Micu, Dumitru. *Istoria literaturii române : de la creația populară la postmodernism*. București : Editura SAECULUM I.O., 2000, p. 426.

Cimpoi, Mihai. *Grigore Vieru și timpul originar.* În: Vieru, Grigore. *Strigat-am către Tine* : volum antologic de autor. București : Litera Internațional ; Chișinău : Litera, 2002, p. 7-16; În: *Orientări artistice și stilistice în literatura contemporană.* Vol. 1. Chișinău : Centrul editorial al USM, 2003, p. 120-130.

Strâmbeanu, Andrei. *Poetul ca trandafirul...* În: Vieru, Grigore. *Strigat-am către Tine* : volum antologic de autor. București : Litera Internațional ; Chișinău : Litera, 2002, p. 17-28.

Grosu, Lidia. *Aspecte ale poeziei dorului în poezia lui Grigore Vieru.* În: *Orientări artistice și stilistice în literatura contemporană.* Vol. 1. Chișinău : Centrul editorial al USM, 2003, p. 245-251.

Rusu, Dorina N. *Membrii Academiei Române : 1866-2003 : dicționar.* Ediția a 3-a, rev și ad. București : Editura Enciclopedică ; Editura Academiei Române, 2003, p. 877.

Agache, Catinca. *Literatura română în țările vecine 1945-2000.* Iași : Princeps Edit, 2005, p. 160, 161, 164, 165, 169-177, 188, 235-240, 247, 262, 287, 292, 357, 395, 401, 410, 417, 428, 439, 447, 448, 450, 451, 452, 455, 456, 458, 463, 470.

Pârja, Gheorghe. *Dialoguri cu ferestre spre nord.* Cluj-Napoca : Editura Limes, 2005, p. 97-108.

Ștefănescu, Alex. *Istoria literaturii române contemporane : 1941-2000.* București : Mașina de scris, 2005, p. 419-426, 1091, 1097, 1098.

Grigore Vieru are o înfățișare de poet romantic. Fruntea înaltă, continuată de un început de calviție, pletele lungi, răsfrânte pe umeri, privirea visătoare, îndreptată spre un dincolo

În periodice:

Vasilache, V. *Un debut promițător.* Moldova Socialistă, 13 feb. 1958.

Sajin, A. „Muzicuțe” pentru copii. Cultura Moldovei (Chișinău), 10 sep. 1959.

Dimitriu, G. *Versuri autentice pentru copii.* Nistrul, nr. 8, 1961.

Popescu, Adrian. *Steaua de vineri.* Steaua (Cluj-Napoca), 29, nr. 11 (378), nov. 1978, p. 19.

Există poeți, nu mulți, de care te atașezi din prima clipă, spontan, și-i citești cu o anume febrilitate, bucurându-te că reușesc să găsească frăgezimi și candori acolo unde totul și se părea spus. Un astfel de poet este Grigore Vieru.

Utan, Tiberiu. „Izvorul și clipa”. România literară (București), 15, nr. 31, 29 iul. 1982, p. 8.

Crăciun, Victor. *Grigore Vieru : Poezia despre „Mama și eternul copil”.* Familia, 23, nr. 10 (266), oct. 1987, p. 5.

Manolescu, Nicolae. „Mamă, tu ești patria mea”. România literară (București), 22, nr. 5, 2 feb. 1989, p. 19.

Cistelean, Al. *Plaiul, graiul, mama.* Vatra (Târgu Mureș), 19, nr. 216, mar. 1989, p. 5.

Grigurcu, Gheorghe. *Rădăcina de foc a poeziei lui Grigore Vieru.* Viața românească, 84, nr. 4, apr. 1989, p. 56-61.

Țiganiuc, Dumitru. *Grigore Vieru: „Rădăcina de foc”.* Ateneu (Bașcu), 26, nr. 4 (233), apr. 1989, p. 10, 16.

Păunescu, Adrian. *Poetul cel mare.* Literatura și Arta, nr. 40 (2304), 28 sep. 1989, p. 4-5.

Întreaga operă și întreaga viață a lui Grigore Vieru sînt fețele aceleiași medalii: un poet al limbii lui materne, un poet al zodiei eminesciene, un poet al poporului său, un poet al rădăcinii sale de foc și de lacrimă. Un frate mai mare al nostru. Poetul cel mare.

Simion, Eugen. *Grigore Vieru – un poet cu lira-n lacrimi.* Caiete critice, nr. 1-3, 1994, p. 21-24.

Bardan, Vasile. *Grigore Vieru - Fiul lui „A fi”* : [recenzie la vol. *Acum și în veac.* Chișinău : Litera, 1997]. Viața Românească, 94, nr. 1-2, ian.-feb. 1999, p. 135-139.

Dumbrăveanu, Victor. *Săpător în miezul cuvântului.* Capitala (Chișinău), 12 febr. 2000, p. 9.

Teleucă, Victor. *Mai pictează-mi o miriște : Grigore Vieru la 65 de ani.* Moldova suverană, 12 feb. 2000, p. 3.

inaccesibil oamenilor obișnuși fac parte dintr-un tipar fiziologic consacrat de multă vreme de istoria literaturii. (...)

Cine dorește să afle ce au pășit românii din Basarabia în perioada în care s-au aflat sub stăpânire sovietică trebuie să citească studii de istorie. Cine dorește însă să afle ce au simțit românii din Basarabia în aceeași perioadă trebuie să citească poezia lui Grigore Vieru.

Tatomirescu, Ion Pachie. *Generația resurecției poetice : (1965-1970).* Timișoara : Editura Augusta, 2005, p. 282, 298, 402-405, 487.

Ca înflăcărat militant împotriva înrobirii sovietice/ruse, pentru eliberarea Basarabiei din Imperiul Roșu/U.R.S.S. și pentru re-Unirea acestei românești provincii cu Patria-Mumă, România, ori pentru recunoașterea limbii române ca limbă oficială în Republica Moldova, Grigore Vieru a îndurat eroic, mesianic, multe neazuri pricinuite de autoritățile sovietico-ruse de ocupație.

Sasu, Aurel. *Dicționarul biografic al literaturii române.* Vol. (M-Z). Pitești : Paralela 45, 2006, p. 809-810.

Codreanu, Theodor. *Postfață – Duminica mare a lui Grigore Vieru.* În: Vieru, Grigore. *Taina care mă apără.* Iași : Princeps Edit, 2008, p. 459-579.

Păunescu, Adrian. *Peste viață și moarte, opera : Poetul divin al neamului nostru.* În: Vieru, Grigore. *Cele mai frumoase poezii.* București : Jurnalul, 2009, p. 5-37.

Samoil, Nelly. *Poetul Grigore Vieru : complexitatea imaginilor.* Literatura și Arta, 20 apr. 2000, p. 3.

Roman, Gheorghe. *Poetul Grigore Vieru, din Republica Moldova, așteptînd cu minile încrucișate să plece rușii din Basarabia. Apoi, parcă ar vrea să ne zică: Moldova nu este a mea, nici a voastră, ci a urmașilor, urmașilor sovietici! Graiul Maramureșului,* 13, nr. 3378, 14 mai 2001, p. 6.

Țibulschi, Iulia. *Grigore Vieru și muzica.* Literatura și Arta, 14 iun. 2001, p. 4.

Curchi, Lilia. *Grigore Vieru - poetul începuturilor de lume.* Capitala (Chișinău), 1 dec. 2001, p. 4.

Tănase, Gheorghe. *Un mare poet și creația sa : Grigore Vieru - Acum și în veac.* Literatura și Arta, 29 dec. 2001, p. 4.

Băjenaru, George. *Sfântă e poezia Basarabiei - Grigore Vieru.* Literatura și Arta, 31 ian. 2002, p. 7.

Dolgan, Mihail. „Strigat - am către tine” de G. Vieru este „o carte a cărților”. Literatura și Arta, 3 apr. 2003, p. 4.

Grigurcu, Gheorghe. *Grigore Vieru : poezia de patrie.* România literară (București), 36, nr. 30, iul.-aug. 2003, p. 9.

Ștefănescu, Alex. *Grigore Vieru.* România literară (București), 36, nr. 38, 24-30 sep. 2003, p. 10-11.

Ciopraga, Constantin. „Cel care sînt” sau despre Grigore Vieru. Convoorbiri literare, 138, nr. 3, mar. 2004, p. 18-20.

Codreanu, Theodor. *Grigore Vieru: salvarea prin copilărie.* Steaua (Cuj-Napoca), 55, nr. 6, iun. 2004, p. 31-35.

Babei, Victoria. *Poetul care ostenește în ocna cuvintelor.* Flacăra lui Adrian Păunescu, 4, nr. 49 (169), 3-9 dec. 2004, p. 13.

Poezia lui Grigore Vieru a fost dintotdeauna un pilon și un sprijin pentru sufletele românilor basarabeni în lupta cu vitregia sorții. Dar niciodată, poate, versurile artistului nu au fost atât de necesare ca astăzi, când românii din Basarabia visează și se gândesc la țări străine, uitînd că „Dacă măicuța ta, / Dacă limba strămoșilor tăi / Se află în Patrie, / Nu e țară mai minunată / Ca Patria ta”.

Blendea, Vasile ; Predoșanu, Ion. *O mare prietenie Grigore Vieru – Adrian Păunescu.* Flacăra lui Adrian Păunescu, 4, nr. 49 (169), 3-9 dec. 2004, p. 12-13.

Suceveanu, Arcadie. *Receptarea lui Grigore Vieru.* Sud-Est Cultural, nr. 1, 2005, p. 21-27.

- Codreanu, Theodor.** *Grigore Vieru: Dialogul cu moartea.* Viața românească, 100, nr. 1-2, ian.-feb. 2005, p. 206-212.
- Bantoș, Ana.** *Grigore Vieru: între exilul și libertatea interioară.* Limba română, nr. 1-3, 2005, p. 26-30.
- Ciocanu, Ion.** „Cinstirea limbii” în publicistica lui Grigore Vieru. Limba română, nr. 1-3, 2005, p. 37-43.
- Hadârcă, Ion.** *Verbul de lumină : Grigore Vieru – 70.* Limba română, nr. 1-3, 2005, p. 63-64.
- Roșca, Timofei.** *Un poet al nobleței sufletești.* Limba română, nr. 1-3, 2005, p. 72-73.
- Ștefănescu, Alex.** *Grigore Vieru : (la o nouă lectură).* Limba română, nr. 1-3, 2005, p. 84-88.
- Goci, Aureliu.** *Grigore Vieru – 70 – poetul pătimirii basarabene.* Renașterea civilizației românești, 7, nr. 1-2, ian.-dec. 2005, p. 27-31.
- Tănase, Constantin.** *Grigore Vieru, nefericitul poet fericit.* Timpul de dimineață, 4 febr. 2005, p. 3.
- Dolgan, Mihail.** „Grigore Vieru îmi este drag pentru că îl îndrăgește o lume întreagă”. *Literatura și Arta*, 10 febr. 2005, p. 6.
- Filip, Iulian.** *Harurile, prietenii, alergările, supărările și neiertările poetului Grigore Vieru.* *Literatura și Arta*, 10 febr. 2005, p. 3.
- Josanu, Efim.** „Nu-mi atingeți graiul și neamul...” *Literatura și Arta*, 10 febr. 2005, p. 3.
- Partole, Claudia.** *Poetul.* Moldova suverană, 12 febr. 2005, p. 3.
- Pârja, Gheorghe.** *Grigore Vieru – 70.* Graiul Maramureșului, 17, nr. 4524, 14 febr. 2005, p. 1.
- Cârcelă, Iuliu.** *Poet printre copii și copil printre poeți : Grigore Vieru-70.* Moldova suverană, 16 febr. 2005, p. 6.
- Burlacu, Alexandru.** *Laudatio: (Elogiu poetului Grigore Vieru cu ocazia conferinței titlului de Doctor Honoris Causa).* *Literatura și Arta*, 24 febr. 2005, p. 4.
- Rachieru, Adrian Dinu.** *Grigore Vieru – „Biblioteca de rouă”.* Oglinda literară, 3, nr. 38, feb. 2005, p. 1106-1107.
- Robiu, Nicolae.** *La Răsărit, România se întinde până la Grigore Vieru.* Flacăra lui Adrian Păunescu, 5, nr. 7 (178), 25 feb.-3 mar. 2005, p. 10.
- Jurcă, Ștefan.** *Izvorul și clipa.* Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1059, 25 mar. 2005, p. 4.
- Butnaru, Tatiana.** *Semnificații mitologice în poezia lui Grigore Vieru.* Limba română, nr. 10, 2005, p. 129-136.
- Roibu, Nicolae.** *Grigore Vieru a reaprins candela în sufletele noastre.* Timpul, 5 dec. 2005, p. 4; Flacăra lui Adrian Păunescu, 5, nr. 49 (220), 9-15 dec. 2005, p. 9.
- Pârja, Gheorghe.** *Scrisoare din Chișinău.* Graiul Maramureșului, 17, nr. 4787, 19 dec. 2005, p. 1.
- Burnar, Ion.** *Idealul lui Grigore Vieru: Reunierea tuturor românilor.* Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1312, 24 ian. 2006, p. 5.
- Goci, Aureliu.** *Grigore Vieru – poetul pătimirii basarabene.* Argeș (Pitești), 4, nr. 1, ian. 2006, p. 14-15.
- Rachieru, Adrian Dinu.** „Biblioteca de rouă”. Reflex (Reșița), 7, nr. 1-6, ian.-iun. 2006, p. 23-24.
- Grigore Vieru '72.* Flacăra lui Adrian Păunescu, 8, nr. 6 (277), 16 feb.-22 feb. 2007, p. 8-11.
- Crăcană, Violina.** *Vieru a trecut, o zi, prin București.* Flacăra lui Adrian Păunescu, 8, nr. 22 (293), 8-14 iun. 2007, p. 4.
- Când îl întâlnești te cuprinde senzația că vezi un înger încarnat, și nu o ființă trăitoare într-o lume meschină.*
- Crăcană, Violina.** *Vieru a copiat, de mână, versuri de Păunescu ; Vieru despre Dabija, aflat în spital la Chișinău.* Flacăra lui Adrian Păunescu, 8, nr. 29-30 (301-302), 27 iul.-9 aug. 2007, p. 8.
- Bantoș, Ana.** *Doi poeți mărturisitori: Alexei Mateevici și Grigore Vieru. Tranziția de la memorie la istorie.* Limba română, nr. 10-12 (148-150), oct.-dec. 2007, p. 12-21.
- Radosloveanu, Grigore.** *Mesajul poetului Grigore Vieru (I-II).* Lumina, 3, nr. 866, 13 nov. 2007, p. 3; nr. 871, 20 nov. 2007, p. 2.
- Corbu, Daniel.** *Grigore Vieru sau poezia ca strigăt existențial.* Poesis (Satu Mare), 19, nr. 9-10 (213-214), sep.-oct. 2008, p. 42.
- Ciobanu, Raisa.** *La Școala „Grigore Vieru” : [Școala primară nr. 83 „Grigore Vieru”].* *Literatura și Arta*, nr. 40 (3292), 2 oct. 2008, p. 5.
- De ce sunt atacați anume acum Vieru, Dabija, Ilașcu?!* *Literatura și Arta*, nr. 44 (3296), 30 oct. 2008, p. 1, 3.
- Vicol, Mihai.** *Grigore Vieru, clopotul Putnei poeziei românești din Basarabia.* *Literatura și Arta*, nr. 45 (3297), 6 nov. 2008, p. 1.
- Grigurcu, Gheorghe.** *Despărțire dureroasă : In memoriam Grigore Vieru (1935-2009).* România literară (București), 41, nr. 3, 23 ian. 2009, p. 16.
- Trebuie spus că, în calitatea sa de herald al românilor basarabeni oprimați, supuși riscului de a-și pierde identitatea, Grigore Vieru a slujit cu stăruință și abnegație o cauză nobilă.*
- Ștefănescu, Alex.** *Glorie de o zi : In memoriam Grigore Vieru (1935-2009).* România literară (București), 41, nr. 3, 23 ian. 2009, p. 17.
- Așa cum nu ne mai uităm de multă vreme la cer, decât pentru a afla dacă trebuie să luăm cu noi umbrela, așa l-am ignorat ani la rând pe unul din cei mai sensibili poeți din câți au scris în limba română, poet care, departe de a ne fi ținut în vreun fel la distanță, era prietenos și accesibil.*
- Dabija, Nicolae.** *La moartea lui Grigore Vieru : Fratele lui Eminescu.* Formula AS, 19, nr. 853 (3), 23-30 ian. 2009, p. 22.
- Grigore Vieru a fost mai mult decât un poet. El a fost un stegar. A căzut în bătălia pentru Adevăr și Dreptate. (...) Era cel mai bun dintre noi, cel mai iubit dintre pământeni, cel mai cunoscut scriitor român.*
- Reniță, Alecu.** *La moartea lui Grigore Vieru : Sufletul neînvins al Basarabiei.* Formula AS, 19, nr. 853 (3), 23-30 ian. 2009, p. 22.
- Glodeanu, Gheorghe.** *Despărțirea de Grigore Vieru.* Nord Literar (Baia Mare), 7, nr. 1 (68), ian. 2009, p. 5.

Versuri dedicate poetului:

Butnaru, Leo. *În plină lumină de grai.* În: *Constelația lirei* : Antologia poezilor din R.S.S. Moldovenească. București : Cartea Românească, 1987, p. 21-22.

Lari, Leonida. *E magul.* În: *Constelația lirei* : Antologia poezilor din R.S.S. Moldovenească. București : Cartea Românească, 1987, p. 191-192.

*E magul... Cine-ar mai putea să cheme
Acea putere tainică-n cuvinte,
Și să se nască așa, din vreme-n vreme,
Și că-a murit să nu-și aducă-aminte...*

Păunescu, Adrian. *Al neamului.* *Literatura și Arta*, nr. 40 (2304), 28 sep. 1989, p. 5.

*Îl văd atît de tandru și plăpînd,
O floare de cenușă și de sînge,*

*Încît, de m-aș teme că-i doar gînd,
Definitiv, la pieptul meu l-aș strînge*

.....
*El s-a născut pe margine de Prut
Și a trăit pe margine de soartă,
Și viscoarele care l-au bătut
De neam n-au fost în stare să-l despartă.*

Năgară, Ecaterina. *Doamne al puterilor.* *Literatura și Arta*, nr. 50 (2314), 7 dec. 1989, p. 4.

Vieru, Ion. *Lacrimile mamei.* În: Vieru, Ion. *Cer și pămînt.* Chișinău : Hyperion, 1991, p. 303.

Păunescu, Adrian. *Frăte, mama se mărită.* În: Păunescu, Adrian. *Româniada* : București : Editura Păunescu, 1993-1994, p. 184-186.

Dabija, Nicolae. *Poetul.* În: Dabija, Nicolae. *Oul de piatră.* București : Editura Eminescu, 1995, p. 35.

Istrati, Toma. *Limba - sufletul gliei străbune: lui Grigore Vieru.* Clipa siderală, nr. 3, 2000, p. 13.

Vodă, Gheorghe. *Pătrundere.* În: Vodă, Gheorghe. *Aripi pentru cădere.* București : Litera internațional ; Chișinău : Litera, 2003, p. 112.

Păunescu, Adrian. *Bolnav.* Flacăra lui Adrian Păunescu, 8, nr. 6 (277), 16 feb.-22 feb. 2007, p. 1.

*Nici mugurilor nu le pasă,
Trec mieî ca lumânări de său,
În București, la Chișinău,
Grigore nu mai e acasă.*

Lari, Leonida. *Destinul iubitorilor de neam.* Literatura și Arta, nr. 43 (3295), 23 oct. 2008, p. 5.

Cârlan, Florin. *La moartea celui mai iubit dintre românii contemporani.* Literatura și Arta, nr. 6 (3310), 12 feb. 2009, p. 1.

*Îți mulțumesc, Patriarh al limbii noastre românești,
că mi-ai binecuvântat viața!
Vei rămâne de-a pururea legătura mea cu
Divinitatea! Rămas-bun, luptătorule, care n-ai
pierdut nici o luptă în afara acesteia, pe care,
mai devreme sau mai târziu, o pierde fiecare
pământean!*

Dabija, Nicolae. *Moartea lui Vieru.* Literatura și Arta, nr. 6 (3310), 12 feb. 2009, p. 1.

*Spitalul de urgență s-a trezit
Și-i bântuit de-o veste tot mai grea:
Vieru zace undeva, strivit,
Căci s-a găsit și pentru dânsu o șosea*

*E scos poetul pe fragmente, dintre șine...
„Sunteți Vieru?”
„Da”
„Și ce vă doare?”*

*„Doar Basarabia...
Ea... suferă mai tare...
Pe ea salvați-o-ntâi,
Și-apoi pe mine...”*

*I-i sângele cu fiare amestecat
Ca Prutul lui cu sârmă ucigașă:
„Unde vă doare cel mai tare?”
„Nu sub cămașă...,
Ci Neamul meu... că-i... cel mai dezbinat ”.*

*Lui - medici voi, cu harul vostru sfânt!-
Scos de sub roți ca de sub răstignire,
Mai dați-i viață, ca să mai respire
Și să mai scrie încă un „Legământ”.*

*Viața încet din trupul lui se scurge,
La el Spitalului i-i greu s-ajungă,*

*Și Prutul tot e-o lacrimă prelungă
Pe fața Europei care curge...*

*Și, ca povestea cea cu lupi și iezi,
Singurătatea s-a făcut mai mare...
Iar țara seamănă cu-o lumânare
Ce pâlpâie uitată în zăpezi...*

*Cu mersul lui, tăcut de heruvim
El s-a-nălțat la ceruri: și învie.
Și, numai noi, rămași în străinie,
Nici nu ne naștem și nici nu murim...*

Desen de Sabin Bălașa

Iconografie:

- Literatura și Arta, nr. 35 (2299), 24 aug. 1989, p. 5
 Literatura și Arta, nr. 40 (2304), 28 sep. 1989, p. 4.
 Graiul Maramureșului, 13, nr. 3378, 14 mai 2001, p. 6.
 Flacăra lui Adrian Păunescu, 4, nr. 28 (147), 9-15 iul. 2004, p. 4.
 Flacăra lui Adrian Păunescu, 5, nr. 5 (176), 11-17 feb. 2005, p. 7.
 Graiul Maramureșului, 17, nr. 4524, 14 feb. 2005, p. 1.
 Flacăra lui Adrian Păunescu, 5, nr. 7 (178), 25 feb.-3 mar. 2005, p. 10.
 Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1059, 25 mar. 2005, p. 4.
 Graiul Maramureșului, 17, nr. 4787, 19 dec. 2005, p. 1.
 Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1312, 24 ian. 2006, p. 5.
 Flacăra lui Adrian Păunescu, 7, nr. 8 (231), 24 feb.-2 mar. 2006, p. 5.
 Flacăra lui Adrian Păunescu, 8, nr. 6 (277), 16 feb.-22 feb. 2007, p. 8-11.
 Flacăra lui Adrian Păunescu, 8, nr. 29-30 (301-302), 27 iul.-9 aug. 2007, p. 8.
 Nord Literar (Baia Mare), 6, nr. 4, apr. 2008, p. 7.
 Literatura și Arta, nr. 40 (3292), 2 oct. 2008, p. 5.
 Familia română, nr. 4(31), dec. 2008, p. 53.

Poetul Grigore Vieru - Apologetul și Mărturisorul - „Poezia mea vine din mare singurătate și greaua suferință”

Drd. Stelian GOMBOȘ

L-am petrecut în aceste zile, spre dumnezeieștile lăcașuri, pe poetul și mărturisorul ori apologetul limbii române pentru frații de dincolo și de dincoace de Prut – Grigore Vieru – cel care s-a săvârșit în urma unui năprasnic accident în apropiere de Chișinău, la întoarcerea de la comemorarea „Luceafărului” la Cahul – în ziua sa de pomenire a 159 de ani de la nașterea sa în această lume, adică în 15 Ianuarie. Așadar, Grigore Vieru s-a săvârșit atunci când se afla în misiunea sa nobilă – de mărturisor și apărător al culturii, civilizației, spiritualității și mai ales, al limbii române – prin comemorarea simbolului ei – Poetul Mihai Eminescu – căruia, potrivit mărturisirii sale, i-a studiat opera și l-a (re)cunoscut abia în anii studenției, căci așa erau vremurile... Probabil nimic întâmplător, numai că noi, cei rămași aici, jos, am mai fi avut nevoie, și încă una foarte mare, de Grigore Vieru, însă avem nădejdea și convingerea că el va (supra)veghea și de acolo, de sus, la bunul mers și îndeosebi, la apărarea limbii române – cea atât de contestată ori de blamată prin unele locuri!... Drept mărturie că am avut marele privilegiu de a-l cunoaște și prețui, redăm, în cele urmează, interviul făcut cu el – Poetul Grigore Vieru – la întâlnirea noastră de la Chișinău, din toamna anului 2002...

— *Domnule Grigore Vieru, cum ați descoperit poezia, cum ați început să scrieți?*

— Mi-este teamă că o să repet niște lucruri. Am mai fost întreat, inclusiv de copii, de unde vine poezia mea, și am răspuns de fiecare dată că din suferință și singurătate. Eu am trecut prin suferință și singurătate din copilărie. Sunt născut în 1935, iar în 1946-47 noi am trecut prin mari încercări, noi, românii din Basarabia. A fost o mare secetă, o mare foamete, când au murit mai mulți decât în război. Dar acea foamete a fost programată, organizată. A fost, într-adevăr, o mare secetă, dar fiecare țaran avea în pod o rezervă de porumb, de grăușor, de fasole. Eu sunt fecior de plugari, țin minte anii aceia. Dar și noi, cu toate că mama era văduvă de război, aveam în pod niște rezerve. N-ar fi trebuit să moară nici un suflet, cu toată seceta, căci și cei mai săracuți mai aveau ceva rezerve. Dar au venit păgânii și ne-au măturat podul. Chiar și la noi, cu toate că mama era văduvă de război, au urcat și ne-au măturat podul și nu ne-au lăsat nici un grăunte. De aceea, au murit mai mulți ca în război. Țin minte că mama pleca la Cernăuți - eu sunt născut în preajma Cernăuțiului - pleca în căutarea unui pumn de făină, de grăunțe, scotea din casă ce mai putea să aibă o văduvă, un covoraș, niște lăicere, ca să le vândă la Cernăuți, ca să ia ceva de mâncare pentru mine, că eram mic, și surioara mea, mai mare decât mine. Se întorcea după două-trei zile de la Cernăuți, unde pleca cu soră-mea, iar eu rămâneam singur în casă, iar eu, bolnav fiind și înfricoșat, fiindcă auzeam că mănâncă om pe om de foame, nu mai puteam să dorm și în acea singurătate a mea, noaptea, îmi spuneam povești. Dar eu nu știam multe povești, pentru că bunicii și părinții mei nu știau multe povești și nici nu aveau timp să ni le spună, și-mi spuneam *Capra cu trei iezi*, singura poveste pe care o știam în copilăria mea. Dar o spuneam numai până vine lupul la ușă, la

fereastră, fiindcă mai departe mă temeam s-o spun, și mi-o repetam de mai multe ori.

Și-atunci începeam să-mi fac poveștile mele, așa cum putea un copil să și le facă. Și-atunci, în nopțile acelea de singurătate, am compus primele versuri. O așteptam pe mama și spuneam „Vino tu, vino tu”, și-mi părea că vine, apărea chipul ei și eu spuneam „Nu te du, nu te du”. Acestea erau primele mele versuri pe care le-am scris în 1946, așteptând-o pe mama. Deci, poezia mea vine de-acolo, din mare singurătate și din mare suferință. Și, de altfel, tot de-acolo vine și azi poezia mea.

Marea poezie românească am descoperit-o nu la școală, pentru că ea era interzisă, ci din proverbele noastre, care nu puteau fi interzise, din cântecele noastre populare, care le auzeam pe la șezătorile noastre la care mergeam cu soră-mea, din ghicitorile noastre, în ele am descoperit marea poezie română, fără să știu că aceasta este poezia noastră, poezia română. Proverbele, ghicitorile noastre sunt fără egal pe fața pământului. Eu studiez folclorul poetic al lumii de zeci de ani, am o pasiune pentru folclorul planetar și trebuie să spun și nu cred că exagerez, folclorul nostru este poetic, este fără egal.

— *Căutările în poezie suportă rătăcirii. Mănuirea cuvântului este și mântuirea cuvântului. Care au fost rătăcirile poeziei dumneavoastră?*

— Eu îndrăznesc să spun că nu am rătăcit în poezia mea. Eu nu am avut o bună pregătire națională, ca să zicem așa, în școală, dar am avut o foarte bună pregătire... nu știu cum să spun... ajută-mă dumneata...

— *...instinctivă?...*

— ...instinctivă, dacă este bine așa. Deci, dragostea mea pentru cuvântul românesc, pentru cântecul nostru, pentru tot ce este național, am moștenit-o prin instinct. Mie nu mi-a spus nimănui la școală că sunt român,

că vorbesc limba română. Din contră, ei mi-au spus că nu sunt român, căci vorbesc altă limbă, cea moldovenească, dar instinctiv, strigătul sângelui mi-a spus că eu vorbesc limba română. Și-atunci când am greșit, mai exact, se crede că am greșit, cred unii tineri de-aici de la noi, artiști, poeți și, din păcate, și din țară, cred că am greșit, îi asigur că nu am greșit. Eu, cum să spun, am încercat să fiu diplomat, deși vocația mea nu a fost de diplomat. Eu știam că un cântec frumos despre limbă, pe care l-am scris în anii bolșevici, un poem frumos despre tricolor, despre neamul nostru, nu va trece dacă nu voi scrie o strofă, două, trei, despre Lenin. Nu scriam din rătăcire un astfel de poem, dar știam că dacă nu scriu o astfel de strofă despre Lenin, (despre partid nu am scris niciodată), cartea mea nu va trece. Și eu știam foarte bine că cititorul cuminte, frumos și înțelept, va trece peste strofa asta și va găsi în întreaga carte niște versuri creștinești - nu zic geniale, nu zic frumoase - despre mama, despre pământul nostru, despre limba română pe care eu niciodată nu am numit-o limbă moldovenească.

Am scris foarte multe poeme și cântece dedicate limbii noastre. Nu puteam s-o numesc limbă română, dar n-am numit-o nici limbă moldovenească. Răsfoiți întreaga mea creație și nu veți găsi nici un poem în care să fi cântat limba moldovenească. Știam că poemele acestea vor ajuta neamul meu în această margine de țară, poporul, și-mi vine să cred căci chiar l-au ajutat. Chiar în lumea aceasta pe care o vedeți la această sărbătoare (la care am participat împreună la Chișinău), rătăcită, într-un fel, veți găsi și foarte mulți români frumoși, care, deși au fost educați în limbă de lemn, au crezut în poezia noastră.

— *Cum a fost întâlnirea cu poezia română, când Prutul n-a mai putut fi menținut de alții drept graniță între frați?*

— Cu poezia română m-am întâlnit fără să știu că mă întâlnesc cu poezia română, prin istoria noastră, prin proverbele noastre, prin cântecul pe care-l cânta mama, îl cânta tata, dar mai târziu, după dezghețul hrușciovist, m-am întâlnit în primul rând prin poetul nepereche, Eminescu, prin Alecsandri, prin anii '57, '58, când ajunseseră la noi în Basarabia într-un mod selectiv. Din Eminescu, *Împărat și proletar*, *Somnoroase păsărele*, dar eram totuși fericiți, înțelegi, căci auzeam limba noastră adevărată, frumoasă, muzicalitatea cuvântului nostru, și eram fericiți că cunoaștem măcar atât. Pe urmă, desigur că au fost editați toți clasicii noștri din Moldova și i-am studiat în ultimii ani la facultate. Apoi, sigur că am cunoscut și poezia lui Blaga, care a venit mai tâziu în Basarabia, apoi și a lui Arghezi.

Dar m-am întâlnit cu poezia română și prin poezia generației de aur a lui Nichita, a lui Labiș și Nichita Stănescu. Prin cea a lui Sorescu, Ioan Alexandru, Tomozei, Păunescu, Constanța Buzea, Gabriela Melinescu. Repet, eu am răsărit ca poet din marea poezie română. Țara are o mare poezie, eu o cunosc bine, și aș vrea să cred că poezia română este una din cele mai originale și mai variate și mai frumoase la ora actuală. Poate că numai poezia țărilor latino-americe se ridică la nivelul poeziei române.

— *Alături de care poeți români de peste Prut vă simțiți mai apropiați?*

— De poeții care au venit și ei din suferință. De Goga și Bacovia. Iar ca expresie poetică sunt și eu poet al timpului pe care îl trăim și nu mă pot desprinde de acesta, ca expresie, deci, cred că aș veni tot din Bacovia, dar și din Blaga, Stănescu, Sorescu și din Păunescu, care este un mare poet, vă rog să rețineți aceasta, dincolo de unele poeme de-ale lui de ocazie, din care are destule, după cum bine știți. Dar dacă dăm deoparte zgura poetică păunesciană și lăsăm numai poezia lui autentică din cărțile lui atât de voluminoase, ca să zic așa, aș putea selecta un singur volum, așa cum pricep eu poezia, un volum de o sută de poeme, cu care l-aș așeza pe Păunescu alături de cei mai mari poeți ai noștri. Deci, se crede greșit, nu greșit, dacă s-ar crede greșit nu m-ar supăra, dar unii poeți și unii critici literari de dincolo de Prut, din țara noastră, spun că eu sunt un poet vetust, pașoptist. Sunt niște minciuni și ei știu că spun minciuni și asta mă supără cel mai mult. Eu am spus că eu vin din tradiția noastră folclorică și clasică, dar eu sunt un poet modern, ca expresie și ca simțire. Și, ca exemplu, dacă nu vă supărați, vă spun un poem din două strofe, pe care l-am scris nu azi, ci pe la începutul anilor șaptezeci, în urmă deci cu treizeci de ani, și care se numește *Făptura Mamei*:

*Ușoară, maică, ușoară
C-ai putea să mergi călcând
Pe semințele ce zboară
între ceruri și pământ!
în priviri c-un fel de teamă,
Fericită totuși ești -
Iarba știe cum te cheamă,
Steaua știe ce gândești.*

— *Se vorbește mult în ultima perioadă de recuperare și integrare a poeziei din Basarabia. Cum vedeți dumneavoastră strategia acestei integrări?*

— Eu o văd foarte simplu, din punctul meu de vedere, și poate primitiv. Așa ar putea să creadă unii - primitiv. Ce se întâmplă cu scriitorii români din Basarabia? Unii cred că, dacă au fost editați dincolo de Prut, la București, la Iași, la Craiova, la Cluj, la Oradea, la Târgu-Mureș ori la Timișoara, s-au integrat în literatura română. După mine, cred că este o mare greșeală. Și v-o spune un poet care este poate cel mai editat dincolo de Prut. Aproape toate cărțile mele au fost editate în țară, însă eu nu mă pot bucura. Mă bucur, bineînțeles, că am fost editat, însă bucuria mea nu este deplină. Căci eu știu că, deși sunt în literatura română, nu m-am integrat, totuși, în literatura română, pentru că nu s-a integrat și lumea aceasta rătăcită. Basarabia nu s-a integrat însă și nu este vina ei. Și, deci, eu, fără ea, fără lumea asta, așa cum este ea, rătăcită, Basarabia, eu nu mă pot considera deplin integrat.

Mă bucur însă, frate dragă, c-au venit și timpuri când uite, stăm aici și poate că este și altcineva prin preajmă care ne înregistrează, dar nu-mi mai este frică, nu-mi mai este teamă și asta mă bucură cel mai mult. Că ne putem întâlni, că trecem vama, chiar dacă uneori nu prea ușor, dar ați ajuns aici la noi și noi putem sta de vorbă și lucrul cel mai important pe care trebuie să-l știe

românii, și cei de-aici și cei de dincolo de Prut, este că istoria nu se mai poate da înapoi. Din momentul în care vom ști că istoria nu mai poate fi întoarsă, va fi bine în Țara Românească. Deci, cu răbdare, cu înțelepciune, să facem lucrul pe care nu am putut să-l facem în timpurile acelea draconice, satanice. Deci, eu sunt optimist, foarte optimist, deși se spune că, mă rog, granița va fi întărită la Prut, vor fi niște vize, dar eu știu că comunismul, bolșevismul nu mai poate reînvia, imperiul nu mai poate reînvia, cu toate tancurile lui, cu toate rachetele lui. Și eu cred că voi apuca vremurile când vom fi împreună noi, românii de pe ambele maluri ale Prutului, vom fi împreună cu adevărat.

— *Dincolo de optimismul poetului, să acceptăm și vizionarismul său. Avem o patrie de cuvinte întreagă. Când credeți că am putea avea și o patrie de pământ întreagă?*

— Deci, vă pot spune. Eu sunt autorul mai multor cărți de versuri pentru copii și al unor manuale pentru copii. Am fost la multe întâlniri cu copii din clasele primare, din gimnaziu, din licee și, când intru, de pildă, în sala de clasă, la clasa întâi, prima întrebare pe care o pun copiilor este întrebarea „Ce limbă vorbiți, copii, moldovenească sau română?” Copiii îmi răspund în cor: „Limba română”. Apoi: „Copii, ce sunteți, moldoveni sau români?” Copilașii îmi răspund în cor: „Români!” Deci ei au la ora actuală șapte anișori. Când vor absolvi liceul, se vor trezi chiar cu totul, vor avea optsprezece ani, ei vor fi în România întreagă, vor realiza ceea ce n-am realizat noi, cei înfricoșați, rătăciți, înfricoșați de Siberiei și de toate. Repet, mersul istoriei nu mai poate fi întors și vom veni spre țară, dar și țara trebuie să vină spre noi, să ne înțeleagă, să nu ne jignească. Mulți români din țară, care nu ne cunosc suferința, ne fac ba ruși, ba kaghebiști, ba cutare. Să nu uite că suntem români și am trecut prin mari suferinți. Basarabia este un copil cu inima în afara pieptului. Am văzut un film documentar

despre un copil care s-a născut cu inima în afara pieptului, iar niște mâini de aur ale unor chirurghi au reușit să pună inima la locul ei. Asta este și Basarabia, un prunc cu inima în afara pieptului. Inima Basarabiei trebuie pusă la locul ei. Locul ei este limba română, este istoria română, credința strămoșească. Și lucrul acesta îl putem face numai împreună, în primul rând românii din țară și apoi românii de-aici.

Acum, în încheiere, vreau să subliniez că eu personal, mă simt foarte împlinit și onorat pentru faptul că am avut fericitul prilej și marea șansă de a-l întâlni și (de) a-l cunoaște pe Grigore Vieru Poetul – mare personalitate a culturii și spiritualității noastre românești și nu numai, având convingerea și nădejdea că vom ști cu toții pe mai departe, să ne cinstim înaintașii, potrivit meritelor și vredniciilor fiecăruia, cu toate că în aceste vremuri, prețuim mai mult pe alții de oriunde și de aiurea, căci ni se par a fi mai exotici, mai spectaculoși, mai senzaționali!... Însă, rămânem convinși de faptul că ce este nobil rămâne iar ce este ieftin, apune!...

Așadar, cei alungați din turnurile babilonice ale acestei lumi, pot bate acum la porțile cetății noului Ierusalim – cel bisericesc și ceresc, ce „nu are trebuință de soare, nici de lună, ca să o lumineze, căci slava lui Dumnezeu a luminat-o, făclia ei fiind Mielul” (Apoc. 21, 23). Lucrarea aceasta scriitoricească și cărturărească ce rămâne în urma autorului simbol și poet, cu alte cuvinte, va fi pe mai departe, una de referință în domeniul istoriei culturii, limbii, literaturii și a spiritualității noastre autentice, care ar trebui să se afle la îndemâna tuturor celor ce rămânem convinși de faptul că: noi, locului ne ținem, cum am fost, așa rămânem!...

Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească!

Veșnică să-i fie pomenirea și amintirea! Amin!

Omagierea lui Grigore Vieru pe Internet

Facem cunoscută, prin intermediul revistei noastre, valoroasa inițiativă de publicare a unui site pentru cinstirea memoriei lui Grigore Vieru. Pagina de deschidere conține următorul mesaj al realizatorilor, pe care îi felicităm din toată inima:

Dragi vizitatori,

*Dintr-un efort comun de omagiere a Poetului Grigore Vieru, cu o deosebită emoție, în data de 14 februarie 2009, ziua în care Poetul ar fi împlinit 74 de ani, am lansat site-ul **www.grigorevieru.md**, monument virtual al Poetului „podului de cuvinte”. Prin acest site, ne-am propus să oferim o sursă de informare și un repertoriu al operei lui Grigore Vieru. Sperăm ca, prin intermediul acestei pagini web, să păstrăm vie amintirea celui ce ne-a călăuzit copilăria și a cântat dragostea de țară, de limba română și a visat la unirea între frați.*

Vă îndemnăm cu drag să descoperiți și redescoperiți creațiile Poetului, pentru a păstra vie candela nemuririi creațiilor Domniei Sale.

Omagiu lui Grigore Vieru

Conf. univ. dr. **Constantin MĂLINAȘ**

Fiind la Alba Iulia de 1 Decembrie 2008, l-am văzut pe Grigore VIERU la Sala Unirii. Venea alene, sprijinit de Vasile Tărățeanu de la Cernăuți... Venea din pământ, din Dolj, unde fusese cu Adrian Păunescu la adunări publice, ca să-l susțină pentru alegeri în fața românilor, dar din păcate aceștia nu au înțeles... și Adrian Păunescu a căzut. L-am văzut atunci, era foarte fragil ca fizic, dar ferm la discurs. Am și vorbit împreună, ceea ce m-a onorat foarte mult, căci vorbeam cu un Patriarh al limbii române... nu știam că este pentru ultima oară !

Îmi amintesc că în ziua de 14 noiembrie 2002, la Bușteni a venit Grigore Vieru la întâlnirea cu noi, bibliotecarii, și a adus cu sine cartea sa *Strigat-am către Tine*, apărută la Editura Litera Internațional, pe care ne-a dat-o gratuit la toți. Pe tren, de la Bușteni la Oradea, am citit-o și am compus (și notat!) poezii pe marginea ei. Poezii inspirate din lectura versurilor lui. Iată, acum transcriu pentru prima dată din acele simțiri, ca un omagiu la memoria vie a lui Grigore Vieru, care le-a provocat:

Foto: C-tin Mălinaș

POEME LA LECTURA DIN CARTEA LUI GRIGORE VIERU

Dragă carte de limba română / îți dăruiesc gura mea / ca să dați mână cu mână / și un pâl de poezii / adunate pe rapid / cum cădeau la lectură / ca semințele din cartea / Domnului Vieru Grig / iar frățesca îmbrățișare în România unită / doar se amână!

Trecem, trecem nesfârșit / prin tunel / cu speranța săgeata albă / ca zăpada lipită pe el / poșta aceasta subterană ce vrea să ne spună / ieșirea va veni, va veni / speranța noastră din fire / este atât de oțeloasă / mizeria politică n-o poate îndoii!

Doi români de piatră / de aceeași formă / unul tencuit / unul netencuit / se adună, se adună / și fac un zid / cu limba română boltită deasupra / în formă de infinit!

Clipele ne sunt grele de nepăsare / chiar și fluxul se duce la fund / apăsător de tăcerea timpului prezent / despre nedreptatea uriașă făcută Basarabiei. / Să punem la Cetatea Albă o cruce de tei / să legăm fluxul limbii române / de brațele ei / să îmbumbăm apa de țârm cu nasturi / în formă de porumbei!

Ochiul meu ca o lentilă / plânge neamului de milă / de milă și de ninsoare / că prea mulți stau și nu-i doare / clipa cea cuvântătoare / care spune să se adune / tot românul mers în lume / și să-și dea palma de frate / tot pe spate, tot pe spate!

Strigat-am carte către tine / începuture de bine / începuture de mâine / și-a ieșit isteț ploiosul / înfrățind pielea cu osul / îmbrăcând ochiul cu pleoapa / subțind cu lacrimi toaca / dați-mi iarbă de curaj / ca să trec mereu prin Blaj!

Mângâie-mă negură / steaua lui Vieru mă strigă / peste curbe de mioriță / aburind a mămăligă / și înot de-a latul latul / până mi se-n aur capul / Doamne, de ce vrei s-aprinzi / steaua plină de oglinzi / și să mă ridici pe grinzi!

Lapte bătut Basarabie / cu inima încrâncenată / ca stema Parisului / în chip de corabie bine curbată / unde-ți sunt pânzele sechestrare / de te voi uita vreodată / măcar o clipă / mă bate-răzbate în palmă / cu clipele numărate!

Oradea, 18 ianuarie 2009

Adam PUSLOJIČ,
poet, Serbia

BASARABIA TA...

Lui Grigore Vieru

*Basarabia ta, frate, e doar un vis
de a trăi liber și total deschis...
cum, bunăoară, unii tot visează
raiul lui Adam, prima hipostază*

*din care, în curând, va fi izgonit
spre gura mitului tot mai priponit
de inima cerului, albastră mereu
unde te văd acum pe tine și eu -*

*fratele tău slav, dar nu și vitreg,
din slava veche, din slavonă ieșit
spre tine, la tine acasă - negreșit
astăzi ajuns, luminos și întreg.*

20 ianuarie 2009

Te pomenești...

*Te pomenești cu Grigore Vieru
la tine acasă. Asta îmi
sună bine de tot, pentru că
destăinuiește și explicit
faptul că și tu ești tot
acasă, undeva pe lume.
N-avem nici-o șansă, bătrâne,
mi-ai spus îngrijorat.
Ți-am tăcut din suflet.
Ba, da... avem una! Asta
tot tu spuneai, în continuare,
aproape imediat cu primul
acord al tăcerii mele. Sunt
convins că dumnezeul nostru
încă mai poate inventa.*

MAI LIBER CA ZĂPADA

Poetului Grigore Vieru

*Uneori, uitam că sunt
Un om liber.*

*Visez și nu mă trezesc.
Îmi trezesc doar inima
Să o ascult atent cum
Bate și nu bate.
Să o strâng de gât*

Foto: Ștefan Selek

Poetul Laurian Stănescu, citind poeziile lui Adam Puslojič,
la lansarea numărului 4 al revistei
„Familia română”, Baia Mare, 30 ianuarie 2009.

*Cu sărutul cuvintelor
Risipite și uitate
Undeva prin mine.*

*La o întrebare nevinovată
Răspund greu
De tot: Mamă!*

*Brusc aud cum trece
Un înger, purtând
Sub aripi ultimul surâs
Al unui om din Basarabia.
Care este simplu de tot, el
Surâsul cel nevinovată,
Surâsul de pomină, surâsul
De sărbători...cu Isus.*

*Nu voi uita
Că sunt un om mai liber ca
zăpada!*

TE POMENEȘTI...

*Te pomenești cu Grigore Vieru
La tine acasă. Asta îmi
Sună bine de tot, pentru că
Destăinuiește și explică
Faptul că și tu ești tot
Acasă, undeva pe lume.
N-avem nicio șansă, bătrâne,
mi-ai spus îngrijorat.
Ți-am tăcut din suflet.
Ba da...avem una! Asta
Tot tu spuneai, în continuare,*

*Aproape imediat cu primul
Acord al tăcerii mele. Sunt
Convins că dumnezeul nostru
Încă mai poate inventa.
Așadar, răbdare, omule
Mai liber ca zăpada. Sunt
Versuri, versurile tale, chiar
Nemaipomenit de nescrise.*

*Tu faci bine, Grigore
Și atunci când nu
Taci din versuri!*

27 ianuarie 2009

*Așadar, răbdare, omule
mai liber ca zăpada. Sunt
versuri, versurile tale, chiar
nemaipomenit de nescrise.*

*Tu faci bine, Grigore
și atunci când nu
taci din versuri!*

27.1.2009.

Adam
Puslojič

Tata îmi spunea: „Trăiești între oameni și toate le vei face cu oamenii”

Interviu realizat de **Nicolae ROIBU**

coresp. revistei *Flacăra* lui **Adrian Păunescu** la Chișinău

Născut pe 29 iunie 1965, la Chișinău, Călin Vieru, feciorul mai mic al lui Grigore Vieru, a absolvit Universitatea de Medicină din Moldova (1989) și Universitatea de Studii Europene (2007). Timp de zece ani, a lucrat în calitate de medic, iar în prezent este om de afaceri. Cu ocazia zilei de naștere a marelui poet, i-am solicitat un interviu în exclusivitate pentru TIMPUL.

— *Stimate domnule Călin Vieru, 14 februarie este ziua de naștere a tatălui dumneavoastră, Grigore Vieru. Cum visa el să și-o sărbătorească în acest an?*

— Nu cred că pentru tata ziua de naștere era mai importantă decât orice altă zi, când era împreună cu copiii la o grădiniță, cu elevii la o școală sau cu cititorii săi la vreo bibliotecă. Acestea se întâmplau destul de des și la toate se străduia să fie prezent. În așa fel, tata se naștea de fiecare dată din nou. Anume aceste întâlniri erau zilele lui de naștere. Mă îndoiesc că își rezerva timp special pentru a visa cum să și sărbătorească ziua de naștere.

— *Totuși, în ce anturaj obișnuia, de obicei, să și sărbătorească ziua de naștere?*

— În sânul familiei, cu cei dragi, dar lucrul acesta nu dura. Foarte multă lume venea să-l felicite și să-i ureze sănătate.

— *În viață, a avut prieteni adevărați? Dacă da, cine sunt ei, în afară de cei pe care îi cunoaștem cu toții (scriitori, compozitori, interpreți, actori etc.)?*

— Nu poți ține în ascuns un adevărat prieten, chiar dacă el este un indian din Patagonia. Despre un amic, vrei nu vrei, îți aduci aminte, povestești. Grigore Vieru nu a avut prieteni „conspirați”, a avut prieteni adevărați pe care îi cunoaștem cu toții. Repet: nu a avut prieteni „conspirați”. Dintre aceștia, cred eu, vor apărea mulți, de acum înainte.

— *În ziua accidentului fatal, unii colegi și prieteni (Nicolae Dabija, Andrei Strâmbeanu ș.a.) îl sfătuiau să nu plece la Cahul, ci, mai degrabă, să-l omagieze pe Eminescu pe Aleea Clasicilor Literaturii Române din Chișinău. Cum credeți, ce l-a făcut totuși să accepte invitația la Cahul?*

— Tata îmi spunea: tu trăiești între oameni și tot ce vei face, vei face cu oamenii.

Încearcă să-i iubești pe toți sau măcar stimează-i. El purta o mare dragoste pentru oameni și avea o stimă deosebită pentru contemporanii săi. Odată vorbit un lu-

cru, acesta rămânea bătut în cuie. Celor de la Cahul, tata le-a promis că vine și atunci altă soluție nu a mai existat.

— *După aproape o lună de la accident, care noi detalii ați mai aflat despre acesta? A mai fost demolat blocul de beton cu panoul publicitar de care s-a zdrobit mașina?*

— Nimic nou, numai lucruri știute. Blocul de beton încă nu a fost demolat.

— *Am auzit că o să-l demolați chiar dumneavoastră?*

— Da, am întreprins deja în această direcție anumite eforturi.

— *Cum credeți că trebuie înveșnicită memoria lui Grigore Vieru? Pentru ce veți opta personal în acest sens?*

— Fără ca să mai mișcăm noi ceva, memoria poetului este înveșnicită prin opera sa, care, știm bine, nu se află în cărți închise, nerăsoite, pe rafturile de sus ale unei biblioteci. Versurile lui vibrează în sufletele noastre, de la mic la mare. Din cele propuse și întreprinse de către consilierii municipali și, îndeosebi, de primarul general al Chișinăului, Dorin Chirtoacă, mie personal mi-ar plăcea ideea Casei-muzeu „Grigore Vieru”, unde am fi alături de mai multe lucruri dragi familiei, unde fiecare stilou, carte sau fotoliu este o parte din viața noastră.

— *Unde credeți că ar putea fi amplasat acest muzeu?*

— Deocamdată, nu știm. Un lucru rămâne cert - ar trebui să fie în centrul istoric al capitalei. S-ar putea găsi o casuță modestă, așa cum a fost și tatăl meu, poetul Grigore Vieru.

— *Vă amintiți o întâmplare cu tata din copilăria dumneavoastră?*

— Eram la Ialta, cred că prin 1975, la Casa de creație a scriitorilor. Tata mi-a spus că vom merge două seri la rând la cinematograful. Lucru curios, fiindcă nu obișnuia să meargă la cinema. „Sunt filme despre strămoșii noștri!”, mi-a explicat. Așa am privit filmele „Dacii” și „Columna”, din care am învățat două lucruri: primul - cine suntem și de unde venim, al doilea - ca să cunoști un adevăr, uneori este nevoie să pleci departe de casă.

— *Ați mers, adeseori, împreună la Pererâta. Ce amintiri vă leagă de baștina tatălui dumneavoastră?*

— La Pererâta mergeam în fiecare vară. Îmi plăceau mai multe lucruri la țară, fiindcă erau altele decât cele de la oraș. Îmi plăcea porumbul copt pe jăratec, învățita fierbinte, abia scoasă din cuptor. Mă trezeam

dis-de-diminează ca să ajung primul la cotet, unde găseam ouă proaspete...

— În general, cum a fost Grigore Vieru ca tată?

— Grigore Vieru a fost un tată obișnuit, își făcea griji pentru copiii săi, pe care-i iubea foarte mult, dar dozat, lucrul acesta eu înțelegându-l abia când a devenit bunic. Îmi aducea aminte des o înțelepciune populară: „Mângâie-ți copilul numai în timpul somnului”.

— Dar ca bunic cum era Grigore Vieru?

— Grigore Vieru, bunicul, având cinci nepoți, cred că a fost fericit.

— V-ați înscris în cursa electorală pe listele PLDM. Ce anume doriți să faceți din ceea „ce n-a dovedit nici tata”?

— Eu cred că nu au existat lucruri pe care nu le-a dovedit tata. Altceva este că există lucruri cărora le-a fost

pus un început, dar unele dintre ele durează în timp, nu se întâmplă pur și simplu la un moft de-al nostru sau la finalul unui miting din piață. Aceste lucruri trebuie purtate de noi cu grijă, în timp și spațiu. Ocrotindu-le, ele se vor coace și se vor produce într-un mod firesc.

— Ce sfaturi v-a dat poetul, dintre care, pe unele, le-ați urmat, iar pe altele aveți de gând să le urmați în continuare?

— Să fiu echilibrat, să mă mulțumesc cu ceea ce am, să merg la biserică. Am învățat să mă mulțumesc cu puținul, să nu sufăr când ceva îmi lipsește și să mă strădui să trăiesc după legile creștine.

— Vă mulțumim pentru interviu. Vă dorim să se îplinească toate lucrurile la care a visat Grigore Vieru, cel care a fost mai mult decât un poet.

(TIMPUL, 13 februarie 2009)

„Mereu a fost cu gândul la noi, la cei din Tiraspol...”

Raisa PĂDUREAN,
profesor, Tiraspol

Ce-ar fi oare un copac fără rădăcini? Ce-ar fi un fluviu fără izvor? Ce-ar fi un popor fără trecutul său? Cine aș fi fost eu fără Măria Sa Grigore Vieru? Rădăcina mea a pornit de la mama mea care mi-a dat viață, apoi de la Măria Sa Grigore Vieru, mai bine zis, de la opera Marelui Poet. Anume opera Sa m-a condus și mă conduce în viață.

De mic copil l-am cunoscut din cărți. Dar personal am avut marea fericire să-l cunosc în ziua când a împlinit jubileul de 60 de ani. Am re trăit lângă EL cele mai frumoase clipe din viață pentru că mă aflam alături de cel care mi-a fost drag mereu; ca OM, ca POET, ca un MARE PATRIOT al neamului românesc. Altă dată ne-am îmbrățișat în ziua eliberării deținutului politic Andrei Ivanțoc, acolo la „vama” transnistreană, dincolo de bariera separatistă. Aveam niște emoții deosebite atunci. M-a cuprins și m-a îmbrățișat ca un tată. Cred că nici de la tatăl meu nu am simțit atîta căldură sufletească. Și atunci am zis: Dumnezeu, acest Om cred că își iubește și dușmanii nu numai pe cei apropiați! În acea zi Maestrul o îmbărbăta pe soția lui Andrei Ivanțoc și ne încuraja pe toți, cu toate că noi ne simțeam mai tari decât EL. Repet, anume Maestrul Grigore Vieru a venit să-l întâlnească și să-l încurajeze pe Andrei Ivanțoc, nu cei de la conducere care ne-au trădat și ne-au vândut părticică cu părticică.

Domnia Sa, fiind bolnav, a arătat că este mai puternic decât orice armă ridicată împotriva sa. Mereu a fost cu gândul la noi, la cei de la Tiraspol, altfel nu ar fi participat alături de noi la diverse mitinguri de protest împotriva regimului comunist și al nedreptății create de ei. De câte ori aveam fericirea să ne întâlnim mă întreba: Ce mai fac profesorii și elevii de la Tiraspol? Era la curent cu toate problemele și zicea: „Sunteți adevărați EROI, voi meritați toată stima mea și meritați mult mai mult de la „statul nostru”. Conducerea țării n-a binevoit să se întâlnească cu acei profesori care au apărat și apără identitatea națională, fiindcă ei nu simt și nu gîndesc românește, așa cum a gîndit Marele Poet, așa cum gîndim noi, dascălii și toți cei care trec prin dublu regim comunist aici la Tiraspol. Marele maestru al cuvîntului Grigore Vieru știa bine cine se află la conducere și că ei niciodată nu vor recunoaște ceea ce facem noi, profesorii și copiii români din Tiraspol.

Mă mîndresc mereu că am avut de la cine învăța lucruri frumoase, dar cel mai important lucru: să-mi iubesc Graiul, Patria, Neamul românesc și să transmit această DRAGOSTE enormă copiilor și elevilor mei. Nu mă pot împăca cu gândul că Domnia Sa a plecat. A plecat valoarea națională a Basarabiei, a plecat un OM scump, un prieten fidel care a avut cel mai curat suflet.

L-am petrecut în lumea celor dreți pe Marele Poet al neamului românesc - GRIGORE VIERU. Mi-e sufletul pustiu, suntem îndurerați fiindcă am pierdut cel mai scump tezaur pe care l-am avut aici în Basarabia. Nu-l vom uita niciodată. Dumnezeu să-l ierte pe Măria Sa Dascălul literaturii și al culturii românești din Basarabia.

George ROCA,
redactor revista AGERO, Australia

ODĂ PENTRU GRIGORE VIERU

*Plecași și dumneata spre ceruri
Să-l întâlnești pe bădița Mihai
Acolo sus sunt mulți poeți de faimă
Și barzi și muze și îngeri... în alai !*

*Îi vei găsi pe Cezar și Nichita,
Alături de Alecsandri cel blând
Pe Goga, pe Coșbuc, pe Labiș
Și mulți ce scris-au „ghiersuri” pe Pământ.*

*Te va întâmpina și Carmen Sylva
Regescul vers să-ți spună pe-ndelete
Iar Bolliac și doamna Mite Kremnitz
Vor declama rondeluri și sonete.*

*Cu frații Văcărești când vei da mâna
Te-or saluta cu ochii înlăcrimați
Și zice-ți-or duios din alăută
Imnul poezilor... demult plecați.*

*Romanța despre plopii fără soț
Pe muzica bătrânului Șorban
Ți-o vor cânta suav un cor de îngeri
Și Veronica Micle la pian.*

*Vei sta-ntre Calliope și Erato
La hora celor nouă muze
Iar prea-sfioasele nimfe Camene
Te-or săruta pe frunte cu a lor buze.*

*Poate Bacovia e dus la templu
Să inspecteze-n hruba cu păcat
Sicriele de plumb și smoală
A epigonilor ce vor pleca spre iad.*

*Acolo sus e veșnic primăvară
Și s-a deschis pentru poeți tot ceru'
Te-așteaptă îngerii și Domnul
Cu bucurii... dragă Grigore Vieru!*

*Iar noi, care-am rămas acasă
Atâta timp cât vom mai fi pe lume
O să purtăm în inimă și-n suflet,
Cu dragoste, al tău ilustru nume.*

18 ianuarie 2009

Amintiri despre bădița Grigore Vieru

Anatol RĂSMERIȚĂ,
actor, SUA

Dragostea cea de toate zilele

Apoi au venit și sărbătorile Crăciunului, cu colindatul, și cu bădița Grigore...

Echipa de colindători, în frunte cu neobositul preot Constantin Alecse, era gata de plecare.

— Și eu cu voi – se auzi vocea timidă a lui bădița Grigore, pe care-l luasem doar cu câteva ore mai devreme de pe aeroportul internațional din Los Angeles.

— Poate te odihnești un pic, bădiță Grigore, îi zic... după douăsprezece ore de zbor...

— Vreau să-i cunosc pe frații mei români din California. Să-i colind împreună cu voi... să ne bucurăm...

Auzind că și bădița Grigore merge cu colindatul, s-au alăturat și câțiva artiști din ansamblul „Timișul”, care tocmai se afla într-o vizită-turneu pe la noi. De'abia am încăput cu toții într-un microbuz și alte câteva mașini.

Intrăm în casele gospodarilor români și îi colindăm frumos. Gazdele se uitau mirate și neîncrezătoare către poet. De recunoscut îl recunoșteau cu toții, dar să creadă că-i chiar el, cu adevărat, și chiar la ei în casă... Era peste puterea lor să creadă. Numai copilașii îl recunoșteau

dintr-odată și credeau... Veneau direct la el cu „Albinuța” în mâini.

Poetul se apleca, îi mângâia pe creștet, apoi șoptea fiecăruia ceva tainic la ureche. Nu știu cu ce fel de cuvinte măiestre le șoptea taina ceea, de-i făcea să le sclipească ochii de bucurie. Poetul se bucura și râdea împreună cu ei, fericit și el ca un copil...

Cred că acele momente, erau de fapt, clipele lui solare. Iubea, și era iubit de copilași.

Dragostea...

Magnolia

— Hai să vedem o minune, Anatol!

M-a luat de mână și am coborât în fugă scările, apoi am alergat către poarta ce dă spre trotuarul bulevardului din fața locuinței mele. Era o dimineață senină și caldă, pe la mijloc de ianuarie, când prind să înflorească magnoliile din California.

Și ea – era acolo – în mijlocul trotuarului, plină de flori, așteptându-l pe poet... ea, MAGNOLIA!!!

A înconjurat-o de câteva ori, privindu-i fascinat

coroana bătută cu flori, și mângâindu-i tulpina, cu un fel de gingășie pe care numai bădița Grigore putea s-o aibă.

Ea, tandră, i-a acceptat mângâierea și l-a iubit pe loc, pentru totdeauna.

Dragostea...

La taifas cu Adrian, Tudor și bădița Grigore

Aflând cât de mult iubesc poezia lui Adrian Păunescu și, mai ales, cât de mult a făcut poetul pentru cenaclul „Flacăra”, pe timpurile când cei mai mulți vedeau lumea numai în roșu, bădița Grigore mi-a zis cu tristețe: „Ești unul din foarte puținii, care vorbesc astăzi cu dragoste despre acest mare poet. Toți se întrec a-l judeca pe nedrept, și chiar a-l condamna, pentru niște fapte de care poetul nu a avut vreodată și nu are știre... vrei să vorbești cu el un pic?... Are nevoie de susținere morală, mai mult ca oricând... O să se bucure Adrian...”

A format numărul de la București al lui Păunescu. Aflând despre ce era vorba, Păunescu, care tocmai vorbea de la alt telefon cu Tudor Gheorghe – haiducul bard din Craiova – a unit, numai el știe cum, cele trei legături telefonice în una singură: Los Angeles – București – Craiova.

A fost cea mai dulce și cea mai frumoasă „teleconferință”, cum a „botezat-o” atunci, pe loc, Adrian Păunescu, din viața mea.

Am vorbit, am spus glume, am râs, am cântat, am visat împreună cum, într-o zi, o să ne întâlnim și o să cântăm cu Tudor „poezie cântată”, într-un spectacol nemaipomenit și unic, iar Adrian o să facă comentarii, așa cum numai Adrian Păunescu știe să facă...

Vorbeam cu doi oameni foarte dragi și apropiați sufletului meu; doi oameni, cu care nu mă întâlnisem și nu ne vorbisem niciodată până atunci...

Bădița Grigore asculta și zâmbea, cu zâmbetul cela al lui... El ne cunoștea bine pe toți trei și ne iubea foarte mult.

Dragostea...

Pentru prima dată, pe pământul Patriei

Când am coborât din avion, pe aeroportul din Otopeni și am pășit pentru prima dată pe pământul PATRIEI mele necunoscute, am simțit cum de emoții mi se înmoaie picioarele. Bădița Grigore, care mă aștepta cu o seamă de prieteni în sala de așteptări, m-a luat ușurel de brațul stâng. „Și mie”, zice bădița Grigore, „mi s-au înmuiat picioarele, când am pășit pentru prima dată pe pământul Țării...” „O să treacă, Anatol...!” De celălalt braț, mă sprijinea prietenul Ion Anton. El se ținea tare pe picioare. Era ieșean...

A doua zi, bădița Grigore m-a luat să-mi arate „Calea Victoriei” din București. Am chemat un taxi. Când l-a văzut pe poet, șoferul a pălit la față, apoi de fericire, s-a înroșit ca para focului:

— Domnule poet!... Doamne!... ce noroc... unde vreți să vă duc, domnule poet?!

— Vreau să-i arat fratelui Anatol „Calea Victoriei”...

— S-a făcut, domnule poet... numaidecât...!

Când am ajuns pe „Calea Victoriei”, șoferul a

Los Angeles, California 2002. De la stânga la dreapta: actorul Anatol Răsmeriță, poetul Grigore Vieru, părintele Constantin Alecse, scriitorul-poet Ion Anton

refuzat categoric să primească bani de la poet. În schimb s-a apropiat, a îngenunchiat, și i-a sărutat poetului mâna.

— Sunt răsplătit, a zis. Să vă dea Dumnezeu multă sănătate! Și să ne trăiți, domnule poet!... Apoi, fericit, a urcat la volan și a plecat...

Apoi l-au zărit trecătorii. Se apropiau, câte unul, câte trei, mai mulți, de nu-i mai putea număra... veneau în fața lui, și – literalmente – i se închinau și-i sărutau mâna. Bătrâni, femei, tineri, intelectuali, muncitori, studenți și mai ales țărani, veniți de la țară, căci era duminică, zi de târg în București...

Așa că nu a mai putut să-mi mai arate „Calea Victoriei”, bădița. Dar nu mi-a părut rău atunci, după cum nu-mi pare rău nici astăzi pentru că am văzut în schimb altceva; ceva mult mai profund decât o simplă admirație „gen Hollywood”, pentru poet.

— Parcă nu ai fi numai poetul, ci și „Marele Preot” al neamului dacic, de pe timpurile lui Burebista, bădița Grigore, îi zic.

— Ei știu că-i iubesc foarte mult, și-mi dau în schimb toată dragostea și tot respectul lor înzecit, dragul meu Anatol...

Dragostea...

Cu bădița, la Putna

La Putna a venit lume după lume. Din toate colțurile Țării și de peste Oceane. Au venit să sărbătorească luminoasa amintire a Marelui Ștefan al Moldovei. Multă armată, multă securitate, poliție..., înalte oficialități, înalți prelați...

Am ieșit cu bădița Grigore pe strada Centrală și pare-se că și unică, ce taie orașul în două, de la un capăt la celălalt.

De cum l-au văzut, au prins a veni către el. Valuri după valuri. În câteva minute, strada în jurul nostru, s-a umplut de lume.

Traficul rutier, foarte intens în acele ore, s-a blocat din ambele părți. Lumea a format pe loc un fel de rând... Veneau la el să îi sărute mâna...

Poetul îl întreba pe fiecare cum îl cheamă, apoi le scria cu mâna lui, pe cărțile, hărțile, ilustratele, sau pur și simplu pe pagini albe, rupte dintr-un caiet, numele fie-

căruia, dându-le instantaneu un „autograf”, după mai multe cuvinte de urări de bine și sănătate, semnând dedicația, simplu și modest, „Grigore Vieru”.

Așa a trecut o oră, au trecut două, trei... Veneau, îi sărutau mâna, primeau „autograful”, îl strângeau la piept ca pe un odor de mare preț, și plecau fericiți că și-au primit „tainul” de dragoste de la „poetul și marele lor preot”.

În tot acest răstimp, n-am auzit nici o voce furioasă de șofer înjurând ori claxonând, nici un oștean din multa armată, nici un polițist sau jandarm să încerce să împrăștie lumea, ca să deblocheze traficul...

Polițiștii, oștenii, jandarmii și șoferii, așteptau și ei cumiți, în rând, să-și primească „tainul” lor de dragoste dela bădița Grigore.

Dragostea...

„Nici un prooroc nu este bine primit în patria sa” (Luca 4,24)

Nimic asemănător la Chișinău, în republica „Moldovenească”.

Mergeam cu bădița Grigore pe bulevardul Central al Capitalei, în timp ce valuri de trecători veneau din față, valuri ne ajungeau și ne întreceau, din spate... Când ne vedeau, plecau ochii în jos, sau îi îndreptau voit în altă parte.

Din când în când auzeam frânturi de conversații, într-o limbă străină și rece... Nici un cuvânt în limba pe care poetul a iubit-o atât de mult și a apărat-o... cu prețul vieții.

Niciunul nu s-a uitat spre noi; niciunul nu ne-a salutat; nimeni nu s-a înghesuit să-i sărute poetului mâna... Pășeam amândoi tăcuți, singuratici și triști... atât de triști... Doi străini, într-un oraș înstrăinat și dușmănos...

Ah, Dragostea...

Magnolia: O, minune!

Primeam DVD-ul cu spectacolul de omagiere a celor șapte-zeci-de-ani de la nașterea poetului, pe care mi l-a trimis bădița Grigore, prin prea bunul și prea blândul nostru prieten, Florin Cârlan, de la New York.

Înflorește tremurător / o magnolie / și zicea, că mor / că mor / o magnolie.../

Am dat sunetul la maxim, și am deschis larg ușa, și am strigat:

—Auzi ce frumos a mai scris bădița Grigore / Despre tine, Magnolia?! / Auzi ce frumos mai cântă Angela Similea?! / Despre tine cântă, Magnolia!...

A auzit. Dimineața, am găsit-o cu câteva buchețele de flori, împrăștiate cochet prin coroana desfrunzită.

Magnoliile nu înfloresc niciodată toamna. Ce-ai făcut, Magnolie?!

Dragostea...

S-a stins din viață poetul Grigore Vieru

Când am auzit cumplita veste, l-am sunat pe bădița Ion Ungureanu.

— Ce e? Cum e, bădița Ioane?

— Nu e bine, Anatol... parcă sunt niște șanse... dar puține...

Plângea bădița Ion; plângeam și eu la celălalt capăt al pământului; plângea și Tezeu cu noi. Ce putem face?

Spre dimineață, am auzit la televizor o voce gravă anunțând: s-a stins din viață poetul Grigore Vieru... cel mai mare poet... Înlăcrimat, am ieșit afară pe scări...

— Știi, Magnolia... bădița Grigore al nostru nu mai este... s-a dus bădița Grigore... s-a stins...!!!

Magnolia știa. De data asta n-a mai înflorit deși eram în a doua jumătate a lunii ianuarie...

Închid ochii și-l văd pe bădița Grigore pășind, fără grabă, pe o rază dreaptă de lumină, fără de sfârșit parcă...

De fapt, nici nu e o rază; e un drum, desemnat de Atotputernicul Creator, numai pentru el, bădița Grigore – Poetul și Marele Preot al Neamului – și, acest drum e făcut, numai din Lumină, Dragoste, Liniște și Pace.

La capătul drumului, LUCEAFĂRUL așteaptă răbdător, să-i revină lacrima pe obraz... Bădița Grigore...!!!

Iar pe de o parte și alta a drumului, două șiruri nesfârșite, de Magnolii înflorite, toate semănând leit cu Magnolia ceia...

Poetul, se apropie zâmbitor de câte una, admirându-i coroana bătută de flori, o înconjoară mângâindu-i tulpina cu gingășie, apoi se oprește ascultând concentrat. Vrea să deslușească ceva, ...acuma, greu de deslușit, strigătul meu șoptit: „La revedere, bădița Grigore!”... și „pe curând”.

(Los Angeles, California,
8 februarie 2009)

*Comunitatea românească din Los Angeles, California, la Hramul bisericii.
<http://eohf.org/bastina/ro/album.htm>*

Grigore Vieru, văzut de aproape

Ion ANTON,

scriitor, Los Angeles, California

„Prin moarte, la Înviere și de aici în veșnicie”

Mi-au trebuit câteva săptămâni spre a mă dezmeteci din șocul produs de moartea omului care a purtat în sine un neam întreg, Grigore Vieru. Am să folosesc cuvântul „moarte” numai pentru a exprima o stare, aceea prin care trupul s-a dat pământului din care s-a întrupat. Am zis o stare, deoarece călătoria omului între naștere și moarte, este o stare efemeră. Sfânta Scriptură vorbește de o a doua stare a locatarului vremelnic, Duhul Sfânt, în trup, care este starea veșniciei. În unul din cântecele sale, Grigore Vieru enunța două versuri de chintesență a credinței: „Lumea asta-i cum o vezi, / Iar cealaltă-i cum o crezi”. Adevăr absolut.

Eu cred că marele poet a văzut lumea în care a trăit și a comensurat-o în multitudinea dimensiunilor ei, cu neasemuitul său suflet. Astfel, prin tot ceea ce a creat și a lăsat în dar posterității, chiar de n-ar fi crezut în veșnicie, el însuși s-a plasat în veșnicie, stare pe care o măsoară doar eternitatea. În graba de a exprima fiecare sentimentele provocate de dispariția pământească a omului Grigore Vieru, l-au numit poetul Grigore Vieru, a încorporat și a lăsat prin creația sa, întregul univers de simțire al unui neam. Afirm acest lucru având câteva lucruri irefutabile.

L-am cunoscut în ambele ipostaze. Ipostaza de titan al culturii și deci al României și ca om. Chiar dacă Bădița Grigore, cum îi plăcea să-i spun în particular, nu prezenta diferență între cele două ipostaze, ca om se abandona în brațele prieteniei autentice. Atunci înțelegeai de unde își trag seva multitudinea de calități pe care le avea (poet, compozitor, literator pentru copii, autor de nenumărate aforisme, luptător neînfricat pentru drepturile neamului său, unionist împătimit, etc). Câteva împrejurări ne-au apropiat mult.

A fost peste două luni oaspetele Americii. Atunci l-am cunoscut prima oară în imensitatea personalității sale. Am locuit împreună două luni, am descins împreună în comunități românești: în Los Angeles, San Francisco, Sacramento, Las Vegas, San Diego, New York. Atunci am văzut că Grigore a fost asimilat ca un vechi prieten cu care lumea se întâlnește după mulți ani. Atunci am înțeles că lumea îl percepe ca pe un purtător de cuvânt al idealurilor românilor de pretutindeni. Am văzut modestia fără putință de a o exprima. Această manieră a sa, conform căreia adevărul scripturistic este că cine se smerește se înalță, mi-a sugerat o definiție a altruismului - omul acesta este fericit, numai în măsura în care își face semenii fericiți. Tot atunci am văzut ușurința cu care creează. Cum cuvântul izbucnește pur și simplu din sufletul său. Astfel a lăsat la Los Angeles un prinos Californiei. Cântecele „Atâta-i de dulce” în cuvintele și acordurile sale, îngemănează dragostea și dorul de țară, cu bucuria de-a fi oaspetele Americii. Ne-am văzut la Chișinău, la Iași, la București. Dar un alt argument al mărimii titanului Grigore Vieru l-am primit la Putna, în 2004, când am stat împreună vreo două săptămâni. Că a fost

primit cu onoruri de oficialități Putnei și ale României, că a fost invitat pe scena oficială, alături de președintele României, primul ministru A. Năstase și P.F. Patriarh Teoctist, împreună cu distinsa sa doamnă, Raisa Vieru, mi s-a părut firesc. Dar când, ieșind pe ulițele satului, oamenii pe care nu-i bănuiam că au auzit de Grigore Vieru, l-au oprit în drum, l-au pipăit ca pe Mesia, i-au sărutat mâna, i-au solicitat autografe pe palme, haine, șervețele și tot ce aveau fiecare la îndemână, am înțeles până unde se întinde ecoul personalității marelui Vieru, purtătorul de idealuri, al unui întreg neam de pe cele două maluri ale Prutului.

Și a venit anul 2008. Fără un plan prestabilit, când am ajuns în România, primul lucru ce l-am făcut, l-am sunat pe Bădița Grigore. Bucuros îmi spune că, peste câteva zile, merge la niște festivaluri de poezie și la Satu Mare, pentru a primi un titlu de Doctor Honoris Causa și că mă invită să-l însoțesc. Primesc, fiind onorat și, la sfârșitul lui octombrie, mergem la un festival al poeziei pe malul Ozanei la Vânători Neamț. Organizatorul întregului traseu a fost poetul și editorul Daniel Corbu, cu soția sa - doamna Filomena Corbu și cu foarte tânărul vâstar - Casandra Corbu, o deja consacrată poeză. Cu poetul și ziaristul Horia Zilieru, din Iași, cu directorul TVR Iași, Grigore Elisei. Organizare ireproșabilă și întâlniri cu elevii Seminarului Teologic Neamț, cu starețul Mănăstirii Neamț, Preacuviosul Benedict, cu elevii școlii din Vânători, cu oficialitățile comunale, cu renumita bibliotecă sătească, bibliotecar dna Maria Cosofret, cu obștea comunei, prin dna Adriana Petrariu, avându-l ca invitat pe talentatul interpret Fuego, cel care interpretează cântecele pe versurile și muzica lui Grigore Vieru. Cu escale la Vatra Dornei și la Sighetu Marmăției, am ajuns la Satu Mare. Pe drum am mai avut o mostră de cum este perceput omul național, Grigore Vieru. Într-o comună ne oprește un echipaj de doi polițiști, că șoferul ar fi depășit regimul de viteză. Noi, cuminți în mașină, am așteptat ca poliția să-și facă datoria. După ce i-a fixat amendă (1,5 mil.), polițistul și-a aruncat privirea în mașină și a întrebat șoferul cu cine este? Spunând că este cu poetul Grigore Vieru, polițiștii au anulat raportul, iar poetul cu modestia și bunul simț arhicunoscute, a coborât și a traversat drumul, mulțumind polițiștilor.

Pentru că sunt la episoade care conturează imensa popularitate a poetului, relatez: într-un an nu ne-am putut întâlni, dar am stabilit să ne vedem în gara internațională Nicolina Iași, deoarece poetul călătorea de la Chișinău la București cu trenul. Am întârziat puțin și când am ajuns, trenul nu plecase, dar grănicerii vamali nu m-au lăsat să intru pe peron. Spunând că am o întâlnire cu poetul, Grigore Vieru, grănicerii m-au și condus la compartimentul său și au mai întârziat plecarea cu câteva minute. Mă întorc la Satu Mare. Aici, sub patronajul poetului Gh. Vulturescu, Bădița Grigore, împreună cu distinsa soție, Raisa, s-a bucurat de toate onorurile.

În ziua de 24 octombrie 2008, într-o festivitate deosebită, în care mulți confracți interni și internaționali,

au elogiato meritele incontestabile ale marelui poet, la edificiul cultural al neamului românesc, Grigore Vieru a primit premiul de poezie, POESIS, pe anul 2008. După masă, într-o întâlnire academică, poetul academician, Grigore Vieru a primit titlul de Doctor Honoris Causa al Universității „Vasile Goldiș” din Arad. Nu vă obosesc cu ceremonialul clasic pentru astfel de evenimente, ci doar amintesc că, cuvântul de Laudatio a fost rostit de Rectorul Universității și de academicianul Nicolae Breban. Cuvântul poetului a fost în nota pe care i-o cunoaștem. Nimic epatant. Simplu și profund, așa cum îi este întreaga personalitate. Acest moment prin frumusețea și simplitatea lui m-a întors cu gândul la anul 1990, când a fost ales membru de onoare al Academiei Române. După cuvântul de Laudatio, rostit de academician Zoe Dumitrescu Bușulenga, Grigore Vieru, cu o modestie și atitudine de heruvim, spune: „Am vrut să ajung cioban, la o stână din Carpați, dar Dumnezeu m-a învrednicit să ajung la Academia Română”. După ce i s-a cântat Gaudeamus și melodia „Limba noastră”, interpretată de soții Doina și Ion Aldea Teodorovici, a venit momentul felicitărilor.

Sâmbătă, 25 octombrie, am plecat la un lung drum, Satu Mare-Iași. Cum însă compania lui Gr. Vieru este timp de aur, a trecut repede. La ora 1 din noapte am ajuns la Iași și încă am mai stat câteva ore la taifas în casa fam. Doina și Mihai Ciobanu. Pentru a doua zi, avem planificată o întâlnire în satul Hermeziu, care se află la vreo 32 de km de Iași, locul de baștină a junimiștilor, Negruzzi. Vizita aceasta era dorită de peste 7 ani, dar mereu ceva o amâna. O doream nespuse de mult deoarece această întâlnire avea mai multe semnificații. Hermeziul este satul în care am văzut lumina zilei, este locul în care au trăit și creat C. Negruzzi, Leon Negruzzi și nonagenarul Iacob Negruzzi. Aici, în septembrie 1876, s-a născut prima femeie avocat din România, Ella Negruzzi. Prin valoarea lor negruzeștii au adus în Hermeziu, toți junimiștii vremii, aici au avut loc nenumărate cenecluri și șezători literare, de la care n-au lipsit Alecsandri, Kogălniceanu, V. Pogor, pleiada lui de junimiști, trupele de la Teatrul Național din Iași, în frunte cu Matei Millo și câți nu-i mai încap enumerarea. Iar cel mai important eveniment chemător al lui Grigore Vieru la Hermeziu a fost că școala din Hermeziu, ctitorie a negruzeștilor, la 1875, Eminescu a vizitat-o, în calitate de inspector școlar. Dorința noastră împlinindu-se, obștea din Hermeziu împreună cu mulți oameni de litere din Iași l-au întâmpinat pe bardul din Pererâta, aflată la vreo 25 de km mai la deal de Hermeziu, cu pâine și sare din care, împreună cu doamna Raisa, soția sa, au gustat cu sfințenie. După un parastas pentru fiii satului care s-au jertfit pentru apărarea Țării și Slavei Sfinteii lui Dumnezeu Biserici, o întâlnire cu tinerele vlăstare ale școlii, care au recitat din creațiile marelui poet și au cântat melodii compuse de el, ne-am întâlnit în sala parohială, unde s-au schimbat impresii, s-au recitat versuri, s-au ospătat cu bunătați culinare preparate de gospodinele Hermeziului. Bădița Grigore a pășit cu grijă pe ulițele satului spre a nu tulbura nenumărații pași ai junimiștilor. De la Hermeziu am revenit la Iași, unde, în aceeași primitoare casă a Doinei și a lui Mihai Ciobanu, am depănat impresii din ghemul marelui poet. Atunci mi-a mărturisit bădița Grigore jurământul

său făcut în 1991, pentru neamul său. Atunci au fost confruntări armate între moldoveni și transnistreni, soldate cu multe victime, când s-a împușcat frate pe frate. Jurământul său era: Jur în fața lui Dumnezeu, să nu vâr cuțitul în inima fratelui român de peste Prut și să nu fac pe placul satanei care ne-a învrăjbit. Să lupt până la capătul vieții, pentru unirea cu Țara. Mărturie acestui jurământ, îi închin și eu câteva versuri.

LUI GRIGORE VIERU

*El n-a murit, luați aminte
Doar trupul l-a lăsat, sub iarbă undeva.
Cu binecuvântarea Cerescului Părinte,
Mai vrea să îplinească la neamul lui ceva.*

*Nu poate adormi, cât neamu-i în nevoi,
Că numai pentru neam el s-a jertfit.
În veșnicie a pășit cu grijă pentru noi,
Odihnă sus nu are, rugând neconținut.*

*El rugăciunea-ndreaptă, pentru cei de pe pământ.
Nemărginita lui credință este vie,
Că viețuind el a făcut un jurământ,
Pentru răpita-n două, jertfita Românie.*

*Să nu pășească-n cer, spre nemurire,
Până pe fii și frați, nu-i va vedea uniți,
Să n-aibă el odihna și sfânta izbăvire
În miros de tămâie și rugăciuni fierbinți,*

*El mijloc este Sus pentru părinți și frați,
Din inima-i se-nalță flacăra cea vie,
Spre-naltul cer, în zvon de psalmi cântați,
Cât pe pământul zbuciumat, mai este-o Românie.*

Ultimele comori de desfătare în preajma poetului și omului Grigore Vieru, le-am trăit în 3 noiembrie 2008, în apartamentul său din Chișinău, când după ore de confesiuni, mi-a făcut o mărturisire șocantă. Era extrem de mâhnit, scârbit, întristat, de mizeria unor mângălici, care în subsolul decăderii lor umane și morale, l-au admonestat în scris pe marele om, Grigore Vieru: de când tot spui că mori și nu mai mori? De aceea i-am înțeles mai adânc versurile din *Doina*, scrisă înainte de moarte, în care cu un strigăt de disperare spune:

*Ajuns-am a umbla mereu
În brațe cu mormântul meu
Și nu știu unde să-l mai pun,
Să am un somn mai lin, mai bun.*

În anii în care l-am cunoscut, nu cred că era vreo ocazie, în care poetul să nu recite versurile închinete confruntării cu moartea: „Eu nu am moarte cu tine nimic”.

Cred, însă, că cele mai profetice versuri în care admonestează viclenia morții, sunt acestea:

*Pe tine moarte nu te mai salut.
M-aștepți în drum vicleană ca o spână,
Dar ai să-ți iei din mine ce e lut,
Iar ce e foc, îți va scăpa din mână.*

Și așa a și fost. Trupul său s-a dat morții, iar sufletul său, prin tot ceea ce a lăsat posterității, s-a dat veșniciei, veghind asupra neamului său, pe care l-a iubit din Grădina Tatălui Ceresc. Dumnezeu să-l odihnească în pace!

IARTĂ-MI VINA...

*Lui Grigore Vieru,
Duminică, 18 ian. 2009, ora 1.30*

*Te-ai dus și Tu, unde vom merge toți
Când se va stinge peste noi Lumina,
Ne-am cunoscut acolo printre Moți,
La Târgul de pe Muntele Găina...*

*„Frate Nicule!” așa mi-ai zis -
Și Tu mi-ai strâns în brațe Poezia,
Mi se părea că retrăiesc un Vis,
Atunci și-acum când înnegresc hârtia...*

*Se umezise Aerul sub pleoape
Când te priveam și nu-mi venea să cred,
AVRAM IANCU îmi era pe-aproape
Și Crucea lui mi-e martorul întreg!*

*Doamne, cât de mult ne-asemănam,
Era în glasul tău atâta jale -
„Să îmi trimiți o poză să te am
Și câteva din versurile tale...”*

*Eu le-am trimis, și le-am trimis pe toate,
Dar nici acuma, frate, când îți scriu
Cuvintele acestea-nlăcrimate
De le-ai primit vreodată, nu mai știu...*

*Și-acolo sus, pe Muntele Găina,
De va mai fi vreodată ca să vin,
De unde ești, tu singur, iartă-mi vina-
Eu mai rămân, eu mai rămân puțin...*

*S-a dus și el să nu-l cuprindă gerul,
Gerul pe care l-a urât mereu,
Să-i dăm de-a pururi liniștea lui Vieru-
Să-l odihnească Bunul Dumnezeu!*

* * *

**SUNT OSTENIT
DE-ATÂTA RUGĂCIUNE...**

*In memoriam
Grigore Vieru*

*Lăsați-mă să m'odihnesc puțin
În Lacrima ce mi-a fost dată mie
Din Ochiul Creatorului divin
Să locuiesc aici în Poezie...
Zăpada peste mine să se-aștearnă-*

*Nu trebuia, nu trebuia să mori!
În jurul meu acum e-atâta iarnă
Și soarele se-ascunde după nori;*

*E vinovat și el că tu te-ai dus,
Spre ceruri gândul dacă mi-l ridic
Parcă aud dojana ta de sus-
„Cu tine, moarte, n-am avut nimic”!*

*Și cât ai stat tu, frate, printre frați,
Adeseori nu te-am băgat în seamă,
Ne tot vorbeai de flori și de Carpați,
Ne tot plângeai despre-o anume
Mamă,*

*De Dorul ei de pe-un picior de plai
Că nu își are Acasă toți copiii -
La despărțirea ta și mereu-vai!
Noi ne slăvim plecații și nu viii!*

*Sunt ostenit de-atâta Rugăciune,
Lăsați-mă să m'odihnesc puțin,
Măcar acum fâ, Doamne, o minune
Cu neamul meu- să îl trezești. Amin.*

* * *

GRIGORE VIERU

*Mi s-a spus că și cu tine seamăn,
Tu, cel rămas de dincolo de Râu,
Grigore Vieru - fratele meu geamăn,
Frate întru Lacrimă și Gând.*

*Noi amândoi avem aceeași Țară,
Același suflet și același grai,
Aceași Poezie înfioară
Turmele luminii peste plai;*

*Aceași iarbă vara o usucă
Același soare și același vânt,
Cine-i acel' ce vrea să ne traducă
Dorul nostru fără de cuvânt?*

*Când amândoi visăm pe românește,
Frate-al meu de dincolo de zări,
Cine-i târziul care ne pândește
Pașii noștri tâlmăcind cărări?...*

*Mi s-a spus, a nu-știu-câta oară,
Pe numele tău, frate în cuvânt,
De-au început și Munții să mă doară
Sunt Tu, Grigore Vieru, ori eu
sunt?!*

Poezii de Nicolae NICOARĂ-HORIA

**GÂNDIND LA
GRIGORE VIERU**

*Cum orice om visează
a fi cosmonaut,
dorea în mintea-i trează,
să treacă peste Prut.*

*O coală de hârtie
rămâne iarăși albă.
În epitaf el scrie
dorința de-a fi iarbă.*

*Durerea e comună
și ne unește ceru'
ce-și puse în cunună
o stea, ce e Vieru!*

*Abia după ce pierdem,
simțim ce am pierdut
și trebuie să credem
că Dumnezeu a vrut!*

Viorica GĂINARIU

**DESPRE
GRIGORE VIERU**

*Pe Grigore Vieru îl
divinizăm și îi vom purta
o veșnică recunoștință.
În spectacolele noastre am
cântat cântece pe versurile
domniei sale :*

*Străine pofte ne-au răpit
Când via dulce, când
ogorul,
Dar nimeni nu a izbutit
Din piept să smulgă
tricolorul.*

*Atât de minunat scânteie
De crezi că de pe bolți
albastre
L-a rupt Hristos din
curcubeie
Să-l deie României
noastre...*

*Ca scriitoare, Mia a
dat citate în monografia „
Spini și Aureolă – viața
Episcopului Martir Ioan
Suciu ” și în romanul „De
ce am fugit de acasă”.*

ROMÂNCUȚELE
Surorile Pădurean, Canada

A căzut o stea din Basarabia

Ionuț ȚENE

Vestea morții marelui poet Grigore Vieru m-a lovit ca un trăznet. Credeam că poetul durerii basarabenilor de sub ocupația rusească va trăi „pururi tânăr” și, iată, în urma unui ciudat accident de mașină, el moare. Acum 15 ani, tot un cuplu celebru al suferinței cântecului eminescian, Doina și Aldea Teodorovici, deceda într-un accident de mașină suspect. Prea multe morți din rândul unioniștilor basarabeni au fost produse de accidente de mașină. Sincer când am citit despre moartea lui Vieru am plâns ca un copil. Am primit emailuri și telefoane de la prieteni care deplâneau dispariția poetului unirii Basarabiei cu România.

În ziua aceasta înghețată bocnă, de parcă ar fi o iarnă siberiană, s-a stins poetul Grigore Vieru, care era prietenul lui Mihai Eminescu și Octavian Goga. Poate de aceea, era atât de urât de fel de fel de „elitiști” școliți pe la Băneasa și Bruxelles și care acum mănâncă banii publici în funcții culturale, pentru că denigrează valorile noastre și, în primul rând, pe Eminescu. În ziua când H.R. Patapievici, - cel care a zis că România este o „față de cur”, iar „Carpații o fecală” -, era reînscăunat la ICR de o clasă politică de ciolănari și patibulari al cărui scop este buznarul propriu și distrugerea valorilor naționale, Grigore Vieru murea răpus de dragoste de Eminescu când se

întorcea de la o comemorare a Poetului Național.

Născut dincolo de Prut, Grigore Vieru dorea să „sorbim” acest râu blestemat, așa cum au făcut-o strămoșii noștri la 1859 cu Milcovul, genială imagine creată de Alecsandri în Hora Unirii. Grigore Vieru a luptat, cu arma cea mai de temut, cu poezia împotriva Uniunii Sovietice pentru ca românii să fie din nou uniți în spirit și în fruntariile țării lor, România. Și drept recunoștință reprezentanții statului român l-au izolat și ignorat la fel ca autoritățile comuniste de la Chișinău. Așa-zii intelectuali de operetă de pe Calea Victoriei, preocupați de sinecurile politicienilor corupți și de amantele lor ajunse pe copertile tabloidelor și la ministere, au uitat de poezii autentici ai Basarabiei și, în special, de Grigore Vieru. El deranja politicienii pentru că era unionist și iubea limba lui Eminescu, mă rog acum când e de bon ton să-ți înjuri țara și cultura și să te plimbi în excursii costisitoare pe banii publici ca să iei masa la Bruxelles, cu repetenții la morală. Criticii literari l-au ignorat pe Vieru și nu l-au introdus în istorii literare, deoarece nu cădea bine la tot felul de mancurți, deghizați ca sponsori generoși.

Pe Grigore Vieru l-am cunoscut în 1988, când România trăia cea mai cruntă dictatură, dar totuși autoritățile de atunci i-au permis poetului basarabean să vină și să publice poezii în țară. În URSS începuse glasnostul și perestroika și poezii basarabeni veneau la noi ca la ei acasă. Îi citeam cu nesaț poeziile publicate în revista „Tribuna” și mă minunam cum poezii de dincolo de Prut scriu așa de bine românește, deoarece învășasem recent la geografie că acolo este Rusia. Poezii ca Vieru au păstrat flacăra spiritului românesc și nu au lăsat-o să se stingă când KGB-ul făcea ordinea la Chișinău.

Vieru într-un interviu publicat atunci în „Tribuna” spunea că prima oară când a ajuns la București a fost fascinat că în parcuri erau inscripționate plăcuțe în limba română: „Nu rupeți florile!” sau „Nu călcați iarba!”. Pentru el a fost o revelație a limbii, deoarece în Chișinău se vorbea și scria obligatoriu numai rusește.

L-am văzut în vizită la sediul revistei „Tribuna”, când eram elev la Liceul „Ady-Șincai”. Fizionomia lui eminesciană te copleșea. Din prima clipă a știut că s-a întors acasă. El a vrut ca întreaga Basarabie să se întoarcă acasă într-o Românie reîntregită și a luptat pentru asta. A fost țelul vieții lui... Când am auzit că a murit am lăcrimat și m-am pus la masa de scris și am compus următoarea poezie pe care i-am dedicat-o. Îți spun acolo în ceruri unde sigur ești Grigore Vieru – om care te considerai în modestia ta simplu ca iarba - de-a dreapta Tatălui că nu te voi uita niciodată și voi lupta ca Testamentul tău de a uni Basarabia cu România să se împlinească.

A CĂZUT O STEA

In memoriam Grigore Vieru

*A căzut o stea în iarba simplității
A căzut firul ierbii sub coasa nopții
Sângele lui era Prutul care izbea năvalnic
inima românului
Și nici un baraj de ură străină
nu a stăvilat dragostea sa imensă
și fierbinte ca soarele de pe porțile maramureșene
pentru pământul acesta în care cresc cuvintele
lui Mihai Eminescu
ca florile din cununa Unirii
ca lacrimile Maicii Domnului
A căzut... și un izvor a fâșnit limpede dintre
zidurile
prăbușite ale imperiilor
în care copiii își oglindesc fețele rotunde și
frumoase
ca România reîntregită*

Cluj-Napoca, 18 ianuarie 2009

Grigore Vieru, poet al Românimii

Ion BOGDAN

Un gând pios mă determină să scriu aceste câteva rânduri. Văd și astăzi fruntea înaltă a Poetului, pletele sale „eminesciene”, dar mai ales aud cuvintele Sale - de un lirism și o profunzime rar întâlnite.

Cu puțini ani mai vârstnic decât mine, nu l-am cunoscut până în 1989, la comemorarea Centenarului trecerii în eternitate a Eminescului. Îl știam dinainte, din citite și auzite. Noi, la Biblioteca Județeană primeam, prin acele vremuri, revista „Literatura și Arta” de la Chișinău, scrise în „chiriliță”, iar, mai apoi, cu litere românești. I-am trimis „Calendarul Maramureșului” din 1980, prin poetul - și el trecut în eternitate - Ioan Alexandru. Peste câteva luni ne aducea vestea că Poetul Grigore Vieru îl ține la căpătâi, căpătând, încă de pe atunci, mai multă încredere în ceea ce lucra întru Cuvânt - el fiind, de altfel, cel care a luptat pentru Limba Română, prin poeziile Sale, încă din tinerețe, în ciuda tuturor opresiunilor deznaționalizante.

În 15 iunie 1989 am „fugit” de la serviciu, împreună cu poetul Emil Florescu din Ulmeni, la Comemorarea sutei de ani a lui Mihai Eminescu, într-un tren de București foarte înghesuit. Era un fel de bravadă, riscantă pentru mine din cauza lipsei de la „muncile” zilnice. De abia ajunși în București, lângă Piața Universității am comandat o jerbă de flori. Când să trecem strada, pe trecerea de pietoni traversa Ioan Alexandru. Eram pe la jumătate, ne-am întors cu Ioan Alexandru care venea de la priveghiul de noapte pentru Mihai Eminescu. L-am întrebat cum îl putem întâlni pe Poetul Grigore Vieru. Ne-a spus că la amiază va fi, împreună cu ceilalți scriitori români din Basarabia, la Hotelul „Dorobanți”, lângă Piața Romană. După ceremoniile de la cimitir, am ajuns la hotel și așteptam cu sufletul la gură să recunoaștem Poetul. Îl știam din fotografii. L-am văzut intrând pe ușă, cu oarecare întârziere. M-am dus direct la El și i-am spus cine sunt și că vin din Maramureș. Eu eram emoționat, dar și Poetul s-a bucurat de întâlnire. Am stat, împreună cu Grigore Vieru, Nicolae Dabija, Mihai Cimpoi, Matcovschi, vreo 3 ore. Aveau un avion spre Ipotești, ne-au invitat și pe noi, am spus că nu putem merge. S-au recitat poezii, s-a horit, s-a cântat „Oadă în metru antic” de Eminescu - a fost o comemorare de suflet, frumoasă și esențială: și astăzi, la trecerea Poetului Grigore Vieru în eternitate, ne aducem aminte de Eminescu: „Nu credeam să învăț a muri vreodată/ Pururi tânăr înfășurat în manta-mi/ Ochii mei înălțam visători/ La steaua singurătății ...

Vino-mi iar la sân nepăsare tristă/ Ca să pot muri liniștit/ Pe mine mie redă-mă.”

M-am mai întâlnit, apoi, ocazional, cu Poetul Grigore Vieru, de vreo 3 ori în tramvaie/autobuse, la București. Ne bucuram că ne recunoaștem. Câteva stații dialogam. Mă supăram câteodată de modul cum au fost primiți scriitorii din Basarabia de către cei din România-Mamă. Nu erau decât jocuri de interese ale unora și altora. I-am spus că merg acasă, în Maramureș, deoarece, cum zicea Eminescu, „în timp, toți venim din Maramureș.”

N-am avut îndrituirea și posibilitatea să-L fac să vină și la noi, în Maramureș, de unde, în timp, era și Ștefan cel Mare, stră-strănepotul Voievodului Bogdan I.

Astăzi, la vestea trecerii în eternitate a Poetului Grigore Vieru, îmi vin în minte versurile Dumisale, de prin 1980: „În aceeași limbă/ Toată lumea plânge,/ În aceeași limbă/ Râde un pământ./ Ci doar în limba ta/ Durerea poți s-o mângâi,/ Iar bucuria/ S-o preschimbă în cânt.// În limba ta/ Ți-e dor de mama,/ Și vinul e mai vin,/ Și prânzul e mai prânz./ Și doar în limba ta/ Poți râde singur,/ Și doar în limba ta/ Te poți opri din plâns.// Iar când nu poți/ Nici plânge și nici râde,/ Când nu poți mângâia/ Și nici cânta,/ Cu-al tău pământ,/ Cu cerul tău în față,/ Tu taci atunci/ Tot în limba ta.”

Mihai Eminescu scria despre poezii care se încumetau întru cuvânt: „Văd poezi ce-au scris o limbă ca un fagure de miere”. Poetul Grigore Vieru a fost și va rămâne unul dintre marii poeți ai Românimii. Îmi permit, cu îngăduința Dvs., să transcriu un poem recitat la Comemorarea din 1989 a lui Mihai Eminescu. Se întitulează Poetul: *Poetul e în lume stea de veghe / în clipe de grea cumpănă venind precum o flacără fără de seamăn / să lumineze inimă și gând // în casa lumii aripa-i semeață / zvonește zborul nalt și pur de mâine / iar dacă din pământ își face strămtă casă / de veghe steaua lui de-a pururea rămâne.*

În constelația lucrării întru Cuvânt, Poetul Grigore Vieru va rămâne o stea strălucitoare.

A fost și rămâne un gânditor, sau cum spunea un prieten de generație a Dumisale, Poetul Gheorghe Pituț: „Cu cât gândim mai mult/ Se face timp în plus”.

O pioasă aducere aminte în acest timp de tristețe pentru POETUL Grigore Vieru, trecut în eternitate în preajma zilei de naștere a lui Mihai Eminescu, împlinindu-și destinul lumesc, dar mai ales și prin Cuvânt.

Maramureș, duminică, 18 ianuarie 2008

Cinci gândiri pentru Grigore Vieru

Ion BOGDAN

1

nu mi-am mințit nicicând poporul
„Ascult mierla
Ca să nu mint” - spunea Grigore
Vieru
cel tare ca fierul
cel născut să apere limba noastră pre
acest pământ
de aceea a și plătit scump obolul

în această viață
un gând de tristețe în inimă se
înalță

ne-am suit la cerul
de-a pururi prea senin albastru

am redevenit doar țărâna
care nu ne mai amână
în lutul generos de astru
fiind prezent mereu
și făurit din greu

acum trei nopți
visam și
în noaptea larg deschisă
se petreceau evenimente mari
prescrise în faima multor președinți

erau prezenți cu toții

ca o prevestire
s-a petrecut dintre noi

prin grea tăcere îmi dădeau de știre
că pleacă
neaplecat
din ziua albă
în ziua cea neagră
un mare Voievod
al Cuvântului Limbii Române

ce lung e drumul
prin spațiile largi
ale timpului

cele prea dragi de scurte
va rămâne doar puterea Cuvântului
ca un glas de mierlă

cuvinte nemaispuse
și nimănuui supuse

liber glas în colțul nostru de cer

mândru vier în via poemelor
ale aceluia care va rămâne
pe bună dreptate
în eternitate

El este paznicul viei
al vieții noastre
al Pământului făcut prin Cuvânt

este Steaua de Vineri

Liber și Sfânt

Maramureș,
duminică, 18 ianuarie 2009

2

via mea o păzea
stăpânul boabelor de struguri
de argint și de aur
înfățișați în ciorchini
de mângâiere prin Cuvânt

era Grigore Vieru
era stăpân peste tăria silabelor

mai de deasupra de Cuvânt

a venit un greu vânt
era crivățul de la Răsărit
făcea crevase pe dealuri
în case

în oase
în inimile noastre

le-a despărțit
le-a risipit pe toate coclaurile

erau balauri

a fost
atât de multă vreme
un ger cumplit
Poetul s-a opintit și l-a oprit
cu puterea Lui
cu puterea baștinei Pământului

Poetul ne-a și făcut să renaștem
într-o limbă de demult
din străbuni omenească

astăzi Vieru
paznic al Cuvântului
s-a dus să spună
Domnului Dumnezeu
că Domnul a făcut lucrarea
El doar a păzit
Domnul a cuprins roadele
și i le dăruiește
cu prisosință
pentru prea dulcele vin
cel binefăcător de Cuvânt
din care dăinuie toate cele ce sunt
și cele ce nu mai sunt
însă vor fi
și se vor veșnici

din tătarămni
din stră-strămoșii noștri
în vecii vecilor
în eternitatea care ni se arată
atât de apropiată

iată a și sosit să ne îngroape
într-o silabă
într-o literă
întru boaba de strugure
care adânc să ne tulbure

prin inimă ne-a și trecut
și și-a și petrecut
cât a vrut
prin zarea de aer și lut

prin inimă ne va trece
și își va și petrece
inimă, inima mea,
rabdă-te, nu mă durea,
de-oi putea,
te-oi mângâia

3

lumea noastră arde în pară de foc
cum să-i mai fac la inimă loc

lumea asta arde în pară
cum să mai am eu ticneală
am avut și eu un dor
zi și noapte sta în odor
și striga cu gură amară
să ies numai un pic afară
am ieșit

iată
m-am dus
acum sunt doar umbră în sus

va rămâne doar Cuvântul
lerui-ler
și iară ler

fost-am un strașnic Vier
lerui-ler

4

stau la fereastra deschisă
către muntele de foc Igniș
către Creasta Cocoșului
un vulcan stins dedemult
în illo tempore
din micul masiv Gutâi sau
din Țibleș
cel care purta
ca un stindard emblema zeiței
Cybela
zeița Mamă a Pământului
și a Zeilor
a lutului care suntem
cel de pământ

Pământul este o minge de lut
care se învâрте în jurul
unei alte mingi de foc
numită Soare
cel Solar - Soler
lerui-ler

Domnul Soare
Sfântul Domn Mare
stau la fereastra deschisă spre
Univers

?cine mai sunt?

Poetul nu ne-a lăsat decât Cuvântul
prin Cuvânt s-a întemeiat lumea

Poetul a plecat
ne-a lăsat singuri
toate fetele au rămas singurițe
nimeni nu le mai sărută în guriță
nimeni nu le mai alintă
nici o babă nu le mai descântă
să își găsească ursitul
soțiorul
să își astâmpere doriorul
cel de foc
și cu mare noroc

nimeni nu vine

nimeni

toți pleacă
precum într-o Odisee a lui Ulise
eu rostesc cum mă cheamă
și-i spun Ciclopului Morții
că sunt EU
SINGUR EU

care am rămas atâta de singur

sunt mai singur decât singurătatea
mi-i greață
cum trece ziua și noaptea
cum se face iar dimineață

dar Steaua Poetului
din eterne hăuri
din nou și mereu măreață
se înalță

va veni de la Sfânta Vineri
să rămânem mereu tineri

5

a mai venit un zvon de stele
premeditat în așteptare
de bun augur ori poate rele -
cum le înțelege fiecare

?ce veste ne aduce steaua?
nu știm și nici putem rosti
dar peste toate păstrăm zava
Cuvântului ce suntem și vom fi

prin volburarea grea a lumii
în vremurile noastre triste
datori vom fi tot timpul humii -
rămâne-va Cuvântul să EXISTE

Maramureș, 20-21 ianuarie 2009

Poetul Grigore Vieru a plecat...

Maria BILȚ

Ajută-mă, Doamne! Privirea s-a tulburat, s-a ră-sucit nevzut în întuneric. Lacrimile curg, curg până în rădăcinile mele,... și mai departe... până în rădăcinile neamului meu strămoșesc. S-a mai stins o stea, lunecând fulgerător spre o gură de lut. Pământul s-a deschis, a cuprins-o cu brațele lui negre, întunecate, pentru veșnicie.

Poetul Grigore Vieru nu mai este?

Steaua lui nu mai strălucește?

E ianuarie. E iarnă, zăpadă, zloată, vânt, frig, ger. Din când în când soarele îndrăznește să ne arate semne de prietenie. Parcă ar căuta și fruntea poetului pierdut. Fruntea poetului – fruntea lui înaltă, bătută de gânduri – să o mângâie.

Poetul, voievod al cuvintelor, din codrii Moldovei, sorbind din izvorul nesecat al tinereții fără bătrânețe și-al vieții fără de moarte – izvorul stirpei române...

Poetul Grigore Vieru nu mai este?

Steaua lui nu mai strălucește?

Ne vom gândi la poetul Grigore Vieru dar nu cum ne-am gândit și cum l-am simțit până acum. „Ființa sa de abur” nu va mai șopti lin ca o adiere a pădurii, ca murmurul izvoarelor. Când povestea poetul despre copilăria și „mierea literaturii române”, nu era băiatul care avusese nenorocul de a se fi născut pe malul celălalt al Prutului, el înfățișa „generația mutilată în ființa sa națională, un popor care-și pierduse speranța”.

Așa l-au cunoscut și l-au perceput mulți prieteni și confrăți ai săi.

Poetul Grigore Vieru, esență tare, puternică, crescut din rădăcini statornice de dor de țară, pe malul stâng al Prutului, la Pererita, numai la doi pași de Miorcanii poetului Ion Pillat, dincoace de Prut, n-a pierit în strânsoarea vârtejurilor timpului. Și-a ridicat semeț făptura spre limpezimea albastră a cerului, către Dumnezeu, seva cuvintelor potolind mereu setea de înălțare a omului.

În fragilitatea făpturii sale ardea un vis: „Viața întregă am dorit să trec Prutul. Am reușit să-l trec îngrozitor de târziu - ...Cred că a fost cea mai fericită zi din viața mea.” În confesiunile sale poetul ne transmite nestingerit dragostea pentru acest popor român, pentru limba străbunilor. Întreaga sa creație poetică este la fel de grăitoare.

Am înțeles păsul sufletului poetului Grigore Vieru. A păstrat amintiri teribile despre evenimentul Podul de Flori, pe Prut, mai 1990. Am văzut și eu cu ochii mei Podul de Flori, atunci am trăit o zi întregă cu sufletul strâns ghemotoc într-o inimă care bătea să mă piardă, ...Podul de Flori pe luciul apei liniștite a Prutului, privit de sus de pe un pod de cale ferată Fălciu - Prut - Cantemir. Făpturi înghesuite, cu buchete de flori în mână și...ploaie multicoloră peste zăbranicul apei trezite din somnu-i adânc. Flori, flori pentru jinduțul Prut!

O zi de primăvară. Duminică, soare, lumină, speranță și...amintiri, amintiri...oameni care se strigau pe nume, se regăseau, se îmbrățișau, plângeau de bucurie, cu

lacrimi cât bobul de mazăre pe obraji, poate și de amar nemărturisit plângeau; apoi dulcea pâine românească, coaptă în cuptor, rumenită și gustoasă, vinul din podgoriile basarabene, pământul reavăn, călcat în sus și-n jos, mirându-ne că semănăm atât de bine unii cu alții.

Și noi din Munții Bacăului mersășăm să vedem această mare minune. Și eram acolo români de pretutindeni, câtă frunză și iarbă și „ne-am îndulcit cu vorbe românești” ca și la Pererita, ca peste tot unde românii au îmbrățișat Prutul cu înfiorarea așteptărilor, cu sentimentul nemuririi acestui neam.

Poetul Grigore Vieru a visat să trăiască în România, visa să trăiască la poalele Carpaților, la una dintre cele mai rătăcite stâni pe văile munților, să i se piardă urmele, urmele sale atât de adulmecate de neprieteni. Visa Poetul să ajungă să fie de ajutor mioarelor dar Dumnezeu a vrut să ajungă la Academia Română că era lumină pentru toți.

Pământul pe care l-a iubit atât de mult acum îl desparte de splendorile acestei lumi. Credința, limba noastră, datinile, cum îs la noi, prin poezia sa, se vor păstra „acum și în veac”, Poetul tribun apărând din spații celeste izvorul stirpei române.

Poetul Grigore Vieru nu mai este?

Steaua lui nu mai strălucește?

Poetul Grigore Vieru a plecat...„casă văduvă și tristă/ De pe margine de Prut.”

Donații pentru un bust al poetului Grigore Vieru în parcul Cișmigiu

Într-o perioadă în care valorile tradiționale și culturale românești, sunt minimalizate și supuse unui atac continuu, s-a constituit un grup de inițiativă, care și-a propus să realizeze și să doneze Municipiului București, bustul lui Grigore Vieru pentru a fi instalat acolo unde îi este locul, alături de ceilalți scriitori români din micul Panteon al Literaturii Românilor aflat în Cișmigiu.

Basarabeanul Grigore Vieru, poetul național al tuturor românilor, este un simbol al rezistenței și continuității prin cultură a spiritului românesc în spațiul unic și unitar al poporului nostru de pe cele două maluri ale Prutului. Moartea sa ne-a lăsat cu sufletul cernit, și cu lacrimi în ochi, rugându-ne pentru odihna Martirului pentru românism, dar în același timp ne-a determinat să-i preluăm crezul și să-i continuăm lupta pentru propășirea într-o singură Românie pe care s-o lăsăm unită urmașilor noștri.

Dumnezeu și Grigore Vieru, și mințile luminate, și toți Eroii Neamului sunt și speranța, și călăuzitorii și Sfinții noștri protectori pe drumul spinos și greu al renașterii românești care este idealul suprem al oricărui român. Ridicarea bustului lui Grigore Vieru în Panteonul Literaturii Române nu poate fi o operă singulară, este doar un nou început de cinstire a valorilor noastre spirituale. Bustul va fi selectat și premiat în urma unui concurs la care sunt chemați sculptorii din întreg spațiul românesc.

Românii de pretutindeni care cinstesc aceste valori perene românești sunt îndemnați să doneze o sumă chiar și simbolică pentru constituirea fondului de premiere care va răsplăti cea mai reușită operă.

Comitetul de inițiativă: Pr. Constantin Alexe, Popescu Mircea, Neculai Popa, Ion Anton, Mihai Nicolae, Radu Luchian, Virgil Ciucă, Mihai Stan, Bechiș Vasile, Fundația Națională pentru Românii de Pretutindeni.

Pentru SUA donațiile se pot face la:

Romanian World Council

363 N Palm Ave

Rialto, CA 92376

sau:

Washington Mutual

Washington Mutual Bank, FA

Rialto Financial Center 1295

101 Foothill Blvd

Rialto, CA 92376

Bank Account: 3083948263

Pentru România și Europa donațiile se pot face la:

Banca Transilvania, sucursala București, Piața Chibrit

Str. Calea Griviței Nr. 395, sector 1

cod client 859628, cont bancar 25110000486859628

cod IBAN RO47 BTRL 0450 120C 8596 28XX

Un monument viu pentru Grigore Vieru

Nicolae DABIJA

Destinul postum al lui Grigore Vieru a început. Autorul volumului „Numele tău” a fost mai mult decât un poet.

El a fost însuși simbolul Basarabiei înstrăinate.

Vieru a murit la 74 de ani neîmpliniți, dar – prin cele pe care le-a realizat: cărți, poeme, articole, cântece, manuale școlare, activitate extraliterară etc. – ca și cum ar fi trăit câteva vieți într-o singură viață.

Acum se discută mult ce ar trebui să se facă pentru înveșnicirea numelui distinsului nostru contemporan.

Se propune ca pe locul panoului de beton unde s-a stins marele scriitor să-i fie ridicată o statuie, care, iluminată de reflectoare, s-ar vedea de departe și care ar putea deveni un simbol al uneia dintre intrările principale în capitala republicii.

Se propune ca edificiul unde sunt situate majoritatea redacțiilor publicațiilor republicane să poarte numele Poetului și acestuia să i se spună: Casa Presei „Grigore Vieru”.

Se propune ca numele lui să-l poarte școli, grădinițe, biblioteci...

Se preconizează ca una dintre străzile capitalei noastre să se numească „Grigore Vieru”.

În 1990, în calitate de membru al Comisiei municipale pentru schimbarea denumirilor de străzi, am propus ca strada V. Jukovski din Chișinău să poarte numele lui Grigore Vieru.

Argumentele mele au fost următoarele: poetul locuiește pe această stradă; odată și odată vom avea în Chișinău o stradă care să-i poarte numele; de ce să n-o facem acum, cât poetul mai este viu, cu atât mai mult cu cât precedente există: la Moscova, scriitorul Aleksandr Serafimovici, autorul romanului „Torentul de foc”, locuia pe strada Aleksandr Serafimovici, etc.

Primarul de atunci, Nicolae Costin, a dat înțelegător din cap și a zis:

— Las' Grigore Vieru mai întâi să moară și atunci îi vom găsi o stradă care să-i poarte numele, chiar în centrul capitalei.

Din păcate, străzile principale din centrul urbei sunt ocupate. Pentru creatorii de valori naționale au mai rămas ceva ulicioare sau străzi situate la periferiile capitalei noastre.

Am auzit mai multă lume optând pentru ca numele Poetului să-l poarte Strada Armenească (stradă în centrul urbei, varianta plauzibilă, când pe ea nu mai locuiește de mult nici un armean).

Familia lui Grigore Vieru a propus ca numele lui Vieru să-l poarte un bulevard din cartierul Râșcani, unde a locuit Vieru mai mulți ani în tinerețile sale poetice.

Dar poetul a aparținut familiei cât a fost viu, acum numele lui e un bun național și nu doar familia trebuie să decidă care să fie strada ce i-ar purta numele.

Peste zece mii de concetățeni au optat ca numele lui Grigore Vieru să fie acordat actualei străzi Pușkin.

Marele regizor și om de cultură Ion Ungureanu a rugat să nu contrapunem doi mari poeți: Pușkin, unul dintre clasicii literaturii universale, a fost și el un nedreptățit al sorții, fiind un exilat pe meleagurile noastre.

Credem și noi că ar fi o nelegiuire să scoatem numele poetului rus din Chișinău.

Există o opinie că ar fi mai potrivit să fie mutat acolo unde el s-ar simți cel mai bine: pe colina Pușkin, unde a locuit Marele Poet rus trei ani de zile, acolo se află Muzeul „A.S. Pușkin”, caldarâmul îi mai ține minte pașii și unii arbori și-l mai amintesc... (sau chiar între bulevardele Moscova și Sankt Petersburg din cartierul Râșcani).

Se știe că strada Pușkin nu s-a născut cu acest nume: ea s-a numit până la 1944 și Gubernială, și Arhierească, și Regele Carol I...

În toate capitalele lumii străzile centrale au amprentă națională.

Grigore Vieru face parte din cohorta sau din familia lui Ștefan cel Mare, Eminescu, Mateevici, Alexandru cel Bun, Iorga.

Strada care i-ar purta numele – din respect față de noi înșine – ar trebui să se afle în vecinătatea sau în preajma acestora.

Grigore Vieru era oaspete des la edificiile de pe această stradă: Biserica Sfânta Teodora de la Sihla, Ambasada României, Casa Presei, Catedrala „Nașterea Domnului”, Uniunea Teatrală, Uniunea Scriitorilor (situată o vreme în clădirea Liceului „Natalia Dadiani” de la colț cu Str. 31 August 1989), Universitatea de Stat, Liceul Româno-Francez „Gh.Asachi”, Palatul Național etc.

Deși... împărtășim și părerea lui Ion Ungureanu: Grigore Vieru nu are atât nevoie de străzi care să-i poarte numele, de statui sau busturi. El și-ar fi dorit cel mai mult ca Limba Română să-și găsească locul ei în Constituția republicii și ca în școli să revină cursurile de Istorie a Românilor, valori pentru care a luptat până în ultima sa clipă.

Acesta ar fi cu adevărat un monument viu dedicat memoriei Poetului.

Pentru asta s-ar putea renunța și la rebotezarea străzii Pușkin...

Marele Poet rostise într-un poem:

Ușoară, maică, ușoară,

C-ai putea să mergi călcând

Pe semințele ce zboară

Între ceruri și pământ....

Acum El merge călcând pe fulgii care zboară între ceruri și pământ, înălțându-se către ceruri, lăsându-ne orfani și năpăstuiți.

N-am știut să-l prețuim.

N-am știut să-l apărăm.

Nu l-am meritat.

Iartă-ne, bădie Grigore!

(Literatura și Arta, nr. 5, februarie 2009)

Revista presei : Grigore Vieru

Selecție realizată de **Simona DUMUȚA**

S-a stins Grigore Vieru

Jurnalul național, 18 ianuarie 2009, www.jurnalul.ro

Singuratic, cu plete lungi, romantice, cu capul puțin aplecat într-o parte, cu fața suptă, ușor resemnată, cu privirile vii, curioase și neliniștite, cu vorba înceată, moale, bine cumpănită, dar care poate căpăta tonuri aspre, biblice, după cum îl descria cu câțiva ani în urmă academicianul Eugen Simion, poetul Grigore Vieru a reprezentat o busolă pentru românii basarabeni, dar o busolă care nu arăta nordul, ci spațiul de dincolo de Prut. Scrierile sale au îngemănat curaj și speranță, iar cuvântul lui „tună, ca să strălumineze bolți, și plouă, pentru ca lanul să lege rod și mugurul să scoată frunze și flori”, scria în ultimul număr al revistei „Literatura și Arta” scriitorul Nicolae Dabija.

Eugen Simion: „Publiciștii din București s-au grăbit să-l judece, săvârșind astfel, înainte de toate, un păcat moral”

Cotidianul, 18 ianuarie 2009,
www.cotidianul.ro

„Grigore Vieru era un poet ciudat, cu o anume fragilitate, vulnerabilitate în ființa sa. În același timp era un poet cu un cuget tare, de aceea cei cu spiritul obiectiv îl pot considera un simbol al luptei naționale din Basarabia. Păstrând proporțiile, el și generația sa reprezintă pentru această provincie românească de peste Prut ce a reprezentat generația lui Goga pentru Transilvania de început de secol XX. Există o similitudine de destin care are și un ecou pe plan poetic. Vieru, Dabija și alți poeți basarabeni recurg la un vers simplu, care poate fi înțeles și de către cei izolați de restul Europei, aflați sub ocupația străină. Ei scriu o poezie tradițională, transpusă în formule lirice simple. Publiciștii din București s-au grăbit să-l judece, săvârșind astfel, înainte de toate, un păcat moral, pentru că oamenii aceia și-au pus pielea la saramură scriind, în timp ce colegii lor ilfoveni nu făceau altceva decât să se joace cu cuvintele”, a declarat duminică, pentru NewsIn, președintele Secției de Filologie și Literatură a Academiei Române, Eugen Simion.

Organizația Studenților Basarabeni din București, îndurerată de moartea lui Grigore Vieru

Romanian Global News, 19 ianuarie 2009,
www.rgnpress.ro

Trecerea la cele veșnice a celui care a clădit Podul de cuvinte dintre Chișinău și București este o pierdere imensă pentru românii de pretutindeni. Recunoscut drept poetul celor trei sfinte teme: Mama, Limba și Dragostea, Grigore Vieru va trăi veșnic prin opera sa. Aceasta reunește valorile, frământările și năzuințele unui neam.

Pe ambele maluri ale Prutului, opera lui Vieru este trăită cu aceeași intensitate, iar stingerea sa este deplânsă cu aceeași lacrimi amare. Leagăn al spiritualității românești, Grigore Vieru va rămâne mereu zălog al dăinuirii noastre în timp și spațiu.

Grigore Vieru, un luptător învins de moarte / Mariana Butnariu

Gazeta de Sud, 19 ianuarie 2009, www.gds.ro

Grigore Vieru a plecat dintre noi pe aripi de înger, la doar câteva zile după ce l-a sărbătorit pe Luceafărul poeziei românești, Mihai Eminescu. Cu Basarabia și România în suflet, Grigore Vieru a reușit să încante cu versurile sale copii și adulți, poeți și oameni simpli. Grigore Vieru a iubit România și cultura românească, de la poeți, scriitori și artiști plastici, până la locurile încărcate de istorie și viețuite de urmașii plâieșilor lui Ștefan cel Mare. Prima întâlnire cu plaiurile mioritice a avut loc în 1973, când poetul a trecut Prutul în cadrul unei delegații de scriitori sovietici. A participat la întâlnirea cu redactorii revistei Secolul XX: Dan Hăulică, Ștefan Augustin Doinaș, Ioanichie Olteanu, Geo Șerban, Tatiana Nicolescu. A vizitat Mănăstirile Putna, Voroneț, Sucevița, Dragomirna, Văratec. Vizita în România a fost ca un balsam pentru sufletul poetului. S-a întors la Chișinău cu un sac de cărți. Mai târziu, poetul a făcut următoarea mărturisire: „Dacă visul unora a fost ori este să ajungă în Cosmos, eu viața întreagă am visat să trec Prutul”. [...] El a devenit un poet tribun, așa cum singur considera: „Eu sunt un poet liric, chiar tragic, prăpăstios. Abia aștept ca lucrurile să se reazeze în matca lor, pentru a reveni, la chemarea mea firească, la poezia lirică”. În 1989 a fost ales deputat al poporului. Adunându-i în jurul său pe cei mai populari interpreți și compozitori de muzică ușoară din Basarabia, poetul a întreprins un turneu în Moldova de peste Prut. Artiștii au fost primiți cu lacrimi în ochi. Un an mai târziu, Grigore Vieru a fost ales Membru de Onoare al Academiei Române și i s-a publicat la Editura Hyperion cartea pentru cei mici „Frumoasă-i limba noastră”. În 1992, Academia Română l-a propus pentru Premiul Nobel pentru Pace. [...] Poetul va fi înmormântat probabil lângă mama sa, sub piatra funerară pe care a pus să fie dăltuite două epitafuri: „Pierzând pe mama, îți rămâne Patria, dar nu mai ești copil”, iar pentru sine: „Sunt iarbă, mai simplu nu pot fi”. Sensul epitafului său poetul l-a explicat în felul următor rudelor și prietenilor: „A fi simplu nu este o treabă ușoară. A fi simplu înseamnă să mori câte puțin în fiecare zi, în numele celor mulți, până când te preschimbă în iarbă. Iar mai simplu ca iarbă ce poate fi?!”.

**«Moarte picura din nori». In Memoriam
Grigore Vieru, un ultim apărător al limbii
române / Theodora Stoica**

Gardianul, 19 ianuarie 2009, www.gardianul.ro

«Un om firav, dar extrem de puternic».

Academicianul Răzvan Theodorescu ne-a povestit că l-a cunoscut pe poet încă din 1990, însă au fost mai apropiați în perioada 2000-2004, când a fost ministru al culturii, iar Vieru a fost consilier pentru Basarabia. „Mi-a fost prieten și coleg la Academie, a fost o conștiință, un om firav, dar extrem de puternic. A crezut în lucruri în care alții nu mai cred, în limba română pe care el o respecta imens și de care alții își bat joc. A fost o lumină și un mare român”, ne-a declarat Theodorescu. Academicianul își amintește de momentul în care se afla în casa artistului din Chișinău, unde s-a întâlnit cu o serie de „prietenii aflați în slujba limbii române”. „Atunci, Vieru mi-a spus: Dacă vei ajunge vreodată ministru - pe vremea aceea nici nu se pune problema - poate îți vei ajuta pe toți frații de aici. M-am bucurat că am putut să mă țin de cuvânt când am ajuns ministru și am dat anumite subsidii pentru cartea românească din Basarabia. El a fost foarte fericit că ceea ce am promis în casa lui din Chișinău s-a împlinit”, ne-a povestit Răzvan Theodorescu.

Grigore Vieru a plecat puțin / Tatiana Dabija

România liberă, 19 ianuarie 2009,
www.romanalibera.ro

Vieru a fost, poate, cea mai puternică voce basarabeană proromânească. A strigat, fără teamă, că și dincoace, și dincolo de Prut se vorbește limba română și și-a dedicat întreaga viață pentru împlinirea marelui său vis: „Unirea Basarabiei cu Țara-Mamă, România”. Nu și-a văzut visul cu ochii, dar nici n-a renunțat și, într-un fel, a reușit să le unească prin cuvântul scris și prin podurile de flori al căror artizan a fost. Prietenii lui spun că Vieru a fost însuși „sufletul Basarabiei”. Prezența poetului la Marile Adunări Naționale din centrul Chișinăului de după 1989 a încurajat mulțimea. La 7 noiembrie 1989 a fost unul dintre cei care au oprit tancurile sovietice citind poezii, la 10 noiembrie același an a participat la asaltul Ministerului de Interne, când ministru era actualul șef al statului, Vladimir Voronin. „Cu ajutorul lui am obținut limba română, alfabet latin, identitate românească, podurile de flori”, rezuma scriitorul Nicolae Dabija câteva dintre darurile pe care Vieru le-a făcut basarabenilor.

Grigore Vieru, decorat post-mortem

Evenimentul zilei, 19 ianuarie 2009, www.evz.ro

Președintele României l-a decorat post-mortem pe Grigore Vieru „în semn de recunoștință și înaltă apreciere pentru dragostea și talentul cu care a militat, de-a lungul întregii sale vieți, prin puterea cuvântului, pentru conviețuirea oamenilor în pace și înțelegere, rămânând în sufletul tuturor românilor ca un simbol al legăturilor dintre frații de aceeași limbă”, se arată într-un comunicat al Administrației Prezidențiale.

**Cărțile lui Grigore Vieru au dispărut din
librăriile din Chișinău / Vitalie Călugăreanu**

Deutsche welle, 22 ianuarie 2009, www.deutsche-welle.de

Librăriile din Chișinău au rămas fără cărțile lui Grigore Vieru. După moartea poetului basarabean, au fost cumpărate până și cărțile cu biografia sa.

Autoritățile moldovene au promis că întreaga operă nepublicată a lui Grigore Vieru va vedea lumina tiparului în cel mai scurt timp. De asemenea, o stradă din Chișinău ar putea purta în curând numele marelui poet.

Moartea poetului Grigore Vieru și opera sa intens mediatizată în ultimele zile i-au determinat pe mulți basarabeni să-și revadă atitudinea față de idealurile sfinte. În încercarea de a se regăsi în poezia marelui poet, de a afla răspunsuri la întrebările față de care ieri erau indiferenți, oamenii au dat buzna în librării și au cumpărat toate cărțile scrise de Grigore Vieru: „Abia acum am realizat că ar fi nevoie să avem în casă o carte a acestui poet”. Vanzătorii din librării spun că în ultimele trei zile au vândut mai multe cărți de-ale lui Grigore Vieru decât pe tot parcursul anului trecut: „Chiar ieri am suplimentat o parte din stocuri astfel încât în librării să fie dacă nu toate zece titluri pe care le are Vieru, măcar cinci sau șase dintre ele. (...) Cel puțin în librăria mea au fost vândute mai multe cărți de-ale lui Grigore Vieru decât pe tot parcursul anului 2008”. În timp ce Guvernul comunist a promis că în timpul apropiat va contribui ca întreaga operă nescrisă a poetului Grigore Vieru să vadă lumina tiparului, Primăria Chișinău a promis că o stradă din centrul capitalei va purta numele marelui poet.

Grigore Vieru / Eugen Simion

Ziua, 24 ianuarie 2009, www.ziua.ro

Am scris în mai multe rânduri despre Grigore Vieru și mă pregăteam să scriu din nou despre el cu ocazia apariției unei masive antologii din poezia sa („Taina care mă apără”) publicată recent la Iași într-o colecție coordonată de Daniel Corbu. S-a întâmplat, însă, ceea ce s-a întâmplat (dispariția brutală a poetului) și, iată, suntem siliți de acum înainte să folosim alte timpuri ale verbului a fi când va veni vorba despre acest poet - cum i-am zis odată - al lacrimii, al luminii. [...] A murit un om bun și inimos și a dispărut din peisajul literar românesc o voce care unește duioșia cu răzvrătirea împotriva răului, injustiției și aroganței imperiale. Când dispărea un prieten dispărea și ceva, irecuperabil, din tine. Când prietenul se întâmplă să fie și poet, dispărea și posibilitatea de a exprima bunătatea și frumusețea lumii. Rămâne, desigur, poezia lui și rămâne câtă vreme prietenii săi vor fi în viață amintirea bunătății și sfiiciunii sale serafice. L-am văzut și l-am ascultat ultima oară, la 18 decembrie. La Academia Română când a vorbit în numele basarabenilor premiați de înalta instituție. Era cum îl știam, poate mai tras la față și cu surâsul mai îndurerat decât altădată. N-a uitat însă să amintească de ceea ce se petrece în Basarabia, iar pe dedicația pe care mi-a dat-o pe „Taina care mă apără”, a scris ceva despre „vremurile păgâne” și despre confuzia de valori morale și estetice ce s-a instalat în România. O veche suferință a lui: venea la București ca la o

Mecca a spiritului și, aici, unii publiciști arțăgoși și imbecili îl suspectau de bolșevism și-i batjocoreau poezia. La Chișinău, o foaie numită „Moldova Suverană” îl trata de spion român... Cum vine asta: Vieru spion al limbii române și, în genere, spion al spiritualității nației sale?...

Vieru! Ce noroc să fii român! - Întâmplări din Basarabia / Vasile Șeicaru

Jurnalul, 25 ianuarie 2009, www.jurnalul.ro

După '90 am început să merg în turnee cu Grigore Vieru și cu Doina și Ion Aldea Teodorovici, împreună cu trupa lui Ion, numită de el „Telefon”! Ion și Doina aveau un grup de dansatori care făceau animație, grup format din fete și băieți, el intenționând să înființeze un teatru de revistă „Teodorovici”.

Eu vă spun doar ce am aflat de la el atunci, la începutul anilor '90. În toate proiectele lui Ion intra și Grigore Vieru, cel care scrisese până atunci versuri pentru aproape toate cântecele lui și continua să-i scrie. Noi ne întâlneam de regulă în holul hotelului în care eu eram cazat, dar și la Doina și la Ion acasă. Ne făceam planuri să cântăm împreună, Ion avea niște idei senzaționale, pentru mine destul de ciudate și uneori mi se păreau foarte îndrăznețe... ce visători mi se păreau acești oameni minunați! Visam să facem un turneu în Rusia... să ajungem până în Siberia! La toate discuțiile astea asista din umbră, în liniște, dar cu atât de atotcuprinzătoare-i personalitate și prezență: Grigore Vieru! Nenea Grig, că așa îi spuneam cu toții, era atât de firav, încât puteai avea impresia că, dacă ridicai puțin tonul în prezența lui, i-ai fi putut face fără voia ta rău. Eu nu l-am văzut niciodată încruntat, niciodată supărat, niciodată agitat... doar trist, nedrept de trist!

Grigore Vieru a devenit post-mortem cetățean de onoare al orașului Chișinău

Moldova azi, 17 februarie 2009, www.azi.md

Regretatului poet Grigore Vieru i-a fost atribuit post-mortem titlul de „Cetățean de onoare al orașului Chișinău”. Consilierii municipali au votat în unanimitate o decizie în acest sens marți, 17 februarie, transmite Info-Prim Neo. Liderul fracțiunii Partidului Popular Creștin Democrat (PPCD), Alexandru Corduneanu, a spus că este o greșeală mare faptul că Grigore Vieru nu a fost decorat cu acest titlu înainte de a se stinge din viață, iar această greșeală nu trebuie repetată și față de alte valori ale neamului.

Despărțirea de Grigore Vieru / Gheorghe Pârja

Graiul Maramureșului, 20 ianuarie 2009, www.graiul.ro

Scriu cu mâna tremurândă despre stingerea din viață a poetului Grigore Vieru, după ce a fost implicat într-un accident rutier undeva lângă Chișinău. Se întorcea de la omagierea marelui său prieten întru Limba Română, Mihai Eminescu. Vestea morții lui, într-o noapte spre duminică (18 ianuarie) a cuprins partea fragilă a ființei mele: sensibilitatea sporită la despărțirea de un mare prieten. Mi-am recapitulat întâlnirile cu Grigore Vieru, petrecute în teritoriile românești de pe cele două maluri ale Prutului. Și am reacționat cu o stare de meditație: viața este profund trecătoare, iar cu clipele astrale ale prieteniei nu te mai întâlnești. Da, viața este

opera noastră inevitabilă. Grigore Vieru este simbolul durerii unui pământ înstrăinat, numit Basarabia. Dar el ne va rămîne poetul Limbii Române oriunde ea se rosteste. Marea întrebare pe care ne-a pus-o Grigore nouă a fost: cum simțiți, oare, voi, sfișierea geografică? Aici poetul îmbracă haina lui Ulise. Cicatricea lui Ulise, sintagmă splendid comentată de Mihai Cimpoi, se răsfrîngea asupra culturii basarabene. Se știe că viața și opera lui Grigore Vieru sînt profund marcate de nostalgia Patriei pierdute. Poetul percepe degradarea logosului în Basarabia ca o primejdie de moarte pe trupul Limbii Române. Îmi spunea Grigore: „Aș putea să îndur toate nenorocirile revărsate asupra Țării mele, afară de una singură: asuprirea limbii strămoșești”. Sclavagismul lingvistic din Basarabia l-a durut pe Grigore Vieru. De aceea a strigat: „Veniți să vă treziți, frați basarabeni, în suferințele și lumina Limbii Române. Sălășluiți-vă în ea, întru vecie, pînă în cele mai depărtate hotare ale dreptății ei”.

La moartea lui Grigore Vieru / Alecu Reniță

Formula AS, nr. 853/2009, www.formula-as.ro

„Din Basarabia vă scriu, / Dulci frați de dincolo de Prut. / Vă scriu cum pot și prea târziu, / Mi-e dor de voi și vă sărut.”

Sufletul neînvins al Basarabiei

Se rotunjesc două decenii de când nu am mai văzut atâtea lacrimi pe chipul Basarabiei. Atunci, în 1989, când după o jumătate de secol de arest și exil, au reintrat în casa noastră limba română, alfabetul latin și tricolorul, lumea plângea de bucurie. Astăzi, aproape 4 milioane de oameni își scaldă ochii în lacrimi de mare durere, când cel mai cunoscut și iubit dintre ei îi părăsește, fără să-și vadă visul împlinit.

De ce se simte Basarabia așa de orfană prin moartea lui Grigore Vieru? Cum a reușit Poetul să devină un simbol al renașterii și demnității naționale din Basarabia? Prin ce minune divină a supraviețuit în cumplitele lupte identitare, purtate cu verticalitate de-a lungul întregii vieți?

Cîteva gînduri despre Grigore Vieru / Nichita Danilov

România literară, 6.02-12.02.2009, www.romlit.ro

Funeraliile poetului Grigore Vieru au avut pentru românii de dincolo de Prut, și pentru românii în general, o semnificație aparte. Prin fața catafalcului, depus în incinta Teatrului de Operă și Balet din Chișinău, s-au perindat rudele, prietenii, delegațiile oficiale, scriitori, artiști, dar mai ales oameni simpli, veniți cu mic, cu mare, din Chișinău, din Bălți, Cahul, Soroca și din toate colțurile Basarabiei, și nu numai. Din partea oficialităților Republicii Moldova au participat, printre alții, foștii președinți Mircea Snegur, Petru Lucinschi și actualul președinte Vladimir Voronin, întreg cabinetul de miniștri, precum și înalții funcționari ai primăriei, în frunte cu primarul general al Capitalei, Dorin Chirtoacă... România a fost reprezentată de o delegație guvernamentală condusă de ministrul Culturii și Cultelor, Teodor Paleologu, alături de cîteva delegații oficiale sosite din partea primăriilor și a consiliilor județene din Iași, Bacău, Pitești și alte cîteva orașe ale țării.

Avram Iancu (1824 – 1872)

Nicolae NICOARĂ-HORIA

De mult am vrut să scriu despre El, despre acest Munte de Duh și de Adevăr - AVRAM IANCU!

Am amânat, poate și datorită faptului că Vidra lui era atât de aproape de Sohodolul nașterii mele! Dar cu cât m-au îndepărtat pașii de colosul acesta de piatră detunată, de-aici, din Câmpia Aradului, pe unde au trecut și pașii lui, măreția acestui Munte se vede mai deplină!

Nu se știe exact nici acum ziua și luna în care pruncușul de la Vidra de Sus (azi Avram Iancu) a văzut lumina zilei, dar din spusele lui unor prieteni era „la vremea cireșelor coapte” (iulie - august în Apuseni), când se naștea el, acolo în cuibul de vulturi al neamului său... Îndrăznesc să cred că ziua aceea era 28 august!

Potrivit datelor din protocolul bisericii, în anul 1824, la Vidra de Sus sunt înregistrați 18 copii născuți în acest an. Să fi fost, oare, Avramuș al nouăsprăzecelea copil născut în sat? El, care mai avea un frate, Ioan, viitorul preot (popa Lepedeu), cu doi ani mai mare decât el. Potrivit legilor de atunci, familia care avea doi feciori, unul dintre ei era sortit să fie oștean în slujba armatei austriece. Să fi intervenit oare „birăul” pe lângă preotul Vasile Gomboș din sat pentru a nu i se înregistra pruncușul?! Cine știe...

Gheorghe Iancu, bunicul, preot ortodox în Vidra de Sus, participant la Răscoala lui Horea din 1784, vine din ținutul Muntelui Găina la Vidra de Jos, după care, mutându-se în cea de Sus își construiește o casă în anul 1800, demnă ca o rugăciune înălțată spre cer, casa-muzeu de astăzi! Mama - Maria, născută Gligor (Maria mică, cum i se spunea datorită staturii ei!), era o femeie harnică, frumoasă și înțeleaptă. Tatăl - Alisandru Iancu, țăran iobag, paznic al pădurilor fiscului, apoi jude comunal, născut în anul 1797.

Părinții i-au pus numele de Avram celui ce avea furișai sub pernă bănuți de argint, să aibă viața curată ca argintul. Se spune că dintre obiectele așezate după cum era obiceiul la capetele leagănului, Avramuș ar fi pus mai întâi mâna pe coada securii...

Copil fiind, pe vremea când tatăl său, „omul stăpânirii”, judeca în ogradă pe cei răzvrățiți sau încălcători de lege, îi spune cu pumnii strânși de durere (pumnii cu care mai târziu va lovi în pieptul furtunii!), cu ochii înlăcrimați, ochii aceia albaștri ca Arieșul; „*Tată, nu-i bună rânduiala de-acum! Trebuie schimbată! Nu-i drept ca unii să moară de flămânzi, iar alții să crape de sătui!*”

În casa dascălului Mihai Gomboș - întemeietorul unui neam de cărturari, Avramuș învață literele și numerele, după care este trimis la școala primară din

Neagra. La 10 ani merge la Câmpeni, găzduit de familia Șuluțiu, cu fiii căreia va lega o prietenie pe viață, unul dintre ei fiind chiar biograful său de peste ani - Iosif Sterca Șuluțiu! Aici urmează „cursurile primare, cititul, socotitul, istoria și geografia, cântul și desenul, regulile moralei și ale buneii cuviințe”.

Aici îl are ca dascăl pe Moise Ioanette. După terminarea școlii din Câmpeni, împlinind vârsta de 13 ani, în toamna anului 1837, făcând drumul cu căruța, de la Vidra de Sus, tatăl său îl înscrie la gimnaziul unic de trei clase din Zlatna (Ampelum), vestita localitate minieră de pe Valea Ampoiului. Zlatna, orașul căruia poetul silezian de origine germană, Martin Opitz (1597-1693), „părintele literaturii germane moderne”, îi dedică un amplu poem, *Zlatna sau despre liniștea sufletului*, tipărit la Strasbourg în anul 1644.

În protocoalele „Gimnaziului umanistic”, care a funcționat din anul 1790, transformat apoi în „Gimnaziu crăiesc”, îl găsim înregistrat ca „Iank Abraham, de religie romano-catolică!” Limba de predare era cea latină. După patru ani de studii absolvă gimnaziul cu calificativul „eminens”. Aici, în localitatea minieră, cunoscând mai îndeaproape suferințele iobagilor, se horărăște să devină jurist!

În anul 1841, la 17 ani, se înscrie la liceul pia-riștilor din Cluj, tot un liceu catolic, asemenea gimnaziului de la Zlatna - „Institutul superior regesc al romano-catolicilor din Transilvania”, unde urmează clasa superioară „humanitas” (de umanități), apoi cele două clase de filosofie, care erau obligatorii pentru a putea trece la drept, fiind coleg, printre cei 32 de tineri cursanți, cu douăzeci de tineri români, dintre care amintim pe Iacob Mureșanu, Ioan Axente (Sever), Petru Popovici, Enea Hodoș, Ioan Pipoș, Vasile Fodor.

După terminarea celor trei ani, în 1843 se întoarce la Vidra sa natală, îmbrăcat în haine domnești, spre dezamăgirea mamei sale, de pe vremea când își lepădase straiele țăranesti la plecarea lui la gimnaziul din Zlatna.

Acasă, printe moți, caută să le cunoască suferințele, procesele lungi și nemiloase în care erau târâți aceștia prin tribunalele vremii.

Voinicul de 18 ani, în 1844, se înscrie la cursurile Facultății de drept din Cluj, alături de el, în același an, erau Iosif Sterca Șuluțiu, Ion Pipoș, Nicolae Bîrlea.

Iosif Sterca Șuluțiu în *Monografia* sa închinată prietenului din copilărie, Avram Iancu, îl caracteriza astfel: „*Era un student eminent, cu un exterior plăcut, blondin, modest, cu inima deschisă, sincer și cu caracter,*

avea mult temperament, dar era foarte tolerant față de alte națiuni și confesiuni, apoi ținea mult la parola cuvântului dat. Aceste însușiri nobile le-a păstrat în tot cursul vieții sale”.

La Cluj se împrietenește cu viitorul prefect al Zărandului - Ion Buteanu.

Terminând cursurile, în vara anului 1846, solicită guvernului un post de practicant, fără salariu, dar este respins, nefiind nobil, pe motivul originii sale de plebeu. După câteva săptămâni petrecute la Sibiu, ca practicant la tezauriatul țării, pleacă la Târgu-Mureș, înscriindu-se „cancelist” (practicant) la „Tabla regească” (Curtea de apel a Transilvaniei), în scopul de a deveni avocat.

Participă în 15 ianuarie 1847, ca practicant la Tabla regească, la Dieta Transilvaniei de la Cluj.

Același Șuluțiu relatează că în drumul lor spre casă, după dezbaterile parlamentare din Dietă, Iancu ar fi spus următoarele cuvinte: „*Frate Șuluțiu! Nu te supăra pe mine, oricât de bun român ai fi, tu nu poți simți durerea ce am simțit-o eu azi. Tu și familia ta nu sunteți robi ca mine și ca părinții mei... Nu cu argumente filozofice și umanitare vei putea convinge pe acei tirani, ci cu lancea, ca Horea!*”

În „cartelul” său din Târgu-Mureș - un fel de „Cămin Română” - locul de întâlnire, conversare și citirea ziarelor românești, la 26 martie 1848 se pune la cale Adunarea de la Blaj, sub prestare de jurământ: „...să ne jurăm, fraților, că pe Duminica Tomii (30 aprilie, n.n.) prin foc și prin apă și prin toate pericolele vieții, vom conveni în Blaj, nu numai noi (s.n.) ci sperăm ca și alții care vreau binele națiunii noastre!”

Tot acum primește diploma de avocat, meserie pe care nu va ajunge să o practice niciodată.

Aflând despre complotul uneltit împotriva sa, Iancu pleacă în Munți, între moșii săi, electrizându-le conștiința! Poposește la Abrud în casa lui Ioan Buteanu.

În Duminica Tomii, în fruntea celor două mii de moși, Iancu sosește la Blaj.

„*Au sosit și Iancu și Buteanu - spunea Bărnuțiu în scrierile sale -, venind la adunare cu muntenii. Purta un cojoc albastru, cu blană de miel pe margini. O simplă pălărie neagră, cu pene de cocoș pe ea. Prezența lui dă adunării măreția de sărbătoare și de luptă. Cei ce știau prețul galbinilor ce se pusese pe capul lui și armata trimisă la Viena după el aruncau sumanele și pălăriile în sus, strigând și cântând. De acum Iancu nu mai era numai al moșilor. Era al întregului popor răscolat din Transilvania...*”

Nicolae Bănescu, marele cântăreț improvizează, după opera *Tancred* de Rossini, *Marșul*, „*Astăzi cu bucurie/Românilor veniți / Pe Iancu în câmpie / Cu toți-l însoțiți...*”

Astfel Adunarea din Duminica Tomii de la Blaj a aprins în sufletul celor prezenți ideea Revoluției.

3/15 Mai 1848 - Câmpia Libertății!

„*Libertate, Egalitate, Frățietate!*”

Ca niște râuri șerpuitoare vin aici pentru adunarea „legiuită” delegați din toate ținuturile locuite de români. În sunet de cimpoaie, în 13 mai, vin moșii în frunte cu Iancu și Buteanu, „vreo zece mii, organizați în cete și disciplinați militarmente”, după cum scria Silviu Dragomir, autorul monografiei *Avram Iancu*.

Prefectul de mai târziu, Vasile Moldovan, îi spune Crăișorului: „Când te vedem, Iancule, ni se pare, că

însuși Dumnezeu lucrează în inimile națiunilor la epocele mari!”

Pe Câmpia Blajului cei patruzeci de mii de români, adunați în formă de stea, ascultă cutremurați de emoție cuvintele Crăișorului: „*Uitați-vă pe câmp, românilor, sîntem mulți, ca cucuruzul brazilor, sîntem mulți și tari, că Dumnezeu e cu noi!*” Acolo se hotărăște ștergerea iobăgiei și proclamarea drepturilor românilor.

„*Fără naționalitate*, spunea Bărnuțiu, *nu e libertate, nici lumină nicăieri, ci pretutindeni numai lacrimi, întuneric, amorțire. Ce este apa pentru pește, aerul pentru zburătoare și pentru toate viețuitoarele? Ce este lumina pentru vedere, soarele pentru creșterea plantelor, vorba pentru cugetare, aceasta este naționalitatea pentru fiecare popor...*”

„*Vrem să ne unim cu Țara!*”

La Blaj participă, pe lângă zecile de mii de țărani din toată Transilvania, reprezentanți de seamă ai celorlalte provincii românești ca: Dimitrie Brătianu, Alexandru Ioan Cuza, Alecu Russo și alții. Lui Nicolae Bălcescu nu i s-a permis să ia parte la Marea Adunare.

„*Jurământul de credință către patrie și către națiunea română*” a fost rostit atunci de către toți cei prezenți, în numele lor și al celor rămași acasă: „*Jur că voi duce totdeauna națiunea noastră română pe calea cea dreaptă și legitimă și o voi apăra cu toate puterile în contra oricărui atac și asupriri. Nu voi lucra niciodată în contra drepturilor și intereselor națiunii române și voi ține și voi apăra legea și graiul român, precum și dreptatea, egalitatea și frățietatea. Pe aceste principii voi respecta toate naționalitățile ardelene poftind egală respectare de la dânsule, nu voi încerca să asupresc pe nimenea, dar nu voi suferi să ne asuprească nimenea...*”

Într-un entuziasm greu de spus în cuvinte, s-a încheiat Adunarea de la Blaj, prin adoptarea unui protocol și înființarea primei gărzii naționale românești.

Comitetul național român, ales la Blaj la 4/16 mai 1848, împărțise Transilvania în 15 *prefecturi*, prefectul era și comandantul legiunii de gardă națională.

Comitetul permanent, cu sediul la Sibiu, îl avea ca președinte pe mitropolitul Andrei Șaguna. Din comitet, alături de Al.Papiu Ilarian, Aron Pumnul, Ioan Buteanu ș.a., făcea parte și Avram Iancu.

Ca prefect și comandant suprem al Legiunii a XIII-a, *Auraria Gemina*, din Transilvania, Iancu vine în Munți, în fruntea moșilor săi, care participaseră la Adunarea de la Blaj și aduce la cunoștința celor rămași acasă hotărârile luate acolo în numele lor și al națiunii române - desființarea iobăgiei, independența națională a românilor din Transilvania, învățământ românesc de toate gradele ș.a.

„*A fost stricat aerul prin case, și ca vijelia am venit să le curățesc!*”

„*Ori izbim cu pumnul în pieptul furtunii, ori pierim!*”

Revoluția dă în clocot. Până la sfârșitul lui octombrie 1848 ea cuprinde aproape întreaga Transilvanie.

Câmpeni, Abrud, Mărișel, Arieș, Mureș, Someș, Criș, Târnave, Țara Moșilor, Țara Zărandului, Șiria, Arad... Pete de sânge care vorbesc!

Din capitala Țării Moșilor, de la Câmpeni, la 15 iunie 1849 Iancu, în calitate sa de prefect, îi scrie locotenent-colonelului I. Simonffi: „...voim iară a vă spune, și exclamăm: de credeți în cer un Dumnezeu și pe pământ o patrie, luați alte mijloace de a trata cu noi, con-

vingeți-vă deplin, că între noi și voi armele niciodată nu pot hotărî..."

Tot atunci Nicolae Bălcescu, în ideea împăcării, îi scria la Sibiu: „Frate Iancule! Privim la tine ca la soarele de meza-zi!”

1850, 20 februarie. Avram Iancu sosește la Viena, împreună cu o delegație a românilor, căutând să obțină din partea guvernului drepturile pentru români.

În 8 și 11 martie este primit de către noul împărat, Francisc Iosif, care, după înmânarea memoriului, răspunde lapidar: „Voi cere de la miniștri mei un raport și vă asigur că dorințele juste ale românilor vor fi împlinite”.

20 decembrie 1850. Cuprins de o mare neliniște (ciudată premoniție!), la Câmpeni, Avram Iancu își scrie Testamentul său („Ultima mea Voință”):

„Unicul dor al vieții mele fiind să-mi văd națiunea mea fericită, pentru care, după puteri am și lucrat până acuma, durere fără mult succes, ba togma acuma cu întristare văd că speranțele mele și jertfa aduse să prefac în nimic.

Nu știu câte zile mai pot avea, un fel de presimțire îmi pare că mi-ar spune că, viitorul este nesigur; voiesc dară și, hotărât dispun, ca după moartea mea toată averea mea mișcătoare și nemișcătoare să treacă în folosul națiunii pentru ajutor la înființarea unei academii de drepturi, tare crezând că luptătorii cu arma legii vor putea scoate drepturile națiunii mele!”

În 18 august pleacă din nou la Viena, dar și de această dată românii sunt amăgiți, ba mai mult, în februarie 1851, Iancu, împreună cu Cipariu, Bărnăușiu și Laurian, sunt chemați la poliție, comunicându-li-se acestora ordinul de a părăsi Viena, după ce Iancu refuzase din nou să primească decorația dată de împărat, „Crucea de aur pentru merite, cu coroană”, spunând: „Să se decoreze mai întâi națiunea cu împlinirea promisiunilor!”

1852, 17 septembrie. Iancu este arestat și trimis sub escortă la Alba Iulia, unde fusese ținut în lanțuri și străbunul său Horia. Acolo, închis în clădirea judecătorei de ocol, este legat, umilit și bătut de către un ofițer austriac, slujbaș al împăratului. În fața acestei insulte, sufletul său a coborât „în smoala melancoliei nesfârșite...”

Este trimis apoi sub arest la Sibiu unde i se însce-nează un proces. După eliberare se duce la vechiul său amic, Ilie Măcelariu, prieten și coleg de la Facultatea de Drept din Cluj...

Reîntorcându-se în Apuseni, la 21 iulie 1852, Iancu nu vrea să dea ochi cu împăratul care vizita ținuturile unde a avut loc Revoluția, pe Muntele Găina. La Vidra, la Câmpeni, Roșia Montană, Detunata, Abrud sau Bucium, Iancu refuză de asemenea întâlnirea cu monarhul.

1855, toamna. Pe Câmpia Libertății de la Blaj, cu creștetul descoperit, „ca în fața unui altar”, Craiul Munților, cu ochii înlăcrimați scrutează depărtările... „Eu nu-s Iancu. Eu sunt umbra lui Iancu, Iancu e mort!”

1872. Țara Zarandului... „Câtă lume am umblat eu, țară mai bună, mai dulce, mai bogată, cu oameni mai primitori ca Țara Zarandului, n-am aflat. Dacă voi muri, numai aici să mă îngropați...” , mărturisirea Craiul Munților într-unul din ultimii ani ai vieții sale zbuciumate.

În revista *Familia*, Iosif Vulcan scria cu înfrigurare aceste cuvinte: „Condeiuul nostru încă e ud, căci abia scriseserăm necrologul marelui nostru poet Dimitrie Bolintineanu, și iată acuma soarta fatală ne silește a-l lua

din nou în mână, să-l înmoiem în lacrimile noastre și să anunțăm națiunii iarăși o știre tristă, că eroul nepătat din 1848, regele munților - cum l-a numit poporul, - unul din martirii scumpi ai noștri, gloriosul dar nefericitul Avram Iancu, a murit la Baia de Criș, în 10 septembrie, în etate de 48 de ani... Cine a fost Iancu? Expresia unei idei înalte, unei dorințe străbune, care nu se va stinge niciodată din sânul națiunii române...”

El, regele munților, cel fără coroană, adormea pentru totdeauna singur și flămând, pe prispa unui brutar, Ion Stupină, de la Baia de Criș, în dimineața zilei de 10 septembrie 1872. „Nu avea nimic asupra lui decât o năframă zdrențuită, fluierul de cireș și jalba către împărat, unsă și mototolită...”

La 13 septembrie 1872, declarat „mort național”, jelit de popor, de prefectii și tribunii săi, în frunte cu cei 36 de preoți, trupul lui cobora în pământul de la Țebea, aproape de gorunul celuilalt Crăișor, Horea, el, nepotul lui, cum îi plăcea să spună adeseori!

Într-o zi de duminică, 31 august 1924, la o sută de ani de la nașterea lui Avram Iancu, în discursul rostit la serbarea de la Țebea, Majestatea Sa Ferdinand I, primul Rege al României întregite, spunea, printre altele, vădit emoționat: „Ai murit chinuit pe roată, tu nefericitule Horia cu ai tăi! Iar tu viteazule între viteji, Avram Iancu, închis-ai ochii rătăcitori pe drumuri, singur numai cu fluierul tău, cu sufletul întunecat și nemângâiat pentru că îți vedeai zădărnicită ținta luptelor tale și totuși jertfa voastră era sfântă căci dreptate s-a făcut îndeplinindu-se înțeleapta vorbă a poporului, „apa trece, pietrele rămân!”

La Baia de Criș a fost dezvelit bustul eroului, realizat de sculptorul Romulus Ladea.

Ce înălțătoare cuvinte rostea atunci și președintele Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român (*Astra*), Vasile Goldiș:

„Tu, Iancule și Moșii tăi, ați trăit și ați murit pentru libertate. Idealul acesta rămâne la temelie vieții noastre naționale. Pentru izbândirea și desăvârșirea acestui ideal vor trăi și vor muri generațiile, cari te urmează. Ci tu dormi liniștit, Iancule, acolo la pragul biseriștii din Țebea, în umbra gorunului lui Horia: geniul tău veghează deasupra națiunii române”.

Alexandru Bălăceanu, în „Voința Poporului” din Arad consemna următoarele: „E o tragedie unică în istoria omenirii, care întrece în măreție legenda mitică a lui *Oedip Rege!*”

Numai gorunul, Gorunul lui Horea, de peste șase sute de ani, martor al durerilor neamului nostru, nu mai este! Poate atunci, în 12 iulie 2005, când furtuna l-a doborât la pământ, aproape de mormântul său, sufletul Iancului ar fi lăcrimat...

Se prăbușea ultimul dintre prietenii săi dragi!

BIBLIOGRAFIE

- Familia*, Oradea, nr. 37 și 38, 1872.
Iosif Sterca-Șuluțiu. *Biografia lui Avram Iancu*, Sibiu, 1897.
Silviu Dragomir. *Avram Iancu*, București, 1924.
Biserica și școala, Arad, nr. 33-35, 1924.
Tribuna nouă, Arad, aug.-sept. 1924.
Florian Dudaș. *Avram Iancu în tradiția poporului român*, Timișoara, 1989.
Ioan Ranca. *Avram Iancu*, Târgu-Mureș, 1996.

Basarabia își plânge din nou fiii, răstignită între Nistru și Prut

În restul lumii - tăceri vinovate, tăceri neputincioase, declarații vinovate, declarații nerușinate.

Cruciada copiilor Basarabiei numită tentativă de lovitură de stat - ce grotesc!

Ce rușine pentru Europa mileniului trei, care stă cu drepturile omului în brațe, dar se declară „îngrijorată” când oamenii sunt bătuți pentru ideile lor.

Și ce parfum de Yaltă în „îngrijorările” Statelor Unite!

Iar noi „ne-am descurcat” cum am putut, în dansul nostru istoric pe sârmă, pe lama cu ascuțite tășuri.

Am putut vedea - ce grozăvie! - vechiul mecanism al represiunii arătându-și colții. Dar ei nu au învățat lecțiile istoriei: oamenii pot fi omorâți, dar ideile hrănite cu sângele martirilor nu pier niciodată!

Redacția

Requiem pentru Basarabia

Adrian BOTEZ

zile de primăvară - zile de
prigoană – înviată

uită-te la Nistru – cum
curge – uită-te la
viață – cum se duce – tânără – fără
rost – fără de lumină – fără de
Mistic Pribeag - Călăuză

uită-te la Nistru – cum
curge – degeaba – uită-te la
sânge – cum șiroiește
degeaba – uită-te la
gânduri – cum se năpustesc pe
străzi – degeaba

niciun duh nu trece peste
apele Nistrului – nu plutește
niciun duh pe
deasupra străzilor – incendii sumbre de
speranțe – cu gâtul
ars – lacrimi stoarse de
gaze lacrimogene

(oameni de cenușă – peste tot - numai oameni de
cenușă...)

zile de primăvară – zile de
prigoană – degeaba
te uiți la Răsărit: nu răsar decât monștrii
noptii – care
nu mai trece – degeaba te uiți spre

Apus – căci acolo
în mod corect – de toți știut – moare orice
soare

uită-te la Nistru – cum
curge – uită-te la
Prut – cum tace
vinovat: n-a venit
ceasul – „încă nu s-au întrunit
toate condițiile - și toate conjuncturile n-au
încă nuntit”... – la masa lor
otrăvită...

asa șoptesc apele Prutului – scuzându-se față de
apele Nistrului...

neamurile tac – cu
spatele la neamul care
moare – la a nu se mai știe
câta generație de
sfînți inutili... - li s-a
refuzat martirilor – calendarul – dinainte de
Facerea Lumii – dinspre Răsărit – spre
Apus

să-ți fie rușine – soare
că te mai ridici deasupra
mâlului – de pe fundul
Nistrului – de pe fundul
Prutului – unde zac
uitate – îngropate de ape – moaștele lui Hristos...

Poemul face parte din ciclul *Requiem pentru Basarabia - Poeme de doliu și de jale.*

REPUBLICA MOLDOVA
 PRIMĂRIA MUNICIPIULUI
 CHIȘINĂU
 DIRECȚIA RELAȚII
 PUBLICE

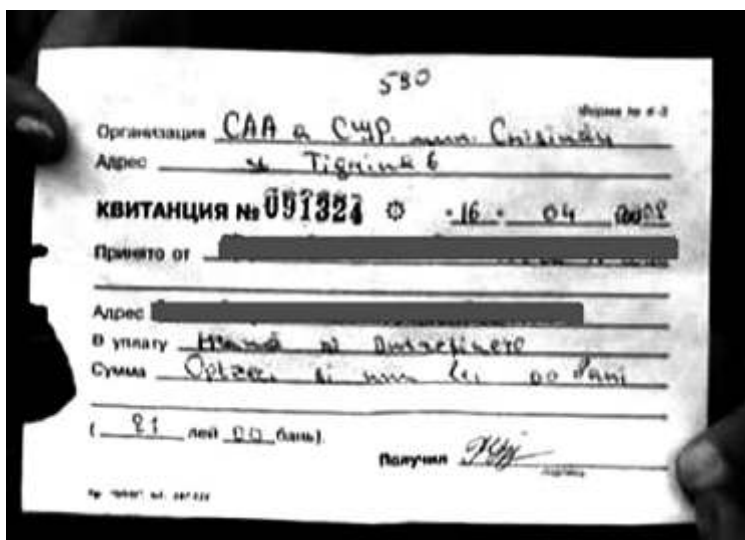

РЕСПУБЛИКА МОЛДОВА
 ПРИМЭРИЯ МУНИЦИПИЯ
 КИШИНЭУ
 УПРАВЛЕНИЕ ПО СВЯЗЯМ С
 ОБЩЕСТВЕННОСТЬЮ

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 83, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova
 Tel: (+373 22) 20-17-07; Fax: (+373 22) 20-17-08, E-mail: drp4@pmc.md

Declarație de presă

Poliția cere bani de la persoanele arestate

Primăria municipiului Chișinău își exprimă indignarea în legătură cu perceperea de bani de la persoanele care au fost sau sunt încă arestate în izoloarele de detenție preventivă, pentru participare la acțiunile de protest din 7 aprilie a.c.

În acest sens, menționăm că pe parcursul zilei de 16 aprilie 2009, în incinta Comisariatului General de Poliție al municipiului Chișinău, un polițist percepea de la părinți sau rudele celor arestați o taxă de 5,90 lei pentru fiecare zi de detenție. Pentru taxa percepută, polițistul eliberează chitanță și face însemnările de rigoare într-un registru.

Considerăm drept umilintă perceperea taxelor de la cetățenii care au fost reținuți și arestați în legătură cu evenimentele din 7 aprilie, în privința cărora a fost aplicată tortura și au fost maltratați și supuși unui tratament inuman și degradant.

16.04.2009

Direcția Relații Publice a Primăriei mun. Chișinău
 bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 83
 MD 2012, Chișinău, Republica Moldova
 Tel.: + 373 22 201 707
 Fax: + 373 22 201 708
 e-mail: drp@pmc.md
 web: www.chisinau.md

Moștenire comunistă

Arcadie GHERASIM,
jurnalist, Chișinău

Dacă guvernul RM ar spune adevărul despre adevărata stare de lucruri, s-ar trezi față în față cu o populație complet demoralizată și protestatară. Dar guvernul nu are nevoie de o astfel de populație și continuă să-i insuflă că situația proastă înseamnă, de fapt, o situație bună, că albul este roșu și că toate panglicile tăiate în variantă televizată ar reprezenta... culmile civilizației. Iar populația privește oarecum straniu acest tratament, îi zâmbeste președintelui sau premierului, dar o face numai de dragul telegeniei viitoarelor reportaje de la „Mu-u-unu”. După plecarea oaspeților, zâmbetul dispare și cetățenii RM continuă să numere pe degete adevărata moștenire pe care le-o lasă guvernarea comunistă. Experții de la IDIS „Viitorul” au analizat minuțios întreaga gamă de frustrări ale moldovenilor și le-au sintetizat în „Cele mai presante 100 de probleme ale RM în anul 2008”. Le enumerăm și noi pe cele mai simptomatice, în speranța că le vor fi de folos viitorilor alegători pentru a le reformula în întrebări adresate cerșetorilor de voturi stacojii.

Iată problemele pe care le constată oamenii: zeci de planuri și strategii fără finalitate; înstrăinarea cetățeanului de procesul decizional; dezvoltare economică fără bunăstare socială; dependența extremă a guvernului de președinție; înrolarea politică a instituțiilor publice; reformele în RM decurg foarte încet; apropierea de UE - doar în vorbe; Consiliul Europei continuă monitorizarea RM; Fondul de rezervă al guvernului - sac fără fund pentru proiectele guvernării; extinderea corupției; persoane dubioase în funcții-cheie; justiția aservită puterii politice; condamnarea RM la CEDO; prigonirea opo-

ziției; simularea dialogului cu societatea civilă; audio-vizualul la cheremul puterii; accesul limitat la informație; preț speculativ la gaze; problema vinului; lipsa autonomiei financiare locale; investiții străine modeste; terminalul de la Giurgiulești; deficitul balanței comerciale; prăbușirea industriei zahărului; aplicarea TVA la importul de utilaje, echipamente și producția agricolă; industria națională în impas; evoluția cursului valutar; lipsa spațiului de locuit pentru tineri, sărăcia; deficitul forței de muncă; lipsa unor politici în agricultură; abandonul copiilor; rată înaltă a avorturilor în rândul adolescentelor; a fi bătrân în RM înseamnă un blestem; traficul de ființe umane; criza demografică; construirea monumentelor din banii publici; lipsa de încredere în poliție; corupția în instituțiile de învățământ superior; delincvența juvenilă; discriminarea femeilor; narcomania; HIV/SIDA; majoritatea moldovenilor din afara țării muncesc la negru; situația critică în domeniul sănătății; lipsa locurilor de muncă bune pentru tineri; protecția socială a persoanelor cu dizabilități; migrația și destrămarea familiilor; lipsa opoziției sindicale; mica corupție - mijloc de promovare a intereselor în administrație; problema cursului de istorie integrată în școlile din RM; problema celor două mitropolii; cultura la sat în impas; politică externă neadecvată; RM, încă membră a CSI; compromiterea Planului de Acțiune RM-UE; regimul de vize pentru călătoriile în România; Moldova-NATO: un pas înainte, unul înapoi...

Frumoasă moștenire după opt ani de comunism!

(Timpul, 5 februarie 2009)

Iubitorii de porci

Nina NEGRU,
cercetător, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Chișinău

După ce am ascultat duminică, 1 iulie, tâlcuirea Evangheliei despre vindecarea demonizațiilor Gadarei de către Mântuitorul Iisus Hristos, care i-a supărat pe porcari, mi-a fost dat să aud luni o poveste și mai urâtă.

Într-o bibliotecă niște elevi îl proslăveau pe Sf. Ștefan cel Mare la 2 iulie. Printre faptele de vitejie aflăm, cu zâmbet indulgent, că sfântul voievod ar fi comis și gestul „înțelept” de a pune un porcari în scaunul de mitropolit la Suceava, după ce, chipurile, l-ar fi găsit nevrednic pe un „popă”. Unii i-au lăudat pe copii că „așa de frumos s-au prezentat”, alții și-au pus întrebări despre felul în care ar trebui comemorat un sfânt, publicul împărțindu-se în funcție de ceea ce înțelegea fiecare din fenomenul „Ștefan cel Mare”.

Sunt de părere că dacă vom continua să împuiem

capul copiilor cu snoave și pătăranii despre cățeaua Moldova și mitropolii porcari, facem jocul moldoveniștilor primitivi și al ateilor care ne obligau să scriem la școală compuneri pe motive anticlericale.

Nu atât perspectiva porcarului de a ajunge arhiepiscopul deranjează, cât disprețuirea spiritului și obișnuința de a falsifica adevărul istoric. Se știe că cei doi mitropoliți din epoca ștefaniană - Teoctist și Gheorghe - nu au fost porcari, ci călugări (primul făcând parte din dinastia Mușatinilor), care și-au legat numele de marile ctitorii și realizări culturale ale domnitorului. Și că punctul de căpetenie al psihologiei românilor, în jurul căruia gravita viața intelectuală și morală a acelor timpuri, era credința în nemurirea sufletului, sentimentul religios profund. Nu cred că un elev care ar învăța religia în școală sau de la

părinți ar putea să accepte să recite papagalicește texte cu „popi” negativi și porcari pozitivi, între ei cu un Sfânt Ștefan care-și hrănea populația cu „mămăligă și foame”. Este în această grilă de lectură a epocii ștefaniene ceva din starea de spirit a târgoveților Gadarei, care-l alungau pe Iisus ca să rămână cu porcii lor. Sf. Nicolae Velimirovici ne îndemna să nu osândim pe negustorii din Evanghelie înainte de a ne întreba câți iubitori de porci numără cetatea noastră.

Unul dintre cei mai mari cărturari ai Bisericii noastre, părintele Ioanichie Bălan, a ostenit mulți ani ca să ne dea Patericul românesc încă înainte de 1990. Cum se face că nu știm să prețuim pe marii noștri scriitori bisericești și asceți originari din Dobrogea primelor se-

cole, ca Sf. Ioan Cassian sau Dionisie cel Mic, ctitorul erei creștine? Într-un manual de Istoria Românilor alcătuit de basarabeni citeam acum câțiva ani despre marele teolog al Răsăritului și al Apusului, Sf. Ioan Cassian, numai niște snoave zeflemitoare și niciun rând despre uriașa sa operă. Nu va trece nepedepsită colaborarea noastră, chiar dacă numai iresponsabilă, și nu răuvoitoare, la efortul de falsificare a istoriei și neglijare a valorilor. Când V. Stati sau L. Boia pun în manualul de istorie pe Mihnea Turcitul și Vlad Înecatul ca eroi emblematici în locul lui Sf. Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul, moldovenii vor sări să-i apere pe marii voievozi cu snoave, iar ardelenii cu documentele pe masă.

Colindul, de la Tiraspol la Baia Mare

Diana IONESCU

A treia parte a proiectului „Limba română peste graniță” a fost gândită în timpul călătoriei la Chișinău și Tiraspol. Prin urmare, i-am pus un subtitlu „Tradiții de Crăciun” și am început să lucrăm, atât echipa de la Baia Mare, cât și Raisa.

Sărbătoarea creștină a Nașterii Domnului are o semnificație aparte în viața credincioșilor români de pretutindeni. Ea trezește rezonanțe afective de înaltă sensibilitate și de puternică trăire spirituală. La aceasta contribuie în mare măsură, tradiția veche și scumpă a colindelor, care înfățișează evenimentul de extraordinară importanță al venirii în lume a Fiului lui Dumnezeu întrupat. Ele reprezintă cântecul nostru strămoșesc și una din cele mai vechi forme de manifestare a folclorului religios românesc. Ele sunt și rămân mărgăritare izvoitoare de cultură și pentru frații noștri din Transnistria.

Pentru ca porțile inimilor noastre să se deschidă împreună, spre a cânta, după datina străbună, „colindul sfânt și bun” și pentru a duce mesajul păcii și înfrățirii între oameni, tabăra pentru elevii de la Liceul „Lucian Blaga” din Tiraspol a fost programată în săptămâna 15-20 decembrie 2008.

Nu intenționez să vă povestesc prea multe despre proiect, pentru că veți înțelege din mesajele primite de la participanți, după sosirea lor acasă, cum și în ce măsură și-a atins el scopul. Am să vă spun doar că, pe lângă echipa inițială, ni s-au alăturat mulți oameni de bine care au făcut șederea celor 20 de elevi transnistrieni și a profesorilor însoțitori, și acțiunile propuse, să se desfășoare așa cum am dorit și să le umple de bucurie sufletele.

Înainte de a cita câteva impresii, doresc să menționez modul extraordinar în care s-au pregătit ei pentru acest schimb de tradiții la întâlnirile care au avut loc la Colegiul Național „Vasile Lucaciu” și la instituțiile partenere din proiect: doamna profesoară Raisa Pădureanu a înființat un grup vocal intitulat „Sânzienele” și a pregătit un scurt dans specific zonei „Malanca”. Toți copiii au avut costume populare românești din Transnistria! Colin-

dele lor, care au o melodicitate și texte foarte plăcute, diferite de ale noastre, au stârnit emoții până la lacrimi.

Dumnezeu ne-a iubit mult în această săptămână. Am simțit, parcă, tot orașul Baia Mare alături de noi. Lucru la care a contribuit și mass-media locală, fapt pentru care îi mulțumim. Dar iată ce și cum au simțit ei toate cele întâmplate:

Graiul românesc auzit acolo, la Baia Mare e ceva deosebit de al nostru, dar ne-am înțeles foarte bine cu elevii și cu profesorii de la Colegiul Național „Vasile Lucaciu”.

Dumneavoastră sunteți persoana care ați pus suflet pentru ca noi să ne simțim bine acolo departe de Basarabia. Anume, eu acest lucru l-am simțit pe tot parcursul șederii și mă apucă o nostalgie, fiindcă aș dori să mă reîntorc ca să pot vizita și alte locuri frumoase legate de istoria neamului meu.

Închinăciune până la pământ domnului director de la Biblioteca județeană, tuturor celor care ne-au primit cu sufletul deschis. Doamna directoare Delia Pop și profesorului de religie care este de o bunătate rar întâlnită în zilele noastre. Pentru prima dată în viață am avut ocazia să merg în România, la fel pentru prima dată am participat la dezbaterile organizate într-o instituție de învățământ. Iar colindătorii de la Catedrală și spectacolele organizate de gazde m-au surprins ușor prin dulceața cuvintelor și respectarea tradițiilor din Maramureș. A fost ceva fantastic, ceva deosebit pentru mine și colegii mei.

Vă mulțumesc că sunteți, că vă gândiți la cei care suferă și trăiesc în condiții vitrege.

Alina Marin, elevă în clasa a XII-a R, Tiraspol

Mi-a plăcut foarte mult cum ne-ați primit, cum ați avut grijă de organizarea zilelor, cum ați prețuit fiecare minut rezervat pentru colinde. M-a impresionat mult dezbaterile cu elevii clasei a XI-a D și sârguința pe care au depus-o elevii. Au fost foarte amabili, glumeți și prietenoși.(...)

Aici oamenii sunt mai prietenoși decât la noi. Vreau să accentuez colindul nostru la Biblioteca Județeană din

Baia Mare și o foarte impresionantă lecție a domnului director Teodor Ardelean. O mare bucurie am avut când am aflat că plecăm la mănăstirea Bârsana (am auzit de ea dar nu credeam că o să am vreodată șansa să o vizitez). Acea frumusețe ce mi-a străbătut inima nu o pot uita până acum și cred că nu o voi uita niciodată... precum și masa pe care au organizat-o măicuțele (a fost foarte gustoasă) drumul a fost greu până acolo dar este explicabil.

Andrei Lupan

Baia Mare este un oraș foarte frumos în care noi ne-am petrecut începutul vacanței de iarnă. Datorită proiectului de colaborare dintre liceul nostru și Colegiul Național „Vasile Lucaciu”, am vizitat multe locuri frumoase, monumente, mănăstiri, biserici, oameni care sunt un exemplu pentru noi. M-a impresionat Colegiul „Vasile Lucaciu”, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, e ceva ce nu poți vedea pe la noi. Alături de Diana am simțit acea caldura de care avem nevoie mereu, ea ne-a îndrumat pe tot parcursul călătoriei. Am făcut cunoștință cu elevii clasei a XI-a D, cu care acum suntem prieteni. Le-am arătat unele din obiceiurile noastre, iar ei au pregătit pentru noi un spectacol minunat. Cel mai mult m-au impresionat dezbaterile pe tema „Limba română – temelia neamului”. Oare poate fi ceva mai scump și mai dulce decât limba în care au vorbit strămoșii noștri, limba în care vorbim noi? M-am convins încă odată că limba română vorbită de noi aici în zona transnistreană nu se deosebește deloc de limba română vorbită în Maramureș, ne-am înțeles foarte bine, numai că noi mai folosim unele dialecte pe care locuitorii din Baia Mare nu le folosesc. (...)

Vreau să mulțumesc organizatorilor, coordonatorilor acestui proiect, tuturor celor care au participat la acest proiect și sper că în viitor ne vom mai întâlni în aceeași ambiață plăcută.

Dumnezeu să vă aibă în pază și să vă dăruiască tot binele din lume, dragi prieteni!

Cu mult drag,

Irina Bolbocean, Tiraspol

Încă de mic copil visam foarte mult să vizitez țara, fiindcă am auzit despre ea atâtea lucruri frumoase. Am avut marea fericire, poate unica în viața mea să fiu alături de frații mei de departe anume în perioada Sărbătorilor de Crăciun. „Limba română peste granițe”, anume în cadrul acestui proiect am avut norocul să particip. Obiceiurile și tradițiile din Maramureș m-au impresionat mult. Costumele naționale se deosebesc mult de costumele din alte zone ale țării. Acum sunt elevă în clasa a XI-a și deja visul meu este să plec în țară pentru a continua studiile. Mi-ar plăcea foarte mult să mă reîntorc anume în acest oraș, Baia Mare, fiindcă, consider eu, de aici va porni viitorul meu.

Biblioteca colegiului unde muncește doamna Diana Ionescu este dotată cu multă literatură și cu calculatoare. Înțeleg prea bine cât de ușor le este tuturor elevilor de la

La Mănăstirea Bârsana

acest colegiu să-și pregătească temele atunci când dispun de un tezaur atât de bogat!

Nu am mai avut ocazia să primesc cadouri niciodată în viață, mai ales la Sărbătorile de Crăciun. Dar această călătorie a fost cel mai frumos cadou din viața mea. Pâinea Sfântă primită de la Preașfinția Sa Episcopul Iustinian și care am adus-o acasă să gust de ea și rudele care mă așteptau cu mare nerăbdare... Atâtea dulciuri și bucurii am avut în aceste zile de neuitat! Străzile orașului inundate de oameni cu fețele vesele și bucuroși, toți erau în așteptarea sărbătorilor de Crăciun.

Sunt dintr-o familie săracă și nu am acasă calculator să pot vedea multe minuni ale lumii.

Consider că Mănăstirea Bârsana este una din minunile lumii. Îmi e rușine să spun, dar pentru prima dată în viață am vizitat o mănăstire. Doar din cărți pot citi, însă realitatea este cu totul alta. Acolo, la Baia Mare, a rămas o bucătică din sufletul meu. De aceea am decis că, după absolvirea liceului, voi merge la studii în România și anume, la Universitatea din Baia Mare.

Alisa Manoli, elevă a Liceului Teoretic „Lucian Blaga”, Tiraspol

Salut toți prietenii din Baia Mare! Vă scrie Slabaia Oxana, elevă a Liceului Teoretic „Lucian Blaga” din orașul Tiraspol.

Acolo la Baia Mare ne-am simțit mai bine ca acasă și am vorbit limba strămoșilor noștri, limba română liber, fără a ne teme că cineva ne va opri și ne va face observații, ceea ce se întâmplă aici, la Tiraspol, unde suntem ca străini la noi acasă.

Vă mulțumim pentru fiecare zi organizată pentru noi și pentru vizita la mănăstire și la Episcopie, pentru neuitata vizită de la Catedrală care ne va rămâne în memorie pentru toată viața.

Anume la Baia Mare am văzut multe lucruri interesante ce ne-au bucurat sufletele. Am făcut cunoștință cu oameni noi și buni, apropo, până acum colaborăm cu ei. Mi-aș dori foarte mult să mă întorc la voi și din nou să fim o echipă, care ține unul la altul!

Vă îmbrățișez și vă salut de aici de departe, dintr-o zonă de unde bat mii de inimi de români, care visează și merită o viață mult mai bună.

Cu mult respect,

Oxana, cl.a X-a, real

O vacanță de vis, o săptămână de neuitat

Am visat, am sperat și până la urmă am plecat acolo, de unde m-am întors cu cele mai frumoase gânduri. Acolo, la Baia Mare, m-am simțit mai bine ca acasă deoarece pentru prima dată am putut vorbi liber limba română. Am simțit și am gândit românește cu adevărat. (...)

Am văzut ce înseamnă Crăciunul cu adevărat. Bucurii, cadouri și multe împliniri. A fost un vis care a devenit realitate. Acum am despre ce să le povestesc prietenilor și colegilor mei de aici din Tiraspol despre vacanța de vis petrecută în Maramureș.

Irina Frunze,

elevă a Liceului Teoretic „Lucian Blaga”

Am descoperit pentru mine ceva mai frumos decât pot fi doar munții cu păduri cufundate în farmecul imaculat al ninsorii: acea splendidă năvălire de aer familiar, incredibil de proaspăt și incredibil de generos pe care-l expiră oamenii din Baia Mare, ceea ce nu ajunge uneori în Tiraspol, ba chiar și în dreapta Nistrului... un strop de frăție, de înțelegere infimă. (...)

E unul din primele orașe din România vizitate de mine, pe care-l pot numi un oraș Luminat din toate punctele de vedere: bisericile impunătoare, în care ești primit cu desăvârșire și în care se cânta minunat; monumente istorice care te cuceresc (într-o noapte mă plimbam în apropierea Turnului lui Ștefan); străzile îngrijite și aprinse în lumini galbene, aproape portocalii, cuprinse parcă în adieri de văzduh arhaic. (...) Vreau să sfârșesc cu cuvintele unui personaj din romanul „Alchimistul” scris de contemporanul Paulo Coelho: „Secretul fericirii e când vezi cât de splendidă și miraculoasă este lumea.”

Vă doresc un An Fericit și Fructuos, un cer senin și un soare strălucitor.

Toate rele să se spele, toate bune să se adune!!!

Eugen Cozac, clasa a XII-a, Tiraspol

Baia Mare a devenit orașul meu iubit.

Acum câțiva ani nici n-am visat că mă voi reîntoarce în acest colțisor de rai cu oameni deosebiți în care mi-am găsit liniștea sufletească. Mi-am zis că de fiecare dată când voi avea ocazia să plec în țară voi lua cu mine copii, care niciodată nu au avut posibilitatea să viziteze locurile istorice din România, mai ales bisericile, mănăstirile și muzeele istorice. (...)

Oare este ceva mai sfânt decât graiul românesc lăsat de strămoșii noștri? Anume pentru aceasta luptă românii din Transnistria, mai ales profesorii, elevii și toți cei care simt și gândesc românește din această zonă întunecată, unde românilor le sunt încălcate toate drepturile fundamentale. (...)

În urmă cu aproximativ 5 ani, când forțele separatiste au devastat Liceul Teoretic „Lucian Blaga” din Tiraspol, elevii care au avut fericirea să participe la proiectul „Limba română peste granițe”, au dat dovadă de curaj și eroism în lupta cu forțele separatiste. Ei nu au luptat cu arma. Alături de profesorii lor au luptat cu cuvântul și aceasta le-a ajutat să câștige „bătălia”. Războiul împotriva limbii române în această lume vitregă continuă, iar noi profesorii transmitem mai departe generațiilor în creștere dragostea față de ceea ce avem mai sfânt: dragostea de țară, iubirea de neam și dragostea de limba română.

Obiceiurile și tradițiile de Crăciun sunt cele mai frumoase și deosebite pentru poporul nostru. Ne străduim să păstrăm tot ce avem ca pe cea mai sfântă comoară. Avem un tezaur de neprețuit, de aceea am plecat la Baia Mare pentru a prezenta micul nostru tezaur și pentru a face cunoștință cu obiceiurile și tradițiile din Maramureș. Și de data aceasta acei oameni mărinimoși ne-au primit cu căldură sufletească și au dat dovadă că „sângele apă nu se face”. Fiind primiți la cel mai înalt nivel, ne-am întors acasă cu sufletul împăcat și cu multă căldură de care avem nevoie în fiecare zi. (...)

Dacă aș avea o putere aș duce toți copiii de ne-numărate ori pentru a vedea cât de mare a fost țara noastră și sunt convinsă că aceste lecții de istorie și geografie le vor prinde bine în viață.

Aduc mari mulțumiri tuturor profesorilor de la Colegiul „Vasile Lucaciu”, părinților elevilor acestui colegiu, din partea grupului de copii și din partea părinților lor pentru bunătatea, ospitalitatea cu care au fost primiți acolo, departe de Basarabia.

Dumnezeu să vă aibă în pază, să fie alături de dumneavoastră și la bine și la greu!

Cu multă dragoste și o deosebită stimă,

dir. adj. **Raisa Pădurean,**
Liceul Teoretic „Lucian Blaga”,
Tiraspol

Împreună cu P. S. Sa Iustinian Chira Maramureșanul, episcop al Maramureșului și Sătmăruului

Cronicile sudului: mileniul trei

Sudul Basarabiei (regiunea Odesa)

- pământ uitat de oameni și de Dumnezeu

(Continuare din numărul precedent)

Vadim BACINSKI,
jurnalist, Odesa, Ucraina

În jumătatea a doua a anului 2008, au avut loc câteva evenimente notorii, care confirmă afirmațiile noastre, făcute anterior, că actuala politică a conducerii de la Kiev față de sudul Basarabiei (regiunea Odesa) este o politică contraproductivă, ineficientă, lipsită de perspectivă. O politică ce poate genera doar discordie și repulsie din partea cetățenilor ucraineni de cele mai diferite etnii – locuitori ai raioanelor din această zonă geografică. O politică, deci, inconsistentă, pe care o calificăm mai înainte, în fasciculele anterioare ale acestor cronici, drept politică a aventurii și eșecului. I-am mai putea spune politică-bumerang, care, în mod obligatoriu, va lovi, mai devreme sau mai târziu, pe cei care au lansat-o. Pentru că au lansat-o fără clarviziune, având scopuri pe care nu le putem numi altfel decât meschine, generate de niște planuri și ambiții meschine și ele. Într-un dicționar, cuvântul „meschin” este tălmăcit drept „mic, neînsemnat, sărăcăcios, lipsit de generozitate.”

Să revenim, însă, la cele câteva evenimente pomeneite mai sus.

Primul eveniment. Devine cunoscut conținutul ordinului nr. 461, din 26 mai 2008, „**Cu privire la aprobarea Programei de resort în vederea însușirii limbii ucrainene în școlile de cultură generală cu predarea în limbile minorităților naționale în anii 2008-2011.**” Ordinul a fost semnat de O. Vacarciuk, ministru al Învățământului și Științelor al Ucrainei și prevede trecerea treptată la predarea în limba ucraineană în școlile naționale (inclusiv cele românești) a unor discipline ca: matematica, istoria, geografia, munca, educația fizică.

Adică, ordinul ministerial prevede ca, în următorii 3 ani, toate școlile naționale din Ucraina să devină mixte, iar obiectele de bază în ele să fie predate în limba ucraineană. Firește, aceasta se referă și la școlile cu limba de predare română din regiunile Cernăuți, Transcarpatică și Odesa. Realmente, este vorba de ucrainizarea forțată (deznaționalizarea) școlilor noastre.

Evenimentul al doilea. În luna august 2008, la Dunăre, la 5 kilometri depărtare de orașul ucrainean Reni (și de portul cu același nume), autoritățile Republicii Moldova dau în exploatare un terminal petrolier din cadrul complexului portuar Giurgiulești. Satul Giurgiulești este cea mai sudică localitate din R. Moldova, situată în stânga Prutului, la vărsarea acestuia în Dunăre, vizavi de trecerea frontierei moldo-române, spre Galați, și a celei moldo-ucrainene, spre Reni.

Punerea în folosință a terminalului fluvial de la

Giurgiulești, în sine, n-ar prezenta mare interes, dacă linia de acostare, pe Dunăre, a acestuia, lungă de 400 de metri, n-ar fi fost până în 1997 parte a teritoriului regiunii Odesa, adică a Ucrainei. În '97, printr-un schimb de gen „bișniță”, făcut la cel mai înalt nivel, Ucraina a cedat R. Moldova ieșirea la Dunăre pe cei 400 de metri, iar R. Moldova le-a permis ucrainenilor să controleze, prin punctele lor vamale și de grăniceri, o porțiune de aproape 8 kilometri a șoselei Odesa-Ismail, lângă satul moldovenesc Palanca, la hotar cu raionul Belgorod-Dnetrovski (Cetatea Albă) al regiunii Odesa.

Evenimentul al treilea. Tot în luna august, vara trecută, moldovenii finalizează construcția liniei de cale ferată ce leagă, cale de 50 kilometri, complexul portuar de la Giurgiulești cu orașul Cahul – centru raional din sudul R. Moldova. Construcția a durat ceva mai bine de 1 an de zile și a costat 70 de milioane de dolari americani.

Am nominalizat mai sus trei evenimente. Unul ține de domeniul învățământului școlar, altele două, strâns legate între ele, țin de domeniul economiei. În toate trei cazuri suntem martori ai unuia și aceluiași proces: Ucraina singură își creează la Dunăre, în sudul Basarabiei, mari probleme. Și le creează cu o ușurință (și o nepăsare) de invidiat. **De ce se întâmplă așa? De vină e incompetența, excesul de încredere în sine? Sau, poate, o stranie atitudine față de acest meleag și de oamenii săi, ca față de ceva ce are prea puțin comun cu țara Ucraina, așa cum ar vrea s-o vadă conducerea de la Kiev, în frunte cu V. Iușcenko.** Ca față de un lucru, să zicem, la care nu prea ții, știind perfect de bine motivele acestei atitudini.

10. Concurența portului Reni din partea terminalului de la Giurgiulești

„În 1997, în apropierea orașului Reni, din zona de frontieră, a avut loc întâlnirea prim-ministrului Ucrainei, Valerii Pustovoitenko, și a prim-ministrului Moldovei, Ion Ciubuc. Stând pe malul înalt al Dunării și scrutând împrejurimile, înalții demnitari duceau tratative despre transferarea către Republica Moldova a unei părți a malului ucrainean al Dunării.

Locuitorii Ismailului și ai Reniului s-au revoltat. Cu atât mai mult cu cât Moldova nu-și ascundea intențiile de a construi, pe malul fluviului, un terminal petrolier. Pe locuitorii orașelor portuare ucrainene i-au liniștit: în schimbul a 400 metri de mal, Moldova va ceda Ucrainei un sector de 7,7 kilometri, de lângă Palanca, al șoselei ce leagă aripa de sud a regiunii Odesa cu centrul regional.

business-structuri europene. S-a scris în presa de la Odesa că investitor principal, proprietar și operator al portului moldovean e compania „Danube Logistics”. Acționarii acesteia sunt holdingul olandez „EASEUR Holding BV” și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, cu câte 80% și, respectiv, 20% din acțiuni.

Se știe deja: planurile investitorilor europeni vizavi de Portul Interna-

Ansamblul Folcloric „Dor Basarabean”, din Erdec-Burnu (Utconosovca), raionul Ismail (foto stânga); La horă de Ziua Satului, în fapt de toamnă, la Borisăuca, raionul Tatarbunari;

Dar n-a fost să fie așa! Locuitorii Palancăi au refuzat să cedeze pământurile lor. A fost creat comitetul obștesc „Palanca”, ai cărui membri au organizat acțiuni de protest, cerând Președintelui lor să nu aprobe hotărârea parlamentului cu privire la ratificarea acordului privind noua frontieră cu Ucraina.

În februarie 2002, ministrul transportului din R. Moldova, Anatolii Kuptov, i-a înmănat ministrului transportului din Ucraina, Valerii Pustovoitenko, actul cu privire la transmiterea în proprietatea Ucrainei a șoselei Odesa-Reni în raionul localității Palanca. Dar acolo, până în prezent stau punctele vamale și de grăniceri.

Partea moldoveană nu și-a îndeplinit obligațiile asumate. Ucraina pur și simplu a cedat pământul său – le-a făcut vecinilor ieșire la mare, fără a primi nimic în schimb. În afara problemelor economice și ecologice.”

Așa descria, în august 2007, cotidianul „Odesskie izvestia” procedura schimbului moldo-ucrainean de teritorii, prin care R. Moldova a devenit „stat maritim”, obținând ieșirea, pe 400 de metri, la Dunăre și, implicit, la Marea Neagră.

Un schimb total dezavantajos pentru Ucraina. Cât privește porțiunea de 7,7 km a șoselei Odesa-Reni, ea nu poate fi, de facto, numită teritoriu ucrainean. Prinsă între extremitatea satului Palanca și un canal prin care curg apele Nistrului, ea este controlată de grănicerii și vameșii ucraineni la posturile din cele două capete ale segmentului respectiv de drum. Atât. Artera rutieră trece ca și mai înainte prin teritoriul R. Moldova, fapt despre care călătorii sunt informați de indicatoarele corespunzătoare, inclusiv, în limba română.

Moldovenii au procedat cu totul altfel cu cei 400 de metri la malul Dunării. Prin decizii la nivel de guvern și parlament, fâșiei de la Dunăre, luată de la ucraineni, i s-au alăturat 120 de hectare (!) de terenuri învecinate, aparținând R. Moldova. A ieșit că Portul Internațional Liber Giurgiulești (așa i se spune oficial), ca suprafață, în perspectivă, va fi mai mare decât portul Reni, care ocupă aproape 100 de hectare și are o linie de acostare (cheiuri) de 4 kilometri.

Importă, însă, nu numai dimensiunile. Moldovenii au știut să lege bine noul port de la Giurgiulești de unele

șional Liber Giurgiulești depășesc cu mult cadrul unui simplu terminal petrolier. Până în 2010, compania „Danube Logistics” va construi încă un terminal poli-funcțional pentru alte tipuri de încărcături. Activitatea sa o vor asigura 5 cheiuri la gurile râului Prut. Adâncimile de 3-5 metri de aici vor face posibilă acostarea șalupelor fluviale. Se va beneficia de un complex de depozite, inclusiv pentru cereale (45.000 tone).

Toate cerealele moldovenești (300-400 mii tone, anual) vor trece pe la Giurgiulești și nu prin portul Reni, cum era mai înainte.

Capacitatea maximă de transbordare a terminalului petrolier de la Giurgiulești este de 2 milioane tone pe an (8 capacități pentru 63,6 mii de metri cubi). Pentru comparație: actualmente volumul total de prelucrare a încărcăturii în portul Reni e de 3 milioane tone pe an.

La Giurgiulești se mai prevede construcția unui terminal pentru pasageri.

În fine, în august 2008, nava „Alfa Karadeniz” a adus din Grecia, la Giurgiulești, primele 4.000 tone de combustibil diesel. Până în septembrie, încă trei nave și-au descărcat marfa în noul terminal petrolier. Portul Internațional Liber de la Giurgiulești a intrat în exploatare, situat la depărtare de numai 5 kilometri mai sus de portul Reni.

Iată ce scria, în contextul dat, ziarul „Odesskie izvestia” din 18 septembrie 2008: „**Noi (autoritățile ucrainene, adică – n.n.) doar vorbim despre dezvoltarea posibilităților de tranzitare ale ținutului de la Dunăre,**

iar Moldova și-a asigurat deja ieșire la Dunăre, „cu țintă” spre Uniunea Europeană. Ministerul transportului al Ucrainei declară despre lipsa de perspective pentru portul Reni, iar portul moldovenesc, în același punct geografic, se dezvoltă intensiv. Noi am declarat că zonele economice libere sunt „găuri negre”, iar Moldova, prin exemplul Giurgiuleștiului, are de gând să transforme zona „porto-franco” într-o zonă a înfloririi economice.”

Cum să nu-ți aduci aminte aici că Președintele V. Iușcenko, în timpul întâlnirilor sale cu persoane de conducere din diferite domenii ale economiei, când le critică, le spune că ele acționează neinspirat (bezdarno – în ucraineană).

Ceea ce face Ucraina în ultimii ani la Dunăre, în teritoriul său, este totalmente neinspirat. Este fără tâlc și fără cap, fără pic de previziune, de conștientizare a perspectivelor. Cel mai strălucit exemplu, în acest sens, din punctul de vedere al consecințelor, este apariția liniei de cale ferată Cahul-Giurgiulești. Prin ea Portul Internațional Liber se leagă cu centrul raional Cahul și cu rețeaua căilor ferate din R. Moldova, care, la rândul lor, capătă ieșire, pe la Giurgiulești, spre Galați.

11. Pirderi pentru căile ferate ucrainene

Pricopsindu-se, prin binevoirea Ucrainei, cu un port la Dunăre, moldovenii s-au grăbit să-și facă aici și o cale ferată pe potrivă. Zis și făcut. Construcția liniei Giurgiulești-Cahul, cu lungime de 50 kilometri, începe pe 24 mai 2007 și sfârșește în august 2008, costând circa 70 milioane de dolari. Moldovenii au acționat foarte inspirat (dacă-l parafrazăm pe V. Iușcenko). Într-un termen restrâns, la construcția liniei de cale ferată au fost excavate și transportate câteva milioane de metri cubi de pământ, construite și montate peste 80 de poduri și țevi din beton pentru scurgerea apei etc.

Ce va avea de pierdut Ucraina de pe urma punerii în exploatare a liniei de cale ferată Giurgiulești Cahul, a cărei apariție, la drept vorbind, tot Ucraina a generat-o...? Pierderile, afirmă experții ucraineni, pentru eco-

nomia raioanelor din stânga Dunării, promit să fie substanțiale. Și iată de ce.

De acum înainte, orice garnitură de tren va putea traversa de la nord la sud întreg teritoriul R. Moldova fără a-l părăsi și, deci, fără a folosi, ca mai înainte, liniile de cale ferată ucrainene. De la Criva și Ocnița se poate ajunge la Giurgiulești, iar de aici – la Galați și mai departe, fără a recurge la serviciile de tranzit ale regiunilor ucrainene Hmelnițki, Vinița și Odesa. Servicii care, evident, costă bani.

Iată un comentariu foarte grăitor din același cotidian „Odesskie izvestia”: **Deschiderea noii magistrale moldovenești va consolida atât de mult pozițiile vecinilor noștri (ale moldovenilor – n.n.) în sfera transportului la Dunărea de Jos, încât se pot schimba chiar algoritmi logisticii și schemele de transport. Primul va simți această lovitură portul Reni. În primul rând, portul nostru va pierde încărcăturile moldovenești pentru export, pe care le prelucrează azi: cerealele, în volum anual de 300 mii tone, și producția combinatului metalurgic din Râbnița, în volum de până la 30 mii tone. O parte însemnată din încărcături o poate pierde și nodul feroviar Reni – până la 5 milioane tone de materie primă din minereu de fier, expedit de furnizorii din Ucraina la combinatul metalurgic din Galați**”. Alte comentarii credem că sunt de prisos.

12. Problema școlilor naționale, deznaționalizate

Remarcam mai sus ușurința și nesăbuiința cu care Ucraina își creează în sudul Basarabiei probleme de tot felul, de pe urma cărora are doar de pierdut. Și ea, ca stat, și cetățenii săi, inclusiv cei de etnie română. La acest capitol, al problemelor, se înscriu și deciziile luate în anul trecut de către Ministerul Învățământului și Științei de la Kiev. Este vorba de ordinul nr. 461, despre care pomeneam mai sus, cât și de ordinul nr. 802, din 2 septembrie 2008, prin care este aprobat Regulamentul condițiilor de admitere la învățământul superior pentru anul 2009. Prin acest regulament, limba română este

Flori pentru memoria regretatului instrumentist basarabean Constantin Dimitriu, din partea nepotului său, Erik Dimitriu (foto stânga);

Monumentul în cinstirea sud-basarabenilor căzuți în primul război mondial, înălțat în perioada antebelică la Satul Nou, raionul Reni (foto dreapta)

exclusă dintre disciplinele școlare din sistemul de evaluare a cunoștințelor, pentru admiterea la studii superioare, inclusiv la specialitatea „limba și literatura română”! La această specialitate, la Universitatea din Cernăuți, bunăoară, în anul acesta abiturienții vor fi selectați numai pe baza cunoștințelor la „limba și literatura ucraineană” și la „istoria Ucrainei”. De necrezut, dar așa este!

Ne vom referi, în continuare, la cele două ordine ministeriale, profund discriminatorii în raport cu minoritatea românească, aici consemnând următoarele. De pe urma deciziilor de cel mai înalt nivel din sfera învățământului, statul ucrainean ar avea de pierdut și s-ar alege cu probleme grave atunci când etnicii români, căroră li se iau școlile naționale, ar întreprinde ceva cu adevărat eficient, capabil să redreseze situația. Ceva mai consistent decât Declarații și Scrisori Deschise, la care

am impresia că nimeni nu reacționează. Asta – pe de o parte. Pe de alta – atunci când românilor înjosiți și marginalizați din Ucraina le-ar lua apărarea măcar cineva din conducerea de vârf a Patriei lor istorice – România. În baza articolului 13 al Tratatului de Bază româno-ucrainean, semnat în 1997, adică absolut legitim.

Doar în aceste condiții încălcările flagrante ale drepturilor minoritarilor români din Ucraina în sfera învățământului ar putea să capete rezonanță și să nimească în atenția forurilor europene. Lucrul acesta se impune în mod imperios nu de azi, nici de ieri, mai ales în raport cu sudul Basarabiei, unde au mai rămas doar câteva școli cu limba de predare română. Ultimele, celelalte devenind mixte, cu vizibile tendințe de ucrainizare totală.

(Va urma)

La românii din Regiunea Odesa¹

date statistice

(continuare din numărul precedent)

Ion M. BOTOȘ

președintele URRdT „Dacia”, Apșa de Jos, Ucraina

ASOCIAȚIILE ROMÂNEȘTI DIN REGIUNEA ODESA

Asociația național-culturală a românilor din regiunea Odesa „Basarabia”

Președinte: Anatol Popescu

Sediu: localitatea Utkonosovka (Erdec-Burnu), Raionul Ismail; tel.+38050-600-14-46

Asociația național-culturală a românilor din raionul Belgorod-Dnestrovsc (Cetatea Albă) „Tiras”

Președinte: Ion Railian

Sediu: localitatea Crutoianovka, Raionul Belgorod-Dnestrovsc; tel.+38067-921-12-05

Asociația național-culturală a românilor din raionul Tatarbunar „Valul Lui Traian”

Președinte: Nicolae Moșu

Sediul: orașul Tatarbunar, Raionul Tatarbunar; tel.+38098-267-75-27

Organizația de tineret „Noua Generație a Europei” din raionul Reni

Președinte: Valentin Stroia

Sediu: orașul Reni, Raionul Reni

Filiale

Filiala regională Odesa a Alianței Creștin-Democrate a Românilor din Ucraina

Președinte: Petru Șchiopu

Filiala raională Sărata a Alianței Creștin-Democrate a Românilor din Ucraina

Președinte: Ștefan Pinteac.

¹ Ion M. Botoș președintele URRdT „Dacia”, Apșa de Jos, Ucraina, a participat în perioada 19-24 mai 2008, la prima parte a etapei a treia a monitorizării comune pentru respectarea drepturilor minorității naționale române din Ucraina, regiunea Odesa.

SITUAȚIA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ÎN LIMBA MATERNĂ pe școli în anul școlar 2007/2008, în regiunea Odesa¹

Raionul Ismail

	Localitatea	Nivel învățământ	Număr clase		Nr. elevi		Nr. profesori	Contact
1.	Komâșivka (<i>Kamâșovka</i> , <i>Hagi-Curda</i>)	Gradele I-III	23 clase:	19 clase cu predare în limba maternă	407	total 450	47	+380484145221 Director: Cocos Vera Ignatievna
				4 clase cu predare în limba ucraineană	43			
2.	Nova Pokrovka (<i>Pocrovca</i> <i>Nouă</i>)	Gradele I-II	9 clase:	7 cu predare în limba maternă	102	total 122	18	+380484146740 Director: Smokova Ana Stepanovna
				2 cu predare în limba ucraineană	20			
3.	Ozerne (<i>Oziornoe</i> , <i>Al. Averescu</i> , <i>Babele</i>)	Gradele I-III	39 clase:	toate cu predare în limba maternă	899	total 899		+380484149640 Director: Pascali Maria Stepanovna
4.	Utkonosivka (<i>Utkonosovka</i> , <i>I.Gh.Duca</i> , <i>Erdec-Burnu</i>)	Gradele I-III	27 clase:	23 cu predare în limba maternă	522	total 562		+380484149140 Director: Culava Ana Savelievna
				4 cu predare în limba ucraineană	40			

Raionul Chilia

	Localitatea	Nivel învățământ	Număr clase		Nr. elevi	Nr. profesori	Contact
1.	Dmytrovka (<i>Dmitrievka</i> , <i>Dumitrești</i>)	Gradele I-III	22 clase	toate cu predare în limba maternă	385	44	+380484337549 Director: Markova Lilia Alexandrovna
2.	Furmanivka (<i>Furmanca</i> , <i>Orman</i>)	Gradele I-III	17 clase	toate cu predare în limba rusă (limba maternă se preda ca materie de studiu, 2 ore/săptămână)	211		+380484338240 Director: Chiron Parascovia Nicolaevna Prof. limba română: Veronica Vasilevna Tricolici
3.	Priozerne (<i>Priozornoe</i> , <i>Ciamașir</i>)	Gradele I-III	11 clase	toate cu predare în limba maternă	212	25	+380484334440 +380484334406 Director: Maia Dimitrievna Cernobai
4.	Cernovnyi Yar (<i>Chitai</i>)	Gradele I-II	9 clase	toate cu predare în limba rusă (limba maternă ca materie de studiu obligatoriu, 2 ore pe săptămână la fiecare clasă)	85		+380484330440 Director: Pladuta Valentina Iliniscina Profesor limba română: Vera Trofimovna Celacu

Raionul Tatarbuniar

	Localitatea	Nivel învățământ	Număr clase		Nr. elevi	Nr. profesori	Contact
1.	Borysivka (<i>Borisovka</i> , <i>Borisăuca</i>)	Gradele I-III	14 clase	toate cu predare în limba maternă	270		+380484492233 Director: Comerzan Alexandru Dionisovici mob.: 80.98.244.70.90
2.	Glyboke, (<i>Glubokoe</i> , <i>Adâncata</i> , <i>Eschipolos</i>)	Gradele I-III	Învățământ în limba rusă, limba maternă – obligatoriu la toate clasele, câte 2 ore/săptămână (1 oră limba și 1 ora literatură)		152		+380484491251 Director: Panceva Tatiana Fiodorovna

¹ prin sintagma „limba maternă” din text se înțelege „limba moldovenească” folosită oficial în regiune, în fapt, limba română

Raionul Belgorod-Dnestrovskii (Cetatea Alba)

	Localitatea	Nivel învățământ	Număr clase		Nr. elevi	Nr. profesori	Contact
1.	Krutoiarivka (<i>Krutoiarovka, Moldovka, Vadeni-Moldova</i>)	Gradele I-III	17 clase:	toate cu predare în limba maternă	304	38	+380484955140 Director: Elena Boico

Raionul Arțiz

	Localitatea	Nivel învățământ	Număr clase		Nr. elevi	Nr. profesori	Contact
1.	Kamianske (<i>Kamenskoe Tașlâc</i>)	Gradele I-III	Învățământ în limba ucraineană. Limba maternă se studiază facultativ, câte 3 ore/săptămână, în grupe de 4 până la 8 elevi. În total, studiază limba română 20 elevi.		265		+38048454116 Director: Sandulski Vladimir Alexeevici; Profesor lb. română: Maria Gheorghievna Ionel

Raionul Reni

	Localitatea	Nivel învățământ	Număr clase		Nr. elevi	Nr. profesori	Contact
1.	Dolynske, (<i>Dolinskoe, Anadol</i>)	Gradele I-III	18 clase:	8 clase cu predare în limba maternă	143	total 37	+380484032340 Director: Lungu Valentina Nicolaevna
				10 clase cu predare în limba rusă	207		
2.	Limanske (<i>Limanskoe, Frecăței</i>)	Gradele I-III	20 clase:	16 cu predare în limba maternă	325	total 411	+380484034222 Director: Galateanu Sena Alexeevna
				4 cu predare în limba rusă	86		
3.	Novosilske (<i>Novoseliskoe, Satu Nou</i>)	Gradele I-III	18 clase:	14 clase cu predare în limba maternă	510	total 558	+380484039240 Director: Vranceanu Nadejda Petrova +380484039368 (acasă)
				4 clase cu predare în limba ucraineană	48		
4.	Orlivka (<i>Orlovka, Cartal</i>)	Gradele I-III	22 clase:	20 cu predare în limba maternă	418	total 446	Director: Lupu Elena Gheorghievna Director adjunct, profesor limba română: Mila Staicu
				2 clase cu predare în limba rusă	28		
5.	Plavni (<i>Barta</i>)	Gradele I-III	13 clase:	toate cu predare în limba maternă	285	total 285	+380484035240 Director: Chiosea Gheorghii Petrovici, mob. 8067.913.00.31

Raionul Sarata

	Localitatea	Nivel învățământ	Număr clase		Nr. elevi	Nr. profesori	Contact
1.	Starosilea (<i>Staroselie, Frumușica Veche</i>)	Gradele I-III	21 clase:	10 clase cu predare în limba maternă	128	total 284	+380484851213 Director: Robu Evghenia Vasiliievna
				11 clase cu predare în limba ucraineană	156		
2.	Novoselivka (<i>Novosiolovka, Satu Nou</i>)	Gradele I-III (Școală + liceu)	20 clase:	18 cu predare în limba maternă	349	total 473	+380484852240 Director: Strat Nelea Grigorievna
				6 clase cu predare în limba ucraineană	105		
				1 clasă cu predare în limba rusă	19		
3.	Mineailivka (<i>Meneailovka, Mangea, Aninoasa</i>)	Gradele I-II	16 clase:	13 clase cu predare în limba maternă	211	total 247	+380484859230 Director: Dicusar Ivan Dmitrievici
				3 clase cu predare în limba ucraineană	36		

O colaborare transfrontalieră de durată ce leagă Ujgorod de Satu Mare și Baia Mare

Adrian MARCHIȘ

Reporter: La aproape douăzeci de ani de colaborări științifice, Muzeul Județean Satu Mare a încheiat pe acest an la Ujgorod, în Ucraina, noi contracte cu specialiștii Universității Naționale.

Principalele obiective stabilite se concentrează pe

Dr. Viorel Ciubotă, directorul Muzeului Județean Satu Mare, dr. Vasile Marina, prorectorul Universității Naționale din Ujgorod, Ucraina și dr. Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „PETRE DULFU” BAIA MARE COOPTATĂ ÎNTR-UN PROIECT ROMÂNNO-UCRAINEAN

Gheorghe PÂRJA

În ședința comună a reprezentanților Universității Naționale din Ujgorod (rector dr. Micola Veheș, prorector dr. Vasile Marina) și ai Muzeului Județean Satu Mare (director general dr. Viorel Ciubotă) s-a convenit ca, pentru impulsivizarea acordului bilateral din anul 2006, să coopteze din acest an ca partener din județul Maramureș - Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” din Baia Mare, director dr. Teodor Ardelean, care se obligă să respecte acordul inițial. Pentru anul în curs, părțile română și ucraineană au convenit următoarele: cercetarea comună în teren a românilor și volohilor din Transcarpatia și a ucrainenilor din Satu Mare și Maramureș: organizarea a două sesiuni științifice. Cercetări arheologice în teren și săpături comune în regiunea Transcarpatia în județele Maramureș și Satu Mare. Săpături și sondaje la Mala Kopanya, Biserica Albă, Aradonva, Lazuri, Medieșul Aurit, Călinești-Oaș, Halmeu. De asemenea, s-a convenit publicarea următoarelor lucrări în comun: catalogul româno-ucrainean bilingv al cărții vechi slave și românești a Bibliotecii Universității din Ujgorod, catalogul bilingv al manuscriselor de la Biblioteca Universității Naționale, monografia de popularizare a localității Mala Kopanya, precum și volumul III din relațiile româno-ucrainene - istorie și contemporaneitate. Proiectul româno-ucrainean, semnat miercuri, 28 ianuarie, la Ujgorod, continuă o serie de cercetări comune care au dus la mai buna cunoaștere a istoriei din bazinul Tisei. Parteneri media: „Graiul Maramureșului” și Radio România Actualități.

Graiul Maramureșului, 3 februarie 2009

continuarea cercetărilor de teren în comunitățile de volohi, vorbitoare de limba română din satele regiunii Transcarpatia, a cercetărilor arheologice din comuna Malaia Kopania, cel mai mare șantier arheologic din arealul dacic, dar și din județele Satu Mare, la Medieșul Aurit, Lazuri sau Halmeu.

De asemenea, se are în vedere editarea în trei limbi a două cataloage de carte veche și manuscrise, precum și organizarea de sesiuni științifice comune cu cercetători din Satu Mare și Ucraina. În parteneriatul din acest an, alături de Muzeul Județean Satu Mare, face parte și Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” din Baia Mare, reprezentată de directorii instituțiilor, domniile Viorel Ciubotă și Teodor Ardelean.

Viorel Ciubotă: Trebuie să ridicăm această colaborare bună pe care am avut-o întotdeauna, la un nivel mai înalt, deoarece partea ucraineană a fost de acord să cooptăm și alți parteneri din România, care doresc să participe la acțiunile noastre și anume Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”. Împreună cu Universitatea Națională din Ujgorod vom întreprinde acțiuni care vor constitui cercetări etnografice, istorice, arheologice.

Teodor Ardelean: Este deosebit de onorant pentru mine ca director al Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” din Baia Mare să fiu cooptat în acest parteneriat cultural bilateral, româno-ucrainean, un parteneriat deosebit de prestigios, care deja a avut produse culturale ce nu au seamăn în relațiile dintre cele două țări și la care am fost invitați să participăm și noi, tocmai pentru a da un impuls, un sprijin și pentru a

închea lucrări care să poarte girul unei instituții de specialitate din lumea cărții.

Abia acum simt ce dor aveau Iorga sau Hașdeu, cei care au adunat documente, când vedeau că lângă ei aveau de găsit așa un tezaur care nu este exploatat pe deplin nici în ziua de azi.

Reporter: România este înconjurată de români?

Teodor Ardelean: Da, tot vorba lui Iorga, iar noi avem obligația ca pe acești români să-i ținem aproape, mai ales că ei au meritul de a se fi păstrat în condiții vitrege.

Vasile Marina, prorector al Universității Naționale din Ujgorod, român la origine, din Strâmtura, regiunea Transcarpatia: „Eu o văd ca o colaborare exemplară în pofida relațiilor tensionate care au existat între autoritățile centrale. Colaborarea noastră a fost întotdeauna extraordinară. O reușită foarte mare a fost menținerea relațiilor pe care le-am stabilit în tinerețe cu Radio România, care ne-a acordat un sprijin extraordinar în popularizarea activităților noastre, cu instituții din județul Maramureș și Satu Mare, apoi se adaugă și interesul științific și patriotic.”

Interviu cu domnul profesor Vasile Marina, prorectorul Universității Naționale din Ujgorod (Ucraina)

Adrian MARCHIȘ

Reporter: Pe Vasile Marina l-am cunoscut în toamna anului 1992, la doar câteva săptămâni după ce am fost angajat la Radio România Actualități, corespondent pentru Maramureș și Satu-Mare.

Eram la mănăstirea Rohia, la prima întâlnire a membrilor fundației Steinhardt. Profesorului Marina, din Strâmtura de peste Tisa, i-am smuls un interviu în calitate de președinte al Asociației social-culturale „George Coșbuc” a românilor din Transcarpatia. Au urmat apoi repetate întâlniri, fie la Sighetu Marmației, fie la Ujgorod, unde era profesor, fie în satele românești cu

prilejul numeroaselor cercetări etnografice, etnologice sau arheologice, organizate de Muzeul Județean Satu Mare.

În toamna anului 1997, împreună cu Vasile Marina, care era și unul din specialiștii Institutului de cercetări carpatice, am descoperit primii volohi, primele comunități vorbitoare de limbă română din satele Mircea și Poroșcovo, de pe granița cu Slovacia și Polonia. Meritul deosebit în descoperirea volohilor îl are soția sa Domnica, cea care a stat de vorbă cu femeile volohe în bazarul din Ujgorod.

Zilele trecute, la semnarea proiectelor pentru acest an între Muzeul Județean Satu Mare, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” și Universitatea din Ujgorod l-am găsit pe profesor Vasile Marina pe funcție de prorector al instituției.

Cum sunteți privit în această ipostază, pe această funcție înaltă, academică, român fiind la origine, de către ceilalți colegi din universitate, domnule Marina?

Vasile Marina: Când nu dai din coate și se pare absolut firesc. Nu întâmpin nicio dificultate în colaborarea cu colegii.

Reporter: Câți studenți frecventează cursurile universității?

Vasile Marina: Universitatea are 15.000 de studenți, cam 10% din populația orașului Ujgorod. Există toate facultățile clasice, începând cu istoria, religia și terminând cu medicina.

Reporter: Mai aveți secție în limba română? Aveți studenți din satele românești din dreapta Tisei?

Vasile Marina: În ultimii ani,

Adrian Marchiș, Viorel Ciubotă, Simona Alexiu, Gheorghe Pârja, Vasile Marina, Liuba Horvath, Teodor Ardelean (Foto: Adrian Maghiar)

în baza colaborării dintre Ministerul Învățământului din Ucraina și Ministerul Educației din România, studenții noștri au posibilitatea să-și continue studiile fie în România, fie în Republica Moldova.

Fenomenul despre care vă vorbesc este că, în ultimii ani, mulți studenți aleg să rămână în Ujgorod. Mă bucură în schimb faptul că vin copii bine pregătiți la facultate.

Reporter: Știu că dumneavoastră ați terminat facultatea la Chișinău...

Vasile Marina: Am terminat școala la Strâmtura, școală moldovenească pe vremuri. În satul nostru nu

prindeam canale de televiziune ucrainene sau rusești, ci doar pe cele românești. Prima carte în limba rusă am citit-o prin anul II de facultate. După audierea emisiunilor în limba română, la primul seminar la care am luat cuvântul, cu accentul meu de maramureșean, toți colegii moldoveni mi-au reproșat că am ocupat locul unui student moldovean. Am absolvit universitatea de la Chișinău cu note maxime, iar pe copiii mei îi sfătuiesc să învețe și limba ucraineană și limba română.

Reporter: Domnule profesor Vasile Marina, mulțumim foarte mult și vă dorim succes!

De la românii din Serbia (1)

Dr. Constantin MĂLINAȘ

La Alba Iulia, în seara zilei de 1 Decembrie 2008, întâlnire la Hotel „Transilvania” cu Domnul Ion Cismaș, Președintele Comunității Românilor din Serbia, pe care îl invit la o discuție, ce urmează a se publica în revista „Familia Română”. Așadar, despre frământările actuale la românii din Serbia, care nu sunt puține:

— Comunitatea Românilor din Serbia este Asociație civică de interes obștesc pentru apărarea strategică a intereselor elementare ale minorității naționale române din Serbia. După schimbările tectonice, care au avut loc în spațiul ex-iugoslav, tinerii de atunci, care au fost foarte activi în perioada interbelică în cadrul Partidului român, care a luat ființă; în cadrul partidului român a lui Mocioni și a predecesorilor noștri, din această linie de continuitate în diferite perioade istorice și în cadrul diferitelor state, care s-au schimbat în acest spațiu geografic, unde trăiesc românii din Serbia, practic, am spus, după schimbările, care au avut loc în spațiul ex-iugoslav, s-a venit cu ideea, de a se reînființa Comunitatea Românilor din Serbia. Dar de această dată, nu ca partid, ci ca asociație civică, având misiunea să apere interesele românilor!

În platforma de program, stabilită în anul 1991, s-au luat acele deziderate importante, care au stat cândva la baza organizării românilor în cadrul Imperiului austro-ungar, mai apoi în cadrul Regatului sârbilor, croaților și slovenilor și apoi în cadrul Regatului iugoslav. Odată cu anul 1944 au fost desființate aceste formațiuni, care s-au ocupat de problemele emancipării și prezervării românilor din Serbia. Ideea de atunci a fost, vă repet ca să înțelegeți, constituirea Comunității românilor din Serbia, care a avut drept scop continuarea luptei politice de a redobândi drepturile, pe care le-am avut cândva. Astfel, ideea principală a fost încadrarea în Comunitatea Românilor din Serbia a tuturor enclavelor românești din spațiul ex-iugoslav, cum sunt istroromânii, aromânii și grupările lor, meglenoromânii, fărșeroții, a populației din răsăritul Serbiei, respectiv din zonele Timoc, Pomoljje, valea dreaptă a Moravei, valea dreaptă a Dunării... Din păcate, nu s-a reușit, pentru că Iugoslavia s-a destrămat și practic Comunitatea Românilor din țară a continuat activitatea în cadrul statului federal, apoi în cadrul statului unional Serbia și Muntenegru, astăzi în cadrul Republicii

Serbia. Vedeți, dacă facem o retrospectivă, românii din acest spațiu de sud-vest al poporului român, au trăit în nouă state în timp de o sută de ani, iar până nu demult au fost și unii bătrâni, care au trăit încă din timpul Imperiului austro-ungar, nu și-au schimbat domiciliul niciodată, dar de nouă ori și-au schimbat cetățenia.

— *De parcă lumea s-ar fi învățit în jurul lor, de parcă ei ar fi fost cu adevărat centrul stător și lumea marginea umblătoare!*

— Este o ironie a vieții. Însă pe noi ne interesează problemele, cu care se confruntă acum românii, sau comunitatea națională română din Serbia. Desigur, că trebuie să spun un lucru, drepturile, nu se moștenesc, ele practic se cuceresc! Printr-o luptă permanentă cu autoritățile, pentru că în acest spațiu ex-iugoslav au existat de-a lungul timpului probleme esențiale, privind drepturile elementare ale minorității naționale române. Aceste drepturi nu au fost niciodată respectate în istorie, la adevărații parametri, pe care i-am avut practic în baza Declarației Națiunilor Unite, a convențiilor internaționale, mai recent a Convenției europene a drepturilor omului și implicit a minorității române. Pot spune că uni-

ca asociație, care a persistat timp de aproape două decenii este C.R.S., ea încearcă să refacă conștiința de neam, în al doilea rând, păstrarea spiritualității românești în acele sectoare de activitate cum sunt: învățământul, biserica, cultura... Reușim parțial din motivul că noi în ultima vreme ne confruntăm cu două probleme de fond.

Problema esențială este că noi, cei de la C.R.S., insistăm față de autoritățile de stat sârbe, față de Patria mamă, față de comunitatea internațională, ca drepturile minorității naționale române să fie recunoscute pe întreg teritoriul Republicii Serbia. Ce înseamnă aceasta? Înseamnă că noi beneficiem de anumite drepturi numai în Voivodina, respectiv la nordul Dunării. Iar în sudul Dunării grupul etnic Vlah, care până nu demult au fost considerați deci grup etnic vlah, acum, când noi am început procesul de înființare a filialelor noastre în Serbia de răsărit, a redeșteptării în această zonă, anumiți indivizi, că nu pot să-i numesc altfel, care au crescut în cadrul mișcării democratice cu sediul la Zaiecin, conduse de Dimitrie Crăciunovici, ajutat de C.R.S., se trezesc că nu mai sunt români, ci sunt vlahi sau valahi. Ei cer drepturi elementare pentru minoritatea națională vlahă. Este un lucru, pe care noi nu îl vom recunoaște niciodată, pentru că practic această populație romanică din Serbia de răsărit este o ramură distinctă a poporului român, vorbim aceeași limbă, au aceleași obiceiuri, deci avem aceeași origine.

— *Ce trebuie să înțelegem din această dispută pe etnonime?*

Ion Cismaș de vorbă cu Constantin Mălinaș (stânga), Alba Iulia, 1 Decembrie 2008

— Noi românii trebuie odată să înțelegem, oriunde ne-am găsi, că nu suntem un popor care se divide și creează alte popoare, ci suntem la origine români, indiferent de denumirile provinciale... Nu-s conștienți cei care încearcă să dividă poporul român în moldoveni, valahi și așa mai departe. Sunt doar denumiri istorice, sau denumiri regionale. Limba noastră comună este limba română și aicea putem să spunem că la baza identificării unei minorități naționale stă limba, stă tradiția și stă originea, indiferent cum ne-am numi, olteni, maramureșeni, ardeleni, munteni, noi facem parte din civilizația poporului român. Asta este problema cheie în primul rând în Serbia, pentru că insistăm asupra acestui fapt, că nu putem să ne dividem în două minorități naționale. Iar

Doi lideri ai românilor timoceni, Dusan Parvulovic, Alexandru Boian

în altă ordine de idei, minoritatea națională română este deja recunoscută în Serbia și nu avem decât să încercăm să unificăm aceste forțe, să aducem pe acești fii rătăciți la flamura civilizației române și să înțeleagă că numai în felul acesta pot realiza drepturile lor elementare în Serbia, dacă se declară români.

A doua problemă cu care ne confruntăm este recunoașterea Bisericii Ortodoxe Române în cadrul legilor statului laic sârb, ca Biserică autonomă și canonică. Noi, cei de la C.R.S., suntem primii care au inițiat în Platforma noastră de program reînființarea Episcopiei tradiționale a românilor din Serbia și suntem cei care ne confruntăm cu autoritățile de stat pentru a recunoaște, în baza legii cultelor, Biserica Ortodoxă Română din Serbia. Am reușit, așadar, ca în Parlamentul Voivodean, să fie adoptat amendamentul, prin care acest parlament provincial recunoaște Biserica Ortodoxă Română din Serbia, iar acest amendament a fost înaintat mai departe de către Parlamentul Voivodean și de Comunitatea Românilor din Serbia către p. R. de la Belgrad, pentru a încadra în legea cultelor recunoașterea Bisericii Ortodoxe Române din Serbia. Problema se pune în felul următor: cele două biserici surori, cele două Patriarhii, nu au găsit încă soluția adecvată, pentru a se implica în soluționarea acestei probleme. Pe de altă parte avem problema, care o duce minoritatea română din Serbia, față de autoritățile de stat, cum este Ministerul Cultelor, guvernul de la Belgrad, ca să recunoască în baza legii Biserica Ortodoxă Română din Serbia. Eu spun cu toată responsabilitatea că bisericile noastre zidite, pe care le avem în nordul Dunării sunt mai vechi decât stătalitatea poporului sârb.

— *Cât de veche...*

— În aceeași ordine de idei, vreau să spun că noi ca popor, ne-am născut creștini și am avut primele episcopii după perioada aureliană în acest spațiu istoric, unde trăim, în nordul și sudul Dunării. Despre asta vorbesc vestigiile și vorbește istoria bisericii ortodoxe, sau istoria bisericii în general, istoria creștinismului.

— *Ce obiectează autoritatea sârbă, ca să nu recunoască Episcopia românească de la Vârșeț?*

— Pentru că în primul rând este o problemă istorică din cadrul Imperiului austro-ungar. Sârbii, care au venit la 1690 în spațiul unde noi locuim, aduși de Împăratul Leopold I, practic le-au dat puterea pe linie ierar-

hică bisericească. Și încearcă aceasta, indiferent de despărțirea ierarhică, din timpul lui Andrei Șaguna, să o păstreze. Și până astăzi nu se pot împăca cu această problemă, că noi ierarhic am ieșit din cadrul B.O.S.

— *De fapt, dincolo de tradiția canonică, aceasta este o realitate!*

— Asta este una din probleme! A doua este problema că în Serbia de răsărit, între valea dreaptă a Moravei și valea stângă a Timocului se găsesc aproape două sute de localități, cărora, prin recunoașterea Bisericii Ortodoxe Române din Serbia, ar trebui să le fie recunoscute și lor drepturile religioase.

— *Și ele ar ieși de sub jurisdicția sârbească!*

— Ar ieși de sub jurisdicția ierarhică a Bisericii Ortodoxe din Serbia. Astea sunt problemele de fond. Pot spune că am încercat în diverse situații, pe plan intern, pe plan extern, pentru a elucida aceste probleme, care sunt foarte puțin cunoscute și de București, de anumite structuri. Pentru că nu putem spune că diplomația română nu cunoaște cu ce ne confruntăm, dimpotrivă, diplomația română este la curent cu tot ceea ce ni se întâmplă!

— *Dar cine nu cunoaște, nu dă atenție, nu ajută?*

— În schimb, clasa politică românească pot spune că nu cunoaște că există români băștinași și în afara fruntariilor patriei mame! Dar este o problemă a partidelor politice!... În soluționarea problemelor minorității naționale române intervine acest factor: pe plan bilateral, după semnarea acordului din 2002 privind minoritățile, nu s-a întreprins nimic, nici o măsură. Diplomația sârbă și clasa politică de la Belgrad nu doresc să se pună în practică aplicarea acestui acord. Din 2002 și până în momentul de față nu am avut nici o întâlnire a Comisiei bilaterale pe probleme de minorități între Serbia și România.

— *Dar... s-a format comisia?*

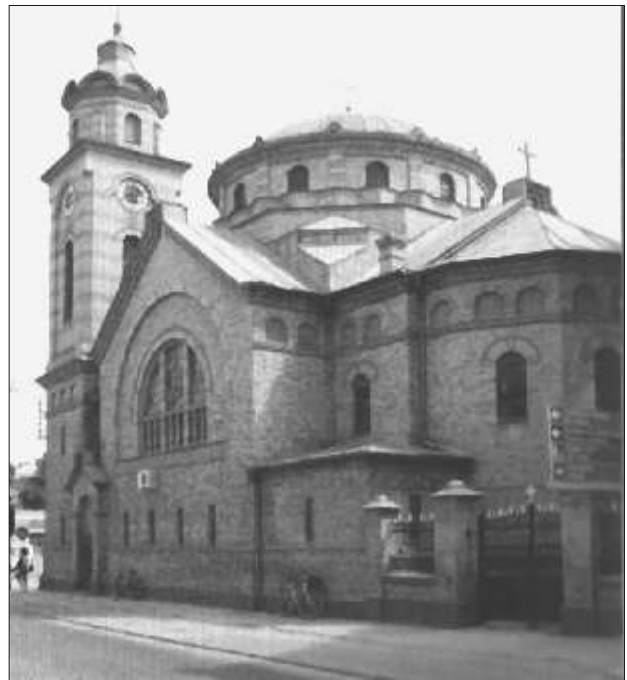
— De multe ori s-a încercat. Practic, discuțiile s-au purtat doar pe marginea acestei probleme. Noi cunoaștem că de fiecare dată partea sârbă a zis că încă nu e momentul să discutăm această problemă sensibilă a celor două minorități naționale din România și Serbia. Din acest motiv, noi cerem aplicarea principiului de reciprocitate în relațiile bilaterale, privind drepturile minorităților naționale române în Serbia și sârbă în România. Pentru că numai în felul acesta putem, în baza unui acord bilateral, care trebuie refăcut și reinnoit, să soluționăm aceste probleme. Încât Comisia bilaterală...

— *Care nu există!*

— Care nu există deocamdată, dar au fost încercări din 2002 și până astăzi... cred că tergiversarea aceasta va duce la un colaps în relațiile dintre cele două țări, în ce privește minoritățile naționale! Deci, acestea sunt problemele, care acum le avem pe ordinea de zi și care necesită soluționare urgentă!... În acest context, noi insistăm asupra aplicării principiului de reciprocitate în relațiile bilaterale.

— *Ați încheiat, Domnule președinte, niște protocoale politice. Dacă bine am înțeles, ați încheiat o frăție electorală cu Partidul democrat?*

— Da! Noi am încercat ca să ajungem la o unitate națională... și am avut discuții și cu aceste formațiuni

*Sediul Episcopiei Ortodoxe Române
de la Vârșet, Serbia*

artificiale vlahe, de a găsi o soluție în direcția unirii forțelor noastre, pentru a participa la alegerile din Serbia. Din păcate, frații din sudul Dunării au încercat să tragă de timp și nu au acceptat să apară pentru prima dată în istorie, singuri, la alegerile din Serbia. Astfel, că noi românii din nordul Dunării, am devenit constrânși să găsim, prin intermediul C.R.S., o formațiune politică de orientare europeană, care înțelege, care sunt problemele noastre. Astfel că am semnat un protocol de colaborare cu Partidul democrat al președintelui Tadic, din motivul că noi C.R.S. suntem asociație de interes obștesc pentru apărarea și promovarea drepturilor minorității naționale române. Astfel că, în baza protocolului semnat, prin care Partidul democrat se angaja să apere drepturile politice ale românilor din Serbia, am semnat ulterior acordul de participare la alegeri. Prin el, Partidul democrat ne asigură în zonele populate de români, consilieri și parlamentari, în baza rezultatelor pe care noi le vom obține la alegeri.

— *Corect! Proporțional și procentual! Dacă ieșea procentul necesar!*

— Pragmatismul C.R.S. a fost verificat, astfel că în majoritatea comunelor populate de români avem consilieri români în adunările populare și în Parlamentul republican avem un deputat, care în baza acestui protocol reprezintă interesele minorității naționale române din Serbia.

— *Deci, cam câți consilieri ar fi?*

— Noi avem în jur de 30 de consilieri în toate comunele populate de români...

— *Dintr-un total de aproximativ?...*

— De pildă, comuna Vârșet are 45 de consilieri, dintre care șase sunt români... În schimb, frații noștri din sudul Dunării, pe care i-am rugat să mergem singuri, dar împreună, la alegeri... au mers singuri, ei cu ei! Au mers

în varianta minorității artificiale vlahă la aceste alegeri și n-au reușit.

— *Au intrat 12 consilieri locali, atâta au reușit!*

— Eu vorbesc de alegerile, care au avut loc la nivel republican, la nivel provincial. Alegerile locale au un cu totul alt caracter. Trebuie să facem distincție între alegerile locale, cele provinciale și cele cu caracter republican.

— *Votul lor la republicane unde a mers? Aveau cam 40.000 de voturi!*

— *Votul lor a mers!* Conform sistemului electoral majoritar, care este în Serbia, doar partidele politice au dreptul de a participa la alegeri. Și deci au nevoie de zece mii de voturi de susținere, verificate la tribunalele locale, pentru a participa la alegeri... Dacă ar fi obținut măcar 10.000 de voturi, intra un parlamentar, conform pragului electoral din Serbia... în schimb, au avut zece mii de semnături. Vă divulg un secret acum, aproape șase mii de semnături au fost colectate din nordul Dunării, din teritoriul unde noi locuim. Pentru că aceste formațiuni artificiale vlahă nu au reușit să strângă decât două mii și ceva de voturi, ceea ce este puțin, pentru a trece pragul electoral.

— *Ce denotă...*

— Asta denotă o dată în plus, că dacă nu ne unim forțele și dacă nu încetează acest proces de vlahizare a românilor – pentru că noi suntem acuzați de procesul invers, de românizare a vlahilor...

— *Cine vă acuză?*

— Statul sârb ne acuză, adică anumite forțe retrograde de la Belgrad ne acuză, că încercăm să impunem românilor de acolo că sunt români. Este o ironie! Considerăm că ar trebui să ne lase în pace, pentru că este dreptul nostru constituțional și nu numai, este vorba de dreptul internațional, este vorba de toate argumentele noastre istorice, care denotă că suntem o singură minoritate națională română în Serbia, indiferent de numirile, care ni le atribuie.

— *Domnule Președinte! Acum vă rog să ne spuneți cum a fost percepută această Rezoluție nr. 1632, unde C.E., prin raportul Hermann, parlamentar european, folosește termenul mixt de vlahi/români? El a făcut o îmbinare foarte interesantă! Eu am găsit Rezoluția 1632 pe internet, rezoluția e bună, dar cum e percepută și pusă în aplicare de autoritățile sârbe, că le dă temă de casă!*

— O să vă spun un lucru esențial și anume că Rezoluția 1632, sub aspectul analizei comunității românilor din Serbia, este o reușită, dar parțial! Pentru că trebuia să dispară definitiv etnonimul de vlah. Însă, dacă judecăm ce înseamnă bara oblică, nu este decât un semn al legalității. Noi am încercat în anii 2000 și 2001, am dus o luptă foarte neplăcută cu autoritățile de stat sârbe, pentru că atunci am cerut ca în recensământul, care urma, să existe această formulă de român/valah. Și nu s-a acceptat aceasta, dar putem spune că am reușit să stopăm aproape un an de zile recensământul, pentru că practic noi am efectuat un recensământ în această zonă. Și 217.000 s-au declarat români în Serbia. În Timoc s-au declarat 4.200 români. Această cifră am înaintat-o fos-

tului Minister al drepturilor omului, dar practic nu au recunoscut-o. Și așa am apărut pentru prima dată la un recensământ cu două rubrici, de român, sau vlah... La toate recensămintele anterioare, aplicate în Serbia, nu a existat minoritatea vlahă.

— *Da, așa este, am aici istoricul problemei!*

— Biroul informativ sârb de odinioară a recunoscut grupul etnic vlah, deci nu minoritatea. Ca în 2002 să apară pentru prima dată la recensământ minoritatea națională vlahă... Am participat activ în discuțiile cu domnul Hermann și am fost ultimul, care s-a întâlnit cu domnul Hermann la Belgrad, înainte de plecare, în baza platformei lui.

— *Ce ziceți de cazul părintelui Alexandru Boian. E plin internetul!*

— Eu v-am spus că în platforma noastră program am fost primii, care am ridicat problema Bisericii Ortodoxe Române din Serbia, primii care am cerut drepturi religioase pentru românii din sud-estul Serbiei, din Valea Timocului, am cerut în sensul ridicării Vicariatului de la Vârșet la Episcopie, revenirea la drepturile noastre istorice. Deoarece noi, până în 1849 am avut episcopiile noastre.

— *Ce facem cu părintele Boian, că este caterisit. Primarul sârb din Malainița a chemat armata sârbă împotriva lui!*

— Nu este adevărat, să nu exagerăm. Să vorbim de cine a fost caterisit.

— *De Biserica Ortodoxă din Serbia.*

— Dar Biserica Ortodoxă din Serbia este autocefală, iar Biserica Ortodoxă Română din Serbia este de asemenea autocefală. Părintele Boian a fost hirotonisit de către Biserica Ortodoxă Română. Dacă el nu aparține Bisericii Ortodoxe din Serbia, cum poate el să fie caterisit...

— *Au făcut-o! Cu cinci capete de acuzare!*

— Știu! Veți citi în gazeta noastră „Cuvântul românesc”, că respingem toate aceste capete de acuzare... Veți vedea aici, că am acordat pagini întregi părintelui Boian! Iată, vă ofer colecția gazetei noastre.

— *Dar uitați ce mai aflu eu de pe Internet. Despre abecedare românești, confiscate de poliție pe valea Timocului?*

— Nu cunosc problema. Noi tipărim abecedare românești, pentru școlile românești, cine vrea abecedare, poate să le aibă și de la noi...

— *Dar vama sârbă le oprește pe cele din România!*

— Problema e vama! E vorba de o lege veche, din 1984, care interzice introducerea, importul de cărți.

— *Păi e o lege medievală atunci!*

— Medievală! „Dura lex, sed lex”. Dar trebuie să știți că avem creșe, grădinițe, școli primare, școli secundare, școli de educatoare, de învățători în limba română, în Voivodina. Cerem aceleași drepturi și pentru românii din Serbia de răsărit, cei care se declară români. Noi pentru vlahi nu putem să asigurăm abecedare, pentru că nu recunoaștem și nu cunoaștem limba vlahă.

— *Acum, aș dori să vă întreb câteva chestiuni*

punctuale. De pildă, Mihailo Mihailovici, român, a fost dat afară de sârbi?

— A fost redactorul gazetei „Vorba noastră”.

— *Mai e redactor tot acolo? Am citit revista. E scrisă într-o limbă română foarte defectuoasă!*

— Pentru că ei nu cunosc limba română, pe valea Timocului, nu au școli! Nici nu vor să perfecționeze cadrele.

— *Dar parcă au fost cursuri de perfecționare pe la Turnu Severin?*

— Sunt cursuri în permanent organizate de Institutul Cultural Român. Și de alte instituții ale Patriei mame. Însă foarte mulți vin acolo, care nu au ce căuta! Iar cei, care trebuie să meargă, nu merg.

— *Dar cine-i selectează?*

— Se rezolvă în plan local... E o problemă, care trebuie strategic să o abordăm, deoarece sunt prea multe dezinformări... Iar presa încearcă să ridice praf, necunoscând problemele, cu care ne confruntăm ca minoritate națională în Serbia.

— *Acum, vă rog ceva despre Agenda de priorități 2009 a dumneavoastră.!*

— C.R.S. va schimba platforma de program, pentru că vom încerca să abordăm în mod mai consistent problema minorității naționale române din întreaga Serbie. Încercăm să ne refacem și material... Pentru că, probabil nu cunoașteți, noi, C.R.S. am avut proprietățile noastre colective, fundațiile noastre. Astfel, dorim să reînființăm fundațiile noastre, să construim centre de educație și instrucție națională, veți vedea în ziarul nostru central. Desigur că nu vom uita dezideratele noastre pe întreg teritoriul Serbiei, recunoașterea minorității naționale române, recunoașterea Bisericii Ortodoxe Române din Serbia, refacerea legii cultelor, refacerea conștiinței de neam, prezervarea valorilor folclorului nostru, restaurarea școlilor noastre, a caselor naționale. Ducem o luptă pentru retrocedarea proprietăților, care au aparținut minorității române. Acestea sunt unele din planurile noastre de viitor în perioada ce urmează.

— *Cum socotiți, ce ar trebui făcut din țară pentru dumneavoastră, sentimental și financiar.*

— Cred că un mesaj și un apel spre autoritățile de stat ale patriei mame: să încerce ca în relația bilaterală să pună respectarea principiului de reciprocitate. Și respectarea în baza dreptului intern, mai ales că avem acum Rezoluția 1632, ca să o implementăm.

— *Programe pe țintă? Partea sârbă este chemată de rezoluție să inițieze programe pe ținta minorităților. S-a inițiat ceva?*

— Ținta este în primul rând implementarea drep-
turilor.

— *Aveți unele proiecte, ținte?*

— Avem pe domenii.

— *Dacă mâine sârbii v-ar întreba, domnilor români din Serbia, către ce să vă direcționăm niște bani, ce țintă ați indica?*

— Depinde de hotărârea adunării generale a C.R.S., care se ține, conform tradiției, pe 24 ianuarie 2009, unde se vor stabili țintele pe anul 2009 și prioritățile pe patru ani... Cam 90% din cele stabilite le și realizăm, pe parcursul unui an, școli, biserici. Acum pentru prima dată construim un Centru instructiv-educativ la Straja, la 20 km de Vârșet, cu ajutorul Departamentului pentru românii de pretutindeni de la București, care ne-a ajutat să cumpărăm terenul. Restaurăm clădiri acolo și mai construim câteva clădiri, pentru a perfecționa români din toată Serbia în diverse scopuri de educare a cadrelor. Putem spune că am avut sprijin din partea Departamentului în ultimii patru ani, pe măsura posibilităților, pentru a fi mulțumiți de ceea ce am realizat cu Patria mamă. Noi, din punct de vedere cultural, suntem o Românie în miniatură, avem cele mai multe manifestări, cum nu au celelalte șase minorități din Voivodina, chiar acum urmează „Colindele neamului”, la care vin peste 1.200 de colindători, pentru a reface tradiția, care 40 de ani a fost interzisă... Avem festivalul fanfarelor din Banat, ceva unic în spațiul geografic românesc. Și altele, multe!

— *Vă mulțumesc, Domnule președinte Ioan CIS-MAȘ și am dori, împreună cu domnul redactor șef dr. Teodor ARDELEAN, care era aici mai înainte, să lansăm, chiar în Serbia, revista „Familia Română”, ar fi posibil? Să ducem acolo vreo 200 de exemplare!*

— Vă invităm cu mare plăcere chiar să veniți și să vedeți, care sunt locurile noastre de apostolat! Să vedeți că nu suntem păsări fără cuiburi! Avem sediile noastre, avem școlile noastre, avem casele noastre naționale. Cu ajutorul Patriei mame, România, majoritatea le-am restaurat. Să veniți și să vedeți cum trăim național românește, că nu suntem numai un neam, care știe să cânte și să joace, dar suntem și luptători pentru drepturile elementare ale românilor de acolo.

Românii de la sud de Dunăre, din Bulgaria

Paula RUS

Alături de românii care trăiesc în România, poporul român, numără încă 9-10 milioane peste hotare, numărul lor fiind în creștere după intrarea României în Uniunea Europeană. Aceștia au trăit și trăiesc în comunități mai mult sau mai puțin numeroase.

În afara granițelor țării, situația românilor este diferită de la o țară la alta, mergând de la persecuții (Grecia, Ucraina, Serbia) până la dezvoltare liberă (SUA, Australia, Canada).¹

Prezentul articol își propune să aducă la cunoștință câteva informații istorice, geografice și sociale referitoare la comunitatea românească din Bulgaria, o mică parte a romanității balcanice sau orientale, dar și problemele cu care se confruntă această minoritate românească și obligațiile ce-i revin statului român și bulgar pentru sprijinirea ei în păstrarea conștiinței naționale, a limbii, a culturii române.

Răspândiți în întreaga Peninsulă Balcanică și transbalcanică, Eminescu evocă marea „unitate etnică” a românilor: „Nu există un stat în Europa orientală, nu există o țară de la Adriatică până la Marea Neagră care să nu cuprindă bucăți din naționalitatea noastră. Începând de la ciobanii din Istria, de la morlacii din Bosnia și Erțegovina, găsim pas cu pas fragmentele acestei mari unități etnice în munții Albaniei, în Macedonia și Tesalia, în Pind ca și în Balcani, în Serbia, în Bulgaria, în Grecia, până sub zidurile Atenei, apoi dincolo de Nistru, până aproape de Odesa și de Kiev”².

Românii din teritoriile amintite de Mihai Eminescu sunt reprezentanții romanității balcanice sau orientale, cum au fost numiți de diverșii specialiști. Această romanitate „a apropiat și apropiat și azi populațiile din această parte a sud-estului european, iar pe de altă parte, a păstrat până în zilele noastre, fărâme de romanitate risipite în Balcani. Romanitatea orientală, în sensul geografic și etnic larg, s-a format încet și a durat mult ca proces de transmitere și adoptare a limbii latine de către populația autohtonă, cât și de asimilare a bunurilor de civilizație materială și spirituală romană de către localnici. La venirea slavilor, nucleul etnicității romanice a poporului român, al entității sale, se constituise. Limba română cu structura ei romanică era formată”³

Românii din Peninsula Balcanică au fost mult mai numeroși în secolele anterioare, în anii din urmă bună parte fiind asimilați de popoarele sau populațiile în mij-

locul cărora trăiesc. Răspândiți în comunități dispersate și neavând condiții să-și întemeieze școli sau biserici românești, acești români și-au păstrat totuși limba, tradițiile și obiceiurile nealterate.

În izvoarele bizantine și slave, locuitorii acestor meleaguri sunt cunoscuți sub numele generic de vlahi sau valahi, noțiune generică dată populațiilor vorbitoare de limbă latină (idiomuri).

În Bulgaria, românii locuiesc, în grup compact, pe malul Dunării, între orașul Vidin (sătenii îl numesc Dii, o numire străveche) și râul Timoc, continuând șirul românilor din Serbia. Acest sector timocean cuprinde 36 de sate cu populație adevărat românească.

Ca etnografie, românii dintre Vidin și Timoc se împart în Pădureni, Câmpeni și Văleni (Fundeni). Această împărțire pare determinată de așezarea lor geografică. Pădurenii locuiesc în ținuturi de dealuri păduroase de la hotarul Serbiei, Vălenii (Fundeni) sunt „mușuroiți jos pe țărmlul dunărean, în fundul văii”⁴, iar Câmpenii locuiesc în câmpia fertilă care se întinde de-a lungul Dunării. Pădurenii sunt mai mult crescători de vite, iar ceilalți sunt în principal agricultori. În ceea ce privește costumele, acestea se apropie de cele ale țărănilor din România, dar au fiecare particularitățile lor: Pădurenii au o căciulă mare și poartă pantaloni strâmți, femeile lor se îmbracă în cămăși încrețite, iar Câmpenii poartă pantaloni largi și cămăși brodate cu flori⁵.

O altă fâșie de populație românească începe pe malul Dunării de la Rahova și ține până spre Șiștov (adică de la Gura Jiului până la Zimnicea), iar de la Tutucaia, oraș cu mulți români, începe alt ținut românesc care, cuprinzând Silistra, se întinde până la hotarul Dobrogei. Acest sector dunărean formează o fâșie continuă cu românii din sectorul timocean, cuprinzând aproximativ 20 de localități compact românești.

Comunitatea de pe Valea Timocului bulgăresc și de pe Valea Dunării, definită ca o „comunitate vorbitoare de limbă română, o oază de romanitate orientală în mijlocul unei mase slave”⁶ este constituită din locuitori care sunt strâns legați prin unitatea lingvistică, etnofolclorică, spirituală și prin mentalitate.

Pe lângă aceste grupări compacte, se mai întâlnesc, fie la Lom-Palanca pe malul Dunării, fie risipite în interiorul Bulgariei, la Plevna și în jurul Vraței, alte comunități de populație românească.

¹ Dr. Anatol Măcriș, *Note de călătorie și însemnări*, 2001, p. 46.

² Mihai Eminescu, *Românii din afara granițelor țării și unitatea spirituală națională*, 1998, p. 17.

³ *Comunitatea românească de pe Valea Timocului*, 2001, p. 25, cf. Adina Berciu Drăghicescu, *Românii din Balcani. Cultură și spiritualitate. Sfârșitul secolului al XIX-lea, începutul secolului al XX-lea*, 1996, p. 12-13.

⁴ Emanoil Bucuță, *Românii dintre Vidin și Timoc: cu un adaus de documente folklor, glosar, fotografii, hărți*, 1923, p. 26.

⁵ George Vâlsan, *Românii din Bulgaria și Serbia*, 1996, p. 15.

⁶ Monica Budiș, *Comunitatea românească de pe Valea Timocului bulgăresc*, 2001, p. 27.

În interiorul țării se găsesc grupuri de aromâni la Sofia, Peștera, Velingrad, Rachitova, Dugnița, Blagoevgrad.

În Bulgaria, numărând satele descrise de lingvistul german Weigand, sunt în total 91 de comune în care locuiesc români, iar dintre acestea 45 de comune au numai populație românească. Aici nu sunt trecuți însă aromânii care trăiesc în minoritate lângă bulgari, în 30 de comune, iar în munții Rodope au pe înălțimi 12 sate, între care unul Băkița, cu 1.000 de locuitori¹.

În secolele anterioare, au existat și mai multe localități cu români, iar în acest sens marele savant Jirecek afirmă hotărât: „elementul românesc a fost în Bulgaria cu mult mai puternic și că o mulțime de români s-au slavizat de multă vreme”².

Reprezentanții comunității românești din Bulgaria au conștiința unei entități deosebite „a dublei apartenențe: din punct de vedere teritorial și administrativ știu că fac parte din Bulgaria, dar din punct de vedere spiritual și etnic se simt legați prin fire invizibile de românii din stânga Dunării. Întrebați ce sunt, ei răspund, fără echivoc, că sunt români (rumâni), în ciuda faptului că sunt recenzați ca bulgari”³. Ei consideră limba română limbă maternă, iar limba bulgară limbă vorbită la școală.

Satele românești din Bulgaria sunt menționate încă din secolul al XIV-lea în actele administrației turcești, dar vechimea populației românești pe aceste meleaguri se pierde în negura timpului. Existența românilor în aceste ținuturi a atras atenția multor specialiști (călători străini, istorici, lingviști, etnologi, scriitori) care au încercat să elucideze prezența lor.

Cea dintâi știre despre existența unei populații românești în Balcani este dată de Kekaumenos (scriitor și general bizantin). Începând cu secolul al XI-lea acești români cresc repede în număr și putere. Sub domnia lui Alexie Comnenul (1081-1118), primul cu acest nume dintre cei trei mai mari împărați ai Bizanțului „vlahii mișunau ca roiul de albine”⁴.

Ana Comnena, scriitoare bizantină și fiica lui Alexie, spune că în lupta tatălui său cu pecenegii (1090), în rândul armatei imperiale au fost înrolați soldați vlahi de peste Balcani, din părțile râului Marița. Ca atare, românii sunt amintiți încă de pe timpul războiului din 1027, purtat de bizantini împotriva sarazinilor din Sicilia.

Harta lui Lejean, publicată în 1857, arată între râurile Ogost și Vid un grup mare de români, emigrați aici, în vremea regulamentului organic, către prima jumătate a secolului al XIX-lea. Conform acestui document geografic, satele Ogodeni, Peștenii Mari și Peștenii Mici,

Cireni, Tudorițeni, Brușieni, Cremeni sunt sate românești, fapt ce reiese din denumirea lor.

Românii din aceste localități, considerați de Jirecek ca fiind păstori macedoneni veniți pentru iernat, sunt locuitori stabili așa cum a constatat cunoscutul lingvist Weigand, călător în spațiul nord și sud-dunărean, care arată că în această regiune există încă cinci sate populate de români.

Teritoriul cel mai întins populat cu români, se pare a fi fost odată cel din jurul actualei capitale bulgărești Sofia. Pe o suprafață mare cât cea a Dobrogei, sunt presărate numiri vechi românești precum Murgăș, Văcărel și altele. După cum spune George Vâlsan⁵, lingvistul german Weigand, studiindu-le, ajunge la concluzia că aici a existat între secolele X și XV o populație românească care nu era macedo-română, ci mai degrabă din grupul carpatic⁶.

Pe malul drept al Dunării, așezările românești din Bulgaria sunt mai recente. Domnul profesor N. Iorga de la Universitatea din București, menționează George Vâlsan⁷, descoperă de la anul 1600 români în jurul orașului Cernavodă din Dobrogea⁸.

Unul dintre aspectele cele mai controversate este acela al numărului românilor din Bulgaria, el variind de la câteva zeci de mii la câteva sute de mii și chiar la peste un milion de suflete.

Nu se poate preciza numărul românilor din Bulgaria, deoarece, în unele perioade, declararea identității, alta decât cea bulgară, era însoțită de riscuri. Locuitorii înșiși, fie de teamă, fie sperând să obțină cine știe ce profit, își negau originea lor și declarau că aparțin națiunii dominante⁹.

Această atitudine ostilă a bulgarilor față de românii din aceste ținuturi surprinde, deoarece se știe că de-a lungul istoriei românii le-au acordat sprijin bulgarilor. Izvoarele istorice descoperite arată faptul că în crearea și consolidarea imperiului vlaho-bulgar (cel de-al doilea țarat bulgar) ce avea să devină pentru câțiva timp principala forță politică din Balcani, un rol însemnat l-a jucat populația vlahă din sudul Dunării, din rândul căreia au fost și conducătorii imperiului. Se pot aminti cei doi frați Petru și Asan (1185) și mai ales fratele cel mic al lor, Ioanițiu, sub domnia căruia (1197-1207) Imperiul vlaho-bulgar a înregistrat o frumoasă perioadă de înflorire¹⁰.

În cartea sa, *Românii din Bulgaria și Serbia*, George Vâlsan¹¹ prezintă recensăminte ale populației românești din Bulgaria de-a lungul anilor, preluate din mai multe surse bibliografice. Se poate reține că la 1875, acești români din Bulgaria sunt socotiți, de Lejean, la 40.000. Recensământul din 1881 arată cifra de 49.070.

1 Weigand, *Rumänien und Aromunen in Bulgarien*, Leipzig, 1907, cf. p. 12.

2 C. Jirecek, *Das Fürstentum Bulgarien*, Wien, 1891, p. 123, George Vâlsan, op. cit., p. 12-13.

3 Monica Budiș, *Comunitatea românească de pe Valea Timocului bulgăresc*, 2001, p. 28.

4 George Murnu, *Studii istorice privitoare la trecutul românilor de peste Dunăre*, 1984, p. 193.

5 George Vâlsan, op. cit., p. 13.

6 Weigand, op. cit., p. 47-50.

7 George Vâlsan, op. cit., p. 13.

8 Nicolae Iorga, *Geschichte des rum. Volkes*, Gotha, 1905, II, p. 389.

9 George Vâlsan, op. cit., p. 15, cf. Weigand, op. cit., p. 57-58.

10 George Murnu, op. cit., p. 194-195.

11 George Vâlsan, op. cit., p. 14-15.

Această cifră nu este corectă, fiind suspectată de Jirecek care menționează cazuri concrete de unde se vede că oficialii bulgari treceau la alte rubrici populația românească¹.

În ultimul timp, statistica bulgară s-a apropiat de rezultate mult mai verosimile. Recensământul din 1887, publicat în 1903² dă numărul de 71.699 de români.

Domnul profesor Ischirkoff, de la Universitatea din Sofia, dădea în lucrarea sa, *Die Bevölkerung in Bulgarien und ihre Siedelungsverhältnisse*, apărută la Petermann's Mitt, în 1911, după statistica din 1905, cifra de 88.109 de locuitori bulgari „care vorbesc românește”, iar români macedoneni 1.738, deci un total de circa 90.000 de români mărturisitori de însuși statisticile bulgărești.

Având în vedere cifrele din statisticile bulgărești și adăugând creșterea anuală a populației românești, rezultă că în Bulgaria, înainte de anul 1913, se aflau, în afară de aromâni, vreo 95.000 de locuitori de origine românească.

Alte informații referitoare la numărul românilor din Bulgaria sunt oferite de Vlad Bejan și de Ion Căpreanu³ care, conform lui Victor Crăciun⁴, menționează cifra de 350.000, iar conform lui Cristea Sandu Timoc⁵, numărul de 400.000-700.000 de locuitori.

După cele mai multe statistici, în Bulgaria „trăiesc astăzi între 1.000.000 și 2.000.000 de români, reprezentând ca importanță a doua minoritate, după cea turcă”⁶.

Cei mai mulți români se întâlnesc în Timocul bulgăresc, unde, în zona Vidinului sunt peste 30 de comune curat românești, alți mulți români trăiesc pe malul drept al Dunării, până la Ruse și apoi în sate din sudul Dobrogei. La acești mulți români timoceni și dunăreni trebuie adăugați și cei în jur de câteva sute de mii din restul teritoriului Bulgariei.

Acești români din dreapta Dunării vorbesc o limbă apropiată de graiurile dacoromâne din nordul Dunării, în special de cele oltenești și munteneste. Trăsăturile comune de limbă, asemănările dintre folclorul acestei populații și cel nord-dunărean, dintre obiceiurile și tradițiile religioase arată faptul că între românii de pe ambele maluri ale Dunării există contacte permanente.

În mediul rural, se mențin rădăcinile istorice, țărării transmițând din generație în generație poveștile, snoavele, cântecele bătrânești, relatările despre obiceiurile legate de botez, nuntă, înmormântare, precum și cele privind sărbătorile creștinești și datinile străbune. Creațiile culturii populare, începând cu producțiile folclorice de diferite genuri și continuând cu narațiuni referitoare la obiceiuri, tradiții religioase și ocupații tradiționale sunt o dovadă a continuității românilor din Balcani, ele reprezentând legătura dintre generații și garanția continuității în istorie.

La românii din Bulgaria, sărbătorile religioase,

tradițiile locale, industria casnică, portul, uneltele agricole, construcțiile gospodărești păstrează specificul lor, fiind asemănătoare și chiar identice cu cele din nordul Dunării.

Vlahii din Bulgaria sunt buni agricultori și muncitori, meșteșugari și negustori, ingineri și economiști, medici și juriști, dar și militanți în diverse domenii ale vieții sociale, științifice, economice, culturale, politice ale statului bulgar.

În ceea ce privește așezarea geografică, localitățile timocene și cele de pe malul drept al Dunării se bucură de condiții prielnice: apă pentru pescuit, lunca fertilă a Dunării și a Timocului, care oferă posibilități de practicare a agriculturii și de creștere a animalelor. Dealurile cu păduri au favorizat practicarea pomiculturii, a viticulturii, a siviculturii și a diverselor meserii⁷.

Ca orice comunitate românească din țările vecine, și comunitatea românilor vlahi de la sud de Dunăre, din Bulgaria, se confruntă cu problema conservării și dezvoltării identității naționale.

Populația românească, cea mai importantă minoritate din Valea Timocului și regiunea riverană Dunării până la Marea Neagră, a fost supusă unei deznaționalizări îndelungate.

Dacă în perioada interbelică românii din Bulgaria aveau câteva școli și biserici, menținând legături culturale cu frații lor din nordul Dunării, în anii de după al doilea război mondial, aceștia au fost neglijați de autoritățile politico-statale, răpindu-li-se posibilitățile de afirmare politică și culturală, orice formă de manifestare națională fiind reprimată.

Publicațiile din Bulgaria, dar și din Serbia, scrierile științifice falsificau istoria, susținând teorii conform cărora, romanitatea sud-dunăreană este constituită din bulgari și sârbi, care din cauza asuprii otomane s-au refugiat în Țările Române, unde au adoptat limba română, pe care au folosit-o în continuare și după revenirea în localitățile de origine din dreapta Dunării.

Opinia, recent, exprimată de profesorul J. Duridanov, care, în legătură cu Dacia mediteraneană scrie: „Populația acestei regiuni a fost romanizată în primele secole ale erei noastre unde a rămas până la sosirea slavilor, iar în Valea Timocului, până astăzi”, vine să infirme aceste teorii⁸. În plus această teorie este și o recunoaștere a adevărului istoric, pe care generații de cercetători români și străini l-au constatat, în legătură cu originea traco-daco-română a românii sud-dunărene.

Cu privire la formarea poporului român în sudul Dunării, Mihai Eminescu, care s-a preocupat în articolele sale politice și culturale de soarta românilor rămași în afara granițelor actuale ale țării, scrie: „Constatăm

1 Jirecek, op. cit., p. 116 și p. 118.

2 Th. Ivantschoff, *Résultats définitifs de recens. de la popul. de la princip. de Bulgarie*, Paris, 1903.

3 Vlad Bejan, Ion Căpreanu, *Românii din Bulgaria. Interferențe istorice*, 1998, p. 15.

4 datele au fost menționate la Congresul Spiritualității românești, Herculane, 1994.

5 datele au fost menționate la Congresul Spiritualității românești, Herculane, 1996.

6 *Românii din jurul României*, redactor coordonator, prof. dr. doc. Ion Gherman, 2003, p. 475.

7 Monica Budiș, op. cit., p. 29.

8 Vlad Bejan, Ion Căpreanu, op. cit., p. 167.

înainte de toate că românii nu sunt nicăieri coloniști, venituri, oamenii nimărui, ci pretutindenea unde locuiesc sunt autohtoni, populație nemaipomenit de veche, mai veche decât toți conlocuitorii lor”¹.

În Bulgaria procesul de deznaționalizare cunoaște forme variate. Se pot aminti: lipsa de progres cultural, neexistând școli cu predare în limba română (liceul din Sofia, unde se învăța în limba română a fost desființat după cel de-al doilea război mondial), grădinițe de copii, cercuri de creație sau formațiuni artistice, lipsa instituțiilor de cultură în care activitatea să se desfășoare în limba română, lipsa manualelor școlare și a cadrelor didactice.

Astfel, cei mai mulți români din Bulgaria sunt cunoscători de carte în limba bulgară, excepție făcând cei care au putut urma în perioada interbelică cursurile liceului românesc de la Sofia, sau cei care au avut ocazia de a face studii în România. Trebuie menționat faptul că există femei și bărbați în vârstă care vorbesc exclusiv limba română.

Limba bulgară nu a rămas fără urme în graiul românilor din Bulgaria. Pe lângă unele împrumuturi, numeroase neologisme intrate din limba bulgară, colorează vorbirea acestei comunități.

În bisericile din satele cu populație românească nu se oficiază slujba religioasă în limba română.

Nerecunoașterea românilor de către autoritățile bulgare ca minoritate națională atrage după sine imposibilitatea de a avea reprezentanți în parlament, dar și de a se înscrie în administrația locală.

Potrivit principiilor prevăzute de Declarația Universală a Drepturilor Omului, Bulgaria are obligația de a promova și apăra libertățile fundamentale ale minorității etnice române și lingvistice aromâne.

„Asociația Vlahilor” din Bulgaria, organizație nonpolitică și nonprofit are ca scop să acționeze și să contribuie la păstrarea conștiinței etnice a neamului românesc din Bulgaria, a culturii, limbii materne și obiceiurilor moștenite de la străbuni.

Înființată în 1992, „Asociația vlahilor”, care are 19 filiale în toată Bulgaria și sediul la Vidin, face eforturi susținute pentru a-și atinge scopul. Astfel, asociația a cerut restaurarea statutului Liceului român din Sofia, desființat după 1944, în care, în perioada interbelică, și-au făcut studiile un număr mare de români din Timocul bulgăresc sau din alte zone ale țării și transformarea acestuia într-un centru cultural și de învățământ pentru românii vlahi.

La 4 octombrie 1992, în biserica românească din Sofia a avut loc o adunare a populației aromâne, prilej cu care s-a constituit Societatea Aromânilor „Sutsata Aromânilor” cu sediul în capitala Bulgariei.

Ambele asociații participă frecvent la întâlnirile românilor din Voivodina și din țară, luând parte la simpozioanele organizate la Herculane (Congresul Spiritualității Românești), Timișoara (Societatea „Astra” bănățeană), Iași (Societatea „Ginta Latină”), Calafat și multe alte localități.

În ianuarie 1993, apare primul număr al publicației „Timpul” cu texte în limba română în proporție de cca. 20%. În România, studiază în prezent 500 bursieri. Se are în vedere organizarea unor activități de relaționare cu țara, de sprijinire a lor, de păstrare a identității lor etnice și spirituale. În acest sens, localitățile de pe malul stâng al Dunării au relații foarte bune cu cele din Bulgaria, există forme de cooperare, schimburi culturale și artistice. De asemenea, au fost apreciate și programele formației de dansuri care au evoluat la Iași și în Basarabia.

În cadrul Congresului Spiritualității Românești de la Băile Herculane, din 1996 și la Simpoziul „Ginta Latină” de la Iași, atât „Asociația Vlahilor”, cât și Societatea Aromânilor „Sutsata Aromânilor” au supus atenției câteva propuneri care să satisfacă o mare parte din necesitățile culturale și spirituale ale comunității românești din Bulgaria și a minorității lingvistice aromâne. Se pot aminti: dezvoltarea activității și funcționarea normală a Bisericii Ortodoxe Române de la Sofia, obținerea unui statut diplomatic și a unui salariu adecvat preoților români din Sofia, redeschiderea Institutului Român de la Sofia în fosta lui clădire, cu școală primară, liceu, bibliotecă și internat, ca și a unui Centru Cultural Român la Sofia sau la Vidin, introducerea învățământului facultativ a limbii materne, româna și dialectul aromân, în orașele cu o populație mai compactă de români și aromâni, în regiunile Vidinului și Plevnei, în orașele Sofia, Peștera, Velingrad, Rachitov, Dupnița, Blagoevgrad.

Pentru soluționarea tuturor problemelor minorității etnice române și lingvistice aromâne din Bulgaria, este nevoie de demersuri din partea guvernului, a societăților neguvernamentale, dar sunt necesare și acțiuni din partea românilor din comunități.

Se speră ca pe viitor oficialitățile bulgare să sprijine asociațiile românești, învățământul, biserica și viața culturală a minorității românești din Bulgaria.

1 Mihai Eminescu, *Se vorbește că în Consiliul... în „Curierul de Iași”*, noiembrie, 1876, citat de D. Vatamaniuc în prefața volumului *Românii din afara granițelor țării și unitatea spirituală națională*, p. 5.

Andrei Șaguna omagiat la Gyula, Ungaria

Simona DUMUȚA

Mitropolitul Andrei Șaguna, personalitate marcantă a Bisericii Ortodoxe Române și a culturii românești – sub acest generic s-a desfășurat joi, 11 decembrie, Simpozionul organizat de Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria și Ministerul Culturii și Cultelor din România, cu ocazia bicențenarului Andrei Șaguna. Evenimentul a avut loc la Centrul Cultural Român din cadrul Liceului „Nicolae Bălcescu” din Gyula, unde gazdă primitoare a fost d-na dr. Maria Gurzău-Czegledi, directoarea liceului.

Înainte de începerea propriu-zisă a lucrărilor simpozionului, a avut loc slujba de comemorare a marelui mitropolit, săvârșită de Î.P.S. Laurențiu al Ardealului împreună cu soborul de ierarhi români veniți din țară.

P.S. Siluan, Episcopul Eparhiei Ortodoxe Române din Ungaria și moderatorul manifestării, a salutat prezența celor care au răspuns invitației de a participa la acest însemnat eveniment din viața comunității românești de aici.

În deschidere a luat cuvântul Î.P.S. Laurențiu al Ardealului, care a făcut introducerea în atmosfera evocării personalității celui omagiat, anunțând inițierea unui studiu deosebit, o amplă lucrare de cercetare în vederea canonizării Mitropolitului Andrei Șaguna, „o lucrare de cercetare pornind de jos, de la primul argument absolut necesar: existența în cadrul bisericii a unei pietăți, a unui cult, a unei cinstiri deosebite” care să conducă la un asemenea eveniment.

După cuvântul de salut rostit de ceilalți distinși invitați s-a trecut la expunerea lucrărilor dedicate evocării celui care a fost Andrei Șaguna - mărturisitorul credinței ortodoxe în Transilvania și Ungaria.

Prima expunere i-a aparținut domnului Stelian Gomboș, consilier la Secretariatul de Stat pentru Culte, care a prezentat comunicarea: „Mitropolitul Andrei Șaguna în conștiința noastră mărturisitoare”, punând în evidență felul exemplar în care Șaguna a înțeles și și-a asumat misiunea de culturalizare și emancipare, de slujitor al altarului bisericii strămoșești: „a fost un misionar al culturii românești, convins de importanța emancipării

românilor prin cultură, pentru care a inițiat acțiuni ce-l fac de vrednică cinstire pentru neamul său.” A amintit edificiile șaguniene, înființarea tipografiei diecezane, a ziarului „Telegraful român”, cu apariție neîntreruptă din 1853 și până azi, editarea a numeroase cărți și manuale școlare, reeditarea Bibliei de la Sibiu și rolul decisiv în înființarea ASTREI, în organizarea și îndrumarea învățământului românesc de toate gradele „Viața și opera Mitropolitului Andrei Șaguna stă sub semnul unei personalități de dimensiuni europene, prin formație, prin misiunea pastorală, prin ampla sa dedicare educării și culturalizării poporului român din Transilvania”, a mai spus domnul Gomboș.

Din cuvântarea pr. Mircea Păcuraru, profesor la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, care a prezentat pe larg activitatea religioasă, culturală și socială a Mitropolitului, mai aflăm că, până în prezent, despre Andrei Șaguna s-au scris peste 1.750 de studii și articole, un număr impresionant, și încă fondul de documente inedite din arhive, în ce-l privește, nu este epuizat. Grație aptitudinilor cu care era înzestrat, Șaguna „a fost considerat cel mai de seamă legiuitor și organizator bisericesc din epoca modernă a istoriei bisericești ortodoxe”, iar în ceea ce privește inițierea și crearea

atâtor instituții care să și dăinuiescă peste veacuri, căutând un grad de comparație, nici un alt ierarh român n-a mai reușit asta, a mai spus istoricul.

Doamna prof. Maria Berenyi, directorul Institutului de Cercetări din Ungaria, a adus în atenție istoria familiei Mitropolitului și rădăcinile aromâne ale acestuia, în comunicarea intitulată sugestiv „Originea și familia lui Andrei Șaguna”.

Prof. dr. Nicolae Bocșan, prorector al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, a prezentat comunicarea „Andrei Șaguna și tipărirea Bibliei”: „a săvârșit această lucrare bisericească și culturală în virtutea unui program național și bisericesc în același timp, pe care l-a conceput și susținut încă din 1849”, prin urmare, „editarea Bibliei la Sibiu se integrează programului editorial al lui Șaguna. Ea s-a făcut pentru a susține noul tip de pastorație pe care l-a conceput”, a spus profesorul, făcând referire și la amplul program editorial mijlocit de înființarea tipografiei, program în cadrul căruia până în anul 1868 au fost editate nu mai puțin de 37 de titluri, astfel încât, până la acea dată, erau tipărite deja toate cărțile necesare cultului. Traducerea Bibliei și editarea atâtor cărți au reprezentat o nouă etapă în viața bisericii ortodoxe române, de care Șaguna era convins, a mai menționat acesta.

În același registru a fost prezentat un film documentar despre cel omagiat, film realizat de domnul Aurel Becan de la Secția Română a Televiziunii din Szeged.

Cea de-a doua parte a Simpozionului s-a concretizat într-o masă rotundă în cadrul căreia s-au dezbătut problematica amplasării statuii Mitropolitului în Gyula și a înființării unui Muzeu al Episcopiei Ortodoxe a Românilor din Ungaria, în acest sens existând deja o colecție concentrată la episcopie, adunată și ordonată prin grija unor oameni dăruți și dedicați acestui scop, acestea reprezentând deja o bază în realizarea viitorului muzeu. Dezbaterile au fost moderată de această dată de d-na Ligia Mirișan, directorul Direcției pentru Cultură Bihor și de

domnul Aurel Chiriac, directorul Muzeului Țării Crișurilor Oradea.

Prof. dr. Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare, a apreciat în termeni laudativi derularea simpozionului închinat lui Șaguna: „A fost un spirit evocativ mai rar întâlnit... și am înțeles din spiritul evocativ că această latură este punctată ca fiind mai importantă acum: statuia, muzeul și icoana...”. Ca o completare la multele aprecieri aduse Mitropolitului Șaguna, dintr-un „clasament” al celor mai grozave epitețe, cu care nici un alt român, niciodată nu a fost gratulat, lipsește unul foarte important, crede domnia sa: „spiritul demiurgic al lui Șaguna”. „Atunci când evocăm pe Șaguna sau pe alții, trebuie să fim dominați de un anume spirit, sigur că spiritul creștin, dar aici a fost vorba nu numai de mântuirea omului, ca ins, ci și de mântuirea neamului. În spiritul evocativ este o greutate foarte mare: ce facem noi pentru?, și dacă în ceea ce facem ne înscriem cu adevărat într-un spirit șagunian.” Numai de la Șaguna „am putut învăța ce înseamnă să trăim românește într-un imperiu multicultural, cu toți românii împrăștiati...” iar dacă ar fi să ne analizăm foarte bine, raportându-ne „la un stil de viață șagunian, s-ar putea să nu ne dăm certificat de foarte bună purtare, pentru că Șaguna n-a pierdut nici o zi din viața lui, cu lucruri mărunte, neimportante, nestatornice”, a mai spus domnul Ardelean, referindu-se la spiritul neobosit al celui care a fost Andrei Șaguna.

Dintre personalitățile care au mai rostit alocuțiuni sau au exprimat opinii în cadrul dezbaterilor îi amintim pe: P.S. Sofronie, Episcopul Oradiei și Bihorului, P.S. Daniil, Episcopul român de la Vârșeț (Voivodina), P.S. Lucian, Episcop al Caransebeșului, P.S. Calinic, Episcopul Argeșului și alții.

În încheierea manifestării, organizatorii au gândit un moment deosebit, în ton cu apropierea sărbătorilor de iarnă și a Crăciunului: un concert de colinde susținut de artiștii Florina și Florin Mariș-Hinsu, acompaniați de sextetul „D'al Segno” din Oradea, și de Grupul psaltic „Katharsis” din Caransebeș.

Fotografii Adrian Maghiar

Maria Bérenyi, directorul Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria

- fișă bio-bibliografică -

Ștefan SELEK

Scriitoarea de limbă română și cercetătoarea Maria Bérenyi, director al Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria, s-a născut la data de 15 aprilie 1959, Micherechi, județul Bichiș (Ungaria), în apropiere de granița cu România.

A absolvit Liceul „Nicolae Bălcescu” de la Giula, apoi Facultatea de Filologie a Universității „Eötvös Lóránd” din Budapesta, în 1983.

În anul 1986 a devenit doctor în filologie al Universității „Eötvös Lóránd”, Budapesta, iar în 2001 a obținut titlul de doctor în istorie al Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca.

În perioada 1983-1993 a fost colaborator la Serviciul de presă al minorităților din Ungaria, iar din 1993 este directorul Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria.

Domenii de cercetare în ultimii cinci ani

Istoria presei române din Ungaria și Transilvania, secolele XIX-XX.

Istoria Bisericii Ortodoxe și Greco-Catolice din Ungaria, secolele XVIII-XX.

Istoria Fundației Gojdu și importanța ei în istoria românilor din Transilvania și Ungaria.

Istoria coloniilor macedoromâne din Austro-Ungaria, secolele XVIII-XX.

Cultură românească la Budapesta, secolele XIX-XX.

Literatura românească din Ungaria de azi în secolele XVIII-XIX.

Activitate beletristică

Creării poetice scrise în limba română și maghiară, publicate în revistele *Familia*, *Arca*, *Steaua*, *Poesis* etc. din România; *Foaia românească*, *Almanah*, *Calendarul românesc*, *manuale românești*, *Barátság*, *Napút*, *Polisz* etc. din Ungaria.

Publicații

Volume de poezii

Autodefinire. Budapesta : Tankönyvkiadó, 1987, 99 p.

Fără titlu = Cím nélkül. Giula : Editura „NOI”, 1992, 89 p. [Volum bilingv]

Pulsul veacului palid = Sápadt század pulzusa. Budapesta : Editura „Etnikum”, 1997, 152 p. [Volum bilingv]

În pragul noului mileniu = Új évezred küszöbén. Giula, 2002, 143 p. [Volum bilingv]

Volume de studii

Aspecte național-culturale din istoricul românilor

din Ungaria (1785-1918), Cărțile „Dunărea”. Budapesta : Tankönyvkiadó, 1990, 178 p.

Românii din Ungaria de azi în presa română din Transilvania și Ungaria secolului al XIX-lea (1821-1918) Documente. Giula : Editura „NOI”, 1994, 221 p.

Istoria Fundației Gojdu (1870-1952) = A Gozdsu Alapítvány története (1870-1952). Budapesta-Budapest : Comp-Press Kft., 1995, 136 p. [Volum bilingv]

Cultură românească la Budapesta în secolul al XIX-lea. Giula, 2000, 318 p.

Viața și activitatea lui Emanuil Gojdu (1802-1870). Giula, 2002, 289 p.

Moștenirea lui Gojdu în oglinda presei române și maghiare (1995-2005) = Gozdsu öröksége a román és a magyar sajtó tükrében (1995-2005). Budapesta-Budapest, 2005, 426 p. [Volum bilingv]

Volume redactate

Chitighaz : pagini istorico-culturale. Budapesta : Comp-Press Kft., 1993, 118 p.

Bătania : Pagini istorico-culturale. Budapesta Comp-Press Kft., 1995, 181 p.

Micherechi : Pagini istorico-culturale. Giula, 2000, 360 p. Simpozion volumele 1-17.

Studii, articole și recenzii științifice

Peste 120 de studii, articole și recenzii științifice publicate în volume colective, reviste și presă din țară și străinătate, dintre care amintim pe cele mai recente:

Influența folclorului asupra literaturii românești din Ungaria în secolul al XIX-lea. În: *Izvorul : Revistă de etnografie și folclor*, nr. 29, red. Emilia Martin, Giula, 2008, p. 3-19.

Andrei Șaguna (1808-1873). În: *Lumina* 2008, red. Elena Munteanu Csobai, Giula, 2008, p. 3-17.

Activitatea unor femei celebre pentru întărirea ortodoxiei din Transilvania și Ungaria secolului al

XIX-lea. În: *Simpozion*, red. maria Berényi, Giula, 2008, p. 32-64

Premii și distincții

1994: Acordarea „Premiului Eminescu” din partea Editurii „Mihai Eminescu” și revistei „Familia” din Oradea.

1999: Diplomă și prezentarea activității literare și științifice la expoziția de carte internațională din Frankfurt.

Apartenența la organizații și asociații

1990-2000: Membru în prezidiul *Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria*.

1991-1993: Președinte al *Comunității Cercetătorilor și Creatorilor români din Ungaria*, în prezent membru.

1992-2000: Vicepreședinte al *Societății Culturale a Românilor din Budapesta*.

2001- prezent: președinte al *Societății Culturale a Românilor din Budapesta*.

1996: Membru fondator al *Asociației Române pentru EX LIBRIS* din Oradea.

1997: Membru de onoare al *Societății Culturale „Familia”* din Cringila (Australia).

1998 - prezent: Președinte al *Autogovernării Minoritare Românești* - sectorul II, Budapesta.

În colecțiile bibliotecii noastre avem câteva titluri ale autoarei:

Cultură românească la Budapesta în secolul al XIX-lea. Giula, 2000, 318 p.

Viața și activitatea lui Emanuil Gojdu (1802-1870), Giula, 2002, 289 p.

De asemenea, în biblioteca revistei „Familia română” am primit cu titlu de donație mai multe titluri din opera Mariei Bérenyi:

Autodefinire, Budapesta, 1987, 99 p.

Fără titlu = Cím nélkül 1989, Giula, 1992, 89 p. [Volum bilingv]

În pragul noului mileniu = Új évezred küszöbén, Giula, 2002, 143 p. [Volum bilingv]

Cultură românească la Budapesta în secolul al XIX-lea, Giula, 2000, 318 p.

Românii din Ungaria de azi în presa română din Transilvania și Ungaria secolului al XIX-lea (1821-1918) Documente, Giula, 1994, 221 p.

Moștenirea lui Gojdu în oglinda presei române și maghiare (1995-2005) = Gozsdu öröksége a román és a magyar sajtó tükrében (1995-2005), Budapesta-Budapest, 2005, 426 p. [Volum bilingv]

Chitighaz : pagini istorico-culturale, Budapesta, 1993, 118 p.

Cu 80 de tablouri la capătul lumii¹

(continuare din numărul precedent)

Horățiu RUSU

Episodul 7: Novosibirsk

Călătoream de patru săptămâni cu trenul iar acum mergeam chiar spre nord, spre taiga. Peisajul se schimbă încet dar vizibil. Din Kîrghîstan – unde primăvara vine repede, spre Siberia, unde iarna e mult mai lungă. Istoria sa este bogată însă în evenimente. Chiar de la început a avut o dezvoltare vertiginoasă – după 70 de ani avea deja 1 milion de locuitori, astăzi are 1,5 milioane de locuitori.

Fondat în 1893 – nod de transport pe malurile fluviului Obi – orașul Novosibirsk este capitala Siberiei. Poziția sa geografică, chiar în centrul Rusiei contribuie la dezvoltarea sa rapidă, orașul având în prezent 45 de km de la nord la sud și 25 de km de la vest la est. Aproximativ 30% din locuitori au studii superioare absolvite chiar aici, în numeroasele facultăți, instituții și academii.

Orașul are și o puternică dimensiune economică, nu numai în ceea ce privește facilitatea schimburilor comerciale pe calea ferată sau fluvială sau aeriană, dar și în ceea ce privește exploatarea resurselor minerale care se găsesc din belșug în Siberia.

La Kraevedchesky Muzey – cu participarea Ministrului Culturii din Regiune și a membrilor Uniunii

Artiștilor Plastici, a studenților de la Academia de Arte și a câtorva români ce trăiesc aici a avut loc un vernisaj emoționant. Gazdele noastre români sau ruși s-au străduit să ne ofere o primire cât mai caldă în Siberia și totodată să

La muzeul din Novosibirsk

¹ Rubrică coordonată de Ștefan Selek. Material reprodus după însemnările domnului Horățiu Rusu, realizatorul emisiunii „Cu 80 de tablouri la capătul lumii” difuzată pe TVR și TVRi. Pe domnul Horățiu Rusu l-am întâlnit la București, prilej cu care mi-a oferit, cu cea mai mare căldură, informații legate de acest proiect și fotografiile făcute în timpul călătoriei prin Orient.

ne prezintă cât mai multe aspecte din viața lor culturală la Novosibirsk.

Există și o comunitate românească la Novosibirsk, nu se știe exact câți membri are, dar românii pe care i-am întâlnit estimează că ar fi peste o mie. Trăiesc și muncesc aici. Cei mai mulți au plecat din Ucraina Subcarpatică, dar sunt și din Basarabia sau din țară: au venit, de obicei, în căutarea unui loc de muncă și s-au stabilit în oraș.

Sosirea noastră a fost un prilej, o ocazie fericită de a se întâlni cu alți români și de a ne povesti.

Românii pe care i-am întâlnit în Novosibirsk au fost aproape de noi în cele câteva zile pe care le-am petrecut aici. Ne-au primit cu căldură și cu brațele deschise. Indiferent dacă s-au născut în Transcarpatia sau în Basarabia,

dacă au făcut armata sau școala în limba rusă, ne-am bucurat să vorbim aceeași limbă și să petrecem o zi alături de ei. Au ajuns în Siberia în căutarea unei vieți mai bune sau mai liniștite. Au familii și și-au făcut un rost aici, chiar dacă duc dorul locurilor natale și al rudelor, rămași departe de ei.

Sandu Boritnik a plecat din Moldova să studieze sculptura la Sankt Petersburg și, cu cât a stat mai mult în Siberia, cu atât a devenit mai puternic, mai școlit. După prima sa participare la Festivalul de Sculpturi din Gheață de la Sapporo – unde a și luat un premiu – a devenit în anul 2000 inițiatorul Festivalului de sculptură în gheață de la Novosibirsk, ajuns la a 8-a ediție, devenit acum o tradiție în Siberia. Nu e lucru puțin să călătorești dintr-un capăt de lume în altul și să-ți câștigi peste tot omenie și cinste, e o lucrare la care ai de cioplit și cioplit. Le strângem mâna tuturor și ne bucurăm că i-am întâlnit.

Ep. 8 Habarovsk

Am plecat de la Baikal cu Transsiberianul, într-o dimineață foarte rece de aprilie. Calea ferată ocolește lacul Baikal și urmărește paralel granița cu Mongolia și China, înspre capitala regiunii Estului îndepărtat, Habarovsk.

Terminată în vremea imperiului țarist, cam în același timp în care în America se construia calea ferată de la Atlantic la Pacific, Transsiberianul este astăzi mult îmbunătățit, electricat de la Moscova la Vladivostok, pe linii duble, suportând un trafic impresionant de mărfuri și persoane.

Așezat pe trei coline mari pe malul fluviului Amur, Habarovsk a primit rangul de oraș în 1880. Cu douăzeci de ani mai devreme era doar un fort militar așezat, după cum spune legenda locului, pe spatele a trei balene uriașe.

Numele l-a primit în onoarea lui Erofei Habarev, un explorator cazac celebru al acelor timpuri. Astăzi capitala regiunii are o populație de peste o jumătate de milion de locuitori și o economie puternică bazată pe exploatarea resurselor dinspre nord până în Kamceatka și dezvoltarea relațiilor comerciale cu China și Japonia.

Începuturile vieții administrative și culturale ale orașului au fost supravegheate de către contele Nikolai Muraviov-Amurski, primul guvernator general al Siberiei de Est.

Mircea Rusu în mijlocul bagajelor care l-au însoțit la capătul lumii

În vizită descoperi o mulțime de biserici, renovate, restaurate sau chiar construite recent, dovadă a faptului că rușii se întorc către valorile spirituale tradiționale. Își manifestă deschis credința, dar nu-și uită nici eroii, mai vechi sau mai noi. Catedrala cu hramul „Schimbarea la față” a fost terminată în octombrie 2004 și este a treia ca mărime din Rusia. Cupola ei ce se ridică la 70 de metri înălțime este vizibilă din orice punct al orașului. Acesta își reînvie tradițiile spirituale nu numai prin construcția și renovarea bisericilor. Se construiesc cartiere noi și străzi mai bune, apar și se dezvoltă investiții private, școlile și facultățile își readaptează profilele, viața cultural-artistică are un suflu nou. Pe malul fluviului Amur viața curge în ritm alert. Schimbările economice și culturale sunt astăzi mult mai ușor de realizat și oferă tuturor posibilități de muncă și de viață de neimaginat cu doar câțiva ani în urmă.

Sosirea echipei la Habarovsk a stârnit un interes deosebit nu numai din partea autorităților, dar și din partea unui public numeros. În conferința de presă de dinaintea vernisajului, au trecut repede peste formulele introductive de bun venit și au fost chiar pasionați de modul în care arta plastică se dezvoltă în România. Se poate spune încă o dată că nu distanțele sunt barierele între oameni și că dialogul intercultural și pasiunile sunt cele care îi apropie.

Vizita la Ministerul Culturii a prilejuit alte propuneri de activități care să contribuie la dezvoltarea relațiilor dintre artiștii români și cei ruși. Habarovski Krai este una din zonele multietnice din Rusia. Regiunea este locul natal pentru 8 etnii: nanai, nivhi, neghidali, orochi, ulchi, udeghi, even și evenk. Deceniul internațional al populațiilor indigene din lume declarat de ONU în perioada 1994-2004 a stimulat autoritățile locale să întreprindă măsuri care să permită rezolvarea multor probleme sociale și economice ale populațiilor native din regiune.

Un poet nanai spunea: „Dacă n-am fi avut povești și legende poporul meu ar fi murit în permafrost. Poveștile și legendele i-au ținut cald”.

Mari prieteni ai românilor:

Jean Nouzille

Dr. Mirel GIURGIU

Membru al Asociației „Al. I. Cuza” din Heidelberg, Frankenthal, Germania

„Logon emprakton kai praxin ellogimon”.

„Noi cinstim cuvântul lucrător și fapta cuvântătoare”.

Grigore Palamas

Acum câteva zile, în amfiteatrul mare al Institutului pentru științe politice din Strasbourg s-au adunat universitari, diplomați, studenți și pasionați de istorie ca să omagieze un om al cuvântului scris și vorbit, care s-a aplecat o mare parte din viața lui, asupra studiului istoriei sud vestului european, din care a făcut o adevărată profesiune de credință. Mare parte din activitatea istoricului francez a fost dedicată istoriei românilor căreia i-a consacrat lucrări memorabile ce vor rămâne în istoriografia noastră ca niște opere extrem de originale.

Să amintesc „La Transylvanie terre de contacts et de conflits” - „Transilvania pământ de contact și de conflicte”, „La Moldavie” - „Moldova”, prezentată cititorului ca o regiune de sine stătătoare a Europei, având de suportat destinul tragic al dezmembrării forțate, urmată de încercări de deznaționalizare de către Rusia. Din studiul domnului Nouzille reiese că de fapt este vorba de o singură țară, de un singur popor vorbind o singură limbă - cea românească. Există o singură Moldovă, ce se închină la un singur Dumnezeu și respectă aceleași tradiții străvechi.

În seara zilei de 5 februarie, Consatul general al României la Strasbourg a organizat un colocviu omagial Jean Nouzille în cadrul căruia am avut parte de recenzia unei cărți apărută în decembrie trecut la Iași, la editura Sapientia, intitulată „Les catholiques de Moldavie”, reunind în limba franceză cercetări amănunțite întreprinse în arhivele românești și străine de către profesorul strasburghez, care aruncă o lumină a parte asupra existenței mai puțin cunoscute și studiate a unei minorități religioase din România.

În acea seară, numărându-mă printre participanți, am putut aprecia dăruirea și interesul pentru fapte legate de istoria noastră ale consulului român în capitala alsaciană, domnul Marcel Alexandru, discursurile pline de miez și substanță științifică ale

istoricilor francezi de mult dedicați unor probleme românești, este vorba de madame Anne Marie Cassoly și de Jean Noel Grandhomme și, în final, discuțiile animate purtate între ceilalți participanți la colocviu, între care numeroși tineri studenți care și-au găsit timp să ia loc în amfiteatru și să participe activ la dezbateri. Am păstrat un moment de reculegere în amintirea domnului Nouzille, care a trecut la cele veșnice în urmă cu doi ani de zile, pe data de 11 februarie 2007.

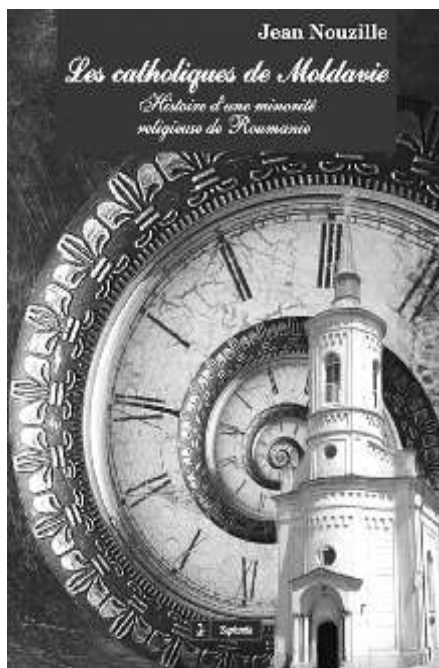
În încheiere, participanții au închinat un „vin d'honneur” pentru prietenia și apropierea pe mai departe a universitarilor și științificilor în ale istoriei relațiilor franco-române din cele două țări.

Pentru cei care nu l-au cunoscut, e important de rememorat, fie și sumar, parcursul și devenirea acestui om de știință în pieptul căruia bătea o inimă mare pentru cauze din cele mai nobile...

Jean Nouzille s-a născut la 26 mai 1926. A urmat cursurile celebrei școli militare de la Saint Cyr - „Coetquidan” devenind ofițer de carieră, participant la războaiele purtate de Franța în Indochina și Algeria. Pasionat de studiul istoriei, a ajuns să fie unul din merituoșii profesori ai școlii militare de la Saint-Cyr, având însărcinarea de a ține cursuri la Universitatea de Științe Umane și la Centrul de studii germanice de la Strasbourg.

Ulterior s-a specializat în studiul istoriei Europei de sud-est - a ținut numeroase conferințe pe teme ale istoriei contemporane, concentrându-se mult asupra istoriei românilor. În afară de lucrările mai sus menționate, a conferențiat, a scris numeroase articole în specialitatea sa și a sprijinit și sfătuit ani de-a rândul tineri doctoranzi români veniți la Strasbourg în cadrul unor programe de schimburi culturale între universitățile europene.

Omul și profesorul Jean Nouzille era mai întâi de toate un maestru al comunicării în varianta intelectual-științifică, orator distins, putea să captiveze auditoriul în câteva clipe, impresionând de la primele fraze ce le rostea, abordând concis miezul unor evenimente mai apropiate sau mai îndepărtate în timpul fizic. Fie că era

vorba de semnificația Unirii Principatelor, de culisele care erau în spatele scenei pe care se desfășurau evenimentele la un moment dat, fie că se discuta despre Marea Unire de la 1918, profesorul era în posesia harului comentării scriptice ori discursive dozate cu eleganța exprimării simple, atrăgătoare și nesofisticate, din care emfaza suficienței academice, lipsea cu desăvârșire. L-am ascultat de multe ori, mai ales că ocaziile nu lipseau - ele se materializau în ceremonii organizate de ziua națională a României, de ziua Unirii Principatelor, ori se depuneau jerbe de flori la monumentul închinat generalului Berthelot - profesorul ținea să marcheze fiecare eveniment cu un discurs plin de miez etalat pe înțelesul întregului auditoriu... Logosul lui era presărat cu anecdotică omului de spirit fin care știe să presare cristale de umor în substanța consistentă a materiei istorice aflate în centrul atenției la un moment dat. Îmi amintesc cu emoție o ultimă întâlnire avută cu dânsul pe la mijlocul lui decembrie a anului 2006, când fusese invitat să ia parte, alături de oficiali și de publicul larg, la concertul de gală al Orchestrei Radiodifuziunii Române condusă de maestrul Horea Andreescu. După concert, a avut loc o recepție oferită de Reprezentanța noastră la Consiliul European și de Consulatul român, cu ocazia vizitei oficiale a președintelui Traian Băsescu la Strasbourg. Nimic nu lăsa să se întrevadă atunci și nimeni nu știa că profesorul suferea de câțiva ani de una din acele boli necruțătoare care-i măcina încet trupul, dar nu-i diminuau deloc avântul spiritului, aflat mereu în starea de efervescență a creației și a dialogului celui mai spontan cu putință... Dar inevitabilul s-a produs pe la mijlocul lui februarie a anului 2007 - se împlinesc, așadar, doi ani de când ne-am luat rămas bun de la profesorul admirat și iubit, omul de la care am învățat multe despre noi înșine și despre trecutul nostru ca români, despre demnitate, curaj și eleganța dezinvoltă cu care e bine să abordăm și să susținem, cu diferite ocazii, adesea potrivnice, identitatea noastră românească...

În semn de prețuire și de neuitare, Consulul general al României la Strasbourg, domnul Marcel Alexandru, însoțit de doamnele consul Mariana Stoian și Ecaterina Constantinescu, au depus coroane de flori impresionante, din partea statului român, la mormântul celui dispărut din lume dar rămas pentru totdeauna în inimile celor care l-au cunoscut. Parohul bisericii române din capitala alsaciană, preotul Vasile Iorgulescu, a evocat cu mult har personalitatea paradigmatică a aceluia care binemerită recunoștința românilor în toate vremile și anotimpurile ce vor veni... Am însoțit sicriul înfășurat în culorile drapelului francez și am asistat la onorurile militare acordate celui ce purta uniformă în grad de colonel - zeci de români de toate vârstele și profesiile erau prezenți alături de sute de francezi care au simțit nevoia să-l însoțească pe ultimul său drum.

Ajunși în fața gropii mortuare, împreună cu amicul Gheorghe Goldiș - nepot al marelui Vasile Goldiș - am aruncat o floare și un pumn de țărână peste sicriu și i-am spus, cuprins de emoția despărțirii: Merci monsieur Nouzille, nous ne vous oublirons jamais - Mulțumesc domnule Nouzille, noi n-o să vă uităm niciodată...

M-am numărat printre cei care au avut norocul de a-l cunoaște îndeaproape pe domnul Nouzille, care a fost cu adevărat un OM - foarte prietenos și plin de bunăvoință, ne-a invitat, în urmă cu câțiva ani, să-l vizităm împreună cu doamna și domnul Vasile Vesa, profesor al facultății de Istorie din cadrul Universității clujene, acasă la dânsul, la Strasbourg. Eram însoțit de soție - Mariana Silaghi - care îl întâlnește în mai multe rânduri pe profesor. Atunci am avut cu toții parte de multă ospitalitate, de împărțirea unui sentiment de amicitie și convivialitate pe fondul unor discuții foarte degajate și interesante, la care doamna Denise Nouzille - soția amfitrionului nostru - și-a adus o binevenită contribuție, inclusiv în materie de artă culinară - adevărată religie la francezi.

Mare și plăcută ne-a fost surpriza când am descoperit un colț românesc al locuinței gazdelor noastre din acea zi, rămasă de neuitat - un colț ornat cu icoane bizantine, cu tablouri și țesături românești, toate purtând matricea autenticității, a farmecului și parfumului de acasă, de la noi. Mai târziu mi-am dat seama că acel spațiu restrâns simboliza și rezuma la scară mică o parte din orizonturile, simpatiile și preocupările românești de o viață ale profesorului strasburghez și ale soției sale.

Nelipsiți erau dâșii de la spectacolele susținute de artiști de marcă veniți din România, ori de la concertele de colinzi care aveau loc în ambianța plină de farmec a Crăciunului, la Biserica Ortodoxă Română din Strasbourg. De multe ori fusese profesorul în țara noastră, adesea la Cluj, de care-l lega colaborarea cu colegii săi de la facultatea de istorie, materializată în numeroase tratate științifice de mare înțeles, apărute în limba franceză și în cea română - unele dintre aceste cărți fiind rodul prieteniei sale strânse cu profesorul Vasile Vesa și cu alți cercetători de marcă dintre care l-aș numi pe istoricul medievalist Ioan Aurel Pop, care nu de mult a conferențiat cu mare succes de public, la Universitatea „Marc Bloch” din Strasbourg.

Dintre scrierile cunoscute de noi să amintim operele de autor ale lui Jean Nouzille:

Le Prince Eugène de Savoie et les problèmes des confins militaires autrichiens 1699-1739, Thèse de doctorat d'Etat, Strasbourg, 1979;

Batailles d'Alsace (en collaboration), Strasbourg, 1989;

Histoire et frontières, l'Autriche et l'Empire Ottoman, Paris, 1991;

La Transylvanie. Terre de contacts et de conflits, Strasbourg, 1993;

Transilvania. Zonă de contacte și conflicte, București, 1995;

Transilvania. An Area of Contacts and Conflicts, Bucharest, 1996

Calvarul prizonierilor de război români în Alsacia - Lorena 1917-1918, București, 1997;

Transilvania. Horos epafon kai agonom, Athenes, 1997;

La Moldavie, Strasbourg, 2004;

Les Catholiques de Moldavie, Iași, 2008;

Moldova. Istoria tragică a unei regiuni europene, Chișinău, 2005.

Eugen Ionescu

- în ipostaze mai puțin cunoscute -

George CRISTEA

Ziarist, cercetător literar și cultural, Stockholm

Am avut privilegiul de a sta câteva momente în preajma marelui dramaturg cu ocazia unei vizite pe care maestrul a făcut-o la Stockholm cu doi ani înainte de dispariția sa. Fusese invitat la Institutul Suedez pentru Relații Externe pentru a ține două conferințe și să se întâlnească cu ziariștii.

Din diferite motive, la primul gen de manifestări nu am putut participa dar la conferința de presă am fost prezent. Eram 15-17 persoane – ziariști și publiciști suedezi și străini acreditați la Stockholm.

Am fost invitați să ne așezăm în semicerc, în jurul lui și o făcurăm în grabă, fericiți că stăteam la 3-4 metri de dansul, că-l puteam analiza în detaliu.

De o modestie rar întâlnită – nici urmă de vreo atitudine arogantă pe care celebritatea-i mondială i-ar fi putut-o conferi, dăduse la venire mâna cu fiecare dintre noi și ne invită să-i punem orice întrebări voiam. Alături de dansul, atașatul cultural al Ambasadei Franței care îl însoțea, era gata să intervină și să-l ajute dacă era cazul, cu orice, căci maestrul era deja vizibil suferind; iar puțin de-o parte, într-un colț, voind să se facă observată cât mai puțin, stătea soția sa, în același scop.

Dramaturgul avea o voce obosită, slăbită dar caldă și cu un timbru plăcut, care ne-a cucerit imediat. Vorbele îi erau curgătoare, măsurate, nimic gratuit. Avea un farmec de bunic înțelept care stătea de vorbă cu nepoții săi și l-am fi ascultat o zi întreagă. A fost o revelație pentru mine ora petrecută în preajma-i; ni s-a descoperit și altfel decât îl știam până atunci din cărți și piese, ca o ființă umană obișnuită cu gândurile și preocupările cotidiene.

Era profund religios, profund anticomunist și profund preocupat de soarta umanității. Credea în Ființa Supremă și în valorile morale pe care religia creștină le propaga; avea un adevărat cult pentru familie și în cursul conferinței de presă ne-a pomenit de câteva ori cu afecțiune de soția și fiica sa, ca sprijin pe care l-a primit din partea lor prin simpla lor prezență în preajma-i.

Era incisiv la adresa intelectualității franceze a anilor '60 – '70 ai secolului trecut, care milita pentru comunism, ridicând în slăvi „realizările epocale” din Estul Europei, mai ales pe cele din fosta Uniune Sovietică. Era fără cruțare în primul rând față de Sartre pe care unii îl caracterizau drept „conștiința lumii”. Maestrul ne-a declarat că, în opinia sa, cel vizat reprezenta de fapt mult mai bine „inconștiința lumii”!

Era la curent cu problemele de poluare a mediului înconjurător și cu „găurile negre” de ozon din atmosferă și se mira cum pot oamenii merge cu ochii mari, deschiși, spre autodistrugere.

În cadrul întâlnirii au fost și momente mai amuzante: unul dintre cei prezenți, pe care îl știam căci era de

origine română (nomina odiosa), un pic cam plin de sine – cel puțin așa mi s-a părut – crezu de cuviință să-l întrebe pe Eugen Ionescu dacă mai scrie poezii: Citez din memorie: „Știi – zicea preopinentul, avântat – cu ani în urmă lucram la televiziunea română și **eu am fost primul** care v-am citit versurile, prezentându-vă astfel publicului românesc; mai scrieți poezii?”

Omul se aștepta probabil la elogi și mulțumiri din partea maestrului pentru că „îl lansase în România” și era numai ochi și urechi în așteptarea răspunsului. Parcă îl văd pe Eugen Ionescu: până atunci spontan, degajat, tăcu de data aceasta câteva secunde bune la rând, privi în jos și apoi rosti gânditor, fără să-și ridice ochii:

- ...Mda... Îmi aduc aminte de acele versuri și mi-e rușine de ele!

Vă închipuiți cât de șifonat s-a simțit confratele nostru căci la sfârșit a fost primul care a părăsit sala în grabă, fără nici un salut de rămas bun.

Un alt ziarist, de data aceasta suedez get-beget, l-a întrebat dacă crede în lucruri supranaturale.

Maestrul a răspuns că se întâmplă o mulțime de fenomene ciudate în jurul nostru și îl trimite la un articol pe care el, maestrul, îl publicase cu ani în urmă, în revista X, anul Y, numărul Z.

Nu mă interesa atunci problema, am ignorat-o, așa putea să spun chiar că am și uitat-o când recent, „absolut din întâmplare” – vorba poetului, într-un anticariat din Stockholm, în care intrasem să văd „noutățile”, mi-a căzut în mâini un exemplar vechi de peste 30 de ani dintr-un periodic literar în limba franceză, scos la Paris de intelectualii refugiați din diferite țări din răsăritul Europei, cu numele „Cahiers de l'Est”. L-am deschis din simplă curiozitate și, ce să vezi? Primul articol, intitulat „**Evenimente inexplicabile care mi s-au întâmplat sau care mi-au dat de gândit**”, sub semnătura lui Eugen Ionescu, nu era altul decât cel indicat de maestru ziaristului suedez la Stockholm, în 1992! Brusc, mi-am amintit de tot ce am evocat mai sus și n-am stat mult pe gânduri. Am cumpărat revista (nici nu costă mult, suedezii nu sunt foarte numeroși vorbitori ai limbii lui Molière) și am citit cu aviditate cele povestite. Sunt lucruri cel puțin curioase cele relatate de Ionescu și apropiate de înțelegerea fiecăruia dintre noi căci, așa putea spune, oricui i s-au întâmplat sau i se întâmplă fapte pe care logica și felul nostru de gândire nu știu cum să le explice. O selecție măcar din acest articol, m-am gândit că nu poate fi decât binevenită pentru cititorul român, fără acces în acele timpuri la publicațiile de acest fel care apăreau în Occident: o ocazie de a-l cunoaște mai bine pe Eugen Ionescu și un motiv de reflexie.

Iată câteva din gândurile lui Eugen Ionescu legate

de fenomenele supranaturale și o selecție din povestirile sale ciudate publicate în revista mai sus amintită, nr. 1 din ianuarie 1975, pp.1-13.

Mai întâi nașterea mea. Apoi, existența, adică faptul de a fi aici, sau pur și simplu de a fi... Existența universală. Lumea care mă înconjoară. Misterul morții. În fond, totul este mister: astfel de exemplu viața cotidiană, tot ce se petrece. Existența altora. Ceilalți: faptul că eu nu sunt ei sau că ei nu sunt eu. Suferința, bucuria, binele și răul. Surprinzător, faptul de a ne obișnui cu existența în așa măsură încât ea să ne pară absolut normală. Surprinzător, faptul de a descoperi în acest haos puncte de reper: să poți să te deplasezi de la un loc la altul, să prevezi la termene mai mult sau mai puțin scurte. Să vorbești, să gândești. Să fii mai mult sau mai puțin înțeles de către alții. Să înțelegi mai mult sau mai puțin pe alții. Eu nu am crezut niciodată că nu poți comunica cu alții. Incomunicabilitatea ar putea părea mai logică, dacă-mi este permis să întrebunțez acest cuvânt. Oricine înțelege pe oricine, dacă se dorește acest lucru, făcând un mic efort, dând lămuriri, vorbind. Cu adevărat, ceea ce este de mirare este de a ne înțelege unii pe alții. S-a crezut că una din temele principale ale scrierilor mele a fost aceea a necomunicabilității. Este o greșeală. Nu am căutat să ilustrez ideea conform căreia comunicarea este imposibilă. Uneori, desigur că poate fi vorba de neînțelegeri minore dar acestea se pot rezolva.

În același timp, noi trăim cu toții într-o ignoranță fundamentală, esențială. În neînțelegerea absolută. Înțelegerea relativă este întru totul posibilă dar numai în interiorul acestei existențe limitate. Surprinzător, că fiind conștienți de faptul că nu vom ști niciodată nimic din ceea ce este „dincolo” de aceste limite, cea mai mare parte din oameni nu sunt surprinși de acest lucru. Ei sunt pacienți, acceptă, nu așteaptă ceva anume, nu așteaptă nimic sau foarte puțin! „De ce?” și „Cum?”, „Originea” și „Scopul” nu îi tulbură deloc. Nici. „Ce sunt toate acestea?”

Problemele lui „de ce” și a lui „cum” în interiorul istoriei umane sunt chestiuni la care ei pot aduce răspunsuri juste sau nu. De exemplu, de ce războaiele, de ce revoluțiile, cum vin bolile, ce se poate face pentru a le trata, a le vindeca sau a le agrava; de ce ploaia, de ce furtunile, de ce seceta. Oamenii știu cum să facă ceea ce trebuie făcut pentru a obține recolte, să crească plante. Ei știu cum să facă pentru a realiza mijloacele de transport, construcții – și multe, multe alte lucruri... Bineînțeles, toate acestea nu ne pot ajuta să depășim pereții ignoranței fundamentale. Înțelegerea micilor lucruri, a lucrurilor din interior, explicația lor, le ține loc pentru o explicație a inexplicabilului.

Ceea ce precede nu are nimic de a face cu ceea ce urmează...

Existau, unul lângă celălalt, doi copaci mari în parcul public în care mă plimbam, chiulind de la lecțiile de la liceu, cu amicul meu V. Deodată auzii zgomotul unei căderi, amortizate de frunzele și crengile care mi-au atins spatelul. Unul din arbori căzuse la un pas, la o secundă, înapoia mea.

Câțiva ani mai târziu, mă plimbam prin același loc

cu viitoarea mea soție. Fu al doilea copac care ne căzu chiar la picioare de data aceasta, în fața noastră. La o secundă aproape!...

Mă aflu cu soția mea într-un mic oraș românesc de provincie. Sosiserăm în ajun, seara târziu. Cerusem o cameră la unicul hotel din localitate. Cu greutate, am fost acceptați. În fine, am fost conduși la cameră. Pentru a sosi acolo, trebuia traversat un fel de hol sau salon plin de liceeni, de militari și de prostituate care ne priveau mirați. A doua zi de dimineață, după ce dormiserăm pe jumătate îmbrăcați din cauza cearceafurilor murdare, acoperite cu tot soiul de pete suspecte, m-am îndreptat spre fereastră și o deschid. Era un fel de balcon vechi de lemn. Înaintez. Privesc în jos, la dreapta, la stânga, artera principală a orașului, prăfuită, căci era neasfaltată, mărginită de case urâte și joase. În depărtare, strada se pierdea, după ce traversa orașul, înspre câmpuri. Există totuși un liceu în acest oraș. Ba chiar două: un liceu de fete și unul de băieți. Soția mea venise pentru a ocupa catedra de filosofie și de drept la liceul de fete. Imposibil de acceptat, gândeam eu. Mă întorc, pentru a intra în cameră. Făcui un pas. Atunci când de abia am ridicat celălalt picior, balconul se prăbuși cu un zgomot asurzitor. Din fericire, nimeni nu trecea pe trotuar în clipa aceea.

Accidentul nu m-a nici speriat, nici surprins. Ceea ce gândeam și i-am spus și soției mele a fost că era imposibil ca ea să accepte acest post. Ea însăși era decisă să-și dea demisia.

La București. Nu aveam încă 14 ani. Sosiserăm de la Paris de două sau trei luni. După masa de prânz eram, mama, sora mea și eu, așezați în mica încăpere care servea drept salon, în jurul unei mese rotunde, destul de joase. Pe fața de masă brodată, era așezat un vas mare, în stil chinezesc cu imagini pictate, reprezentând, evident, chinezi și chinezoaice în costume tradiționale. Brusc, fără să-l fi atins careva dintre noi, vasul se sparge în mii de bucățele. Mama se ridică, își puse mâna pe obraz și țipă: „A murit mama!” – „N-are nici o legătură!” – am zis eu. Mama se calmă. Nu eram prea mirați de faptul că vaza se spărsese în bucățele atât de numeroase și de mici, cu toate că, chiar dacă vasul ar fi fost crăpat, el nu s-ar fi spart în acest fel. Nimeni nu împinsese vaza. Nu se întâmplase nici o zguduire, nici un cutremur de pământ. Și chiar dacă s-ar fi întâmplat un cutremur!...Au fost strânse miile de cioburi fără a încerca să ne explicăm acest fenomen. Spre seară, primim o telegramă de la Paris; bunica mea murise, după socoteală, chiar în momentul când vaza se făcuse țandări!

Știu! Visele care ne avertizează și cele de prezviune sunt cunoscute de psihologi dintotdeauna. În Occident nu le putem crede pentru că pentru noi, evenimentele se petrec în timp. Noi avem o gândire cauzală. Există un „înainte” și un „după”, acesta din urmă fiind un efect al primului. Înainte, după, cauzalitate, timp.

Orientalii nu sunt înțeleși de către occidentali pentru că orientalii văd lucrurile altfel decât noi, într-un ansamblu de corelații și de semnificații. Aceasta înseamnă, evident, un alt fel de a-ți explica lumea, orice

„Trenul parizian” - Cristina Rubalcava, 1986 (1.95 x 3.95 m).

Artista mexicană a immortalizat lumea artistică a capitalei franceze din acei ani. Pictura a fost descoperită la Museo Ralli, Barrio Beverly Hills, Punta del Este, Uruguay, de domnul prof. George Cristea, care ne-a și pus la dispoziție imaginile. Domnia sa i-a identificat, printre protagoniștii tabloului, pe Eugen Ionescu și soția sa, Rodica.

adevăr nefiind decât explicația pe care noi putem să o dăm despre un lucru; explicație subiectivă, valabilă într-un sistem, al unui complex cultural. Pentru a admite aceste fenomene, de neînțeles pentru mentalitatea noastră, pentru logica noastră, ar trebui să substituim deci gândirii noastre istorice, cauzale, o gândire și o imaginație spațiale, o figurare spațială și nu una temporală. Dacă noi am putea să nu istoricizăm, am avea o altă reprezentare a lumii, orice lucru fiind în spațiu: o explicație necauzală a lumii.

Eram singur cu P.B. în atelierul acestuia. Nici un televizor, nici un aparat radio. Auzirăm deodată câteva fraze muzicale, sunetele unui instrument cu coarde. Am reperat de îndată locul de unde acestea veneau, un colțșor în spatele unei canapele. „Este radio-ul și fără îndoială undele sale rătăcite au ajuns până aici!” „Da, zisei eu, trebuie să se fi produs o anumită dezordine în transmisiunea undelor și colțul peretelui a servit drept receptor ilegal!”

N-am să vorbesc despre anumite fapte foarte banale care ni se întâmplă tuturor: să ridici receptorul telefonului pentru a chema pe cineva; numărul format este ocupat. Închizi și revii. E persoana care la capătul celălalt al firului încerca să te sune și ea. Se întâmplă de asemenea să te gândești intens la o persoană timp de un sfert de ceas, o oră, până în momentul când acea persoană te sună la telefon sau vine la ușă. Este aproape un joc de societate. Foarte des se întâmplă, când ești cu o persoană intimă, să-i pui mental o întrebare la care ea să-ți răspundă cu voce tare.

La București, într-un restaurant cu orchestra. Mă aflam acolo cu doi prieteni: I. care avea anumite puteri mintale și Z. care era un personaj foarte sensibil. I. mă întreabă care este bucata muzicală pe care aș vrea s-o aud cântată de orchestră. I. îmi spune să mă gândesc. Îmi zise: Z. o să-ți răspundă. I. îl fixă pe Z., Z. reflectează, se concentrează. După puțin, Z. îmi spuse care este melodia pe care voiam s-o ascult. E bucata pe care orchestra începu s-o interpreteze câteva minute mai târziu. În timpul serii am repetat experiența de trei ori, cu succes!

Am avut de asemenea și false povestiri, avertismente aiurea, întâlniri ratate cu fantome. Astfel, într-o noapte, visez un număr de loz la Loteria Națională. La trezire, nu-mi mai amintesc decât ultimele două cifre: 78. Aleg o tutungerie unde se vindeau astfel de bilete, găsesc unul care se termină cu 78. La tragere, nici un loz câștigător care să se sfârșească cu aceste cifre.

Trebuia să plec la Londra. Soția mea o vede pe mamă-sa în vis. De multă vreme nu mai făcuserăm nici un parastas pentru dânsa. Soția mea, neliniștită, mă rugă să nu iau avionul. „De ce?” – întrebai eu. „Mama nu te sfătuiește!” Și ea a repetat: „Prăbușire, atenție, prăbușire!” N-am luat avionul, ci am cumpărat un bilet de tren la vagonul de dormit... Plec la data fixată. Mă instalez în compartiment... Iau un somnifer. Mă trezesc a doua zi după orele 11, vremea era frumoasă și noi eram pe mare, deși ar fi trebuit să fi ajuns la Londra de dimineață la orele opt.

Cer lămuriri impiegatului de la vagonul de dormit. Expresul Bruxelles Zurich deraiase în timpul nopții. Fuseseră victime multe. Trenul nostru reușise să se oprească la 200 metri de vagoanele răsturnate. „A fost zgomot mult, îmi spuse impiegatul. N-ați auzit nimic? Aveți un somn profund!”

Mama soției mele dăduse o informație inexactă. Nu era vorba de un avion, pe care nu trebuia să-l iau, ci de tren. Scăpasem totuși și de catastrofa feroviară. Probabil că avuseseră loc rumori confuze între morți... Imprecizie, suflele greșit informate!...

Mă aflam la Marsilia la sfârșit de august 1944.

Debarcarea Alianților avusese loc în Sudul Franței, dar orașul nu era încă eliberat. În același timp însă, înșurubirea izbucni. Eu locuiam la o familie de prieteni, poetul Leon-Gabriel Gros și soția sa Mickey. Era un mic apartament la al nouălea etaj pe bd. Pasteur, între fortul St. Jean și fortul St. Nicolas, puternic ținute de germanii regrupați în aceste fortărețe. Tunurile de pe vapoarele engleze sau americane trăgeau asupra orașului. Auzeam canonada bine.

Un pic înspăimântați dar mai presus de toate fericiți, glumeam. Gabriel Gros și cu mine ne aflam într-o încăpăre care le ținea loc de salon. Beam pastis, normal, așteptând să mergem la masă. Soția lui prepara prânzul în bucătărie. Vine pentru a ne anunța că masa e gata. Ne ridicăm. Facem câțiva pași în direcția bucătăriei. De abia ajunserăm la ușă că auzirăm un zgomot infernal de fereastră spartă. Ne întoarcem să vedem ce s-a întâmplat. Efectiv, nu mai exista fereastră. Iar pe fotoliul pe care stătusem eu și-l părăsisem doar cu câteva secunde în urmă, poposea o schijă enormă de obuz. Am scăpat de puțin! Dar nu și portretul poetului Ilarie Voronca al cărui cadru în sticlă fusese făcut tândări iar figura lui avea o lungă tăietură de la tâmplă la bărbie. Câteva luni mai târziu, la Paris, poetul se sinucidea.

După cum se poate constata din lectura de mai sus, Eugen Ionescu este preocupat în cazul de față de o temă

extrem de gravă, aceea a ignoranței și nepăsării noastre totale față de Universul în care trăim (ne referim desigur la mediile intelectuale).

Consecința acestei atitudini este că o serie de evenimente ieșite din comun pe care le trăim – coincidențe stranii, avertismente misterioase prin vise, perceperea unor fenomene care nu sunt în raza simțurilor, precum și transmiterea gândurilor la mare distanță, fără intermediul organelor de simț obișnuite (cu alte cuvinte telepatia) – nu le putem explica „rațional” și le expediem într-un coș cu „fenomene paranormale”. Unii le dramatizează, sunt cuprinși chiar de teamă, le consideră avertismente ale unor forțe supranaturale care nu se știe dacă reprezintă spiritele binelui sau ale răului. Eugen Ionescu, după cum am văzut, nu face parte dintre aceștia. I s-au întâmplat atâtea dar nu este convins de rolul lor de avertizor. Ca dovadă, el tratează cu umor cazurile de previziuni „aiurea” – după cum se exprimă el însuși, cu vise avertizând „pe dos”, dacă nu chiar false.

De remarcat este faptul că, odată în plus, Eugen Ionescu se dovedește un narator în același timp plin de farmec și profund, care îl face pe cititor să se gândească la textul parcurs mult după ce l-a terminat și să se străduiască a-și aminti de propriile întâmplări ieșite din comun pe care le-a trăit. Încercați, nu este greu: fiecare am avut astfel de experiențe!

Stockholm, martie 2009

Ioan Es Pop laureat al Premiului pentru Poezie Niram Art 2009

Ioana DRAGOTĂ

Niram Art – revistă de artă plastică, înființată în 2005, la Madrid, a primit, în 2007 premiul MAC pentru presă decernat de Mișcarea de Artă Contemporană din Portugalia, pentru cea mai bună publicație de artă, iar în 2008 premiul MAC pentru „munca excelentă depusă în serviciul Artei”.

Espacio Niram – spațiu de vis în care arta este suverană; începând de la podele, pereți, mobilier unicat, lumini, până la evenimentele săptămânale ce se desfășoară aici: seri de muzică, poezie, de dialog cultural, lansări de carte, expoziții în Galeriile de Artă Nicole Blanco și câte și mai câte, Bar & Lounge, inaugurat în 2008, în inima Madridului și deschis între orele 15 – 3.

Editura Niram Art, înființată în 2009 la Madrid.

Premiile Niram Art pentru poezie, acordate începând cu acest an.

Toate cele enumerate mai sus au în comun dorința de a crea căi de comunicare, punți de legătură, de a face cunoscută și de a promova arta în general, arta românească în special. Și mai au în comun numele plin de strălucire și cu o muzicalitate aparte: *Niram*, nume ce se identifică din ce în ce mai mult cu universul artei de calitate, cu originalitatea, cu eliberarea prin cultură, cu deschiderea porților și oferirea unui spațiu privilegiat de întâlnire a artelor și diverselor culturi.

Este greu de crezut că toate aceste realizări, alături de expoziții

personale de pictură în diverse țări, de publicații înființate, de susținerea a numeroase proiecte ce promovează cultura românească se datorează unui tânăr de doar 35 de ani: pictorul român stabilit în Spania, *Romeo Niram*.

În fabulosul Espacio Niram, decupaj artistic și sustragere din realitate, se întâmplă mereu ceva nou. În luna februarie a acestui an a fost inaugurată Cafeneaua Literară Dialog European, loc de promovare și cunoaștere a scriitorilor români și spanioli contemporani. În cadrul acestei prime ediții au fost acordate și premiile anuale Niram Art¹, pentru activitatea literară desfășurată în spațiul european, poezilor români Claudiu Komartin, din București și Ioan Es Pop, unul dintre cei mai originali și valoroși poeți pe care i-a dat Maramureșul. Cu aceeași ocazie, poetelor spaniole Lola Con și Carmen Rubio li s-au oferit diplomele de onoare Niram Art 2009.

Ioan Es Pop și Claudiu Komartin

Născut la 27 martie 1958, în satul Vărai, județul Maramureș, Ioan Es Pop este absolvent al Facultății de Filologie din Baia Mare. După absolvire, este repartizat ca profesor de limba și literatura română în comuna maramureșeană Ieud, unde lucrează timp de șase ani 1983-1989. Este semnificativ faptul că volumul de poezii cu care debutează în 1994 poartă titlul *Ieudul fără ieșire*. În 1989 poetul pleacă la București, unde se angajează ca muncitor necalificat la Casa Poporului. Evenimentele din decembrie 1989 aduc însemnate schimbări și în viața sa, ca și a milioane de români, care au încercat să-și reconfigureze traseul profesional în conformitate cu aspirațiile personale. Intră în activitatea publicistică, angajându-se la revista *Luceafărul*. În prezent este jurnalist,

editor-șef al *Ziarului de duminică*, supliment cultural al *Ziarului financiar* și senior editor al revistei de știință, tehnologie și călătorii *Descoperă*.

A publicat, până în prezent, pe lângă *Ieudul fără ieșire*, următoarele volume de poezie: *Porcec* (1996), *Pantelimon 113 bis* (1999), *Rugăciunea de antracit* (2002), *Petrecere de pietoni* (2003), *Lumile livide* (2004), *no exit* (2007); este prezent cu versuri și proză în diverse publicații literare și antologii. Opera sa poetică se bucură de multă apreciere, dovadă numeroasele premii obținute, dintre care amintim: Premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru *Ieudul fără ieșire* (1994), *Pantelimon 113 bis* (2001) și *Petrecere de pietoni* (2004), care a primit și premiul ASPRO² în același an, Premiul „Mihai Eminescu” al Academiei Române pe anul 1999 etc. Ioan Es Pop a primit în anul 2004 Ordinul Meritul Cultural în grad de ofițer.³

După cum se vede, premiul Niram Art 2009, vine să completeze și să dea un plus de strălucire unei remarcabile cărți de vizită poetice. Mai grăitor decât orice comentariu, iată un mesaj al lui Romeo Niram pentru Ioan Es Pop:

A fost o onoare pentru mine sa te întâlnesc. Îți rămân recunoscător lui Gelu pentru această acțiune care ne-a adus atâta lumină din România. Încă mă lupt cu această carte de poezie pe care am avut privilegiul să o primesc personal de la Ioan Es. Pop, carte ce m-a transformat în cel mai împătimit FAN al poetului.

Îmi aduc aminte de un mesaj primit de Mihail Sebastian în '40 de la un coleg de breaslă: „Fără dragoste îți trimit salutul meu de arme”.

Mie acum îmi vine în minte doar: Cu toată dragostea îți trimit salutul meu fără arme.

Frumoase cuvinte, din frumusețea celui care le-a trimis și a celui care le-a primit!

1 Informații suplimentare pot fi găsite în articolele semnate de Eva Defeses și George Roca în revista AGERO, Stuttgart, www.agero-stuttgart.de, de unde provin și imaginile care ilustrează articolul.

2 Asociația Scriitorilor Profesioniști din România

3 Informații preluate din caietul biobibliografic aniversar Ioan Es Pop, editat de biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare, în 2008, realizat în cadrul Serviciului bibliografic de: Ana-Maria Brezovszki, Ana Grigor și Florina Vanciu.

Citind din Australia versurile unui poet basarabean stabilit în România

George ROCA vi-l prezintă pe poetul basarabean: IGOR URSENCO

Scurte date biografice:

URSENCO Igor, născut la 9 februarie 1971 în localitatea Șişcani din Republica Moldova. Critic literar, scriitor, scenarist și traducător. Stabilit recent la Baia Mare.

1995-98 - Studii postuniversitare (doctorat), Catedra de literatură contemporană, Universitatea de Stat din Moldova (USM), Chișinău

1990-95 - Facultatea de Litere, USM, Chișinău

1986-90 - Liceul pedagogic, Călărași

Critică literară:

- Prefața la cartea „Amo Christum” (2007) de Angela Marina Glodici

- Postfața la cărțile „Nu mă opri” (2006), „Fericiri pământene” (2008) de Angela Marina Glodici

- Studii literar-teologice la cărțile lui Dorin Ploscaru („Peștele albastru” și „Peștele pe uscat”)

- Studiu teoretico-literar la romanul „Gesturi” de Em. Galaicu Păun

Eseuri literare teoretico-practice:

- „Postmodernismul. Între insuficiența (id)entității și carnavalul existențial”

- „Lirica moldovenească actuală din perspectiva atributelor comune modernismului și postmodernismului”

- „Răbdarea lui Tiresias” etc.

Teză de doctorat în filologie: „Sub scalpul Mnemosinei: omnigrama intertextuală” (anamneză culturală absolută ori libertate auctorială nelimitată?)

Teză de licență: „Discursul literar: între mistificare și cenzură” (O descindere dantescă în purgatoriul totalitarist sovietic)

Poezie:

„Logos”, tatăl meu: mama mea „Imago” : An-tologie de texte arhetipale (supravegheate poetic între 1987-1992)

Alte lucrări teoretice și publicistice (în manuscris)

Scenarii film:

- „Arcanum Fibonacci” (Scenariu ficțiune scurt-metraj. Genul: tragedie arhetipală)

- „Blocul Al Nouălea Cer” (Scenariu ficțiune lung-metraj după motivele romanului „Simion Liftnicul - Roman cu Îngeri și Moldoveni” de Petru Cimpoeșu. Parabolă politico-teologică, tragicomedie)

Actor: rol sporadic în secvențele din pelicula artistică „One of the Hollywood Ten” (2000) regizată de Karl Francis, alături de Jeff Goldblum (starul din filmul „Jurassic Park”) și Greta Scacchi

Publică în mass-media maramureșeană: „Glasul

Maramureșului”, „Nord literar”, „Necenzurat”, „Graiul Maramureșului” etc.

Traduceri: din rusă, spaniolă și engleză.

Laureat al Festivalului de muzică folk „Galbenă Gutuie” (Prima ediție, 1990, Chișinău)

Contact:

proteuro@gmail.com; proteu@proteu.ro

UNIVERSUL „URSS & CO”¹ (Impulsul cosmogonic original, brevetat chiromantic)

În Călătoriile mele de Gulliver adolescentin,
intangibile
rămâneau doar globulele roșii de sânge
și cele 80 la sută de apă
din dovada terestră a corpului: în apa sacră a Gangelui
zilnic
îmi spălam tăpile
și creștetul
înfierbântat – în Amazonul sălbatic...

A fost o vreme când/ fluviul Volga mi-a curs
prin toate venele/ tineretelor/ mele oficiale, dar
de fiecare/ dată se revărsa/
din matca preconștientului/
blestematul râu/ Prut:
piti în dreptul „liniei inimii”/ din
palma mea stângă/ - ca o lamă de/ baionetă a sorții.../

Într-un timp arhetipal mi-am jelit,/ între Tigru și Eufrat,/

1 URSS & CO - anagramă fonetică cu numele de familie URSENCO

sortile netrăite,/ invadate de personajele literare ale lumii./

Îl vedeam adesea pe Walt Whitman/ plantându-și singur/
Gazonul/ pe același sens/ cu paralela 45/
și de fiecare dată / îmi trăgeam corabia mai la est/
de râul Bâc și mai la umbră/ de Niagara,/ unde încape
toată Dunărea/ cu apă tulbure cu tot.../
Dar când mancurții¹ hrăniți cu istoria/ transmisă în direct/

la știrile TV de seară/ s-au răzvrătit pe/ prora spațială/
a creierului,/ le-am oferit alternativa revoluției/ cu-
linare.../

Toate nădejtile mi le-am lăsat cu gură/ de moarte/
la zidul Ierihon – însetaților de cuvânt./ M-am luat la
întrecere/
cu Sătilă și Gargantua:/ cine va duce în gură, strop cu
strop,/ apa Nilului/ care a săpat galerii în baza piramidelor/
și steaua/ Nordului...

Când nu am mai avut suficiente resurse/ tangibile/
să îmi hrănesc pajurele cosmice/ cu trupul
telenovelelor ideologice și/ romanelor tragi-comice/
de la Nistru pân-la Tisa,/ am încetat să mai fac
abstracție/ estetică/ de rușinoasa îndeletnicire de

grănicer/ la frontieră cu/ sufletul./ Atunci i-am solicitat
lui Ivan Turbincă/, într-o rusă arhaică/
de pe timpul lui Noe,/ să mai amânezească ultima dată Moartea:/
„mai tocește-ți, și tu,/ gingiile/
timp de/ o sută de ani de singurătate/
în cremenea Carpaților,/ până s-or face
piramide de faraon/
sau Cremlin cu stea/ în frunte...”./

Am băut însetat din râul uitării Lete, și din Mnemosina,
râul memoriei eterne,/ unde l-am întâlnit/ pe Tiresias/,
dar care nu m-a recunoscut / în nici
unul dintre fluviile lumii.../

L-am angajat pe Călugărul Jorge/ să-mi ungă
cu otravă/ cerul gurii/ și toate sortile imposibile:
voi toți,/ care mi le veți trăi on-line,/ vărsa-v-ați
sufletul în Marea/ Neagră
de atâta fiere...

Atunci savanții au înregistrat modificarea/ ireversibilă
a c-URSS-ului/ din univers./ Și a ieșit din ilegalitatea/
neagră/ Uniunea Râurilor de Suflet și Sânge (URSS)/ ce
vor izvorî/
etern/ din „linia vieții” a palmei mele drepte/ – bastion
intangibil,/ generat de URSS-itoarele cosmice...

Asociația „Doina” din Algarve (Portugalia)

Ștefan SELEK

Dintr-o scrisoare primită la redacție am aflat că o comunitate de români de pe meleaguri lusitane organizează activități și manifestări de promovare a culturii și tradițiilor românești în rândul locuitorilor din orașul Loulé, regiunea Algarve, Portugalia.

Iată cum se prezintă ei înșiși, prin vocea doamnei Sanda Ciorba, secretar al Biroului executiv și jurist al asociației:

„Suntem o asociație de români din sudul Portugaliei, regiunea Algarve, în august 2008 am fost recunoscuți de către Înaltul Comisariat pentru Imigrare al Portugaliei drept asociație reprezentativă pe plan local. În Portugalia este dificil să primești această recunoaștere, poți să depui candidatura doar după trei ani de activitate. Noi am primit-o după un an și jumătate, fiind singura excepție pe care au acceptat-o, deoarece i-am copleșit cu multele activități pe care le-am desfășurat în sprijinul românilor din această zonă. Vă spun toate

acestea în sprijinul candidaturii noastre la o colaborare cu Biblioteca din Baia Mare. Am intrat în legătură cu Biblioteca Sofia de Mello-Breyner din Loulé, Algarve, Portugalia, al cărui director a fost încântat să ne găzduiască un fond de carte românească și să ne ajute să îl punem la dispoziția tuturor celor care îl vor cere, școli, asociații, alte biblioteci. Mai există o bibliotecă în Faro, care este capitala regiunii, unde, la fel, avem știință că ar fi bucuroși să găzduiască cărți în limba română. Ar fi prima inițiativă de acest fel în această zonă și cred că și la nivel național în Portugalia. Trebuie să vă spun că avem mulți copilași aici care vor cunoaște limba română doar prin intermediul acestor cărți, realitatea lor fiind cea portugheză. Mă întreb ce vor face acești copii când se vor întoarce în România și de aceea lupt să le arăt fața plăcută țărilor noastre și să-i fac să simtă că aparțin culturii românești, măcar în egală măsură cu cea portugheză. E dificil să-ți păstrezi identitatea națională

1 Mancurt - persoană supusă, prin distrugerea specifică a creierului, unui proces de amnezie a originilor genetice și culturale. În excepționalul roman „Eșafodul”, Cinghiz Aitmatov descrie tortura aplicată de oștenii lui Gengis Khan: după o preparare preventivă, victimelor li se aplica direct pe scalp pielea de cămilă (înțoarsă pe dos), urmând ca firele de păr să afecteze centrul mnemotic până la pierderea totală a identității

Fotografiile de la serbarea de 8 Martie ce a avut loc în sediul Asociației Culturale și Sociale Almancil

„De ani de zile nu am mai sărbătorit un 8 Martie așa cum ni-l doream, dar profesoara Monica Pop, de la școala de duminică ne-a pregătit un program artistic cu cântecelele și poeziile pe care le cunoaștem din copilărie și pe care le-am spus și noi mamelor noastre. Au participat la serbare și tinerii care nu au încă vârsta de a fi părinți dar nici copii nu mai sunt... Au re trăit emoția din copilărie și ne-au declarat că oriunde în lume vor locui nu vor uita să-i învețe pe copiii lor aceste refrene de ziua mamei!

A fost o zi de emoție românească, aici, pe malul Atlanticului, o zi care s-a încheiat în acorduri de muzică populară, cu multe zâmbete și multă bucurie în suflete. Pentru toate acestea trebuie să mulțumim copilașilor noștri și profesoarei lor, care a știut să găsească calea către sufletele tuturor. Mulțumim Monica Pop!”

Mămicile din Asociația „Doina”, în numele cărora semnează Sanda Ciorba

când nici nu o cunoști, iar un sector de carte românească în bibliotecile portugheze ar ajuta mult imaginii noastre aici. Noi avem un proiect în curs de aprobare pentru a reuși transport pentru cărți, dar, în caz de neaprobare, suntem hotărâți să le aducem cu geamantanul, pentru că avem mare nevoie de ele.”

Ca urmare a răspunsului nostru, am primit aceste rânduri pline de însuflețire și optimism:

„Pentru noi nu poate fi decât o bucurie să vedem că și din țară ne vin semnale pozitive, și ne-am bucura ca cei de acasă să afle că românii fac și lucruri bune în străinătate, nu doar crime și violuri. Noi suntem un grup de oameni foarte entuziaști și, mai ales, destul de tineri, media de vârstă e puțin peste 30 de ani. Oameni obișnuiți, fiecare cu munca lui, dar dispuși la muncă voluntară pentru a realiza încă o activitate... Satisfacția noastră? Să-i vedem pe prietenii noștri portughezi dansând hora și cerând rețete de mâncare românească. Ne întrebă cum pot vedea canale românești la televizor. Iar copiii noștri sunt bineveniți la sărbătorile lor și în casele lor. Cu cât ne cunosc mai bine, cu atât ne acceptă ca pe niște egali și nu doar de suprafață, ci sentimentul de prietenie este real și durabil. Pentru viața de zi cu zi a imigrantului aceste lucruri sunt importante și, din fericire, noi le-am reușit, cu multă muncă, dar bucuria e pe măsură. Vă vom trimite poze de la Carnaval, unde tinerii noștri, al treilea an consecutiv, au un car alegoric. La cel mai vechi carnaval din țară cu tradiții de sute de ani, în

orașul Loulé, unde suntem invitații Primăriei Municipale.”

Cu promisiunea de a vă transmite vești despre noi, călduroase salutări.

Împinși de curiozitate, am accesat pagina web a asociației, unde am găsit noi date cu privire la constituirea și existența ei. În Algarve, în luna martie 2007 a luat ființă Asociația românilor și moldovenilor „Doina” din Algarve, la inițiativa unui grup de prieteni români și moldoveni. Președintele Asociației „Doina” este Elisabeta Necker, originară din Timișoara. Aceasta, împreună cu vicepreședintele Ioan Dudaș din Satu Mare, Mariana Melinții din Republica Moldova și preotul Rîșnoveanu de la Biserica Ortodoxă din Faro au gândit proiectul ca pe un punct de sprijin pentru românii aflați în sudul Portugaliei. În prezent, în asociație sunt înscrise 100 de familii. Principalele obiective pe care le urmărește asociația sunt: promovarea culturii și tradiției din țările de origine, legalizarea situației cetățenilor români, intermedierea diverselor procese cu instituția Consulatului Român din Lisabona privind eliberarea documentelor (certificate de naștere, căsătorii, împuterniciri și alte servicii). Asociația creează o punte de legătură între români și autoritățile locale, încercând să intervină în favoarea românilor de fiecare dată când acest lucru este posibil.

Asociația a desfășurat și desfășoară numeroase activități în cadrul comunității din orașul Loulé, după cum reiese din calendarul acțiunilor pe anul 2008.

Astfel, s-au organizat activități cultural-artistice, serbări, expoziții, excursii, a fost înființat grupul de dansuri „Doina” din Algarve, s-a participat la sărbătorile autohtone, la reuniuni, colocvii și întâlniri cu oficialitățile.

Pe lângă aceste activități, în cadrul asociației se rezolvă și alte probleme ale membrilor comunității românești din Algarve: se dau sfaturi juridice, personal și prin telefon, se fac intervenții în favoarea cetățenilor români la diverse autorități și instituții, se dau informații

despre legislație și aplicarea ei, oferte de muncă, ore de inițiere în limba portugheză pentru a ajuta integrarea noilor veniți și altele...

Majoritatea informațiilor au fost preluate de pe site-ul www.doinalgarve.com și se constituie într-o frumoasă carte de vizită a asociației pe care dorim s-o facem cunoscută și prin paginile revistei noastre. Salutăm cu această ocazie pe semenii noștri de pe malul Atlanticului în speranța unei colaborări benefice și trainice.

Grupul folcloric „Româncuțele” din Ottawa

Mia PĂDUREAN
scriitoare, Ottawa, Canada

Grupul Folcloric „Româncuțele” a fost înființat în anul 1993, format din cele patru surori Pădurean - Mia, Aurelia, Denisa, Dorina. Mia Pădurean, regizoare și interpretă a grupului, a format o echipă de teatru cu tinerii din comunitatea română Ottawa – Hull, în cadrul căreia s-au jucat din schițele marelui dramaturg I. L. Caragiale, precum și două piese religioase scrise și regizate de Mia Pădurean. La reușita reprezentațiilor au contribuit: Aurelia și Denisa Pădurean prin interpretarea diferitelor roluri, Dorina Pădurean a creat și confecționat costumele.

Talentul l-au moștenit de la părinții lor care, pe lângă această zestre au participat alături de ele la toate evenimentele culturale, având fericita ocazie ca ei să locuiască cu cele patru fiice în Canada, în aceeași casă.

Româncuțele prin dăruirea lor, arată lumii întregi respectul și dragostea față de cultura și obiceiurile neamului românesc. Grupul este înregistrat în Répertoire des Arts et du Patrimoine du Canada.

Prin muzica populară, românii își fac cunoscute sentimentele cele mai puternice – iubirea, dragostea de viață, dorul, resemnarea demnă în fața destinului, iubirea pământului strămoșesc. Româncuțele au reușit să transmită acest mesaj în spectacolele lor, prin cântece și dansuri, din toate regiunile țării. În decursul anilor au oferit publicului canadian spectacole de înaltă ținută artistică: în spectacolul de Ziua Națională a Canadei; în spectacole organizate de Club Rotary; în spectacole cu ocazia săptămânii francofoniei; în spectacolul cu ocazia bicentenarului orașului Hull și în numeroase alte spectacole organizate de alte comunități etno-culturale din regiune. Au prezentat spectacole în comunitățile românești din Toronto, Montreal, New York, Câmpul Românesc de la Hamilton, Câmpul Românesc de la Val - David.

De un deosebit succes s-au bucurat spectacolele prezentate în fiecare an cu ocazia Zilei Naționale a României pentru publicul român și canadian din zona capitalei, la care au participat ambasadorul României și corpul diplomatic.

În anul 2003, când grupul aniversa 10 ani de activitate, au oferit publicului un spectacol de gală. Cu această ocazie au fost onorate de prezența a două personalități marcante ale artei românești - Ducu Bertzi și regretatul Florian Pittiș.

Un deceniu de tradiție și cultură românească dăruită canadienilor de Grupul Româncuțele, un deceniu de eforturi pentru a face România cunoscută și admirată pentru tezaurul neprețuit al tradițiilor sale. Prin intermediul Româncuțelor flacăra iubirii de țară nu se va stinge niciodată.

Ioan Nicoară de vorbă
cu Simona Dumuța,
red. „Familia Română”

Foto: Șt. SELEK

De vorbă cu pictorul Ioan Nicoară din Statele Unite ale Americii

Simona DUMUȚA

Cu ocazia lansării numărului 4 (31) al revistei *Familia română*, printre oaspeții noștri s-a numărat și un român stabilit în S.U.A.: publicistul și artistul plastic Ioan Nicoară. Domnul Ioan Nicoară s-a născut în urmă cu 71 de ani în Sohodol, jud. Alba, dar destinul i-a hărăzit să-și lege soarta de alte meleaguri. Și-a dorit întotdeauna să călătorească, dar regimul de atunci era o piedică foarte mare în calea acestei dorințe. A reușit în cele din urmă și a plecat cu un pașaport turistic spre Italia, unde n-a zăbovit foarte mult. Pașii l-au purtat mult mai departe, ajungând tocmai în America, unde trăiește din 1981, în Phoenix, Arizona. La 44 de ani, domnul Ioan Nicoară a fost nevoit să o ia de la capăt și să învețe altă limbă, pentru a răzbate printre străini. A fost doar începutul. Pasionat de călătorie așadar, vorbitor acum de italiană, engleză, spaniolă și franceză, a vizitat până în prezent 19 țări și, după cum ne-a mărturisit, n-a adunat averi, a preferat să călătorească, să vadă, să cunoască și să se bucure de diversele culturi ale lumii, următoarea țară pe care are de gând să o viziteze fiind Ucraina. Despre copiii și nepoții domniei sale, trăitori și ei în America, ne spune cu mândrie: „șase dintre nepoți vorbesc românește la fel de bine ca și mine, deși au crescut în America”. Pe șapte dintre ei i-a adus să viziteze România. Ne mărturisește că pe meleagurile maramureșene a fost pentru prima dată în

tinerețe, când, cu rucsacul în spate și cu dorința de drumetrie în suflet, a bătut Maramureșul în lung și-n lat, vreme de aproape trei săptămâni, iar mai târziu avea să-și unească destinele tocmai cu o băimăreancă. Este pasionat și de pictură, pasiune materializată în peste 50 de lucrări, majoritatea având ca temă satul și peisajele românești, pe care spune că i-ar plăcea să le expună cândva și la noi, în Baia Mare. Ca publicist a semnat zeci de articole, poezii, proză și jurnale de călătorie. În colecțiile bibliotecii noastre există două lucrări ale domniei sale, volumul de poezie „Pribeag printre cuvinte”, (Editura Gutenberg Univers, Arad, 2004), cu dedicația autografă: „Pentru Biblioteca Județeană Baia Mare cu toată considerația, Ioan Nicoară. Baia Mare, 4 sept. 2006” și „Album cu picturi de Ioan Nicoară”, cu dedicația: „Pentru Biblioteca Județeană Baia Mare. Pictate în Italia și Statele Unite din dorul după țară. Cu toată aprecierea, Ioan Nicoară. Baia Mare, 4 sept. 2006.”

Oaspetele nostru ne-a făcut cunoscută o tulburătoare doină, cu o vechime de peste 100 de ani, creație a unui tânăr țaran român din zona Clujului, plecat în America să câștige bani ca să-și cumpere pământ acasă, care a lucrat în oțelăriile din Chicago sau Cleveland și care a murit pe pământ american, fără să-și îplinească visul.

DOINA ROMÂNULUI AMERICAN

*Când eram în sat la mine
Măicuța mă ținea bine,
Cu toți frații lângă mine.
Acasă n-aveam dolaru',
Dar aveam boii și caru',
Ș-așa-mi petreceam amaru',
Tot cu boii și cu caru'.
Însă când am crescut mare
Am trecut o apă, care
M-a înstrăinat prea tare.
Auzisem o minciună
Că America-i țară bună,
Țară bună și bogată
Și de bani îndestulată.*

*Că banu-i în număr mare,
Și momește pe oricare,*

*Cum am lăcomit și eu
Și-am plecat din satul meu.
Și-am venit pe-un an, pe doi,
Să-mi fac bani, să plec 'napoi.
Și-or trecut anii la rând,
Lucrând și dolari făcând.
Și de-am strâns vreo doi dolari
I-am cheltuit pe spițari.
Oceanule, apa-ți rece,
Dare-ar Dumnezeu să-ți sece,
De-ai fi fost secat demult,
Eu nu te-aș mai fi trecut
Și nici nu te trecea nimeni,
Să fie străin ca mine.
Că străinu-i ca și spinu'
Și-i amar ca și pelinu'.
Rău e Doamne prin străini*

*Ca și pomul printre spini,
Spinu' crește-n lung și-n lat,
Pomu' rămâne uscat.
Bate vântu' și-l usucă,
Spinul crește și-l astupă.
Americă mult departe,
Țară de străinătate!
Dolaru' cât îi de mare,
Îl plătim cu grea sudoare.
Mii și sute de voinici
Își sting zilele-n fabrici.
De-ar fi trăznit Dumnezeu
Oblu-n muntele Brasău,
Talpa leagănelui meu
Să nu mai legene nime
Om fără noroc ca mine.*

Interviu cu un astrofizician: Ioana Mariș

Adelina ULICI

— *Baia Mare are o bogată tradiție minieră și este vestită pentru florile de mină din zonă. Din subteran până la stele e un drum lung...*

— Drumul de la *stele* până la *subteran* e destul de lung, dar tocmai radiația cosmică, domeniul în care m-am specializat, e ceva care le leagă continuu. Particulele care sunt în această radiație sunt cele care pătrund până la florile de mină, unele, neutrino, traversând întreg Pământul. Nu am fost de mică hotărâtă să fac astrofizică, mi-au plăcut științele exacte. Cred că am ales acest domeniu pentru lipsa de aplicații practice și pentru că e la limita dintre artă și fizică.

— *Care sunt persoanele care v-au influențat traiectoria profesională?*

— Au fost câteva persoane care au reușit să îmi schimbe parcursul prin viață. Domnul profesor de matematică Ion Bârle a fost primul care, prin seriozitatea orelor, uneori dusă la extrem, mi-a format gândirea exactă. Domnul Pop Vasile este cel care mi-a arătat frumusețea fizicii. Dar cred că omul care m-a influențat spre ceea ce fac este domnul conf. dr. Mircea Rusu de la Universitatea din București. Mi-a dat încrederea în mine și mi-a deschis ochii spre cercetare, prin discuțiile deschise despre fizică, în special astrofizică și fractali. Părinții m-au ajutat lăsându-mi libera alegere și neîncercând să îmi contureze viața așa cum ar vrea ei.

— *Sunteți doctor în astrofizică la 26 de ani - doctorat susținut la o prestigioasă universitate germană. Care sunt etapele parcurse?*

— Timpul nu ar trebui să se măsoare în ani, ci în ore pierdute în fața calculatorului și în nopți albe, nu mi se pare o mare realizare să termin doctoratul așa de repede, poate am pierdut ceva pe drum. Am început cu Colegiul Național „Gheorghe Șincai”, apoi am urmat Facultatea de fizică din București. După un an petrecut în Bonn, am aplicat la Universitatea din Karlsruhe pentru o bursă de doctorat și în februarie am reușit să îl termin.

— *Cine a fost îndrumătorul dumneavoastră de doctorat și care a fost tema abordată?*

— Tema tezei de doctorat a fost măsurarea spectrului de energie al radiației cosmice, sub îndrumarea prof. Johannes Bluemer și dr. Markus Roth. Particulele vin din Univers și interacționează în atmosferă generând cascade, jerbe de milioane de alte particule. În teză am folosit datele de la Observatorul Pierre Auger (www.auger.org) construit în provincia Mendoza, Argentina. Cu acest experiment măsurăm particulele care ajung pe Pământ, măsurând radiația Cerenkov în apă și simultan fluorescența produsă de particule în drumul lor prin atmosferă. Observatorul Pierre Auger este compus din peste 1.600 de rezervoare umplute cu 12 tone de apă, având o distanță de separare de 1,5 km. Atmosfera de

deasupra acestei suprafețe de 3.000 km², este observată cu 24 de telescoape optice. După observarea jerbelor reconstruim energia, direcția și calculăm masa particulei inițiatoare. Scopul principal al Observatorului e determinarea originii acestor particule cu energii de peste 10⁽²⁰⁾ eV, energii la care e imposibil să accelerăm cu ajutorul experimentelor terestre.

— *Ați susținut doctoratul în limba engleză. Părinții v-au fost alături la susținerea tezei și presupun că emoțiile au fost foarte mari. Cu ce impresii ați rămas de la eveniment?*

Împreună cu părinții: pictorița Maria Mariș Dărăban și ing. Gheorghe Mariș

— A fost cel mai greu examen pe care l-am dat vreodată așa că mă bucur enorm că părinții mei au reușit să fie alături de mine și să înțeleagă stresul. Am rămas cu un gol după examen, e pustiul învingătorului care se așează repede în suflet. A fost destul de greu să înțeleg că am încheiat o etapă din viață, că am reușit să pierd studentia, că în câteva ore lumea se deschide și câștigi așa de ușor egalitatea în lumea științifică.

Știu că nu mai vreau să fiu niciodată în fața atâtor examinatori.

— *Acomodarea la o cultură străină, la o lume diferită vi s-a părut dificilă? Mai există în anturajul dumneavoastră români?*

— După câțiva ani deja de stat în Germania nu știu dacă pot să zic că m-am acomodat. De fapt nu înțeleg ce înseamnă acomodare: vorbesc germana fluent, am prieteni nemți, am viață socială. Cred că cea mai mare dificultate a fost să accept că sunt într-o altfel de cultură. Odată ce reușești să accepți, lucrurile vin de la sine.

— *Activitatea de cercetare poate absorbi întreg timpul unei persoane, dar am înțeles că găsiți timp și pentru alte pasiuni. De exemplu, știu că sunteți o*

alpinistă experimentată, că sunteți amatoare de artă plastică. Vă rugăm să ne vorbiți despre timpul dumneavoastră liber, atâta cât există.

— Alpinismul mi-a intrat în sânge ca un microb, la fel ca fizica. De câte ori ajung la stâncă nu mă mai leagă nimic de viața cotidiană, de stres. Verdele copacilor, mirosul pădurii, soarele care te prăjește în mijlocul peretelui, florile care îți gâdilă gleznele, cerul nepoluat de lumina orașelor, berea și poveștile de la gura cortului, toate mă fac să părăsesc, de câte ori pot, zgomotul orașului. Când nu pot să fug, mă refugiez în prietenie. Pe parcursul săptămânii, timpul liber cel mai important pentru mine e drumul spre Forschungszentrum, aproape două ore de tramvai în fiecare zi, în care pot să citesc ce vreau și să îmi pun gândurile în ordine. În arta plastică sunt o admiratoare a mamei mele, aproape de câte ori intru în muzee, e mai mult să compar, să încerc să înțeleg de ce îmi place o imagine. *(Este vorba de cunoscuta pictoriță băimăreancă, Maria Mariș Dărăban.)*

— *Desigur că țineți o legătură strânsă cu familia. Mai țineți legătura cu mediul românesc?*

— Sunt tot timpul la curent cu ceea ce se întâmplă în țară, la emisiuni nu mă uit, mai mult pentru că nu mă uit la televizor în general. Cărțile românești trec destul de des prin casa mea, sunt o mare admiratoare a lui Cărtărescu.

— *La ce lucrați în momentul de față și ce proiecte aveți?*

— Momentan lucrez la Karlsruhe Institute of Technology (<http://www.kit.edu/fzk/idcplg?IdcService=KIT&lang=en>) și continui în același proiect pentru care am lucrat în timpul doctoratului. E un contract de 2 ani.

— *Intenționați să rămâneți definitiv în străinătate, să vă continuați munca de cercetare?*

— Nu pot să zic nimic acum. Aș vrea să mă întorc în țară, dar numai când voi reuși să mă întorc în aproape aceleași condiții de lucru ca aici, sau în momentul în care nu voi mai depinde profesional de locul în care mă aflu. De întors mă întorc sigur, dar nu știu când.

— *Știu că ați luat cu dumneavoastră, în Germania, un costum popular din Maramureș. Care este semnificația acestui gest?*

— Costumul e prezent să îmi aducă aminte în fiecare zi de unde am plecat, de ciorbele cu groșior ale bunicii, de verile petrecute pe dealuri alergând după oi, de scăldatul în Baicu, de nopțile umblate pe ulițe la colindat, de bucuria de a rămâne copil.

Se poate adăuga, în încheierea unui dialog consumat printre picături, prin e-mail și într-o scurtă întâlnire, că Ioana Mariș este o persoană plină de discreție și modestie, ingrediente ce nu lipsesc din compoziția valorii autentice. S-a lăsat convinsă cu greu să ne dea un interviu, considerând că traseul ei nu are nimic special. N-a spus nimic despre olimpiadele de matematică la care a participat, despre activitatea de cercetare desfășurată în paralel cu cursurile facultății, despre faptul că la doctorat, după o oră și jumătate de răspunsuri la întrebările comisiei, a obținut calificativul „Magna cum laudae”, că i s-au făcut oferte pentru Barcelona, Chicago, Sorbona... Toate aceste lucruri le-am aflat de la mama ei, pictorița Maria Mariș Dărăban, care ne spune că fiica ei are talent artistic, este un fin cunoscător al artei, bun teoretician - „mă depășește” - , amatoare de literatură, sensibilă, afectuoasă, o fire pasională, o fiică minunată.

Cronica emigrantului român:

Interviu cu Marius Baciu - Canada

Corina ȘANDOR-MARTIN

Marius Baciu s-a născut la Vatra Dornei, în județul Suceava. Este absolvent al Facultății de Mine Baia Mare, promoția 1983. A lucrat la IPEG Suceava, din 1983 și până în 1989, când s-a mutat la Baia Mare, împreună cu familia, pentru că „în anii studenției am învățat să iubesc acest oraș și am rămas îndrăgostit de Maramureș și de oamenii locului”, lucrând încă doi ani în domeniu, la IPEG Baia Mare.

Din 1991 se angajează la postul de televiziune *Cinemar*, fiind la început cameraman și foarte curând după aceea reporter. „Am făcut parte din prima generație de șomeri mineri din România. Șomer fiind, am văzut un anunț în ziarul local cum că s-ar căuta cameramani pentru un post de televiziune. Cum tot nu aveam nici o ofertă de muncă m-am înscris la concurs și am fost ales dintr-un

grup mai mare de solicitanți. A fost prima dată când am pus mâna pe o cameră video și «obligat» să o mânuiesc. Am făcut impresie bună la interviu și Claudiu Florescu a decis să mă angajeze. După câteva luni am fost trimis să fac primul interviu cu președintele Consiliului Județean. În fapt aveam câteva întrebări scrise de mână de către Claudiu. Pe parcursul interviului am pus câteva întrebări suplimentare care i-au plăcut redactorului șef și astfel am fost promovat. A fost începutul unei mari iubiri. Televiziunea a fost pentru mine ca o femeie frumoasă, inteligentă și plină de mistere pe care trebuia să o cuceresc zi de zi. Cu teamă, emoții și pasiune m-am dăruit aproape total acestei noi meserii.”

Cariera lui cunoaște un traseu ascendent, se perfecționează continuu, devine redactor șef la *Canal 7* unde,

„între anii 1995-2000, am reușit, cu echipa redacțională, ca dintr-o televiziune de cartier să ne impunem ca o televiziune regională”. Aici realizează un Talk Show de succes, unde a avut ca interlocutori diferite personalități: Ion Iliescu, Petre Roman, Teodor Meleșcanu, Traian Băsescu, Călin Popescu Tăriceanu, Crin Antonescu, Vadim Tudor, Virgil Măgureanu, Adrian Năstase etc.

A fost căsătorit zece ani cu prietena lui din studenție cu care are doi copii, cetățeni suedezi în prezent, amândoi studenți: Rareș la engleză în Malmö și Anda la medicină dentară în Cluj. În 1995 s-a recăsătorit cu Corina Rădulescu, colegă de redacție la Canal 7 TV.

— *Când și de ce ați decis să emigrați?*

— În 1998 copiii mei au emigrat împreună cu mama lor în Suedia. I-am revăzut după un an și m-a surprins plăcut felul în care se schimbaseră. Gândeau mult mai matur și se vedea că amprenta societății democratice suedeze se întipărise profund în conștiința lor. Mă apropiam de 40 ani și trebuia să iau o decizie. La mijlocul vieții, am hotărât să plec într-o altă țară. Să iau totul de la început și să scap odată pentru totdeauna de eticheta: generație de sacrificiu. Corina a fost de acord să emigrăm în Canada, acolo unde deja aveam prieteni plecați, care ne chemau spre un trai mai bun. Nu o duceam rău în România. Aveam un apartament, mașină și salarii peste medie. Relații, uși deschise peste tot și celebritate. Dar tranziția economică, luptele politice meschine și credința că nu vom reuși să facem mai mult decât aveam ne-au adus în pragul unei oboseli prelungite și a unei lipse de speranțe. În plus, mi-am dat seama că intrasem într-o rutină din care nu mai puteam ieși. Mai mult, mă păștea pericolul de a cădea într-o tabără sau alta a unui curent politic. Era vremea când politicienii își recrutau pe bani laudătorii. Oricâte s-au spus atunci, adevărul e unul singur. Am refuzat să fiu cumpărat și singurul mod de a nu fi părtaș la ce s-a întâmplat după anul 2001 a fost să îmi încep o altă viață, peste ocean.

— *Cât de greu a fost să luați această decizie?*

— Sunt un om al deciziilor rapide. E poate o greșeală a gemenilor dar și o calitate de neprețuit. Eu am fost cel care a trimis la Viena formularul de emigrare, fără să îi spun Corinei. După ce ne-a venit scrisoarea de aprobare, a fost o discuție de o seară și apoi o noapte plină de visuri. Cel mai greu a fost să păstrăm secretul. Dosarul de emigrare e anevoios și până nu ai viza de plecare în pașaport nu ești considerat acceptat de statul Canadian.

— *Care au fost aspectele (lucruri, persoane, locuri, sentimente, profesie) de care v-ați despărțit cel mai greu?*

— În viața mea m-am despărțit mereu de câte ceva sau cineva drag. În 1985 mi-a murit mama. Am iubit-o nespuse de mult și dragostea mea i-am arătat-o mereu prin ceea ce realizam în plan școlar. A fost asistentă medicală la pediatrie în Vatra Dornei. A muncit ca o roabă în spital cât și acasă îngrijind trei copii. Am să regret toată viața că nu a apucat să mă vadă lucrând în televiziune. De la ea am învățat să prețuiesc oamenii. Cu siguranță că ar fi fost mândră de mine. Apoi regret cel mai mult maramureșenii și Maramureșul. Cel mai bine m-am simțit printre țărani

de dincolo de Gutâi. Printre acei oameni drepti și cinstiți care încă nu fuseseră atinși de microbul „democrației prost înțelese”. Am dormit la ei în case, am mâncat slănină cu ceapă și am băut pălincă din același pahar cu ei. M-au adoptat fără să mă caute prea mult la biografie. Majoritatea weekend-urilor le-am petrecut în satele lor frumoase, parcă rupte din cărțile cu basme. Acolo plecam să mă curăț de murdăria unei săptămâni în care întâlneam: intriga, lipsa bunului simț, lupta pentru putere, dar mai ales pentru bani, indiferent de consecințe. Dar când și aceste „calități” ale românului post revoluționar au atins pe unii țărani mi-am dat seama că nu se mai poate face nimic. Și nimic nu ne mai putea convinge să rămânem în țară.

— *De ce ați ales Canada? Unde v-ați stabilit?*

Am ales Canada pentru că era cel mai ușor să emigrezi legal într-un timp foarte scurt și fără cheltuieli prea mari. În plus, prietenii mei din copilărie erau deja în Toronto, alții erau în USA, în Detroit, la o aruncătură de băț de metropola canadiană. Dar am ales Calgary pentru părțile de schi din apropiere (sunt mare amator de schi alpin) și promisiunea că aş putea să lucrez din nou în minerit în munții Stâncuși. Canada este un stat federal iar Alberta este considerată Texasul Canadei. Aici industria este bazată pe exploatarea petrolului, a gazelor naturale și creșterea vacilor pentru consumul de carne. O provincie cu numai 3 milioane locuitori, dar care este de aproape trei ori mai mare decât România.

Când am ajuns aici am aflat că de fapt primii români emigraseră din Bucovina în urmă cu peste 100 ani și ridicaseră un sătuc cu numele Boian, la fel ca și în România. Acolo există o biserică și o școală, azi muzeu. Înainte de a pleca, am găsit cu greu Calgary pe harta Canadei. Nu mi-a plăcut pentru că oceanul era în Vest, la 1.000 km depărtare, dar mi-am amintit de Olimpiada de iarnă din 1988, pe care am urmărit-o la televizor și mi-am zis că nu poate fi rău. Și nu am greșit.

— *Ce știți despre Canada și ce ați găsit acolo ?*

— Nu știam prea multe despre Canada. Mai urmăream știrile de pe TV5 fără să îmi dau seama atunci că

televiziunea franceză prezenta doar „realitatea” din Quebec. Am plecat total nepregătiți, mai ales eu, care studiasem în școli franceza și rusa. În Alberta se vorbește doar engleza și chiar dacă în Canada sunt două limbi oficiale, neoficial, franceza nu este recunoscută în zona englezească.

— *La ce vârstă ați plecat?*

— Am părăsit România, via Budapesta, în 13 ianuarie 2001. Aveam 40 ani împliniți și o poftă nebună de a lua taurul de coarne.

— *Cum au fost și cine v-a ajutat în primele zile?*

— La aeroport în Calgary ne-au așteptat niște prieteni din Baia Mare și am stat pentru 3 săptămâni la familia Cornea. Ei aveau o experiență de un an și jumătate în Canada și au fost suportul nostru moral în primele luni.

— *Cum v-ați acomodat cu noua țară, respectiv care v-au fost prioritățile? Care au fost dificultățile de adaptare? Dar aspectele plăcute și ușoare?*

— Primul contact cu realitatea canadiană l-am avut pe aeroportul din Calgary unde personalul, îmbrăcat în costum de cowboy, ne-a urat „Welcome to Canada”! Impresia a fost fantastică. Oamenii erau prietenoși și o mulțumire sufletească li se citea pe față. Nu mai vedeam privirile îngrijorate și lipsa de speranță cu care mă obișnuisem ani și ani în România. Totul era nou pentru noi, dar acest aspect mi-a dat speranța că nu făcusem un pas greșit. Timp de trei săptămâni am umblat să ne facem actele de rezidență și să ne deschidem conturi în bancă. Lucru cel mai greu a fost să găsim un apartament în care să stăm. O aveam cu noi pe fetița Corinei, care avea 10 ani, și nu era simplu să găsești ceva la bani puțini și cu un confort acceptabil. Dar totul s-a rezolvat iar apartamentul închiriat era mult mai frumos decât avusesem noi în România. A urmat apoi găsierea unui loc de muncă. Corina a început la o companie geologică. A lucrat acolo mai mult de doi ani, introducând date în computer. Nimic spectaculos. Eu am fost nevoit să mă înscriu la școala de engleză pe care am întrerupt-o după două luni. Trebuia să câștigăm bani să ne asigurăm traiul zilnic. Am avut norocul să lucrez câteva luni sudor mașinist la o companie condusă de un român și unde se vorbea românește. Muncile pe care le puteam face erau sub educația noastră dar, în 2001, în Canada se găsea greu un loc de muncă și faptul că nu vorbeai cursiv engleza era un handicap teribil. În plus, diplomele noastre nu erau luate în considerare. De multe ori mi-a venit în minte să renunț. Să mă întorc acasă. Grijile, stresul acumulat și teama că nu o să reușesc să asigur un confort familiei prin munca mea m-au adus uneori în pragul disperării. Corina a fost singurul meu sprijin moral. Pas cu pas am reușit să înving acest sentiment și să mă adaptez situațiilor. Cel mai greu a fost să comunic cu oamenii din jurul meu. Dar Canada este o țară multiculturală. O țară cu oameni minunați. O țară care s-a clădit prin forța brațelor milioanele de emigranți.

— *Cam câți români trăiesc în Canada? Ce obiceiuri și mentalități au dus cu ei românii?*

— E greu de spus câți români trăiesc în Canada. Cei mai mulți sunt concentrați în Toronto, Montreal și Vancouver. Calgary a fost un oraș ocultat până în 2004, când prețul petrolului a început să crească și tot mai mulți

oameni au început să se stabilească aici. A fost o vreme când în fiecare zi soseau, pe calea aerului, 500 de noi rezidenți. În scurt timp, orașul a depășit un milion de locuitori. Calgary a devenit centrul economic al aurului negru. Centrul este ridicat în stil american, 80% din populație trăiește în case și nu în blocuri. Românii nu au dus cu ei nici obiceiuri și nici mentalități. Societatea de aici te învață cum să te respectii și cum să îi respecti pe cei din jur. Cum să muncești, dar mai ales cum să respecti această țară care e atât de darnică cu locuitorii ei, care poate fi un model pentru orice altă țară. Românii sunt singuratici, dornici să-și asigure în foarte scurt timp confortul pe care nu l-au avut niciodată. Să acumuleze valorile pe care și le-au dorit și de care nu au avut parte.

— *În cei 7-8 ani de când sunteți acolo ce schimbări majore s-au produs în obiceiurile voastre, în felul de a privi lumea și viața, în ce măsură mai vorbiți limba română? Povestiți-ne puțin despre locul dumneavoastră de muncă. Cu ce vă ocupați, relația cu colegii și dacă în România v-ați fi putut realiza profesional la fel?*

— Aș spune că am renăscut aici. De la primele filme americane văzute pe marele ecran în Vatra Dornei mi-am dorit să știu limba engleză. Sistemul comunist nu mi-a dat această posibilitate, cel puțin mie. Am luat-o de la zero cu această limbă și la fel ca un copil am învățat cuvânt cu cuvânt cum să leg un dialog. Am învățat în primul rând să tac înainte de a vorbi și să-i ascult mai mult pe cei din jurul meu. Acest lucru nu îl știu mulți români de acasă. Am început să învăț ABC-ul unei societăți construite pe sistemul democratic nord-american, atât de laudat în lume. Te impresionează cât de ușoară și de plăcută poate fi viața aici. Nimic din zbuciumul politic cotidian din România. Nimic din neobrăzarea unora, impertinența și lipsa de respect a celor cu bani mulți sau cu putere de decizie. Am văzut bătrânii canadieni care se bucură de viață la peste 80 ani. În cei 8 ani am schimbat mai multe locuri de muncă. Corina a trebuit să fie alături de fiica ei. Am înțeles amândoi că dacă nu ai o diplomă canadiană nu poți să îți faci loc în această societate. Corina e în pragul de a-și lua diploma de contabil. De mai mulți ani urmează cursurile unui institut de învățământ superior. Are un loc de muncă bun, aș zice de invidiat, după doar câțiva ani de Canada. Eu am ales să lucrez în petrol și gaze. De câțiva ani munca mea e de teren. Nu se compară cu ce se întâmplă în România în același domeniu de activitate. Lucrurile pot părea incredibile pentru cei de acasă.

Nu am reușit să lucrez în televiziune aici, cu toate că mi-am dorit-o. Dar în acest moment fac o muncă oarecum egală cu aceea a unui cameraman. Am firma mea și lucrez pentru o companie, cu o cameră video în infraroșu. Valoarea aparatului este de 100.000 \$ și cu el descoperim scurgerile de gaz metan din stațiile de compresoare, conducte de gaze și instalații de rafinare. E prima muncă care îmi dă satisfacții, mai ales că îmi aduce aminte de perioada anilor 1991-2000.

— *Ce am putea învăța de la canadieni ca să ne meargă mai bine? Ce nu ar trebui să luăm de la ei?*

— Ar trebui să învățăm cum să fim prietenoși, dar mai ales cum să îi respectăm pe cei din jurul nostru și cum să îi ajutăm. Să învățăm că nu averea personală sau puterea administrativ-politică fac diferența între oameni.

Să vă dau doar un exemplu. Primul Ministru al Canadei are casa în cartierul în care locuiesc. Nu e un cartier special, doar că are o poziție mai aproape de Munții Stâncoși și cu siguranță aerul e mult mai ozonat aici. Ei bine, niciodată nu am văzut drumuri blocate, mașini cu girofar, mascați și autovehicule blindate, care să îl apere pe primul om al țării. Mai mult, în opt ani, nu am întâlnit nicio coloană oficială pe autostradă sau prin orașe și nici nu am fost hărțuit de polițiști. Sunt aici poate cei mai bogați oameni din Canada și treci pe lângă ei fără să îți dai seama. Nu te umilesc cu averea lor, ci din contră, încerc să trecă cât mai neobservați. Pentru că aici îți poți permite să ai aceeași mașină ca și a unui patron de companie, aceeași casă ca și el și să mănânci la același restaurant pe care și el îl frecventează. Lucruri aproape interzise pentru cei mai mulți cetățeni din România. Ce nu ar trebui să luăm de la ei? E greu de spus. Ei nu au o identitate culturală și nici nu se zbat să aibă așa ceva. Se construiește aici un Babilon în care fiecare se poate exprima liber, fără interdicții dar mai ales fără să deranjeze pe cei din jurul lui care nu sunt de aceeași credință cu el sau nu vorbesc aceeași limbă. În Canada se vorbesc acum peste 120 limbi și fiecare nație se simte în siguranță și ocrotită de guvernul federal.

— *În ce măsură educația primită în România v-a fost de folos în Canada?*

— Școala românească ne-a învățat cum să ne descurcăm în viață în orice situație. Ne-a format o cultură și o pregătire polivalentă. Nu mi-au plăcut unii profesori când am fost elev sau student, dar le respect acum munca. Mereu am fost printre primii din școală. Românii din Alberta sunt cu toții aranjați. Unii reușesc mai repede, alții mai greu. Dar în câțiva ani toți au acumulat ce nu ar fi putut face acasă într-o viață de om. Nu avem celebrități pe aici. Românii nu au timp de povestit la colț de stradă. Aici fiecare muncește cât poate mai bine și cât mai mult. Siguranța zilei de mâine e prioritatea.

— *Cu ce sentimente privești spre România acum? V-ați mai întoarce? Dacă da, în ce condiții?*

— De când am plecat am urmărit pe Internet toate evenimentele din țară. Pot spune că aproape zilnic am citit ziarele naționale și cele baimărene. Dacă m-aș întoarce mâine, probabil că în două săptămâni aș fi pregătit să deschid din nou emisiune Talk Show la TL+, fără teama că aș fi rupt de realitate. Nu am văzut România reală de opt ani și, cu cât citesc mai mult, și cu cât văd mai multe la știrile din jurnalele TV, mă îndepărtez de gândul de a-mi vizita țara. Îmi iau zilnic medicamentul care îmi estompează dorul de casă. **Presa românească are darul de a mă îndepărta de ideea de a mă mai întoarce acasă.** Evident că dacă aș merge m-aș duce să văd satele din Maramureș și Bucovina. Prietenii care mi-au mai rămas prieteni, mormântul părinților și rudele care mai sunt în viață.

— *În ce măsură mai țineți legătura cu țara? Ce vă mai leagă de România?*

— Săptămânal vorbesc la telefon cu cei dragi de acasă. Internetul este minunea care mă ține aproape de

membrii familiei și de prieteni. Unii dintre ei ne-au vizitat aici și urmează să mai vină în vizită. Încercăm să le arătăm și lor această țară minunată și să îi convingem că se poate trăi și altfel. De România mă leagă cei 10 ani de presă, oamenii cu care am colaborat și care mi-au fost aproape. Lista e prea lungă ca să o pot pune aici și poate că aș omite pe cineva important. Sufăr când aud că un cunoscut s-a stins din viață. Am avut apropiați pe care nu o să-i mai văd niciodată.

— *De ce anume vă este dor când vă gândiți la Maramureș?*

— De porțile maramureșene. De sunetul clopotelor din bisericile de lemn și al lamei ce taie iarba în zilele toride de vară. De liniștea patriarhală de la Mănăstirea Rohia. De ÎPS Justinian. De oamenii înveliți în gube și cu căciuli de miel pe frunte. De casele muntenilor frumos aranjate. De o zi petrecută pe Valea Izei. De cântecele lui Petreuş. De o noapte de Înviere într-un sat izolat și de multe altele....

— *Care sunt realizările tale personale acolo în Canada? Și dacă în România ai fi reușit?*

— Marea mea realizare e că am reușit să mă acomodez sistemului de viață nord-american. Să mă simt liber și să circul liber în lumea largă. Să scap de complexul românului de tip balcanic. Să pot să-mi satisfac aproape toate dorințele și să pot fi mai aproape de copiii mei, chiar dacă ne despart 10.000 km. Dacă îi privesc acum pe colegii mei de generație (inginerii mineri din Vatra Dornei sau colegii din mass-media) mi-ar fi ușor să spun că am reușit. Dar, evident, părerile sunt împărțite. Mereu ne dorim mai mult și mai bine. Mă bucur că sunt sănătos și că în 8 ani am avut doar o zi de absență pe caz de boală. Sunt fericit că am descoperit că familia este un factor de unitate în momente cheie. Dacă mă întrebați dacă aș lua-o de la început? Sigur nu... Îmi place aici!

— *Cum își petrec românii acolo Sărbătorile de iarnă?*

— Românii petrec în familie. De obicei nu se adună mai mult de 3-4 familii. Reușești în ani să ai legături de durată cu puțini oameni. Prietenii se mențin greu. Românii sunt lupi singuratici și îi înțeleg. Când muncești o săptămână întreagă, uneori câte 12 ore zilnic, cauți să îți aranjezi un weekend cât mai liniștit. La petreceri povestim întâmplări din țară. Nimeni nu își plânge soarta aici. Alberta este cea mai bogată provincie din Canada, iar Calgary, de ani de zile, unul din primele orașe ale lumii și oportunitățile sunt acum nelimitate. Chiar și în condiții de criză, economia duduie și joburile depășesc oferta forței de muncă.

Revelionul de anul acesta îl vom sărbători cu românii la un restaurant. Evident: sarmale, friptură, un vin românesc, ceva muzică și multe discuții. De o vreme este și un ansamblu folcloric care cu siguranță va fi prezent cu dansuri și colinde.

Vă mulțumesc pentru oportunitatea de a mă exprima în revista aceasta. Mulțumesc tuturor celor care uneori își mai amintesc de mine. Rămâneți în inima mea și fiți siguri că niciodată nu vă voi uita.

Aniversări 2009

Ana GRIGOR

MAI

- 1 mai – 150 ani de la nașterea lui **Alexandru Philippide**, lingvist și istoric (01.05.1859 - 1933);
- 5 mai – 90 ani de la nașterea lui **Mihnea Gheorghiu**, scriitor (05.05.1919);
- 5 mai – 90 ani de la nașterea lui **George Uscătescu**, filosof și poet (05.05.1919 - 1995);
- 6 mai – 370 ani de la **terminarea** construcției **Bisericii „Trei Ierarhi”** din Iași, monument de arhitectură, ctitoria lui Vasile Lupu (06.05.1639);
- 8 mai – 130 ani de la nașterea lui **Ioan C. Filitti**, istoric și jurist (08.05.1879 - 1945);
- 9 mai – 125 ani de la nașterea lui **Ștefan Popescu**, compozitor (09.05.1884 - 1956);
- 10 mai – 80 ani de la nașterea lui **Ion Horea**, poet (10.05.1929);
- 11 mai – 75 ani de la moartea lui **Lazăr Șăineanu**, filolog, lingvist, lexicograf (1859 - 11.05.1934);
- 13 mai – 50 ani de la moartea lui **Emil Hațieganu**, om politic, jurist, membru în Consiliul Dirigent al Transilvaniei, luptător pentru cauza românilor ardeleni (1878 - 13.05.1959);
- 14 mai – 125 ani de la nașterea lui **Eustațiu Stoenescu**, pictor (14.05.1884 - 1957);
- 15 mai – 100 ani de la nașterea **Mariei Chelsoi**, artistă decoratoare (15.05.1909 - 1973);
- 16 mai – 70 ani de la nașterea lui **Constantin Cubleșan**, scriitor (16.05.1939);
- 18 mai – 120 ani de la nașterea lui **Alexandru Călinescu**, sculptor (18.05.1889 - 1978);
- 21 mai – 110 ani de la nașterea lui **Constantin Bobescu**, compozitor, violonist și dirijor (21.05.1899 - 1992);
- 23 mai – 110 ani de la nașterea lui **George Matei Cantacuzino**, arhitect și scriitor (23.05.1899 - 1960);
- 24 mai – 100 ani de la nașterea lui **George Nimigean**, geograf și scriitor (24.05.1909 - 1987);
- 25 mai – 110 ani de la nașterea lui **Anastase Demian**, pictor și grafician (25.05.1899 - 1977);
- 25 mai – 90 ani de la **prima audiție**, la București, a **Simfoniei a III-a de George Enescu**, sub bagheta compozitorului (25.05.1919);
- 26 mai – 330 ani de la **începerea construcției Mănăstirii Cotroceni**, ctitoria lui Șerban Cantacuzino (26.05.1679);
- 26 mai – 140 ani de la moartea lui **Costache Stamati**, poet (1786 - 26.05.1869);
- 28 mai – 20 ani de la **înființarea**, la Cernăuți, a **Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu”** (28.05.1989);
- 29 mai – 110 ani de la nașterea **Georgetei Cancicov**, scriitoare (29.05.1899 - 1984);
- 30 mai – 80 ani de la nașterea **Doinei Cornea**, traducătoare și publicistă, membră fondatoare a Grupului pentru Dialog Cultural a Alianței Civice și a Fundației Culturale Memoria. (30.05.1929);
- 31 mai - 100 ani de la nașterea lui **Miron Grindea**, publicist (31.05.1909 - 1995);
- 31 mai – 40 ani de la moartea lui **Gheorghe Macovei**, geolog (1880 - 31.05.1969);

IUNIE

- 1 iun. – 180 ani de la **apariția**, la Iași, a revistei **„Albina românească”** (01.06.1829);
- 1 iun. – 90 ani de la moartea lui **Ioan Bogdan**, istoric și filolog (1864 - 01.06.1919);
- 1 iun. – 80 ani de la nașterea lui **Vasile Tomescu**, muzicolog (01.06.1929);
- 2 iun. – 140 ani de la nașterea lui **Constantin Angelescu**, om politic, medic chirurg (02.06.1869 - 1948);
- 2 iun. – 60 ani de la moartea lui **Radu R. Rosetti**, general și istoric militar (1877 - 02.06.1949);
- 5 iun. – 230 ani de la nașterea lui **Gheorghe Lazăr**, cărturar și pedagog, întemeietor al învățământului românesc modern (05.06.1779 - 1823);
- 6 iun. – 70 ani de la nașterea lui **Gheorghe Buzatu**, istoric (06.06.1939);
- 8 iun. – 100 ani de la moartea lui **Aurel Mureșianu**, publicist și om politic (1847 - 08.06.1909);
- 9 iun. – 60 ani de la constituirea **Societății de Științe Istorice și Filologice din România** (09.06.1949);
- 10 iun. – 170 ani de la nașterea lui **Ion Creangă**, scriitor (10.06.1839 - 1889);
- 10 iun. – 90 ani de la nașterea **Zenaidei Pally**, cântăreață de operă, mezzo-soprană (10.06.1919 - 1997);
- 13 iun. – 100 ani de la moartea lui **Gheorghe Lahovari**, geograf; a fondat Societatea Română de Geografie (1838 - 13.06.1909);

- 14 iun. – 125 ani de la nașterea lui **Ioachim Botez**, scriitor (14.06.1884 - 1956);
- 15 iun. – 120 ani de la moartea lui **Mihai Eminescu**, Luceafărul poeziei românești (1850 - 15.06.1889);
- 15 iun. – 100 ani de la nașterea lui **Virgil Teodorescu**, scriitor (15.06.1909 - 1987);
- 15 iun. – 80 ani de la moartea lui **Traian Lalescu**, matematician (1882 - 15.06.1929);
- 18 iun. – 100 ani de la nașterea **Lenei Constante**, artistă decoratoare (18.06.1909 - 2005);
- 19 iun. – 110 ani de la nașterea lui **George Călinescu**, istoric literar și scriitor (19.06.1899 - 1965);
- 21 iun. – 100 ani de la moartea lui **Vasile Gherman Pop**, scriitor și istoric literar (1850 - 21.06.1909);
- 21 iun. – 90 ani de la moartea lui **Petre P. Carp**, om politic, unul dintre întemeietorii Societății „Junimea” (1837 - 21.06.1919);
- 22 iun. – 30 ani de la moartea lui **Mac Constantinescu**, sculptor (1900 - 22.06.1979);
- 23 iun. – 175 ani de la nașterea lui **Alexandru Odobescu**, scriitor, eseist, istoric al artelor și culturii (23.06.1834 - 1895);
- 23 iun. – 100 ani de la nașterea lui **Ovidiu Papadima**, istoric și critic literar (23.06.1909 - 1996);
- 24 iun. – 70 ani de la nașterea **Sânzianei Pop**, scriitoare (24.06.1939);
- 28 iun. – 90 ani de la nașterea lui **Ion D. Sârbu**, scriitor (28.06.1919 - 1989);
- 29 iun. – 190 ani de la nașterea lui **Nicolae Bălcescu**, istoric și prozator (29.06.1819 - 1852);
- 30 iun. – 100 ani de la nașterea lui **Paul Constantinescu**, compozitor (30.06.1909 - 1963);
- 30 iun. – 100 ani de la nașterea lui **Jean Rânzescu**, tenor și regizor de operă (30.06.1909 - 1996);

IULIE

- 1 iul. – 80 ani de la nașterea lui **Costache Olăreanu**, scriitor (01.07.1929 - 2000);
- 2 iul. – 90 ani de la **începerea activității**, la București, a renumitei Companii „**Cărăbuș**” (02.07.1919);
- 3 iul. – 80 ani de la nașterea lui **Zeno Ghițulescu**, poet (03.07.1929);
- 8 iul. – 20 ani de la moartea lui **Horia Stamatu**, poet (1912 - 07.07.1989);
- 10 iul. – 90 ani de la **inaugurarea**, la Chișinău, a Editurii și librăriei „**Glasul Țării**” (10.07.1919);
- 11 iul. – 60 ani de la moartea lui **Corneliu Dragalina**, general, guvernator al Bucovinei (1887 - 11.07.1949);
- 12 iul. – 100 ani de la nașterea lui **Constantin Noica**, filosof, eseist, publicist și scriitor (12.07.1909-1987);
- 13 iul. – 80 ani de la moartea lui **Eusebie Mandicevschi**, compozitor, muzicolog (1857 - 13.07.1929);
- 14 iul. – 75 ani de la nașterea lui **Vasile Pavel**, lingvist (14.07.1934);
- 14 iul. – 110 ani de la nașterea lui **Vasile Aftenie**, episcop greco-catolic, martir al bisericii (14.07.1899 - 1950);
- 15 iul. – 40 ani de la moartea lui **Gheorghe Demetrescu**, astronom, seismolog; a înființat prima stațiune seismologică din țară (1885 - 15.07.1969);
- 19 iul. – 125 ani de la **apariția**, la Iași, a ziarului „**Lupta**”, sub conducerea lui G. Panu (19.07.1884);
- 20 iul. – 75 ani de la moartea lui **Ștefan Zeletin**, filosof, istoric și sociolog (1882 - 20.07.1934);
- 20 iul. – 90 ani de la moartea lui **Vasile G. Morțun**, om politic, autor dramatic și prozator (1860 - 20.07.1919);
- 21 iul. – 120 ani de la nașterea lui **Mircea Dem. Rădulescu**, poet (21.07.1889 - 1946);
- 22 iul. – 100 ani de la nașterea lui **Mihai Popescu**, actor (22.07.1909 - 1953);
- 23 iul. – 140 ani de la nașterea lui **Gheorghe Adamescu**, istoric literar, lexicograf și bibliograf (23.07.1869 - 1942);
- 26 iul. – 70 ani de la nașterea lui **Cezar Baltag**, poet (26.07.1939 - 1997);
- 28 iul. – 90 ani de la **instaurarea administrației române la Timișoara**; Banatul este împărțit între România [2/3] și Serbia [1/3] (28.07.1919);
- 30 iul. – 100 ani de la nașterea lui **Ion Silvan**, grafician (30.07.1909 - 1999);
- 31 iul. – 130 ani de la **apariția** ziarului liberal „**L'Indépendance Roumaine**” (31.07.1879);

AUGUST

- 2 aug. – 70 ani de la nașterea **Valeriei Seciu**, actriță (02.08.1939);
- 3 aug. – 120 ani de la moartea **Veronicăi Micle**, poetă (1850 - 03.08.1889);
- 4 aug. – 50 ani de la moartea lui **Ioan Bălan**, episcop greco-catolic, martir al bisericii (1880 - 04.08.1959);
- 4 aug. – 40 ani de la moartea lui **Vasile Canarache**,

- istoric, arheolog și numismat (1896 - 03.08.1969);
- 6 aug. – 90 ani de la nașterea lui **Cik Damadian**, grafician (06.08.1919 - 1985);
- 9 aug. – 40 ani de la moartea lui **Constantin I. Parhon**, medic endocrinolog, gerontolog și om politic, fondatorul școlii române de endocrinologie (1874 - 09.08.1969);
- 10 aug. – 80 ani de la nașterea **Tamarei Buciuceanu**, actriță (10.08.1929);
- 10 aug. – 125 ani de la nașterea lui **Panait Istrati**, scriitor (10.08.1884 - 1935);
- 11 aug. – 80 ani de la nașterea lui **Modest Morariu**, scriitor, jurnalist și traducător (11.08.1929 - 1998);
- 13 aug. – 10 ani de la moartea lui **Ion Pacea**, pictor (1924 - 13.08.1999);
- 13 aug. – 40 ani de la moartea lui **George Oprescu**, istoric și critic de artă (1881 - 13.08.1969);
- 17 aug. – 140 ani de la moartea lui **Damaschin Bojincă**, jurist și om de cultură (1802-17.08.1869);
- 18 aug. – 160 ani de la nașterea lui **Teodor V. Ștefanelli**, scriitor și istoric al Dreptului românesc, secretar al Societății „România Jună”; a înființat Societatea de Cultură Română din Bucovina (18.08.1849 - 1920);
- 19 aug. – 100 ani de la nașterea **Tamarei Gane**, scriitoare (19.08.1909 - 1992);
- 20 aug. – 170 ani de la **înființarea**, la Paris, a **Societății pentru învățătura poporului român** (20.08.1839);
- 20 aug. – 125 ani de la **aparitia** ziarului „**Universul**” (20.08.1884);
- 22 aug. – 40 ani de la **premiera**, la teatrul „Lucia Sturdza Bulandra” din București, a piesei „**Viteazul**”, dramă istorică de Paul Anghel (22.08.1969);
- 24 aug. – 90 ani de la **aparitia**, la București, a revistei „**Cuvântul liber**” (24.08.1919);
- 26 aug. – 175 ani de la **reprezentatia**, la Iași, cu piesa „**Dragoș, întâiul domn al Moldovei**”, de Gheorghe Asachi (26.08.1834);
- 27 aug. – **Ziua Națională a Republicii Moldova**: Proclamarea Independenței (1991);
- 31 aug. – Republica Moldova: **Sărbătoarea Națională Limba noastră** (din 1989);

SEPTEMBRIE

- 2 sep. – 100 ani de la **întemeierea Societății Scriitorilor Români**, primul președinte: Mihail Sadoveanu, secretar: Emil Gârleanu (02.09.1909);
- 3 sep. – 90 ani de la nașterea lui **Ovidiu Drimba**, istoric al culturii (03.09.1919);
- 6 sep. – 190 ani de la nașterea lui **Nicolae Filimon**, scriitor, publicist, compozitor și critic muzical (06.09.1819 - 1865);
- 8 sep. – 125 ani de la nașterea lui **George Ulieru**, medic, scriitor (08.09.1884 - 1943);
- 10 sep. – 300 ani de la nașterea lui **Antioh Cantemir**, poet (10.09.1709 - 1744);
- 10 sep. – 90 ani de la **semnarea**, la Saint Germain en Laye, de către România, a **Tratatului de Pace cu Austria**, prin care se recunoștea Unirea Bucovinei cu România (10.09.1919);
- 12 sep. – 90 ani de la **înființarea Universității „Regele Ferdinand” din Cluj**; primul rector a fost Sextil Pușcariu (12.09.1919);
- 12 sep. – 140 ani de la moartea lui **Constantin Stamati**, scriitor și traducător (1786 - 12.09.1869);
- 15 sep. – 90 ani de la **constituirea**, la Cernăuți, a **Partidului Democrat al Unirii** din Bucovina (15.09.1919);
- 15 sep. – 80 ani de la **inaugurarea**, sub directoratul lui Liviu Rebreanu, a **Studioului Teatrului Național din București** cu „Mușcata din fereastră” de V.I. Popa (15.09.1929);
- 17 sep. – 90 ani de la **înființarea**, la Cluj, a **Conservatorului de Muzică și Artă Dramatică**; primul director: Gheorghe Dima (17.09.1919);
- 18 sep. – 100 ani de la moartea lui **Grigore Tocilescu**, istoric, arheolog, epigrafist și folclorist (1850 - 18.09.1909);
- 20 sep. – 150 ani de la nașterea lui **Dumitru Theodor Neculuță**, poet (20.09.1859 - 1904);
- 21 sep. – 70 ani de la asasinarea lui **Armand Călinescu**, om politic (1893 - 21.09.1939);
- 25 sep. – 20 ani de la moartea lui **Paul Georgescu**, critic literar, prozator (1923 - 25.09.1989);
- 26 sep. – 100 ani de la nașterea lui **Horia Stanca**, eseist, memorialist și traducător (26.09.1909 - 2002);
- 29 sep. – 180 ani de la nașterea lui George Crețeanu, poet (29.09.1829 - 1887);
- 29 sep. – 110 ani de la nașterea lui **Ion Mușlea**, folclorist (29.09.1899 - 1966);
- 30 sep. – 130 ani de la **premiera**, la Teatrul Național din București, a piesei „**Despot Vodă**” de Vasile Alecsandri (30.09.1879);

In memoriam ARTUR SILVESTRI (1953-2008)

Trăirea în viitor și semnul arhetipal prins în cartea lui Artur Silvestri

Ioan MICLĂU
scriitor, Cringila, Australia

Încerc să mă explic despre modul în care nu prea m-am aventurat deseori a scrie, eventual de zile mari, vorba dlui Artur Silvestri, a scrie culegând cuvintele cele șoptite în taină și din adâncurile cele neștiute în realitate.

Departa de mine însă și gândul a croi o alocațiune filosofică căreia să-i pun aripi nebunești, dar va trebui să recunoaștem o atare situație în care între trecut, fie cât de în ani lumină depărtare, și prezent, există o linie ce o purtăm cu noi, în noi și de care nu ne putem rupe. Pe această linie natural existențială, noi, ființa omească, ne bucurăm spiritual de o libertate pe care nu reușim să o stăpânim în deplinătate. Atunci a început omul a se cerceta pe el însuși precum o făcea Descartes, a venit Kant cu cele patru antinomii ale gândirii lui, din care am ales aici una adecvată momentului: „În lume există libertate și domină determinismul”. Cred că e vorba de acea libertate care dă spiritului demnitatea de ființă inteligentă, de fapt e singura libertate care depinde de noi, de fiecare. Celelalte libertăți oricât de democratice vor fi stau în perimetrul constrângerii.

Aceste constrângeri însă, deși nu ne place să recunoaștem, pornesc deseori nu de la un guvern oarecare, ci de la oameni prin neînțelegerea că libertatea socială necesită respectarea unor reguli și responsabilități, iar în răspuns contrar s-a creat pedeapsa care să asigure acea libertate. Adică legea juridică. Ar mai fi de spus, și asta nu e puțin, că între libertatea de demnitate a spiritului nostru, și libertățile sociale ce impun reguli și responsabilități există un adevărat univers de problematici, unele naturale, altele și acestea în majoritate, sunt de fapt subiective. Subiectivismul însă își are rădăcini în ego-ul nostru personal, care la rândul lui izbucnește mai lent sau mai violent din adâncurile spiritului și ale libertății naturale cu care am venit pe lume. Domină determinismul, înțelegând prin acesta, determinism tehnologic, determinism geografic, într-un cuvânt sursele de existență determinate de mediu și inteligență atinsă. Din străfundurile primare și ale doririi de către spirit a libertății sale naturale, prin ego-ul permanent sensibil și ambițios, omul,

prin tocmai inteligența sa, poate deveni de o bestialitate mai animalică decât animalele din jurul său. În această situație, o reșezare a libertății e necesară, pe lângă cea a constrângerii, cea prin educație morală și a cumpătării, a reînălțării iubirii între oameni, și, în final, necesitatea unor oameni care să împlinească aceste binefaceri, care au prin har și inteligență echilibrată capacitatea a vedea în viitor, a trăi în viitor prin îndemnurile de umanitate aduse prezentului. Acești oameni desigur că sunt de dorit, iar azi iată, avem la cârma acestor idealuri un dăruit de Dumnezeu, Profesorul Artur Silvestri. Cu ce s-a prezentat în fața noastră acest Om de mare suflet românesc? Despre ce ne vorbește?

Da, despre iubirea dintre noi oamenii, despre credința în Dumnezeu și Neamul căruia îi aparținem, numindu-ne a fi purtătorii semnului arhetipal al acestui Neam Dacic-Românesc, ce venim din vremi imemorabile. Ne-a adus frumusețea gândurilor sale așezate în cărțile sale, care vor rămâne o comoară vie, căci oamenii trăiesc prin faptele lor. Se cuvine din respect a prezenta câteva din cărțile valoroase ale acestui mare cărturar român, care arde ca o flacără luminoasă în inima neamului său românesc!

- „Semne și peceți – șapte lecții despre originimi”.
- „Arhetipul călugărilor sciți”.
- „Memoria ca un concert baroc” Vol.I.II.III.
- „Pastor Magnus”
- „România în anul 2010 – o pagină de piață imobiliară”
- „Modelul Omului Mare: Antonie Plămădeală”.
- „Vremea seniorilor – Scrisori de altădată de la ierarhi și cărturari bisericești”.
- „Documente de conștiință colectivă”- concepute și orânduite de Artur Silvestri”
- „Zoe Dumitrescu Bușulenga – Opera încoronată”
- „Intermundii – Vise despre forme și culori”
- „Mărturisire de Credință Literară” Vol. I-II – Scri-sul ca religie la români”.
- „Cuvinte pentru Urmași – Modele și exemple pentru Omul Român”.

„Înțeleptul din America – Alexandru Nemoianu – opera în analize și exegeze”.

„Publicații virtuale pe internet – peste 100”, ce leagă românitatea de pretutindeni”.

Aceste cărți dăruite de Dl. Prof. Dr. Artur Silvestri, care desigur nu reprezintă totalul prodigioasei sale opere, totuși suficiente pentru a realiza un fundament al gândirii despre viața și condiția noastră ca ființe în această lume, a valorilor creștine în restabilirea iubirii între oameni, a

restabilirii armoniei între acea libertate naturală a ego-ului nostru spiritual și libertățile existențiale sociale în societățile omenești!”

Cu acest mesaj mijlocitor între Dumnezeu și neamul său românesc a plecat geniul lui Artur Silvestri la ceruri, lăsându-ne nouă lumina sufletului și a învățăturilor sale !

Dumnezeu să-l odihnească la sânul Său!

Cinstire scriitorului-academician Nicolae Breban la aniversarea a 75 de ani

Prof. univ. dr. **Gheorghe POP**

Supremul Creator i-a înzestrat pe cei aleși cu dumnezeiască creativitate. Un astfel de privilegiat este scriitorul-academician Nicolae Breban cu obârșie și cu nobile implicații cultural creatoare în spațiile maramureșene, luminând cu tinerețe sufltească, cu vigoare și prospețime prin puterea cuvintelor din operele sale literare, sortite să dureze peste veacuri și să dea preț vieții și națiunii din care facem parte.

Aceste gânduri își capătă relevanță mai ales astăzi, 1 februarie 2009, la ceasul aniversar al lui Nicolae Breban: 75 de ani de viață și muncă demnă, cu luminoase biruințe în parcurgerea existenței sale scriitoricești și academice.

Fie-ne îngăduit să fim părtași la această aniversare prin cuvintele noastre de apreciere și grațitudine, care încearcă să aducă noi raze la aureola ce-i încununează fruntea de autentic scriitor și academician, recent investit ca titular.

Viața și creațiile sale literare le vedem ca un buchet cu flori de aur, pline de frumusețe, pentru că ne sugerează să privim mai degrabă partea frumoasă a vieții decât pe cea întunecată, ne îndeamnă la ceea ce susținea la timpul său Spiru Haret că „prin iubire și nu prin ură se pot prefăce oamenii, ca și schimbările sociale să se prefacă clădind, nu dărâmand.”

Din tinerețe, începând cu anul 1961, a debutat cu schițe în „Gazeta literară”, desfășurând în continuare o apreciabilă activitate publicistică: redactor șef la „România literară” (1970), director la „Contemporanul – Ideea Europeană” (din 1990).

În anul 1965 are loc debutul său editorial cu romanul „Francisca”, distins cu premiul „Ion Creangă” al Academiei Române. Au urmat apoi romanele: „În absența stăpânilor” (1966), „Animale bolnave” (1968) – roman premiat de Uniunea Scriitorilor -, „Îngerul de ghips” (1973), „Bunavestire” (1977), „Don Juan” (1981), „Drumul de zid” (1984), „Pândă și seducții” (1991), trilogia „Amfitrion” (1994), „Ziua și noaptea” (1998), „Stricte amintiri literare” (2001). Unele dintre romanele sale au fost traduse și au apărut în Franța.

Apreciind sensul înalt al culturii românești, din palmaresul creației sale literare nu lipsesc: câteva eseuri („Forța exemplului”, „Riscul în cultură”), piese de teatru („Bătrâna doamnă și fluturele”, „Culoarul cu șoareci”), versuri („Elegii parisiene”), precum și scenarii de film („Răutăciosul”, „Printre colinele verzi”).

Prin această creație literară Nicolae Breban ne dă din prețioasa sa vistierie în iubirea de oameni și evenimente, revărsând în sufletele tuturor inestimabile bogății existențiale și spirituale.

Râvna depusă în slujba literaturii române și rezultatele obținute în investigarea și oglindirea unor realități trecute și contemporane i-au adus apreciere din partea forurilor competente, acordându-i titluri și distincții onorante:

- premiul „Ion Creangă” al Academiei Române pentru romanul „Francisca”;
- premiul Uniunii Scriitorilor pentru romanul „Animale bolnave”;
- cetățean de onoare, în 1996, al comunei Cicârlău, unde s-a născut tatăl său, iar bunicul a ctitorit biserica din sat;
- cetățean de onoare, în 2006, al municipiului Baia Mare;
- multiple aprecieri ale criticii literare, Dr. H. C. și alte distincții ale unor instituții de cultură pentru o serie de volume apărute după anul 2000, luând în discuție și traducerile „Elegii duineze” (2006 și 2008) după Rainer Maria Rilke.

Prin toate cele relatate mai sus facem să răsună și un glas prietenesc din rândurile universitarilor, la corul intim care îi aduc lui Nicolae Breban în aceste zile prinosul de admirație și cinstire față de nobila și prețioasa muncă pe care o înfăptuiește prin excelență ca om, scriitor și membru titular al Academiei Române.

Cinstire la aniversarea celor 75 de ani, moment emoționant pentru ca să dai ocol cu gândul celor ce ai de înfăptuit de aici înainte în plan național și în lume ca intelectual înscris în galeria elitelor scriitoricești și academice.

Putere creatoare, sănătate și „La mulți ani”!

Revista presei: mass-media despre români

decembrie 2008 – februarie 2009

Selecție realizată de: **Lavinia ARDELEAN** și **Simona DUMUȚA**

Diplomații de la Cernăuți au sărbătorit Marea Unire alături de românii din dreapta Tisei / Florentin Năsui

Graiul Maramureșului, 1 decembrie 2008, www.graiul.ro

Din 1999, de când minoritățile etnice din Ucraina pot sărbători Ziua Națională a țării de origine, Consulatul general al României la Cernăuți a organizat anual, în preajma zilei de 1 Decembrie, manifestări dedicate Zilei Naționale a României în zonele Cernăuți, Odessa și Transcarpatia. Aici, în regiunea de pe Tisa, în acest an, locul de întâlnire al reprezentanților din cele 13 așezări locuite compact de români a fost marea comună Apsa de Jos. Joi după amiază, deci, primarul Ion Negre și dr. Ion M. Botoș, președintele Uniunii Regionale „Dacia” a românilor din Transcarpatia cu sediul la Apsa de Jos (în calitate de coorganizatori) i-au întâmpinat la sediul Școlii de Artă din localitate pe dl. Dorin Popescu, girantul interimar al consulului general al Consulatului General al României la Cernăuți, dl Iustinian Focșa, diplomat, pe Dr. Mihai Dăncuș, directorul Muzeului Maramureșului din Sighetul din stînga Tisei, pe prof. Gheorghe Opriș, președintele Asociației culturale „George Coșbuc” a românilor din Transcarpatia, cu sediul în Slatina, dr. Vasile Iovdii, președintele Asociației culturale „Ioan Mihalyi de Apsa” a românilor din Transcarpatia, cu sediul în Biserica Albă, pe Gheorghe Uhali, primarul din Slatina, Gheorghe Berinde, primarul din Biserica Albă, Mihai Dan, primarul din Topcina, directori de școli și profesori de limba română, medici, ziariști de la Ujgorod, Slatina și unul din Stînga Tisei.

Prima librărie românească la New York / Ana Zidărescu

Evenimentul zilei, 2 decembrie 2008, www.evz.ro

Institutul Cultural Român din New York și Cărturești vor colabora într-un proiect prin intermediul căruia să se înființeze la New York o librărie Cărturești, după modelul celor din țară, în care să fie prezentate cărți, producții culturale muzicale și cinematografice românești.

Albumul „Cimitirul Vesel din Săpânța”, prezentat în SUA / Ioan J. Popescu

Informația zilei, 9 decembrie 2008, www.informația-zilei.ro

Duminică 7 decembrie, la Casa Română din Hayward, Berkeley, SUA, a fost prezentat volumul „The Merry Cemetery of Săpânța” („Cimitirul Vesel din Săpânța”), un album de fotografii semnate Peter Kayafas (directorul editurii „Eakins Press” din New York City) cu traducerea în limba engleză a epitafurilor realizată de

Adrian G. Sahlean (profesor la Graduate School of Psychoanalysis din Boston, membru al Uniunii Scriitorilor din România) și o introducere a Sandei Golopenția (profesor la Brown University, Providence, Rhode Island). La lansare a fost prezent Adrian G. Sahlean care a susținut o amplă disertație despre Cimitirul Vesel, ilustrat de proiecții de diapozitive. Printre invitați s-a numărat și scriitoarea Dora Apsan Sorell originară din Sighetu Marmației care, în romanul ei memorialistic „Tell the Children. Letters to Miriam” („Povestiți copiilor voștri. Scrisori către Miriam”) a dedicat comunei Săpânța - localitatea de baștină a bunicilor ei - un întreg capitol.

Scotia are primul consul onorific român / Crina Boros

HotNews, 10 decembrie 2008, www.hotnews.ro

Consulul Onorific al României la Aberdeen este Liliana Hiris, lector în economie la Universitatea Robert Gordon. Născută în Banat, Hiris a emigrat în Marea Britanie în anul 1996, fiind o promotoare a legăturilor Scoția – România. Titlul de consul onorific i-a revenit atât în urma acțiunilor ei, cât și a cererilor de a încuraja promovarea imaginii României în Scoția, pe care le-a adresat Ministerului român de Externe. Aberdeen este al treilea oraș scoțian ca și populație. Ambasadorul României în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Ion Jinga, și Consulul General al României, Mihai Delcea, au fost prezenți miercuri, 10 decembrie, la Aberdeen pentru ceremonia organizată în prezența primarului, Lordul Provost de Aberdeen, și a profesoarei Rita Marcella, decana Școlii de Afaceri din Aberdeen. Ea este cea care a înființat Societatea Româno-Scoțiană, promovând România, ca nou stat membru UE, în Nord-Est-ul Regatului. Liliana Hiris intenționează să intensifice legăturile dintre România și Scoția, în special în domeniile energiilor regeneratoare, educației și agriculturii.

Prima școală românească în Germania / Aura Bolboasa

Adevărul, 17 decembrie 2008, www.adevarul.ro

În Berlin s-a înființat prima școală românească din Germania. Berlin Brandenburg BILINGUA („Bilingua – Rumänische Schule Berlin-Brandenburg e.V.”) s-a deschis sub patronajul Ambasadei României. Școala are personalitate juridică și își propune să fie o punte de legătură între cultura română și cultura germană. Ea răspunde unei necesități crescânde a comunității românești din Berlin – Brandenburg. Școala organizează cursuri de limbă și civilizație română pentru străini, cursuri de limbă și civilizație română pentru vorbitori de limbă maternă (copii bilingvi), precum și cursuri de limba germană

pentru străini. Programul va cuprinde trei cursuri pe săptămână, care se vor desfășura într-o sală special amenajată din cadrul Ambasadei României din Berlin.

Prima biserică românească ortodoxă în Aberdeen

Romania Global News, 17 decembrie 2008, www.rgnpress.ro

În Aberdeen s-a ctitorit prima biserică românească de credință ortodoxă, făcută sub oblăduirea părintelui Marcel Opreșan, cu ajutorul lui Dumnezeu și a comunității românești de aici, transmite Romanian Global News, care citează pagina de web a românilor din Scoția. Comunitatea, deși slabă ca număr, a reușit să compenseze prin latura spirituală, iar oamenii, deși ocupați cu serviciul, cu familia și cu treburile gospodărești au avut timp de biserică întotdeauna și au aranjat sala dată lor de către St. John's Episcopal Church.

„Limbile romanice nu provin din limba latină” / Mihaela Florea

Adevărul, 17 decembrie 2008, www.adevarul.ro

Cercetătorul spaniol Dante Medina, profesor la Universitatea din Guadalajara, susține că nicio limbă romanică (româna, franceza, italiana, spaniola și portugheza) nu provine din limba latină. El a emis această teorie pe 4 decembrie, la conferința organizată cu ocazia inaugurării Forului Internațional Interdisciplinar de Cercetări Filologice de la Guadalajara, Mexic. Medina este convins că o altă limbă (în niciun caz latina) a stat la baza originii etimologice a limbilor romanice. Profesorul spaniol a elaborat un studiu în urma unei ample cercetări lingvistice, argumentând că declinarea substantivelor în latină este diferită de cea din limbile romanice.

Studentii basarabeni și ucrainieni și-au făcut club / Simona Voița

CityNews, 17 Decembrie 2008, www.citynews.ro

Eveniment important în mediul universitar din Baia Mare. A fost înființat Clubul Studenților Basarabeni și Ucrainieni (CSBU) din cadrul Universității de Nord. Principalele direcții de orientare ale organizației au fost stabilite încă de la prima ședință. Tinerii vor să facă schimburi interculturale, adică să își asume rolul de punte de legătură între studenții din Republica Moldova, cei din regiunea ucraineană Transcarpatia și cei din municipiul Baia Mare. „În cadrul Universității de Nord Baia Mare învață 12 studenți basarabeni și ucrainieni. Pentru a veni în sprijinul lor intenționăm ca pe viitor să implementăm un proiect transfrontalier care va viza studenții din Ucraina, regiunea Transcarpatia și Moldova”, a declarat pentru citynews.ro coordonatorul CSBU, Eugeniu Morari. De asemenea, organizația va organiza acțiuni de promovare a Universității de Nord și a elevilor din anii terminali în Moldova și Ucraina în vederea unor schimburi de experiență. O contribuție deosebită la înființarea acestui club a avut și secretarul organizației, Mihailo Handik. Acesta a fost studentul „de bază” care a înlesnit stabilirea relațiilor transfrontaliere dintre reprezentanții clubului și președintele Asociației „Dacia” din regiunea Transcarpatia, Ion Botoș.

A apărut numărul 55 al revistei „Apșa” a românilor din Ucraina / Ioan J. Popescu

Informația zilei, 17 decembrie 2008, www.informația-zilei.ro

În aceste zile ne-a parvenit numărul în curs al revistei „Apșa”, „gazeta regională social-politică” - cum scrie în subtitlu - publicată de Uniunea Regională a Românilor din Transcarpatia „Dacia”, redactor șef dr. Ioan Mihai Botoș. Publicația este dedicată în mare măsură unui grup de circa 1.600 de etnici români care trăiesc la 200 de kilometri de la granița vechiului comitat Maramureș, în comuna Parascovo, satele Maiurki și Mocra (atestată documentar în anul 1552). Despre acești români se știe foarte puțin sau chiar deloc, ei fiind ignorați de Ambasadă și Consulatele României în țara vecină. În continuare revista „Apșa” conține un bogat calendar al evenimentelor celor zece ani de când apare, precum și un sumar al activităților Uniunii Regionale a Românilor din Transcarpatia „Dacia”.

Emisiune în limba română la un post de radio din Umbria / Andi Radiu

Adevărul, 29 decembrie 2008, www.adevarul.ro

Românii din regiunea Umbria, situată în centrul Italiei, au de puțin timp posibilitatea să asculte la un post de radio o emisiune în limba română. Emisiunea „ESTendiamoci” (un joc de cuvinte între „est” și „extindere”) poate fi ascultată joia, de la ora 20.00, la Radio Galileo, în provincia Terni. Transmisiunea va fi în limba română și va dura până în iunie 2009.

Localitatea ucraineană Sototvino a fost invadată de colindatori din Maramureș

Informația zilei, 7 ianuarie 2009, www.informația-zilei.ro

Maramureșenii au luat cu asalt, marți seara, Punctul de Trecere al Frontierei de la Sighet - Sototvino (Ucraina) pentru a merge cu colinda la neamurile stabilite în satele românești de pe teritoriul statului vecin. Unii au mers cu mașinile, alții mai îndrăzneți au trecut pe jos. Pentru a nu fi înghesuială, în Ajunul Crăciunului pe rit vechi, conducerea Inspectoratului Județean al Poliției de Frontieră Maramureș a luat decizia de a suplimenta numărul lucrătorilor din punctul de trecere amintit. „Am dorit ca totul să se desfășoare în condiții civilizate în această perioadă. Știam că mulți români vor trece granița în Ucraina pentru a-și colinda rudele, astfel că pentru a nu fi probleme în ceea ce privește aglomerația am decis să suplimentăm numărul agenților”, ne-a precizat agent Iulia Utan, purtătorul de cuvânt al IJPF Maramureș. Satele din Ucraina, situate în imediata apropiere a frontierei cu România, s-au umplut de colindători maramureșeni. Aceștia au mers în țara vecină pentru a-și colinda neamurile, prietenii sau chiar părinții care locuiesc de cealaltă parte a Tisei. „Mergem în Ucraina la părinții soției. Eu am sărbătorit Crăciunul pe rit nou, iar soția este ucraineană și îl sărbătorește pe rit vechi. Acum mergem la socrii pentru a-i colinda”, ne-a spus Ioan Marcu, sighetean. „Mergem la colindat în Sototvino. Avem ceva neamuri acolo, ceva prieteni și ne-au invitat în seara de Ajun la ei. N-am luat mașina. E mai bine pe jos, că e

aproape, și putem consuma ceva tărie pe la ei”, a spus un alt sighetean. „Mergem cu colindul, la prieteni, cunoștințe și neamuri. Pe românește îi vom colinda că și ei sunt români”.

D-ale diasporei

Ziua, 9 ianuarie 2009, www.ziua.ro

În Gaza și-n teritoriile palestiniene trăiesc câteva sute de cetățeni români, în majoritate femei, stabiliți acolo în urmă cu peste două decenii, după ce tinerii studiaseră și se căsătoriseră în România, mai ales absolvind medicina și politehnica. Despre ei, multă vreme nu s-a știut aproape nimic. La fel cum nu se afla, decât din presa occidentală, despre soarta românilor ajunși prin Africa, pe vremea lui Ceaușescu, când o doctoriță de-a noastră a fost vândută pe-o cămilă sau o cântăreață de muzică populară se producea într-un... harem! Pe nimeni n-a interesat ce hram poartă acești cetățeni ai patriei natale; sunt ei fericiți acolo unde sunt, au familii încheiate, și-au pierdut credința creștină și limba, s-au acclimatizat în corturi, prin pustii sau păduri?

I-a fost dat Părintelui Isidor Martz, romano-catolic din Iași, să cunoască la fața locului, timp de mulți ani, ce înseamnă misionarismul, într-una dintre cele mai inospitaliere zone din Kenya, deșertul Chalbi, cu oaze unde viețuiesc numai nomazi, de sute de ani (poate mii), vorbind doar limba swahili. Toți păgâni.

Eveniment editorial în Maramureș: Dicționarul localităților din Basarabia / Andrei Fărcaș

Graiul Maramureșului, 9 ianuarie 2009/ www.graiul.ro

Ultima zi de școală a acestui an a prilejuit și un eveniment editorial de excepție: apariția în județul nostru și, în același timp, pe piața tipăriturilor din România, a unei cărți dedicate localităților din Basarabia, intitulată „Dicționarul numelor actuale de localități din Republica Moldova” de prof. dr. Vasile Radu, profesor de limba română în localitatea Săcălășeni, și de Vitalie Ion Baștovei, învățător emerit al Republicii Moldova. Cartea a apărut la Editura MEGA din Cluj-Napoca, în decembrie a.c., și a fost lansată într-un cadru mai puțin obișnuit, cel al școlii în care este dascăl dr. Vasile Radu. Prilej minunat de istorie pentru elevii prezenți, ocazie cu care li s-a vorbit despre „dulcile plaiuri” ale Moldovei de dincolo de Prut, despre împărțirea administrativă a Basarabiei, despre anii de glorie și despre cei de amărăciune și exterminarea locuitorilor din Basarabia de către comuniști.

Din primăvară românii din Voivodina vor avea televiziune românească

Romania Global News, 9 ianuarie 2009,
www.rgnpress.ro

După terminarea ultimului concurs pentru obținerea licenței de emiteră a programului a posturilor de radio și tv din R. Serbia, pe data de 29 decembrie anul 2008, Agenția Republicană pentru Radiodifuziune din Serbia a acordat Asociației Civice Românești „Victoria” din Vârșeț, licența pentru emiteră programului TV care în primăvara anului 2009 va începe cu transmisia pro-

gramului în limba română. Asociația „Victoria” a înființat și unicul post de radio românesc Radio „Victoria” care emite program cultural, muzical și informativ 24 de ore în limba română. Reamintim că Asociația „Victoria” din Vârșeț a fost înființată în anul 2006 pe data de 1 iunie la inițiativa unor tineri intelectuali români din Voivodina care au obținut ajutorul instituțiilor din Voivodina pentru activitățile și proiectele pe care le realizează în domeniul informării în limba română și culturii românești.

Doar unul din o mie de români vor cetățenie / Laura Chiva, Anca Mihai

Adevărul, 9 ianuarie 2009, www.adevarul.ro

Statutul de cetățeni ai unui stat comunitar le conferă compatrioților aproape aceleași drepturi cu italienii și spaniolii. Odată cu admiterea României în Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007, numărul compatrioților care au decis să solicite cetățenia italiană sau spaniolă a scăzut simțitor. Potrivit datelor statistice oficiale, în Spania, după integrarea oficială a României în UE, doar unul din o mie de cetățeni români a solicitat acordarea cetățeniei spaniole. Această țară nu permite dubla cetățenie, astfel că un asemenea demers implică renunțarea la documentele românești. În Italia, stat care permite dubla cetățenie, procentul compatrioților care solicită documente italiene este de asemenea în scădere. În anul 2007, doar 3.509 români au primit cetățenia italiană. La acea dată, comunitatea românească din Peninsula număra în jur de 650.000 de persoane.

Lobby pentru primirea românilor la muncă în Elveția / Adrian Cochino

Evenimentul zilei, 9 ianuarie 2009, www.evz.ro

Autoritățile cantonului Geneva și patronatele elvețiene au militat în ultimele zile pentru reînnoirea acordului privind libera circulație a persoanelor din UE și extinderea lui la România și Bulgaria, cu o lună înaintea referendumului prin care cetățenii își vor spune părerea pe această temă. Intervențiile vin pe fondul unei vocale campanii de opoziție dusă de principalul partid elvețian, populist și xenofob, Uniunea Democratică de Centru (UDC), care folosește afișe în care românii și bulgarii sunt reprezentați ca niște corbi ce sfârtecă Elveția. Comisia Europeană a avertizat că o eventuală respingere a referendumului programat pentru 8 februarie ar putea duce la blocarea accesului muncitorilor elvețieni în UE sau chiar la excluderea Elveției din zona Schengen, la care tocmai a aderat.

Liber la muncă pentru români / Diana Coloianu

Jurnalul național, 9 ianuarie 2009, www.jurnalul.ro

Românii pot lucra în Ungaria, Grecia, Spania, Portugalia și Danemarca fără a deține permis de muncă, în condiții egale cu cetățenii acestor state sau cu cetățenii celorlalte state membre UE. Începând cu 1 ianuarie 2009, românii și bulgarii pot munci în Ungaria, Grecia, Portugalia și Spania fără a avea nevoie de permise de muncă. Exact la doi ani de la intrarea României și a Bulgariei în UE, muncitorii noștri vor beneficia de drepturi egale cu cetățenii respectivelor țări și cu ceilalți muncitori din

Uniunea Europeană. Vor avea aceleași drepturi și în Danemarca, de la 1 mai 2009, când regatul va ridica restricțiile de liberă circulație a forței de muncă din România și Bulgaria. În schimb, Marea Britanie, Irlanda, Germania, Austria, Luxemburg, Olanda și Belgia vor prelungi cu trei ani restricțiile. Oficialii de la Geneva consideră extinderea acordului de liberă circulație pentru români și bulgari drept „vitală”. Consiliul de stat din Geneva a anunțat ieri că dorește reînnoirea acordului privind libera circulație a persoanelor și extinderea lui la România și Bulgaria, lucru care s-ar putea întâmpla la 8 februarie, prin referendum.

În Roquetas del Mar se construiește o biserică românească / Georgiana Stroie

Adevărul, 9 ianuarie 2009, www.adevarul.ro

Ambasadoarea României la Madrid, Maria Ligor, a participat recent la slujba de așezare a pietrei de temelie a bisericii ortodoxe românești din Roquetas del Mar (Almeria). Lăcașul de cult are hramul Botezului Domnului. Slujba a fost oficiată de Preasfințitul Timotei, de Episcopul ortodox român de Spania și Portugalia și de părintele paroh Emil-Ioan Somodean. La eveniment au participat primarul din Roquetas de Mar, Gabriel Aymat Ayllon și alți reprezentanți ai instituției, care au pus la dispoziția parohiei terenul pe care va fi construit lăcașul de cult.

România are stand la târg de filme / (C.P.)

Ziua, 10 ianuarie 2009, www.ziua.ro

România are pentru prima dată stand la târgul de film din cadrul Festivalului de la Clermont-Ferrand (Franța), cel mai important festival de scurtmetraj din lume. Acest lucru a fost posibil cu ajutorul Asociației Esten'Est și al Centrului Național al Cinematografiei. Standul României se va numi „Romanian Short Film Corner”, iar profesioniștii prezenți la Festival vor putea primi, între 2 și 7 februarie anul acesta, informații despre filmele românești cu durata sub 30 de minute, realizate în ultimii doi ani, despre companiile de producție, cineștii, tehnicienii și actorii români. Din catalogul României nu vor lipsi titluri cinematografice importante precum „Megatron” (regizor Marian Crișan, 2008), „O zi bună de plajă” (regizor Bogdan Mustață, 2008), „Lampa cu câciulă” (regizor Radu Jude, 2007), „Valuri” (regizor Adrian Sitaru, 2007), „Sinopsis docu-drama” (regia Ciprian Alexandrescu, 2008) sau „Târziu” (regia Paul Negoescu, 2008).

Cea de a XXXI-a ediție a Festivalului Internațional de Film de Scurtmetraj de la Clermont Ferrand se desfășoară între 30 ianuarie și 7 februarie 2009, România fiind prezentă în competiție cu o singură producție, „La drumul mare”, în regia lui Gabriel Sârbu.

Absolvenții de geniu se întorc în România / Iulia Barbu

Jurnalul național, 11 ianuarie 2009, www.jurnalul.ro

Joi seară, (8 ian. n.r.) la Casa Vernescu, încăperea rezervată lansării oficiale a Ligii Studenților Români din Străinătate (LSRS) devenise neîncăpătoare. Tinerii noștri absolvenți ai unor facultăți de renume din străinătate s-au

întors acasă. Cred în România și vor ca aici să aplice ceea ce au învățat. O mână de oameni deștepți a pus bazele acestei Ligi, care își dorește să fie și o punte de legătură între România și cei peste 100.000 de studenți aflați la studii în peste 40 de țări ale lumii. Au găsit sprijinul de care aveau nevoie la Fundația Dan Voiculescu pentru Dezvoltarea României. [...] Seara a debutat cu discursul absolvenților de excelență ai României. Au terminat studiul la Harvard University, King's College sau Sorbona. S-au întors în România pentru că aici se simt acasă. Lansarea a adus în Casa Vernescu oaspeți de seamă: avocați de succes, regizori, oameni de afaceri, oameni de televiziune. [...] Proiectul LSRS a fost inițiat de trei studenți: Sebastian Burduja, Harvard University, Costin Elefteriu, King's College și Bogdan Marcu, ASE. Liga se adresează tuturor studenților și absolvenților români ai instituțiilor academice din străinătate, dar și tuturor românilor care doresc să studieze în străinătate. Scopul principal este de a apăra și promova drepturile și interesele academice, profesionale, sociale și culturale ale membrilor săi, precum și de a facilita contribuția lor la dezvoltarea României. LSRS își propune să-i informeze pe studenții români din străinătate cu privire la oportunitățile de participare la viața economică, politică și socială a României, dar și să-i informeze pe românii interesați de perspectiva studiului în străinătate.

„The Independent” recomandă Transilvania / Corina Brândușan

Adevărul, 13 ianuarie 2009, www.adevarul.ro

Ziarul londonez scrie laudativ despre regiunea care l-a fermecat pe Prințul Charles. Cotidianul britanic „The Independent” a publicat în ediția de sâmbătă un ghid al atracțiilor turistice din Transilvania. Orașul-cetate Sighișoara este văzut de jurnaliștii britanici ca un stop obligatoriu al oricărui periplu prin Transilvania.

Articolul arată că zona, deși este cunoscută în special din cauza poveștilor sângeroase despre Dracula și castelele sale înfricoșătoare, este fermecătoare. Cele șapte orașe ale Transilvaniei fondate de sași, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, Mediaș, Sibiu, Sebeș și Sighișoara, sunt văzute ca niște supraviețuitoare ale anilor brutali ai tiraniei lui Ceaușescu, reușind să se impună din nou prin eleganță. Britanicii consideră Transilvania o destinație superbă de vacanță cu dealuri pline de flori, orașe medievale, ruine de castele și zone potrivite pentru schi.

Românii, descriși de locuințele în care trăiesc / Alexandra Stuparu

Adevărul, 13 ianuarie 2009, www.adevarul.ro

O artistă germană a colindat timp de trei ani Europa pentru a cunoaște felul în care compatrioții noștri își amenajează casele. Fotografiiile realizate de Beatrice Minda încearcă să prezinte în acest mod inedit identitatea culturală a poporului român. La Milano, în perioada 13 ianuarie-28 februarie, va putea vizitată o expoziție de fotografie a unei artiste germane, dedicată interioarelor de case românești. Artista germană de origine română Beatrice Minda va inaugura astăzi la Milano vernisajul unei inedite expoziții de fotografie. Expoziția intitulată „Innenwelt / Inner World”, se va desfășura la Galeria

MiCamera din Via Medardo Rosso 19, Milano și va cuprinde o serie de fotografii care surprind interioare de case românești. Beatrice Minda s-a născut în anul 1968 la Berlin. A studiat arta la Școala Superioară din Berlin, apoi la Academia de Beaux-Arts din Paris. Scopul expoziției de la Milano este acela de a descoperi identitatea unui popor prin intermediul modului său de viață, reflectat cel mai bine de către spațiul pe care acesta îl locuiește. Pentru realizarea acestui proiect inedit, Beatrice Minda s-a documentat cu rigurozitate, realizând mai multe călătorii, între anii 2003 și 2006, în toată Europa. Artista a vizitat atât case autohtone din România, cât și locuințe aparținând românilor stabiliți în diaspora. Seria fotografiilor expuse la Milano abordează problematici complexe, cum ar fi atașamentul față de țara de origine, exilul și emigrația.

15 ianuarie va fi declarată Ziua Națională a Culturii Române

Adevărul, 14 ianuarie 2009, www.adevarul.ro

Ziua de 15 ianuarie, în care s-a născut poetul Mihai Eminescu, va fi declarată Ziua Națională a Culturii Române, potrivit unei propuneri înaintată parlamentului de Academia Română, a declarat președintele secției de Filologie și Literatură a Academiei Române, Eugen Simion. „La propunerea secției de Filologie și Literatură, membrii Academiei Române au aprobat, în unanimitate, ca ziua de 15 ianuarie să fie declarată Ziua Națională a Culturii Române. Am înaintat această propunere Parlamentului României și sperăm ca acesta să o aprobe, la rândul său”, a precizat academicianul, pentru NewsIn.

Varșovia. „Degete mici”, tradus în polonă

Adevărul literar și artistic, 14 ianuarie 2009, www.adevarul.ro/alia

Romanul lui Filip Florian a intrat, în ultima lună a anului trecut, în circuitul marilor librării din Polonia.

Paris. Piese românești pentru francezi.

Adevărul literar și artistic, 14 ianuarie 2009, www.adevarul.ro/alia

Piese „Théâtre de bouche” de Gherasim Luca și „De la sensation de l'élasticité lorsq'on marche sur des cadavres” de Matei Vișniec și „Some news from the future” de Gianina Cărbunariu vor fi prezentate la Paris.

Dan Perjovski: „Am chef de artă acolo unde alții s-au plictisit” de Nicoleta Zaharia

Adevărul literar și artistic, 14 ianuarie 2009, www.adevarul.ro/alia

Desenele lui Dan Perjovschi se găsesc până la 1 februarie pe pereții și scările Muzeului Tate Liverpool, în cadrul expoziției colective „The Fifth Floor: Ideas Taking Space”.

10.000 de locuințe românești în Peninsula de Cornel Toma

Adevărul. Supliment Expert imobiliar, 14 ianuarie 2009, www.adevarul.ro/alia

În 2008, conașionalii noștri au cumpărat case și apartamente în valoare de 1 miliard de euro. 20% din muncitorii de pe șantierele din Italia sunt români.

Maramureșul, vedetă la Târgul de Turism de la Viena / Rada Pavel, responsabil marketing Maramureș InfoTurism

Graiul Maramureșului, 23 ianuarie 2009, www.graiul.ro

Săptămâna trecută, în intervalul 15-19 ianuarie, s-a desfășurat cel mai mare și mai important târg de turism din Austria: Wien Ferien Messe, o manifestare cu peste 800 de expozanți din 65 de țări, la care standul României s-a bucurat de un spațiu generos de 175 mp, plasat strategic între standul țării partenere (Cehia) și cel al Germaniei. Un puzzle cilindric cu imagini sugestive din România turistică, standuri ale agențiilor de turism, ale hotelurilor, asociațiilor, și ale liniilor aeriene interesate să se promoveze în Austria, un bar aprovizionat cu branduri românești oferite la discreție sunt sumarul standului românesc la ediția 2009 a târgului de la Viena. Turisții austrieci – public țintă pentru destinația Maramureș. „Chiar dacă este o țară mică, Austria se găsește în topul primelor 5 țări emițătoare de turiști pentru Maramureș, în 2008 înregistrându-se o creștere de 15% a numărului de sosiri ale turiștilor austrieci în județul nostru. Date fiind relațiile existente, proximitatea, accesul ușor din Austria către Maramureș, atât pe cale terestră, cât și aeriană, și dată fiind promovarea începută anterior pe piața austriacă, participarea la Târgul de Turism de la Viena face parte integrantă din strategia de dezvoltare a turismului din județ.”

„Bunul samaritean Dumitru de pe strada Sf. Dimitrie” - Un român a oprit doi mafioți georgieni care jefuiau o bancă/ (E.F.)

Gândul, 26 ianuarie 2009, www.gandul.ro

Dumitru Hârșenie nici nu și-a dat seama că a fost împușcat. La venirea poliției, a vrut să lase cartea de vizită și să plece acasă Dincolo de granițe, mai există și români ale căror gesturi valorează mai mult decât milioanele de euro aruncate de guvern pe evenimente care nu produc nicio schimbare în percepția cetățenilor din țara-gazdă. Unul dintre acești români care s-au transformat în „ambasadori” ai bunului renume este Dumitru Hârșenie din Mangalia, stabilit acum în Grecia. Românul de 33 de ani a intervenit, vineri, pentru a-i opri pe autorii unui jaf. Cei doi hoți georgieni încercau să jefuiască o bancă din Salonic, dar au luat-o la goană când au fost „interceptați”. Dumitru Hârșenie se afla în apropiere și i-a zărit pe cei doi georgieni care încercau să scape. A sărit pur și simplu pe ei. „El face box și are o fire mai curajoasă”, a explicat, pentru Gândul, consulul României la Salonic, Dumitru Hrițuleac.

Italia taie apa României în Basarabia: Roma oferă vize pe bani la Consulatul din Chișinău / Viorel Patrichi

Gardianul, 28 ianuarie 2009, www.gardianul.ro

Roma incurajează „limba moldovenească”, adică un fals din epoca stalinistă. Conform comunicatului Ambasadei Italiei de la Chișinău, lucrătorii Consulatului italian vorbesc „în limbile moldovenească, rusă și italiană”. Prin urmare, nu în limba română! Cetățenii R. Moldova trebuie să plătească 35 de euro pentru obținerea unei vize Schengen. Cei care nu au cetățenia R. Moldova trebuie să

plătească 60 de euro, iar pentru alte tipuri de viză se achită 75 de euro. Reamintim că Franco Frattini, șeful diplomației de la Roma, a inaugurat în noiembrie 2008 Cancelaria Ambasadei Italiei de la Chișinău. Capacitatea de procesare este de 50.000 de vize pe an, iar Bucureștiul se bucura că Italia i-a luat povara de pe umeri. Conform statisticilor, în Italia trăiesc deja peste 132.000 de basarabeni, dar numărul real și neoficial este cel puțin dublu. După aderarea României la UE în 2007, basarabeni care doreau să plece în Italia trebuiau să obțină mai întâi o viză pentru România, și abia apoi primeau viză de Italia. Era una din explicațiile pentru cozile umilitoare de la Consulatul României de la Chișinău, unde se dădeau vize gratuit. În realitate, foarte frecvent pe șpagă, dovadă scandalul din 2007-2008, când au fost retrași doi diplomați români. Vladimir Voronin a respins propunerea României de a deschide alte două consulate la Cahul și la Bălți. MAE român spera să proceseze 240 de programări pe zi, dar a rămas un vis. Solicitantul de viză pentru România trebuia să facă dovada că are o sută de euro pe zi. Problema de fond pentru românii din Basarabia este că Bucureștiul nu le acordă automat cetățenia țării.

La Apșa de Jos se desfășoară concursul „Mihai Eminescu”

Informația zilei, 2 februarie 2009,
www.informația-zilei.ro

Sâmbătă, în localitatea Apșa de Jos, din dreapta Tisei, se desfășoară ediția a III-a a concursului literar „Mihai Eminescu”, organizat de Uniunea Regională a Românilor din Transcarpatia „Dacia”, condusă de Ioan Mihai Botoș, împreună cu Secția Regională a Inspectoratului de Învățământ al regiunii Teceu, Ucraina. Programul activităților începe cu un parastas oficiat la Biserica Ortodoxă română din Apșa de Jos, urmat de depunerea de coroane la bustul poetului ridicat în localitatea Biserica Albă. Invitații - oameni de cultură din stânga și dreapta Tisei - vor avea ocazia să participe la expoziții de carte, la o întâlnire cu poeții de limbă română din Ucraina. La festivitatea de premiere a câștigătorilor concursului, Uniunea Regională a Românilor din Transcarpatia „Dacia” va premia și 12 persoane care de-a lungul anului trecut și-au adus aportul la dezvoltarea limbii și culturii românești în Transcarpatia.

Universitate pentru românii din Ucraina / de George Damian

Ziua, 4 februarie 2009, www.ziua.net

Pe agenda Parlamentului European se găsește începând de ieri un proiect de rezoluție care pune în discuție respectarea drepturilor românilor din Ucraina. Eurodeputatul Călin Cătălin Chiriță (PPE-DE) a depus un proiect de rezoluție privind promovarea dreptului la educație în limba maternă pentru persoanele aparținând minorității române din Ucraina. Documentul semnalează pentru prima dată în Parlamentul European că în Ucraina există o minoritate de limba română, care numără peste 410.000 de persoane (înregistrate ca români și moldoveni la recensământul din 2001), conform datelor oficiale ale Guvernului Ucrainei, se arată într-un comunicat de presă al Parlamentului European.

Documentar despre elita diasporei românești / de Simona Topciu

Adevărul, 11 februarie 2009, www.adevarul.ro

Artista româncă Maria Ștefanache, rezidentă la Milano de circa 17 ani, regizează un documentar despre elitele diasporei românești de pe întreg mapamondul. Născută în Iași, Maria Ștefanache trăiește și lucrează la Milano din 1992. La București, artista a absolvit actoria și a fost elevă a Sandei Manu. În Roma a studiat regia cu Andrea Camilleri la Accademia Nazionale di Arte Drammatica „Silvio D' Amico”. Între '95 și '97 la „Piccolo Teatro” din Milano a fost asistent al ultimelor spectacole ale faimosului regizor italian Giorgio Strehler. În prezent, Maria Ștefanache, derulează un proiect cultural. Artista face un turneu mondial pentru realizarea unui documentar despre elitele din diaspora română. În Statele Unite ale Americii (New York, Washington) în perioada februarie-aprilie 2009, regizoarea va interviua scriitori, profesori, sculptori, scenografi, dramaturgi, poeți, ingineri, ziariști, medici, directori de editură, manageri, etc. Montajul filmărilor va fi făcut în lunile următoare la Milano, iar premiera documentarului va avea loc în decembrie 2009, la New York. Documentarul va continua cu interviuri luate personalităților române din celelalte părți ale lumii (Canada, Noua Zeelandă, Venezuela, Argentina, Europa Occidentală, etc). „Documentarele vor constitui o arhivă a istoriei românilor din lume, arătând fragmente din viața și cariera personalităților din diaspora”, a declarat, pentru „Adevărul”, Maria Ștefanache.

Românii timoceni sunt apărați în Parlamentul European/ (G.D.)

Ziua, 11 februarie 2009, www.ziua.ro

Europarlamentarii români Alexandru Nazare și Marian-Jean Marinescu (PPE-DE, PDL) au depus o declarație scrisă prin care aduc în atenția Parlamentului European problema încălcării drepturilor religioase ale românilor din Valea Timocului, Serbia, informează un comunicat de presa al Parlamentului European.

„Respectul pentru drepturile omului și protecția minorităților etnice și religioase sunt principii fundamentale ale Procesului de Stabilizare și Asociere, la respectarea cărora Serbia s-a angajat, conform Articolului 5 al Acordului de Stabilizare și Asociere. Orice țară aspirantă la aderarea la Uniunea Europeană trebuie să se angajeze să își trateze egal cetățenii, indiferent de identitate etnică și religioasă”, se arată în declarația depusă. Serbia s-a obligat prin Acordul de Stabilizare și Asociere cu Uniunea Europeană să protejeze drepturile minorităților.

Istoria care ne doare

Informația zilei, 14 februarie 2009,
www.informația-zilei.ro

Publicații ale maramureșenilor din dreapta Tisei (Ucraina)

Primum din partea domnului Ion Botoș din Apșa de Jos, regiunea Transcarpatia, mai multe numere ale Gazetei regionale social-politică „Apșa”. Pentru cei care-l cunosc mai puțin, vă informăm că Domnia-sa este medic de profesie, deputat în Consiliul regional Transcarpatia, mentor al unor societăți cultural-politice a românilor din

dreapta Tisei, redactor șef al publicației mai sus-amintite, dar și în colegiul redacțional al revistei „Familia Română”, editată de Biblioteca „Petre Dulfu” din Baia Mare. Un om de cultură care vibrează și apără interesele Maramureșului care trăiesc și muncesc în țara vecină. Trei sferturi din Maramureșul Voievodal se află-n altă țară Nu este o figură de stil, în Ucraina se află, geografic, mai mult de jumătate din teritoriul Maramureșului istoric. O istorie vitregă, aberantă politic, face ca dincolo de Tisa să trăiască o comunitate compactă de români cu tradițiile, obiceiurile și cultura specifică întregului areal maramureșean. Este aproape de mirare că, tăvălugul vremurilor nu i-a încovoiat verticalitatea, demnitatea și, mai ales limba. Cu un parfum parcă mai nealterat decât dincoace de Tisa. Meritul aparține unor oameni de aleasă ținută precum, Vasile Gh. Iovdii, președintele Asociației „Ioan Mihaly de Apșa”, doctorul Bodnar sau scriitorilor Gheorghe Moiş, Ion Mihalca sau a celui care-a scris la 1906 poezia „Mult e dulce și frumoasă Limba ce-o vorbim” - Grigore Vlad. Dincolo de Tisa trăiesc în jur de 40.000 de maramureșeni în localități așa de frumoase ca nume: Biserica Albă, Plăiuș, Strâmtura, Bouțu Mare, Bouțu Mic, Topcina, Cărbunești, Dobric, Podișor, Peștere, Slatina, cele trei Apșe (de Sus, de Mijloc și de Jos).

Maria Mariș Dărăban, reprezentanta artei românești la un festival din Austria / (a.g.)

Graiul Maramureșului, 20 februarie 2009, www.graiul.ro

Artista plastică băimăreană Maria Mariș Dărăban va reprezenta România la Festivalul „Porți spre Europa” care va debuta, în Austria, în data de 2 martie. Pictorița este singura artistă româncă invitată la acest eveniment cultural elitist desfășurat într-un castel medieval din apropierea Vienei. Festivalul „Porți spre Europa” este conceput a se desfășura în două părți: prima, dedicată artiștilor din Europa Occidentală, iar a doua, focalizând atenția asupra Europei de Est. Prin această formulă se încearcă promovarea valorilor din Europa de Est, mai puțin cunoscute în Occident. În fiecare an, există unul sau doi artiști invitați din Europa de Est, care realizează mini-expoziții în castelul din apropierea Vienei. Anul acesta, cea care va reprezenta arta românească la acest festival ce reunește spuma culturală a Europei va fi pictorița băimăreană Maria Mariș Dărăban. Organizatorii au văzut lucrări ale acesteia în cataloagele internaționale și, impresionată, au invitat-o să organizeze o miniexpoziție, al cărei vernisaj va avea loc pe 6 martie.

A apărut revista „Maramureșenii” a românilor din dreapta Tisei / Ioan J. Popescu

Informația zilei, 23 februarie 2009, www.informația-zilei.ro

În aceste zile a ieșit de sub tipar numărul dublu ianuarie-februarie al revistei „Maramureșenii”, „săptămâ-

nal social-politic, economic și cultural pentru românii din Transcarpatia”, redactat de Ion Huzău. Primele pagini sunt dedicate lui Mihai Eminescu și evenimentelor omagiale organizate în localitățile românești din dreapta Tisei, alături de cele dedicate trecerii în eternitate a poetului Grigore Vieru. Revista publică scrisoarea deschisă adresată Ministerului de Externe al României semnată de primarii a șase localități și tot atâtea organizații guvernamentale în care solicită deschiderea unui birou consular la Slatina. Paginile culturale și articolele referitoare la viața românilor din localitățile regiunii Transcarpatia completează fericit revista care oferă și o surpriză plăcută: ultima pagină este dedicată Campionatului României la fotbal!

Reporter în Basarabia de Sud/Babele, un sat românesc din Bugeac/ Tudor Cireș, Simona Lazăr

Jurnalul Național, 26 februarie 2009, www.jurnalul.ro

Satul Babele (Oziornoe, în ucraineană) este localitatea cu cel mai mare număr de români din regiunea Odessa. „Dacă sunt vreo doi ruși ori bulgari; în rest, tot-tot numai românesc”, ne spune primarul Grigore Cozma. Întâiul om al comunității e un tânăr de statură mijlocie, cu aer de adolescent întârziat, despre care nici n-ai putea bănui că oficiază căsătorii în satul de baștină al mareșalului Alexandru Averescu ori că este instructor de kung-fu. Și, totuși, așa este! Grigore Cozma a devenit primar la Babele în 2006, după absolvirea Facultății de Științe Juridice a Universității „Valachia” din Târgoviște. La 23 de ani, când a fost ales, era cel mai tânăr primar din Ucraina. A făcut școala în sat, învățând în limba română, denumire schimbată, în anii din urmă, în „limba moldovenească”. Localitatea lui s-a numit, „în timpul românilor” (perioada interbelică), General Averescu, iar după ocuparea teritoriului de sovietici a devenit Oziornoe („ozer” înseamnă „lac”, în rusește), cum se cheamă și astăzi.

„În Spania îmi pot practica meseria” / Laura Chiva

Adevărul, 28 februarie 2009, www.adevarul.ro

Ion Popescu, din Vâlcea, este unul dintre românii care lucrează ca asistent medical într-un spital din Peninsula Iberică. La centrul de psihiatrie Domus din Albocasser, provincia Castellon, toți cei zece medici și infirmieri sunt străini. Patru dintre aceștia sunt români. În orașul Albocasser, provincia Castellon, unde 13% din populație are cetățenia română, este amplasat „Domus”, cel mai mare centru de psihiatrie din regiune. Aici, din cei 10 medici și infirmieri, toți imigranți, patru sunt de naționalitate română.

Am primit la redacție pentru Biblioteca „Familia română”

Simona DUMUȚA

Ion M. Botoș, președintele Uniunii Regionale a Românilor din Transcarpatia „Dacia”, așa cum ne-a obișnuit, când ne vizitează la redacție are ceva și pentru biblioteca revistei noastre. Prin grija domniei sale așadar, am primit numărul 10 din octombrie 2008 și numerele 1 și 2 Ediție specială, ale gazetei regionale *Apsa*, pe care o coordonează. Numărul din octombrie reflectă în paginile sale situația românilor-volohi din Poroșcovo, ediția specială nr. 1 ilustrează preocupările literare a membrilor Cenaclului Literar-Dramatic din Bouțu Mic (Transcarpatia), iar ediția specială nr. 2, ne prezintă Poziția Uniunii Interregionale „Comunitatea românească din Ucraina” cu privire la deciziile Ministerului Învățământului din Ucraina referitoare la înlocuirea treptată a limbii de predare a obiectelor de bază din română în ucraineană în școlile minorității românești. Activitățile URRdT „Dacia”, și „Românii din dreapta Tisei în presa ucraineană” pe anul 2008, sunt cuprinse de dl Botoș în două volume generoase. De asemenea pentru completarea colecțiilor, ne-a adus numerele din noiembrie-decembrie ale ziarului *Maramureșenii* și respectiv noiembrie-decembrie-ianuarie ale ziarului *Concordia*. În paginile cărora găsim inserate articole ca *Unitatea națională a fost și rămâne permanentă...*, *Din istoria dobândirii sării...*, *Șocant: Insula românilor*, (în *Maramureșenii*) redactor Ion Huzău sau *1 Decembrie în două ipostaze, Cum se respectă pluralismul, De la cetatea Tatarbunarului încoace...*, *Memorialul Ipotești*, (în *Concordia*) redactor Simion Gonciu. Tot prin bunăvoința domnului Botoș, ne-a parvenit cartea *Istoria ce am petrecut în crâncenul război* de Mihai Dan, apărută la Satu Mare, Editura Muzeului Sătmărean, 2008, ediție îngrijită de Viorel Ciubotă și Ion M. Botoș.

Cornel Cotuțiu, scriitor și publicist, ne-a donat volumul *La noi (adică pretutindeni)*, apărut la Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2008, cu dedicația autografă: „Pentru revista „Familia română”, prețuindu-i menirea și slujitorii ei.” O carte cu note de ședere, și nu de de călătorie, cum am crede, ne atenționează autorul încă de la început: „căci am încercat de fiecare dată, în orice spațiu m-am oprit, alături de români, să-mi întemeiez o diafană locuire de suflet și spirit.” Interesul pentru românii din jurul României și de mai departe, l-au purtat în multe părți ale lumii, pentru că, marturisește tot aici: „am dorit să trăiesc alături de semenii mei ca și cum mi i-aș fi

făcut vecini, ca și cum aș fi mers cu găleata la fântâna lor sau i-aș fi invitat la mine în curte, la o cafea sau o bere, ca și cum am fi mers împreună la biserică ori am fi privit cerul, gândind împreună despre vremea de mîine, povestind, învăluți în nedumeriri și speranțe, în doruri și taine”, iar ca să împărtășească și celorlalți tot ce a văzut, simțit și trăit în aceste peripluri, le-a înmănușat cu grijă între copertile volumului *La noi (adică pretutindeni)*.

Traian Trifu-Căta, redactor șef al revistei *Familia* din Petrovasăla (Banat, Serbia), ne-a trimis numerele 5-6 (august-octombrie) și 7-8 (noiembrie-decembrie) 2008 ale acesteia, cu un conținut bogat ca de obicei și o grafică pe măsură. Desprindem din paginile publicației, relatări de la *Marea sărbătoare a Petrovasălei – Vladimirovăț*, (împlinirea a 200 de ani de la întemeierea localității), *Zilele revistei „Familia”*, ori *Feredia – trecut și prezent*, din cadrul aceleiași sărbători, mai aflăm despre emigranții petroviceni de la începutul sec. XX și de *Petrovicenii de pe continentele lumii*. Dl Trifu-Căta ne-a adresat și câteva rânduri de suflet: „Stimați frați, vă transmitem multă sănătate și cele bune cu urări de succese în toate activitățile pe care le desfășurați. Revista „Familia română” este minunată și ne bucurăm de fiecare număr care apare...Vă îmbrățișez cu dragoste frățească Traian Căta.”

Mihai Țopa, poet timișorean, ne-a trimis volumul de poezii *Printre raze de lumină*, apărut la Editura Mirton, Timișoara, 2008 și despre care autorul inserează într-un fel de motto: „Prezenta carte reprezintă un snop de raze de lumină, la umbra cărora am stat, am cugetat și am scris...”. Dl Țopa a trimis cartea însoțită și de câteva rânduri în care ne spune: „Am aflat cu plăcere despre reparația revistei „Familia română” la Baia Mare, în care sens îi doresc „drum lung și fără hârtoape”. Nu-i cunosc conținutul, dar bănuiesc (după titlu) că se apropie și de felul meu de a gândi, de

aceea aş dori să fiu colaborator al ei. (deşi am depăşit pragul de 75 de ani)... Cu respect Mihai Țopa”.

Biblioteca „Familiei române” s-a îmbogăţit cu două lucrări importante procurate prin forţe proprii, referitoare la fraţii noştri români din Bulgaria şi anume: **Comunitatea Românească de pe Valea Timocului bulgăresc**, Editura Militară, Bucureşti, 2001, autor **Monica Budiş** şi **Românii din Bulgaria**, Editura Fundaţia „Axis”, Iaşi, 1998, autori **Vlad Bejan** şi **Ion Căpreanu**.

Vlad Pohilă, redactor şef al revistei de biblioteconomie şi ştiinţe ale informării **Bibliopolis**, editată de Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” din Chişinău, ne-a trimis vol. 27 (2008), nr. 3 (Serie nouă) al acestei prestigioase publicaţii în care rubrici ca: *Anul lecturii*, *Viaţa filialelor*, *File de cronică*, *Cartea de specialitate*, *Oameni şi cărţi*, *Recenzii şi consemnări* sau *In memoriam*, reunesc consistente articole profesionale şi de cultură. Ne-am bucurat să regăsim aici, articolul scris de domnul Vlad Pohilă la apariţia primului număr al revistei „Familia română” la Baia Mare, căreia i-a dedicat un spaţiu generos şi o expunere amplă, şi pentru care-i mulţumim cu căldură.

Natalia Lazăr, director al Casei de Cultură Ne-greşti-Oaş, ne-a dăruit numărul 3/2008 al revistei de patrimoniu etnologic şi memorie culturală: **Țara Oaşului**, revistă pe care o coordonează cu succes. Publicaţia beneficiază de un aspect grafic deosebit, şi un conţinut pe măsură: *Țara Oaşului – spaţiu-folcloric*, *Ceremonialul de naştere – poezie rituală de integrare*, *Aspecte privind ceremonialul nupţial în Țara Oaşului*, *Descântecul în Țara Oaşului*, *Sâmbra – ancestral ritual al renaşterii*, sau *Literatura orală – modalitate de situare şi de explicare a Lumii*, precum şi rezumate ale acestora în limbile engleză şi franceză. Ne-a parvenit de asemenea, suplimentul periodic al revistei Țara Oaşului: **Reînvierea**, an III, nr. 1 (7), dedicat împlinirii a 159 de ani de la naşterea lui Mihai Eminescu.

Colegii care au făcut parte din delegaţia Bibliotecii Judeţene „Petre Dulfu” Baia Mare şi a revistei „Familia

română” prezentă la Congresul Spiritualităţii Româneşti de la Alba Iulia, desfăşurat în perioada 2-3 decembrie 2008, au adus pentru biblioteca revistei noastre, numerele 36, 37 şi 38 /2008 ale revistei **Dacoromania** editată la Alba Iulia de Fundaţia „Alba Iulia 1918, pentru unitatea şi integritatea României” la care am remarcat aspectul estetic şi bogăţia conţinuturilor cu articole ca: *„Divorţul” de Ungaria asupra noastră, al românilor din Banat, Transilvania şi „Partium”*, *Istoricul tiparniţei Mitropoliei Ortodoxe a Bălgradului şi Arhiepiscopia Țării Ardealului*, *Politica dunăreană a lui Justinianus*, *Voluntarii români din Siberia (1916 – 1920)*, *160 de ani de la Revoluţia Română din Transilvania*, *Umanismul renaşterii în Țările Române*, *Mitropolitul Andrei Şaguna*, *Peţelca (judeţul Alba) – pagini de monografie* şi multe altele, şi nr. 4/2008 al revistei **Astra Blăjeană**, publicaţie trimestrială editată de ASTRA – Despărţământul „Timotei Cipariu” Blaj, cu rubrici cuprinzătoare: *Ecumenica*, *Istorie şi critică literară*, *Istorie şi cultură*, *Manifestări Astra Blaj*, *Pagina tinerilor*, *Viaţa cărţilor*, *Plastica* şi *Agenda astristă*.

Delia Pop, director Colegiul Naţional „Vasile Lucaciu” Baia Mare, ne-a dăruit nr. 1, ianuarie-martie/1948, al revistei **Studii**, revistă de ştiinţă, filosofie, arte, iar d-na **Diana Ionescu**, prof. la acelaşi colegiu, volumul **Cărţi reprezentative în viaţa omenirii**, vol. V, Epoca medie şi modernă, de N. Iorga, Bucureşti, Editura Casei Şcoalelor, 1935, împreună cu alte câteva cărţi care ilustrează perioada proletcultistă.

Adam Puslojić, poet din Serbia, ne-a dăruit un CD cu cântece valahe şi sârbe din Valea Timocului: **Sa istoka sunce – Din răsărit, soare**, un CD conţinând nouă piese interpretate de **Firul & Mile Paunović**.

Cuprins

IN MEMORIAM GRIGORE VIERU

Grigore Vieru : Biobibliografie selectivă / Ana GRIGOR	5
Poetul Grigore Vieru - Apologetul și Mărturisitorul - „Poezia mea vine din mare singurătate și greaua suferință” / drd. Stelian GOMBOȘ	19
Omagiu lui Grigore Vieru / dr. Constantin MĂLINAȘ	22
Basarabia ta..., Mai liber ca zăpada, Te pomenești... / Poezii de Adam PUSLOJIČ	23
Tata îmi spunea: „Trăiești între oameni și toate le vei face cu oamenii” / Interviu realizat de Nicolae ROIBU	24
„Mereu a fost cu gândul la noi, la cei din Tiraspol...” / Raisa PĂDUREAN	25
Odă pentru Grigore Vieru / George ROCA	26
Amintiri despre bădița Grigore Vieru / Anatol RĂSMERIȚĂ	26
Grigore Vieru, văzut de aproape / Ion ANTON	29
Iartă-mi vina..., Sunt ostenit de-atâta rugăciune, Grigore Vieru / Poezii de Nicolae NICOARĂ-HORIA	31
Gândind la Grigoare Vieru / Viorica GĂINARIU	31
Despre Grigore Vieru / Surorile Pădurean, Canada	31
A căzut o stea din Basarabia / Ionuț ȚENE	32
Grigore Vieru, poet al românimii / Ion BOGDAN	33
Cinci gândiri pentru Grigore Vieru / Ion BOGDAN	34
Poetul Grigore Vieru a plecat / Maria BILȚ	35
Donații pentru un bust al poetului Grigore Vieru în parcul Cișmigiu	36
Un monument viu pentru Grigore Vieru / Nicolae DABIJA	37
Revista presei : Grigore Vieru / Selecție realizată de Simona DUMUȚA	38

FILE DE ISTORIE

Avram Iancu (1824 – 1872) / Nicolae NICOARĂ-HORIA	41
--	----

CUNUNA DE AUR A ROMÂNIEI

Requiem pentru Basarabia / Adrian BOTEZ	44
Declarație de presă : Poliția cere bani pentru persoanele arestate	45
Moștenire comunistă / Arcadie GHERASIM	46
Iubitorii de porci / Nina NEGRU,	46
Colindul, de la Tiraspol la Baia Mare / Diana IONESCU	47
Cronicile sudului: mileniul trei Sudul Basarabiei (regiunea Odesa) – pământ uitat de oameni și de Dumnezeu / Vadim BACINSKI,	50
La românii din Regiunea Odesa : date statistice / Ion M. BOTOȘ	53
O colaborare transfrontalieră de durată ce leagă Ujgorod de Satu Mare și Baia Mare / Adrian MARCHIȘ	56
Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare cooptată într-un proiect româno-ucrainean / Gheorghe PÂRJA	56

Interviu cu domnul profesor Vasile Marina, prorectorul Universității Naționale din Ujgorod (Ucraina) / Adrian MARCHIȘ	57
De la românii din Serbia (1) / dr. Constantin MĂLINAȘ	58
Românii de la sud de Dunăre, din Bulgaria / Paula RUS	63
Andrei Șaguna omagiat la Gyula, Ungaria / Simona DUMUȚA	67
Maria Bérenyi, directorul Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria / Ștefan SELEK ...	69
Cu 80 de tablouri la capătul lumii / Horațiu RUSU	70

ACTUALITATEA ROMÂNEASCĂ

Mari prieteni ai românilor : Jean Nouzille / Dr. Mirel GIURGIU	72
Eugen Ionescu - în ipostaze mai puțin cunoscute / George CRISTEA	74
Ioan Es Pop laureat al Premiului pentru Poezie Niram Art 2009 / Ioana DRAGOTĂ	77
George ROCA vi-l prezintă pe poetul basarabean: IGOR URSENCO	79
Asociația „Doina” din Algarve (Portugalia) / Ștefan SELEK	80
Grupul folcloric „Româncuțele” din Ottawa / Mia PĂDUREAN	82
De vorbă cu pictorul Ioan Nicoară din Statele Unite ale Americii / Simona DUMUȚA	83
Interviu cu un astrofizician: Ioana Mariș / Adelina ULICI	84
Interviu cu Marius Baciuc - Canada / Corina ȘANDOR-MARTIN	85
Aniversări 2009 / Ana GRIGOR	89
Trăirea în viitor și semnul arhetipal prins în cartea lui Artur Silvestri / Ioan MICLĂU	92
Cinstire scriitorului-academician Nicolae Breban la aniversarea a 75 de ani / dr. Gheorghe POP ..	93
Revista presei: mass-media despre români / Selecție realizată de: Laviniu ARDELEAN și Simona DUMUȚA	94
Am primit la redacție pentru Biblioteca „Familia română” / Simona DUMUȚA	101

Oaspeți dragi la Baia Mare: **Boroianu Maria Iulia Ziella** - Asociația cultural-social italo-român „Ovidio”, Torino, Italia (1); **Ioan Nicoar** - pictor și scriitor SUA (2), **Gheorghe Berinde** - primar Biserica Albă, Ucraina (3), **Mirel Giurgiu** - membru al Asociației „AL. I. Cuza”, Germania (4); **Raisa Pădurean** și elevii Liceului „Lucian Blaga” din Tiraspol (5).

